

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

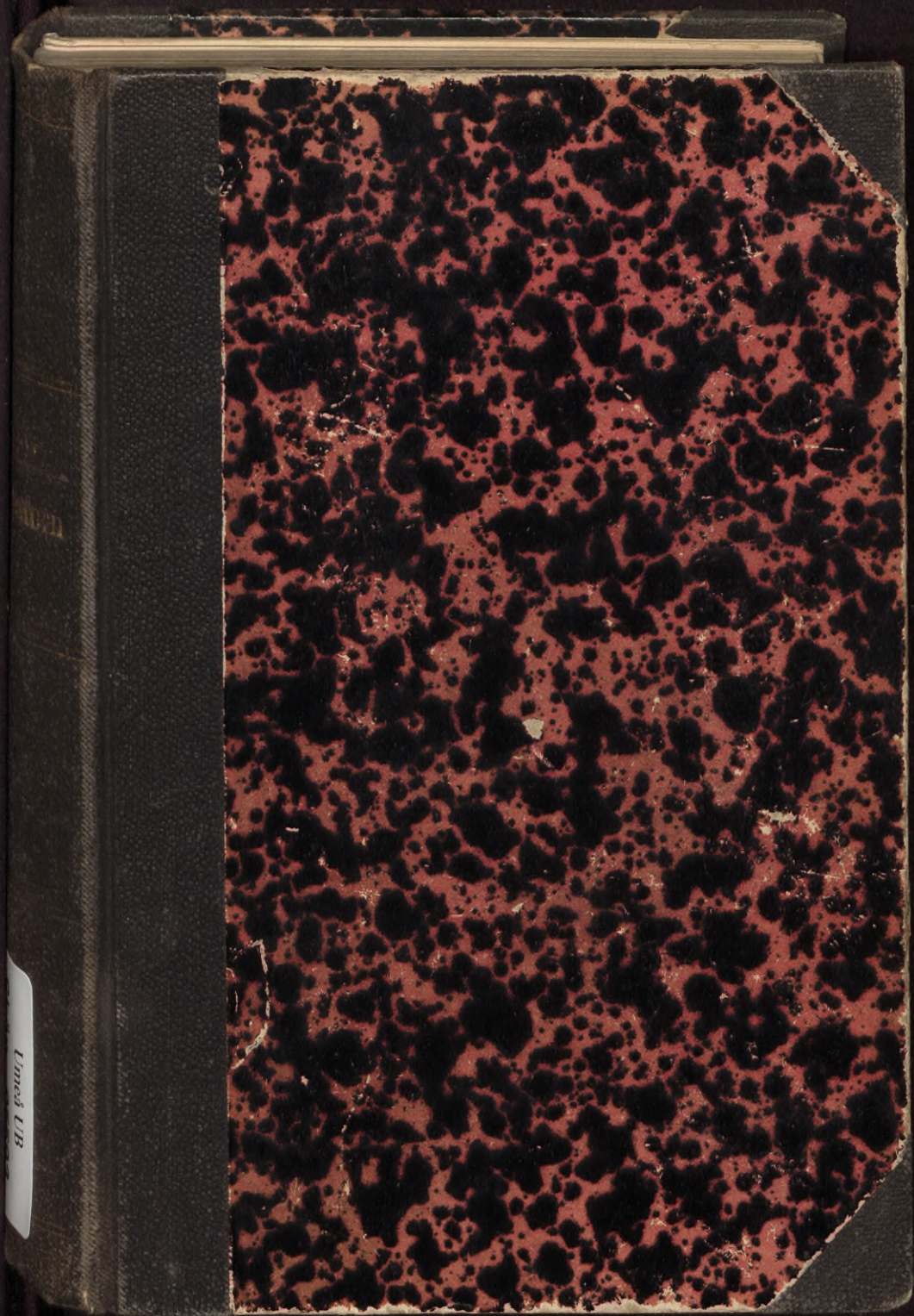
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Lined VTB

Umeå
Universitetsbibliotek

Skön

95593

lc
Umeå
Bibliotek
1753

"SEPARATORN"

OCH

ANDRA BERÄTTELSE UR LIFVET

UPPTECKNADE

AF

ari scar
C. O. BERG

MED 19 ORIGINALTECKNINGAR AF NILS JANZON

ARBETARENS VÄNS EXPEDITION
STOCKHOLM

SEPARATÖRN

ANDRA FÖRÄTTARENS UR LIVET

AV

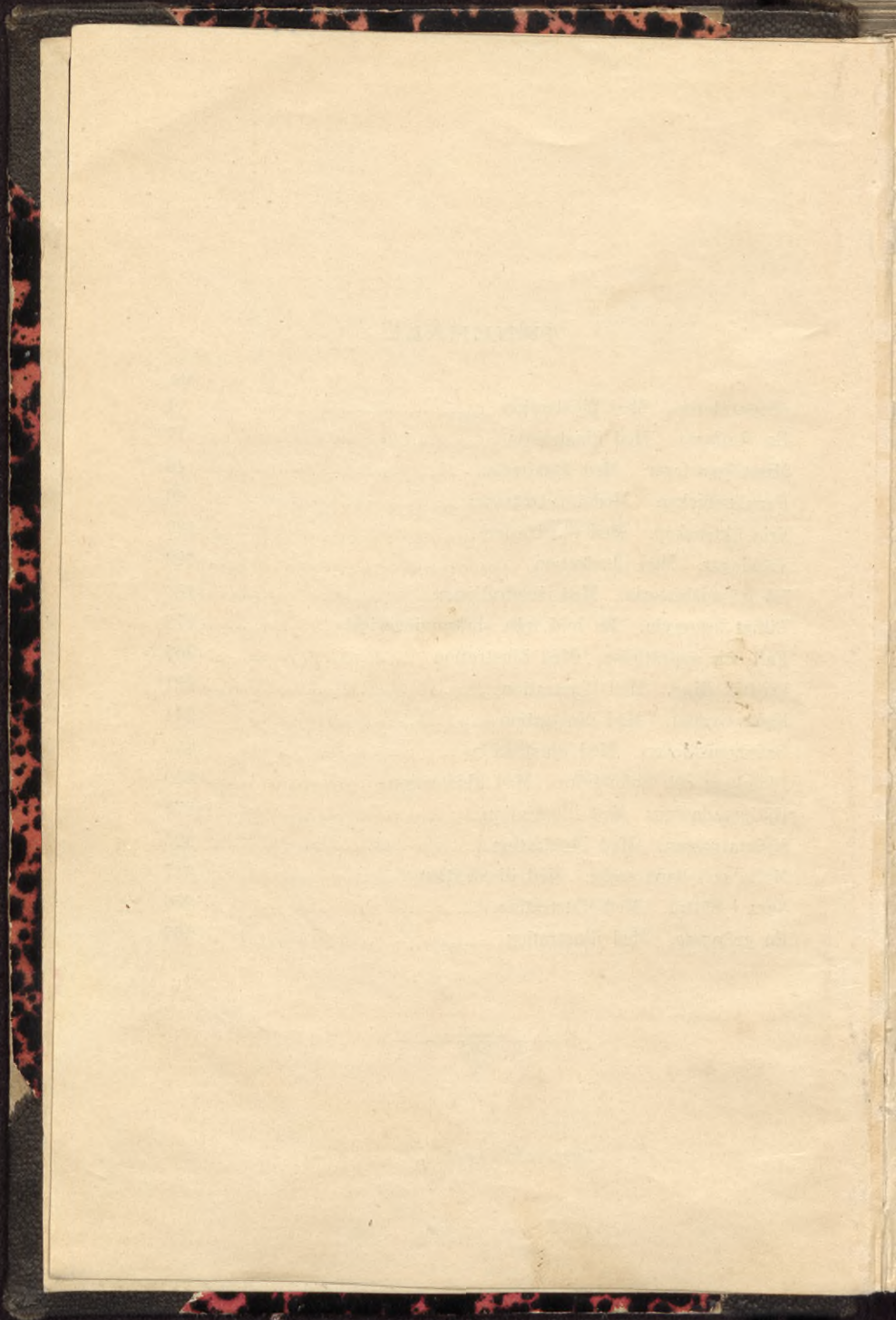
C. O. BERG

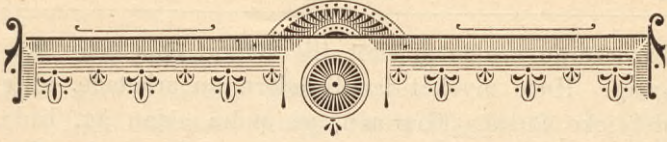
FRÅN HANS FÖRSTÄLLNING

INNEHÅLL.

	Sid,
»Separatorn». Med illustration	1
En »luffare». Med illustration	17
Missnöjets faror. Med illustration	46
Barnhusflickan. Med illustrationer	66
Fria äktenskap. Med illustration	107
Växlingar. Med illustration	123
En lefnadshistoria. Med illustrationer.....	150
Billigt brännvin. En bild från »brännvinskriget»	178
Fall och upprättelse. Med illustration	207
Fredrik Ring. Med illustration.....	221
Kalle Granat. Med illustration.....	244
Barnhemsflickan. Med illustration	255
Blomberg och Spånström. Med illustration	269
Hjälpmadamen. Med illustration	278
Mjölnergossen. Med illustration	303
Malm och hans pojke. Med illustration	317
Sara i Sättra. Med illustration.....	350
En arftagare. Med illustration	367

»Separatorn.»

Ivänne grannar bodde på hvar sin strand om den förbiflytande ån. De hade som barn växt upp tillsammans. I skolan sutto de på samma bänk, följdes åt i samma lexlåg, och på fristunderna lekte och badade de i den lilla ån, plockade neckrosor, tillverkade af den långa, gröna vassen små båtar, hvilka de läto flyta med strömmen, metade fisk, fångade kräftor och framlefde tillsammans en lycklig barndom, som aldrig stördes af några bekymmer eller umbäranden. Bådas föräldrar voro förmögna.

Ynglingarne växte upp till män. De lämnade ock i sin ungdoms vår sina hjärtan åt Herren, och detta befäste deras vänskap mer än något annat.

Omsider gifte de sig och fingo båda snälla och gudfruktiga hustrur samt mottogo i arf sina fädernegårdar.

Åren gingo. Familjerna ökades och bekymmer kommo. Den ene grannen mottog sin gård ograverad — den andre däremot fick lösa ut fyra syskon. Han fick därigenom räntor att betala och den uppväxande

barnskaran kräfde ej litet till kläder, föda och skolgång. Huru mycket familjefadern än arbetade, ville det icke förslå. Grannen, på andra sidan ån, hade det bättre. Genom större tillgångar kunde han betydligt utvidga och förbättra sin gård. Snart bar hans jord utmärkta skördar. Han inrättade ett stort mejeri och köpte äfven grannarnes mjölk. Han var en driftig affärskar och med allt hvad han företog sig, hade han en förvånande framgång. Han hade penningar på banken och lefde ett ekonomiskt oberoende lif.

Helt annat var det för ungdomsvännen. Dålig uppsättning i ladugården hade till följd sämre skördar. Gården måste gång efter annan intecknas. Skulderna ökades. Men de båda makarne hoppades på Herren. Han skulle nog i sin tid äfven hjälpa dem på grön kvist.

Den förmögne mannen var ock ett godt stöd för vännen. Han hjälpte honom till ett lån i banken och lämnade honom dessutom förskott på mjölkleveransen. Det rådde alljämt dem emellan ett broderligt och kärleksfullt förhållande. Den ene var väl rik och den andre fattig på jordiska ägodelar; men den stora rikedom, det eviga arvet, hade de gemensamt och detta var ju det väsentligaste.

Men så kom en dag en »fnurra på tråden», som var nära att störa det goda förhållandet.

Gamle nämndemannen, Olof Jonsson i Fallet, fick höra talas härom och om de svårigheter hans aflidne väns son iråkat och tyckte att grannen icke riktigt praktiskt tillämpade kärleksbudet.

Olof Jonsson tog därför sin gamla söndagskäpp

med silfverknappen i hand och gick fram till grannens gård på andra sidan om ån.

Han blef som vanligt väl mottagen och de båda männen voro snart inbegripna i ett samtal om väderleken, årsväxten, mejerihandteringen, o. s. v.

Nämndemannen Olof Jonsson var en mycket konservativ gubbe, som icke kunde riktigt förlika sig med många af de nymodiga sätten att sköta ett jordbruk, men han lyssnade dock med intresse till den yngre landtbrukarens framställningar. Sedan de druckit kaffe frågade värden: »Har farbror lust att följa med ut på ägora? Jag tänker vi gå ner och se på min nyodling.»

»Gärna det», svarade Olof Jonsson, och de båda landtmännen gingo tillsammans genom de böljande sädesfälten, de härligt doftande klöfvervallarne, och efter en stunds vandring voro de nere vid nyodlingen.

»Här ska' farbror tro, att icke lite arbete och kostnader äro nedlagda», yttrade ägaren med en viss fryntlig själfbelåtenhet; »men jag hoppas att snart återvinna mer än det genom goda skördar. Jorden är mycket tacksam och lönar rikligen allt hvad man kostar på henne. Det vore godt, om vi af den yttre naturen kunde lära oss att blifva tacksamma mot *hon*, som ger oss så mycket.»

»Ja, det har du rätt i, kära bror; men det är märkvärdigt hvad vi i det stycket, som i allt annat äro tröga», svarade Olof Jonsson.

Under det de gingo och utbytte tankar af denna art föll talet äfven på grannen.

»Han har det bekymmersamt, stackars, Peter»,

yttrade Olof Jonsson. Det var en kännbar misräkning för honom, att han ej fick sälja den där skogslotten, som det var fråga om.»

»Ja, det var det nog; men jag minns knappt någon tid, då han icke haft att skylla på misräkningar. Hufvudfelet är att han icke sköter sina affärer ordentligt; han är aldrig ordhållig och pålitlig, och detta förhållande har blifvit sämre år efter år. En kristen får inte sköta sina affärer på det viset, det drar bara försmädelse öfver det kristna namnet.»

»Du har alldeles rätt. En kristen bör alltid vara punktlig och regäl; men det kan ju komma omständigheter och förhållanden, som göra att han med allra bästa vilja icke *kan* vara det. Detta är väl fallet men Peter; ty ingen *vill* väl hellre än han kunna i allt vandra evangelium värdigt; men olyckan var ju att han öfvertog gården och löste ut syskonen och därigenom fick så stora skulder att dragas med.»

»Ja, allt det där kan ju vara sant, men första villkoret är dock att vara punktlig och ordhållig. Han har gjort upp kontrakt med mig om mjölkleverans till mejeriet, och för att hjälpa honom ur en förlägenhet, då han skulle betala ett auktionsinrop, lämnade jag honom likviden i förskott. Nå, hur tror farbror det har gått? Jo så, att i stället för femtio kannor mjölk om dagen, lämnar han knappt tjugo.

»Begriper du då inte, kära bror, att detta kommer sig af foderbristen, och att han inte har råd att köpa hem kraftfoder åt kreaturen», invände Olof Jonsson.

»Farbror har alltid en god uttydning till hands», svarade grannen; »men jag har min mening för mig. Häromdagen kom Peter och underrättade, att han

icke kunde taga in sitt lån i banken och vill att jag skulle förnya min borgen, men därtill svarade jag helt tvärt nej, och därvid blef det. Jag har förlorat förtroendet för honom.»

Härpå svarade Olof Jonsson helt saktmodigt, att man inte borde sluta till sitt hjärta för en broder, som vore nödställd. »Och hvad vill du i alla fall göra, om Peter inte kan lösa in lånet? Då måste du ju göra det, vet jag.»

»Hvad jag vill göra, frågar farbror? Jag stämmer honom helt enkelt. Lagen må ha sin gång.»

»Nej, min vän, så får du inte tala; ty det stämmer icke öfverens med de förhållningsregler Paulus gaf korinterförsamlingen: 'Det är redan i allmänhet en brist hos eder, att I gån till rätta med hvarandra. Hvarför låten I icke hellre göra eder orätt? Men I gören själfva orätt och skada, och det ibland bröder.' Vi måste i vårt lif ställa oss så, att vi icke likna den tjänaren, som fick sina tio tusen pund efterskänkta och sedan intet förbarmande visade med sin medtjänare, som blott var skyldig en ringa summa.»

»Har farbror kanske åtagit sig, att utreda Peters affärer, så att han kommer på grön kvist? Om detta lyckas, så har farbror gjort ett verkligt mästerstycke, som jag skall prisa; men jag för min del vill ej vidare ha med honom något att göra.»

»Är detta ditt sista ord?»

»Naturligtvis i den frågan; Peter har förverkat mitt förtroende och därmed punkt.»

»Är detta praktisk tillämpning af kristendomens näst yppersta bud: 'Vi skola gifva vårt lif för bröderna', så får du icke förundra dig, om otro och

gudsförnekelse vinna utbredning; ty jag kan icke få någon annan tänkbar slutledning af dina ord, än att det är tillfyllest att blott älska sin broder med ord och med tungan, men icke med gärning och i sanning.»

»Det kan jag icke hjälpa. En hvar får handla efter sitt samvete och Gud är den som dömer.»

»Rätt dömde du broder, farväl.»

* * *

»Den där gubben Olof Jonsson är då en märkvärdigt framfusig och otreflig människa, som lägger sig i allt möjligt. Hvad har han att göra med mitt förhållande till Peter? Skall han börja att skrifva lagar för mig? Jag har väl rättighet att efter mitt eget samvete bestämma huru långt jag vill gå i att gifva efter för andra. 'Låta sitt lif för bröderna', det är en annan sak, det; men att hjälpa den slarfven, som aldrig kunnat sköta sig ordentligt, det tjänar till ingenting, nej, till rakt ingenting!» Så flögo tankarne genom den förmögne landtmannens hjärna, då han återvände från sin vackra nyodling och vandrade mot sitt trefna hem.

I förbifarten gjorde han en afstickare ned åt ängen, där hans förträffliga lokomobil var i full gång för att utpumpa vattnet från en sank och vattendränkt trakt, hvilken sedan skulle få ett djupt afloppsdikey för det öfverflödiga vattnet. Han blickade ut öfver den vidsträckta ängen, där hans 57 vackra kor betade och öfver de böljande sädesfälten, hvilka sträckte sig mer än 180 tunnland ned mot skogsbrynet, där hvit-

stammiga björkar skymtade fram mellan sekelgamla furor och granar.

Han inandades med välbehag sommarens ljumma fläktar och kände huru hälsa och lifskraft strömmade in i hans lungor. Han borde känna sig lycklig. Han hade ju så mycket att tacka Gud för, så mycket att glädjas åt, och dock var det något, som kommit emellan honom och Gud. Det öppna, lyckliga och fulla barnaförtroendet och barnaförhållandet till Herren var stördt. Han visste icke hvad det var och ville icke heller riktigt veta det. Att det var hans hjärtas hårdhet mot grannen och barndomsvännen ville han icke tillstå. Hans vägran var ju ingenting annat än ett rättvist straff för Peters opålitlighet. Tjänaren med de tio tusen eftersänkta pundens skuld rann honom i minnet; men den kunde ju inte ha någon tillämpning på *honom*?

Han var emellertid orolig. Friden var borta, och under allt detta kom han ihåg ännu ett bibelspråk: »Hvad hjälper det människan, om hon förvärfvade hela världen och toge skada till sin själ.»

* * *

När Peter fått det nekande svaret från sin granne, jämte tillsägelse att betala hvad han var skyldig, sved det i hans hjärta och bittra tankar uppstego inom honom. Hans mod sjönk. Djupa veck lade sig på hans panna och med fuktig glans stirrade hans ögon ut i den vida rymden utan mål.

»Aldrig kunde jag tro, att min barndomsvän skulle kunna sluta sitt hjärta till för mig; men hvad har väl Herren sagt? Förliten eder icke uppå människor.»

Han gick fram och tillbaka på golfvet.

Hustrun kom in från ladugården, där hon stökat med ungnöten och mjölkat de från betet hemkomna korna.

»Du ser ledsen ut, far», yttrade hon, i det hon sökte jämna ut fårorna i mannens panna, »hvad står nu på?»

»Det är aldrig annat än bekymmer, och nu...»

»Nej, nu talar du inte som en kristen», afbröt honom hustrun, »det är mycket annat än bekymmer, som vi få mottaga af vår faders hand. Hvad är det nu för ledsamt?»

»Anders har vägrat att förnya borgen å mitt lån i banken, och detta är det samma som konkurs och ruin, ty jag kan ej skaffa 2,000 kronor, om jag ville aldrig så gärna.»

»Nej, det tror jag nog; men Gud kan skaffa dem.»

»Tror du Gud gör något under för vår skull, eller präglar guldmynt åt oss? Vi måste taga världsliga ting såsom världsliga, och icke blanda Gud i dem.»

»Jag tror hvarken att Gud gör under för vår skull eller präglar guldmynt för ditt lån; men däremot tror jag, att han hör sina barns böner och gör utväg, där vi ingen se. Därpå har du haft mångfaldiga bevis. Det tjänar ingenting till att misströsta. Jag vet, att Herren skall hjälpa, om jag också icke vet, *huru* han skall göra det.»

Den förträffliga hustrun sökte sålunda trösta sin man och hålla hans mod uppe; men den som lade märke till de stora, tunga tårar, hvilka oförmärkt

runno utför hennes kinder, kunde förstå, att hon icke heller själf hyste mycket hopp om mänskligt bistånd.

* * *

Aftonens skuggor bredde sig öfver näjden. Blåhvita dimmor höjde sig öfver åbräddarne, men myggor och trollsländor tumlade ännu om i munter lek. Från skorstenen till grannens mejeri uppsteg en stark rökelare. Den stora separatorn var i gång. Han skilde med underbar precision den feta grädden från den blå skummjölken. Ägaren gick in i mejeriet. Han stod en stund och såg på den betydelsefulla separationen — grädden rann i ett kärl, mjölken i ett annat. De voro till utseendet så lika, de båda vätskorna, att ett ovant öga icke kunde skilja hvilket som var grädde och hvilket som utgjorde den nästan värdelösa skummjölken. Vi veta icke, om ägaren i denna stund tänkte på huru stor skilnad det är mellan verklig broderlig kärlek, och den kärlek som består blott i värdelösa ord; men underlig blef han till mods.

Männe det ändå var fullt kristligt, att så där svara nej till den betryckte grannen? Skulle han i den sinnesförfattningen velat möta sin Herre för att göra räkenskap. Han var ej alldeles viss därpå.

Anders gick in i sitt rum. Det gamla gökuret knäppte och knäppte. En och annan fluga hade glömt att gå i nattkvarter. De surrade omkring lampkroken i taket — oroliga, nervösa, såsom hade de ett ondt samvete.

»Separatorn är en märkvärdig inrättning», sade Anders för sig själf. »Den afskiljer grädden från

mjölken — Gud skiljer ock det värdefulla från det värdelösa i vår kristendom. Skulle min broderliga kärlek vid närmare pröfning befinnas vara blå skummjolk i stället för äkta grädde?»

Allt oroligare blefvo hans tankar. Han lade sig, men ingen sömn ville komma till hans ögon. Han försökte bedja, men det gick icke. Den pröfvade grannens ställning stod så lefvande för honom. Han hade afvisat hans bön och som skäl föreburit, att han hade blifvit besviken på hans löfte. Låg det någon afsiktlig oredlighet i hans gamle väns brist på ordhållighet? Nej, han kunde icke säga det. Nog *ville* Peter göra rätt för sig, om han blott *kunde*; men att icke *kunna* var ju icke det samma som att icke *vilja*. Det gick omkring för Anders. Han visste icke hur han skulle bära sig åt. Han var ej van att taga tillbaka sitt ord. Hade han sagt nej, så ville han icke nästa dag säga ja. Men så kom han ihåg, att han hade ett depositionsbevis i Mälarbanken på två tusen kronor. Ja, nu hade han saken klar. Det var nog riktigt det där: »Den som ser sin broder vara nödställd» o. s. v. Nödställd kan man vara, äfven om man har bröd för dagen. Anders lade liksom in sin själ, sin kristendom, i Guds stora separator, och denna slungade utan förbarmande bort den del, som blott bestod af vackra ord, och så stannade den äkta delen kvar. Det blef ett stycke fullviktig, praktisk kristendom, som sprang fram ur själfpröfningens allvarsamma separator. Striden var utkämpad. Frid kom i sinnet. Hjärtat fick ro, och med ett tacksägelsens ord på sina läppar slumrade han in.

I tidiga morgongryningen vaknade han åter. Han

steg upp, satte för sin trilla och for in till staden. Han sade sin hustru, att han hade ett angeläget ärende, som gjorde att han måste företaga denna resa, men han skulle komma åter strax på eftermiddagen.

»Hvad skall du göra i staden?» frågade hustrun.

»Åjo, separatorn har kommit litet i olag, och jag reser in för att få den saken hjälpt.» Han stoppade depositionsbeviset på sig, kysste sin gumma till afsked, och så bar det i väg.

Solen sken, dagdropparne glittrade och syrsorna sjöngo sin entoniga sång utefter vägen, blommorna doftade och fåglarne kvittrade. Det kändes så ljuft att lefva. Anders var stadd på väg att göra godt, att visa kärlek, och hjärtat vidgades, det kändes så varmt innanför rocken. Det var en besynnerlig predikan den där separatorn höll i går kväll.

På banken utbytte Anders sitt depositionsbevis mot sin gamle väns lånehandlingar. Allt klarerades; ränta och alltsammans. Och så for han hem. Men han stannade utanför Peters gård innan han körde öfver bron hem till sitt.

»Är grannasfar hemma?» frågade Anders äldste sonen i huset, hvilken stod på gården.

»Ja, far är inne i kammaren», svarade ynglingen, i det han sprang fram och tog hand om hästen.

Anders trädde in. »Guds fred!» hälsade han.

»God afton», hälsade Peter tillbaka. »Jag ser du har varit ute och åkt.»

»Jo, jo men, jag kommer ifrån staden, skall jag säga dig. Vackert väder, man nästan ser hur grödan växer. Det står ej på, förrän vi få taga ned liarne. Du har ganska vackra klöfvervallar har jag sett. Rå-

gen ser ej heller dålig ut, fastän den är litet tunn på sina ställen.»

»Ja så, du kommer ifrån sta'n. Jag skulle ha varit där, jag också; men sannerligen jag vet huru jag skall bete mig för att få ihop penningar till lånet. Och du vill ju ej skrifva på det mer.»

»Nej, kära bror, det vill jag bestämdt inte, du vet, att när jag sagt ett ord, så står jag vid det.»

»Ja, jag kan ingenting säga därom. Det vore godt man hade lite mindre bekymmer; det är en ganska tung börda att hafva skulder att dragas med; men ännu svårare blir det, då man ej vet hvar man för tillfället skall taga pänningar till skuldens betalande.»

Peter suckade djupt och hans sorg förminskades ingalunda af grannen smålöje. Han visade sig ju icke hafva det ringaste hjärta för sin väns bekymmer.

»Nej, Peter, gå i borgen, det gör jag icke vidare, men det kan väl finnas andra sätt att komma en gammal vän till hjälp. Se, här ska' du få se», och så drog Anders upp ur bröstfickan det gamla lånere-versalet vederbörligen kvitteradt. »Nu är du min gäldenär och nu stämmer jag dig på fläcken.»

Peter såg förskräckt ut och kunde ej få fram ett ord.

»Jo, jo, gamle vän, sätt dig ned och skrif nu din stämning själf efter min diktamen.»

Han satte sig vid bordet.

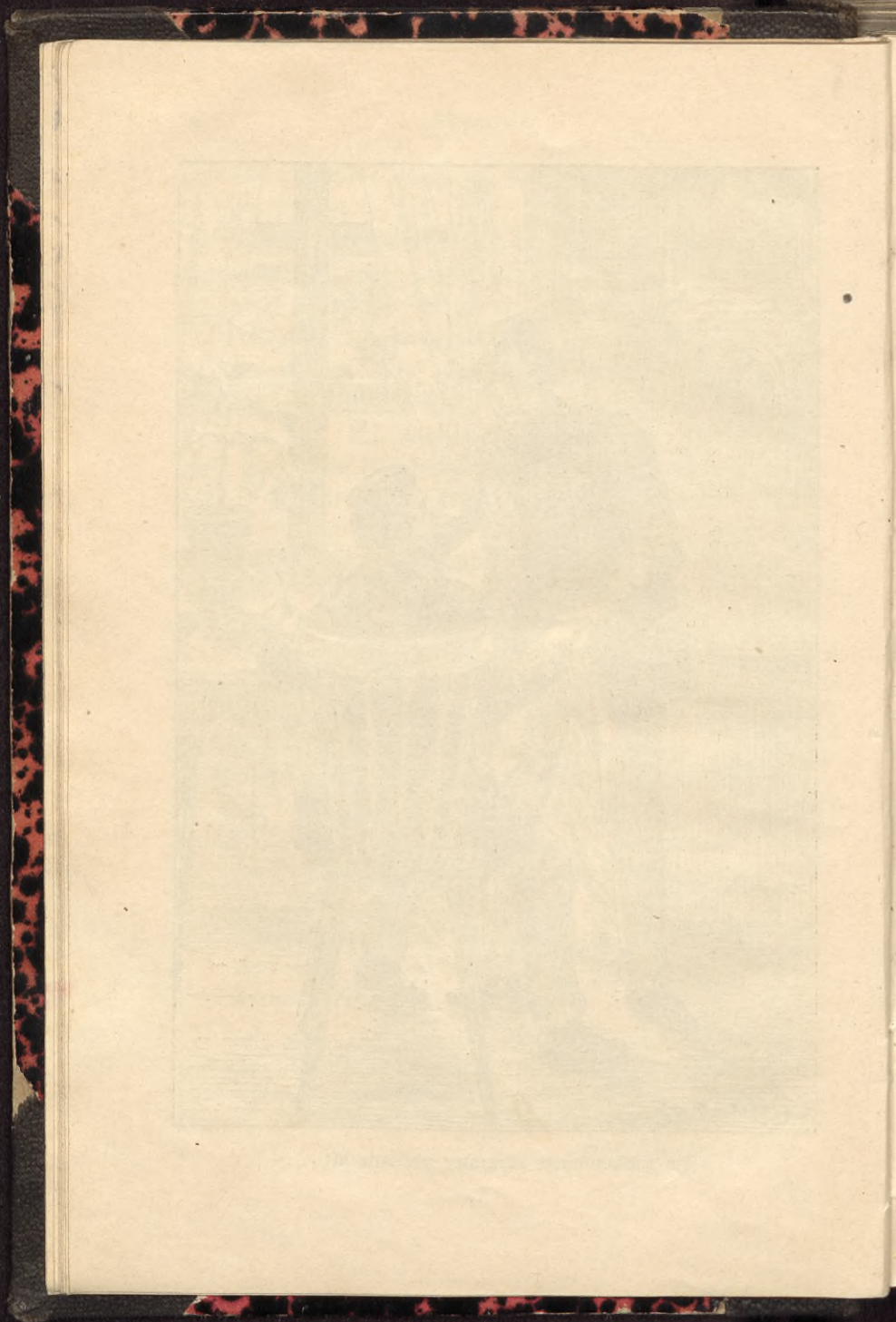
Anders dikterade:

»Till Anders Persson i Mörklingbo, eller order, betalar jag, tolf månader efter af mig skedd uppsägning, Två tusen (2,000) kronor jämte 5 procent årlig ränta, tills likvid sker. Valuta bekommen, som försäkras. Ågården den — 1888.

Peter Karlsson.

»Min själpröfnings separator utvisade att . . .»

Tacksamhetens tårar fuktade skuldförbindelsen.

»Gud välsigne dig, gamle vän», yttrade Peter, och rösten darrade af mäktig rörelse. »Så skulle min gumma åter få rätt, att Herren hjälper, Herren hörer bön, prisadt vare hans namn!»

»Peter, jag skall säga dig hela sanningen, jag har icke tänkt ut den här hjälpen på egen hand. Min gamla människa slingrade sig och ville komma undan, må du tro; men Herren begagnade en ganska märkvärdig predikant för mitt sömniga samvete den gången.»

»Hvilken menar du?»

»Jo, ingen mer och ingen mindre än den stora separatorn i mejeriet. Jag stod i går kväll och såg på, hur den skilde grädden från skummjölken, och då rann den frågan med oemotståndlig makt på mig: »Om Gud i denna stund skulle separera min broderliga kärlek och min kristna tro, skulle de måne vara annat än idel »skummjolk»? Bara tomma ord, eller äro de af det verkliga, äkta värdefulla slag, som håller profvet inför Gud? Min själfpröfnings separator utvisade att . . . ja . . . att . . . jag var en stackare, att jag burit mig kärlekslöst åt. Och så sade Herren: 'Visa din kärlek med gärning och sanning'. Här är jag nu, käre gamle vän, förlåt mig! Behåll nu lugnt dessa pänningar tills du utan olägenhet *kan* betala dem.»

»Gud löne dig, broder — ack, hvad min Anna skall bli glad! Hon var så viss, att Gud skulle hjälpa, fast hon inte visste huru han skulle bära sig åt.»

»Hälsa din hustru, Peter, och farväl med dig!»

De båda vännerna skildes, glada och lyckliga. Solen kastade sina sista strålar på den högt belägna

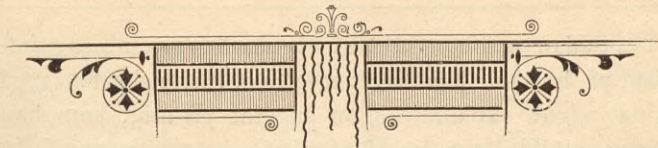
granngården å andra sidan ån och hvarje dess fönster-ruta glänste som renaste guld. Så glimmar det ock i en troende själs innersta, då rättfärdighetens sol får kasta sina värmande strålar dit in och där uppväcka den äkta broderliga kärlekens glöd — den kärlek, som icke består i ord, utan i gärning och sanning — i verklig kärleksfull uppoffring. Så strålar det ock i det tacksamma brodershjärtat, som under livvets brydsamma strider och mångahanda bekymmer ser sig stödd och hulpen af den broderliga kärlekens varma hand.

Det är svårt att afgöra, hvilken af de båda gran-narne, som kände sig lyckligast den kvällen.

»Peter, sade jag dig icke, om du trodde, skulle du få se Guds härlighet! Han är en mästare till att hjälpa, och det är stort att få se hans godhet och taga allt af hans trofasta fadershand.» Så talade den fromma hustrun.

»Hus och gods fås i arf från fäderna, men en Herrens gåfva är en förståndig hustru», återtog Peter och omfamnade ömt och tacksamt sin maka, i det han hviskade i hennes öra: »Jag fann hustru, jag fann sällhet och fick välsignelse af Herren.» (Ordspr. 18: 22.)

En »luffare».

Det var en vacker, solglänsande dag i slutet af maj. Träden i Kungsträdgården prunkade i sin första yppiga grönska. Deras rika löfverk gaf en behaglig skugga åt de i tusental promenerande, som gingo fram och åter eller sutto på de bekväma hvilsofforna.

På en af dessa hade äfven jag tagit plats. Jag inväntade vaktparaden. Den anlände precis klockan 12,15 med sin vanliga förtrupp af pojkar och dagdrifvare af allehanda existenser. Så snart musikens toner förklingat och endast trummornas smattrande virflar ännu förnummos som en aflägsen åska, närmade sig en lång figur, med något stapplande gång och egendomligt utseende. Hans klädsel, ansiktsuttryck och hela hållning visade allt för tydligt, att han hörde till den kategori af samhällsmedlemmar, som kännetecknas med benämningen — luffare.

»Separatorn».

Sedan mannen kretsat ett par lofvar omkring soffan, på hvilken jag slagit mig ned, under det han med sina något skelande ögon sneglat på mig, kom han fram, ställde sig framför mig och gjorde en sirlig bugning, under det han med en oeffterhärlig gest visande på soffan, frågade: »Tillåtes det!»

»Var så god», svarade jag, i det jag makade mig till yttersta ändan af soffan.

»Tackar! Tackar allramjukast», yttrade han, i det han ånyo lyfte på sin mer än lofligt buckliga, solkiga och af väder och vind betydligt illa åtgångna hufvudbonad, bockade sig och intog sin plats på soffan. Men hade jag hoppats, att han skulle visa respekt för min nya, eleganta vårkostym och sätta sig på behörigt afstånd, så blef jag ganska grundligt besviken. Med en som jag tyckte omotiverad förtrolighet, satte han sig så tätt intill mig, att mina luktorgan fingo en högst oangenäm förnimmelse af den snusk- och bränvinsluk, som är lika oskiljaktig från detta slags individer af människosläktet, som mysklukten från myskoxen.

Dels med anledning af denna ohyggliga lukt, dels äfven för den uppmärksamhet, som skänktes oss från de förbigående, satt jag just i begrepp att lämna min plats, då min granne med sina plirande, talgiga ögon såg mig i ansiktet, i det han yttrade:

»Jag känner nog herrn, men jag har icke den äran att vara igenkänd af er. Detta är dock ej att undra på, ty tjugu år och lite dazzu ligger emellan vårt sista sammanträffande och den dag, som nu är. Tider, omständigheter och förhållanden ha också handskats en smula vårdslost med mig — ja, ja, det för-

stås, jag har icke heller varit allt förskonsam emot mig själf. Jag har hvad man kallar »lefvat lifvet», må herrn tro.»

Under denna svada försökte jag att göra mig reda för hvem han kunde vara; men mitt minne svek mig helt och hållit den gången.

»Kan herrn icke erinra sig hvem jag är, eller rättare hvem jag var, då vi lärde känna hvarandra? Inte!»

Jag skakade på hufvudet och menade, halft ursäktande, att jag icke kunde påminna mig. —

»Nenej, 'olika falla livvets lotter', som skalden säger, men kommer ni ihåg en lek- och läskamrat med det väklingande namnet Anders Bergström?»

»Anders Bergström!» utropade jag. »Är det möjligt, att det är *du*, gamle vän?»

»Jo, jomen, ditåt lutar det. Här ser du Anders Bergström, i egen hög person, sådan han blifvit i den så kallade kampen för tillvaron. Högst eget, inte sant?!»

»Men käre, huru — — —»

»Huru i all världen har du blifvit ett sådant eländigt spektralanalyserings substitut, ett opropert individium af luffaretypen?» menade du.

»Jag menade blott, att . . . .»

»Tja», afbröt han mig, »att visa medlidande och säga några fromma förebräelser öfver ett förspildt lif, och tocke där; ja, ser du — så här på tu man hand säger jag *du*, se'n gammalt förstår du; men var lugn Kalle, bara så här i förtrolighet, inte i bättre sällskap, var lugn för det, — det lönar sig absolutemang inte det bittersta att predika omvändelse, bättring, tro

och helgelse för mig, ser du. Den gubben går inte, emedan jag ej tror på någon annan gudomlighet än ödets geniala ingripande i lifsprincipernas gilla gång. Jag har genom vetenskapernas konstaterade bevis af grundsats och öfvertygelse anslutit mig till den nya religionsform, som ska' omskapa hela universum och lite till ändå, nämligen den Lenstrandska utilismen. Det är en alldeles obegripligt bekväm och lättantaglig lära. Den är 'nyttans' religion och när det är slut, så är det slut, och det är bra.»

»Som jag emellertid ännu i dag är fastande eller så godt som fastande, skulle det kännas enormt nyttigt, om du händelsevis kunde vara af med en eller ett par tolfskillingar, så skulle jag befria dig från min närvaro och skynda till en af vårt kristna samhälles nationalhelgedomar och hälsokällor, där man glasvis köper den andes lifselixir, som gör lifvet värdt att levas. Åh, hvad vore vårt usla lif utan bränvin?»

Den lättsinniga, ironiska ton, med hvilken han talade, gjorde på mig ett ytterst vidrigt intryck, men på samma gång kände jag för den stackars vilsekomne mannen ett djupt medlidande. Jag öfvertänkte, huru jag på något vis skulle kunna komma honom till hjälp.

»Anders» vidtog jag, »jag tror icke, att det vore rätt eller nyttigt att gifva dig en allmosa, som genast förvandlades i bränvin; men följ mig i stället hem och ät en ordentlig frukost, så kunna vi på samma gång få språka om erfarenheterna på våra skilda lefnadsbanor. — Vill du icke det?»

»Hvarför inte; men jag uppställer dock ett par villkor: För det första och primo vill jag ej träffa din fru, ty dels är min habit, som du ser, något

distangerad från de distingerade damernas anspråk på manlig elegans, dels är jag par princip — kvinnohatare. För det andra, pro sekundo, *måste* du låta mig få 25 öre till ett par supar, ty eljest blir min mage stött, som en bonddräng, som ej tycker ärtvälling är godt nog, strejkar och säger tyranniskt ifrån, att han ingen mat smälter.»

Jag gaf efter, men hvad skulle jag göra? Jag ville gärna blifva af med hans sällskap. Och detta var sättet därför. Han skyndade som en pil mot närmsta krog, sedan han fått min adress och gifvit mig löfte att snart komma efter.

* * *

Hemkommen berättade jag mitt lilla äfventyr för min hustru, förberedde henne på det väntade besöket, och bad henne tillreda en god frukost med ägg, biffstek och godt kaffe.

Anders Bergström kom också ganska upprymd och vid synnerligen godt lynne.

»Jag tackar dig, att du ej visat dig stursk och högfärdig, som de aktningvärda människor, hvilka inte sjunkit ned till min nivå, vanligen äro. Din mat kan du få behålla för dig själf — den känner jag ej stort behof af. — Tacka vill jag bränvin — det är lifselementet, det. Det är min ende gud, ser du, den ende som ger mig tröst och sinnesstyrka under motgången, den ende gud, hvars kraft besegrar själfva ödets gudinna.»

Jag försökte nu att med undvikande af alla personliga förebråelser, tala till honom om möjligheten

att blifva upprättad från hans djupa förnedring och komma till frid och lifsglädje, genom att omfatta de många härliga löften i skriften, som tala om nåd och försoning. Men det var, som att slå vatten på gåsen. Han log blott ett ironiskt löje och utbrast:

»Gamle gosse, spar alla försök i den där vägen. Jag hör, att du håller fast vid din religiösa tro eller vidskepelse. Det må du gärna för mig. Jag skall inte bjuda till att omvända *dig* till *min* tro, ehuru den är bra mycket förnuftigare än din, ty den grundar sig på de »exakta vetenskaperna», förstår du. I matematiken finns inte ett dyft af vidskepelse och öfvertro — endast problem, som *kunna* lösas. Men tack ska' du ha för din frukost med vänlighet och kaffe. — Nu skall jag absentera min närvaro — du kan ha haft nog af en gammal luffare, tänker jag, eller hur?»

Just som han räckte fram sin darrande hand till afsked, kom det för mig, att hans sorgliga lufs historia kunde åtminstone hafva den nyttan med sig, att blifva en hälsosam varning för någon annan. Därför yttrade jag: Nej, Anders, haf inte så brådtom. Skulle du inte vilja berätta mig din lefnadshistoria? Den kunde kanske vara lika nyttig att läsa, som mången annans.»

Efter några ögonblicks tvekan svarade han: »Vill du ge mig en tia för förlagsrätten, så hvarför inte. Men jag säger dig på förhand — uppbyggelig blir teckningen icke. Kanske dock i viss mån intressant.»

Jag slog mig ned vid skrifbordet, och Anders satte sig i gungstolen och drog några bloss på en cigarr. Atmosfären inne blef dock af tobaksröken,

och den vidriga smutslukten så vedervärdig, att jag måste slå upp båda fönsterna för att kunna andas.

»Vill du nu vara god, så börja vi», vidtog jag.

»Ja, nu börjas det, sa' han, som visade björnen», svarade Anders med ett obehagligt grin.

»Jag kom till denna sälla värld till följd af ett brott, således är jag af 'brottslig' härkomst. Mer vet jag ej om mina hulda föräldrar. Om min mor var en fattig, förförd piga eller en ung fröken från samhallets höjder, som föll, oaktadt allt tal om sedlighet och renhet och kvinnlig oskuld, det vet jag icke; ty i Klara kyrkbok står vid mitt hederliga namn antecknadt: 'Föräldrar okända.' Men att min far var en *skurk* tar jag för gifvet; ty skurkaktigare kan man väl inte handla, än när man stjälar en kvinnas dygd, leker med hennes kärlek, som katten med rättan och sedan man lyckats, öfverhöljer henne med skam och vanära och kastar deras gemensamma afkomma ut i — det okända att förgås eller trefva sig fram med vanärens stämpel på sin panna hela lifvet igenom.»

Att denna afskyvärda skurkaktighet skall hafva stöd af världslig och kyrklig lag, har inte litet förvånat mig. Att döpa och skriva in i kyrkböckerna den lille oskyldige medborgaren, men låta föräldrarnes brottslighet skyddas genom att låta dem »för tid och evighet» förbli *okända* — och således fortfarande i världen få gå och gälla som hederliga och rättfärdiga människor — det kan man kalla rättvisa, skulle jag tro! Jag fick sannolikt genom min ömme fars frikostighet plats och nummer på Allmänna barnhuset i Stockholm, och där förblef jag en lycklig medlem först i amsalen och sedan i koltafdelningen.

Så kom en vacker dag ett beskedligt skraddare-folk från Fjärdhundraland och hämtade mig, mitt lilla klädknyte och min dopattest. Mina föräldrar förblefvo »okända», men jag, deras barn, fick fosterföräldrar. I den lilla rödmålade stugan invid åstranden inkvarterades jag nu, såsom medlem af skraddarefamiljen. Om jag sade, att mina fosterföräldrar icke voro snälla emot mig, skulle jag göra dem orätt. Jag behandlades såsom deras eget barn och led aldrig brist på vare sig mat eller kläder. Saknade icke heller en viss grad af modersömhet, ehuru den naturligtvis var något ojämn.

De första åren gingo, så vidt jag minnes, i allsköns lugn och glädje. Men när jag började min skolgång, fick jag då och då förnimma förbannelsen af min »oäkta» börd. Jag var stor och stark för mina år och tog stundom under våra lekar något hårdhänt uti mina lunsiga och otympliga kamrater, hvilka i sin tur hämnades genom att tilldela mig åtskilliga icke allt för trefliga namn, bland hvilka »rännstens unge» och »barnhuspojke» voro verkliga smeknamn.

Mer än en gång uppsökte jag under sådana bittra stunder en enslig vrå, där jag i smärtsamma tårar grät öfver min olyckliga lott att vara utan far och mor och att ha kommit till världen liksom handlöst hitkastad från skyarne.

Så kom tiden då jag skulle läsa mig fram för presten. Om det någonsin funnits en prest på jorden, som lefvat som han lärde, så var det verkligen prosten T.

Han var liten till växten och liten i egna tankar. Han var ödmjuk och from — jag har sedan under

hela mitt lif aldrig sett hans like. Mig visade han alltid mycken vänlighet, liksom hade han i någon mån velat ersätta hvad jag saknade — en far. I mitt betyg gaf han mig, som du kanske minns, berömlig kristendomskunskap.

När jag gått fram, blef det fråga om hvad jag skulle bli för att kunna försörja mig.

Jag blef — trumslagare vid kongl. V. regemente. Efter min aprobering erhöll jag nittio riksdaler i lön och fri uniform — grann och brokig som en påfågel. Jag kände mig stolt som en underlöjtnant, då han gör sitt första möte. Mellan mötena arbetade jag i min fosterfars yrke och blef en ganska skicklig skradderiarbetare.

Vid tjuguet års ålder blef den landtliga stugan i Fjärdhundraland mig för trång. Jag tog afsked från regementet och begaf mig till Stockholm.

Ända till denna tid var jag en oklanderlig ungdom. Jag förtärde icke starka drycker och hade aldrig fallit i några osedliga äfventyr. Någon s. k. läsare var jag visserligen icke, som du nog vet, men jag var en stillsam, sedlig och oförvitlig ung man, som brann af begär att komma fram och *blifva* någonting.

De första åren i Stockholm gick det bra. Jag fick god anställning hos en skraddare, som »lärt sin konst i Hamburg», öfver hvilket han skröt, så ofta det gafs tillfälle därtill. Han tyckte om mig och lärde mig tillskärarekonsten, och inom kort var jag tillskärare på hans »atelier», som han kallade skärkammaren.

Vid denna tid lärde jag känna en yrkesbroder,

som i många år vistats i utlandet och kommit hem som fullt utbildad socialist. Han fick mig snart under sin ledning, och hans läror slogo mig med häpnad och beundran.

Mäster P. var en *stor* man, som kom med ett nytt evangelium. Hvilka härliga utsikter utbredde sig icke då för mina blickar!

Kristendomen var bara prestfabler, för att hålla de okunniga massorna i styr. Min så kallade barn-domstro kastades öfver bord, och det kändes så lugnt att icke längre behöfva gå med skrupler och onödiga tankar på Gud och evighet, straff och rättvisa och allt sådant där, som presterna diktat upp.

Jag lyssnade med begärlighet till d:r Antons positivistiska funderingar och Lenstrands hädelser, klappade händerna och var förtjust åt allt, som kunde styrka min nya tro — att ingen tro ha' eller behöfva. P:s troslära: »det finns ingen Gud», tyckte jag om, men hans socialistiska åsikter kunde jag af lätt insedda skäl icke vara med om. Jag hörde på sätt och vis till »öfverklassen», ty jag hade ganska stora inkomster och var min demokratiske principals höggra hand. Att dela ställning och tillgångar med »proletariatet» kunde icke falla mig in. Jag ville behålla *mitt* för egen räkning — däri tyckte jag det låg rättvisa och mening. Med mina »förnuftigare» åsikter i religion sjönk jag ännu icke ned till en stackare. Jag lefde ett hyggligt lif och visste alltid att iakttaga ett städadt uppförande. Det låg en viss tjusning i det att kunna visa världen, huru man kunde vara en bra karl utan all påverkan af religion och prestlära. Hvad som emellertid höll mig uppe på en viss mora-

lisk nivå var kärleken. Jag älskade en flicka, förstår du, en flicka vacker som en solig majdag, yppig som en rosenknopp och smal som en älfva, med hår som ett skogsrå, mörkt som skuggan mellan furorna och ett par ögon, som tindrade likt nattens stjärnor. Nå ja, hon var inbegreppet af allt hvad godt, skönt och ädelt jag visste, och den kvinnan skulle jag få till hustru. Hon tyckte om mig — det var jag viss på, men — hon var from och jag var fritänkare. Och hon sade ifrån, att hon icke kunde gifta sig med mig, så länge jag var en gudsförnekare. Hon gaf mig betänketid — och jag slets emellan min kärlek och mitt fritänkeri. O, du kan ej tro hvilka kval jag led!

Förnuftet segrade öfver kärleken, och jag räknar det än i dag till mina förtjänster, att jag var för hederlig att vilja bedraga henne med skrymteri och lögn.

»Nå, och så blef det då slut er emellan?» inpassade jag.

»Ja visst blef det slut; men på ett galet vis, i alla fall. Hon gaf mig korgen, men jag gick ändå och väntade och hoppades, att hon skulle ångra sig. Men, kan du tänka dig, ett par år efter uppslaget möter jag henne i Kungsträdgården, men icke ensam. Hon kom dragandes med en lång 'drasut', under armen. Hon hade då nyss förlofvat sig och var ute med sin fästman och — profgick. Jag kände det, som hade blodet isats i mina ådror. Lika röd du finner min nästipp *nu*, lika hvit blef den i en hast då. Jag vacklade som en drucken och nedföll på en af sofforna, som lyckligtvis stod i torget, bjudande hvila och skugga åt trötta vandrare.»

Nu var emellertid allt förbi. Jag rasade i mitt inre, jag grät, jag svor och förbannade. Jag kände mig ensam i hela världen. Ingen öm mor, ingen huld far, ingen Gud! Det var en hemsk dag. Men äfven den hade en ända. Mot kvällen då jag stapplade hemåt mötte jag en gammal bekant och vän — en af de samhällsförbättrare, som tagit till sin lifsuppgift att röfva trön på Gud från folk och därmed göra människorna så ogrundadt lyckliga.

»Si, goddag, Bergström», smålog reformatorn, »hvar kommer du ifrån? Du ser ju ut som om du sålt smöret och tappat pengarne. Kommer du från kyrkan, eller har du varit på en begrafning, eller har du tilläfventyrs — tandvärk?»

Jag sade honom, hur det var fatt — och var glad att det ändå fanns *någon*, för hvilken jag kunde uttala min sorg. Han svarade blott med ett bredt grin:

»Åh; var det ingenting värre, så går det väl an ...»

»Ingenting värre?» fräste jag arg. »Kan du ens tänka dig någonting värre — något, som gör så ondt?»

»Jo, låt en bolgeting sticka dig i fingerspetsen, och du skall få smaka på något, som är värre, än att se en flickunge bortsnappad. Nej, käre Bergström, intet kvinnligt pjåsk, intet sjäpande — det passar icke för män, förstår du. Och dessutom vet jag ett bote-medel, som fullkomligt häfver den där värken, liksom all annan världssmärta.»

»Hvad medel är det, och hvar skall jag finna det», utropade jag i min förtviflan och ifver.

»Har du pengar i portmonixen?» frågade han och plirade menande med sina rödsprängda, talgiga ögon.

»Pengar, ja visst har jag pengar — det är det enda den fattige har.»

»Kom, följ mig åt — jag leder dig», småsjöng han med en stor teatergest.

Jag följde honom in på Blanchs Café.

»Nu skall du få lära — om du aldrig lärt det förr — hvilket ofelbart medel *konjak* är; ej blott för lungsot och febersjukdomar, utan ock för hjärte kval.» Och för första gången berusade jag mig med starka drycker.

Och ser du, han hade rätt. Den klara, guld-gula vätskan var en källa till obeskriflig lisa. Det hårda järnbandet, som hoptryckte hjärtat och gjorde det så svårt att andas, lossnade. Världen syntes ljusare. Jag blef gladare. För hvart glas jag tömde, vidgades hjärtat. Jag andades så lätt. Jag satt så tung och dum och eländig på stolen, men tyckte, att jag var lätt som en fjäril, färdig att i hvart ögonblick flyga upp dit, 'där ingen falskhet bor — ibland flickor.' Jag kände mig ytterst välvilligt stämd emot min vän 'världsförbättraren', som också i sin stora människovänlighet ledsagade mig hem, där jag snart sof den rättfärdiges drömfria sömn.»

»Nå, Anders, men när du vaknade?» sporde jag.

»När jag vaknade?! Ja, när jag vaknade, då brann en olidlig törst i mitt inre; rummet dansade rundt som en karusell, vaggade upp och ned som en ångare i sjögång, och i mitt hufvud kände jag en olidlig värk. Det var första gången jag gjorde bekantskap med hvad kopparslagare vill säga. Jag var sjuk — ohyggligt sjuk, till både kropp och själ — nämligen ifall jag hade någon själ.

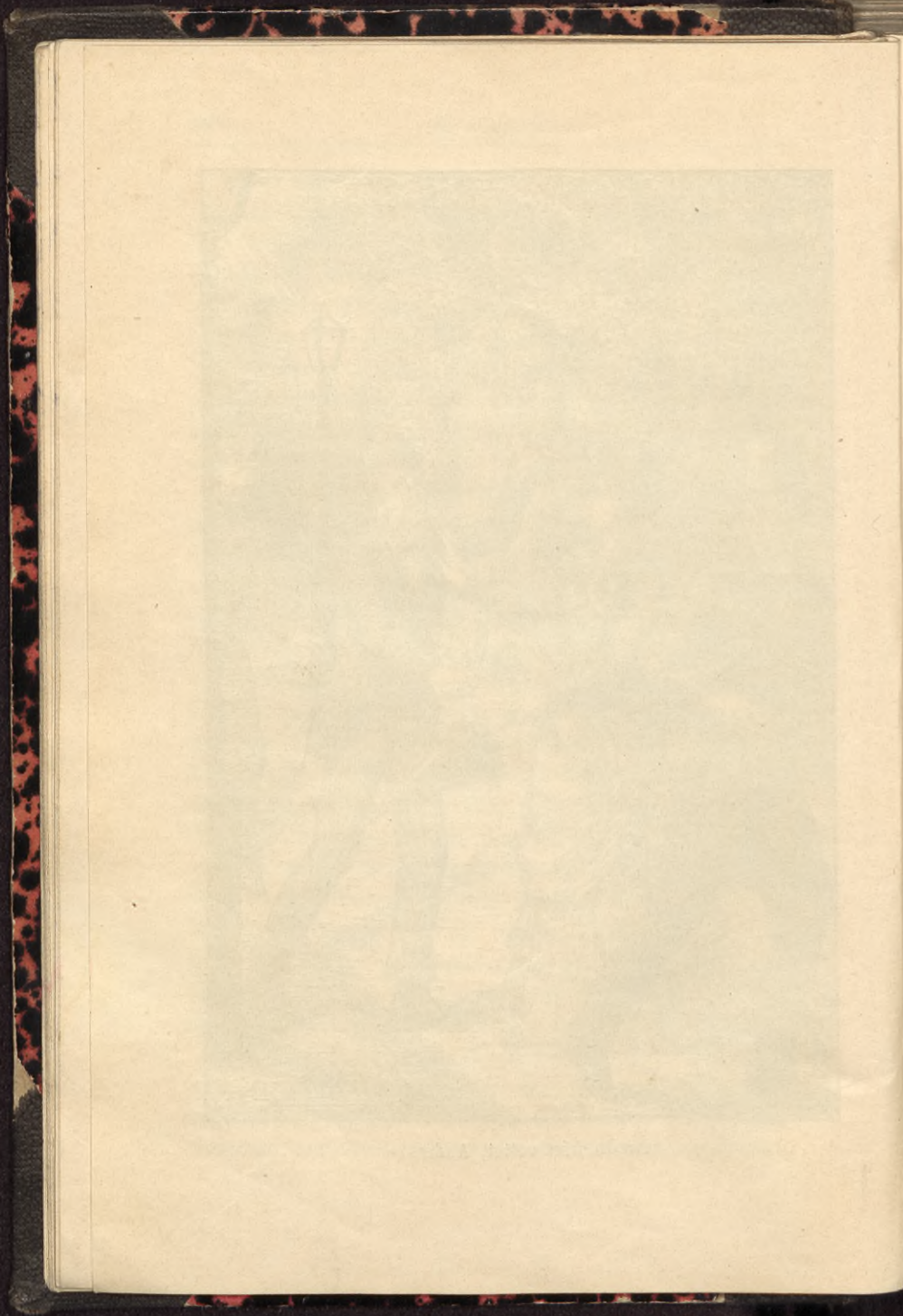
Jag försökte stiga upp, men kunde ej hålla mig upprätt, utan att taga stöd mot sängen. Åh, hvad jag kände mig ytterligt eländig! Kopparslagare, bondånger, sorg, svartsjuka och förtviflan kastade lott om herraväldet i mitt sinne. Nå ja, jag behöfver ej vidlyftigt orda om huru det vidare gick. Nog af, jag kvicknade småningom till och kunde fram på förmiddagen gå till min skärkammare och nödortfäst förrätta mitt arbete; men sjuk och olustig var jag.

Den där världsförbättrarens råd blef emellertid ödesdigert. Jag var från den kvällen en supare, rufvade ständigt på hämnd åt min gynnade rival och svor för öfrigt hat till allt hvad kvinnor heter. Och så gick jag från 'klarhet till klarhet'. Jag miste naturligtvis min plats, och *naturligtvis* ansåg jag detta vara en ny orättvisa — och jag fann att socialisterna hade rätt. Samhället var ruttet. Den fattige förtrycktes ju på alla sätt och vis. Att köra bort en hederlig karl från hans befattning för det ringa felet att han sällan var nykter, och då han intet annat ondt gjorde, än söp af den eldiga nektar, som stat och kommun räckte fram åt törstande strupar, det var ett kapitalismens och öfverklassens tyranniska öfvergrepp, som fordrade exemplarisk rättelse. Jag hade för länge se'n upphört att dricka konjak, ty den var alldeles för dyr — jag drack tiodubbelt renadt, men nu tar jag helst *finkel*, ty det rafflar mera.

Jag blef en flitig kund på stadens krogar och höll för öfrigt till öfverallt, där man hade tillfälle att skrika mot er, öfverklassare, och skräna öfver proletarietets martyrer. LillJans var ett älsklingstillhåll,

»Är du från vettet, Anders?»

och där uppträdde jag stundom med lågande värtalighet, om jag får säga det själf. Hurrarop, handklappingar och 'lefve Anders Bergström' belönade mina anföranden.

En kväll, när jag gick från staden ner åt Humlegården, stod jag plötsligt ansikte mot ansikte med min rival och min f. d. fästnö. Nu är hämnens stund kommen, tänkte jag — ställde mig i deras väg och röt af ilska: 'Stanna, fege usling och kvinnoröfvere, och bed din sista bön till det fantom du kallar Gud; ty nu slipper du ej lefvande härifrån', och i detsamma ryckte jag en knif ur slidan och måttade ett hugg åt hans hjärta. Han vek hastigt åt sidan och undgick det mördande stålet. Då jag för andra gången höjde min hand, kastade Agnes, så hette flickan, sig öfver mig och höll med onaturlig styrka min arm, i det hon ropade: 'Anders, arma människa, är du då alldeles från vettet?' Därvid såg hon på mig med sina underbart vackra ögon, och i hennes blick låg en hel värld af förebräelse, sorg och modig beslutsamhet. Vid denna blick darrade jag som ett asplöf. Knifven föll ur min hand, och med fasa framhväste jag: 'Ja, Agnes, jag är från vettet; men hvem råår för det? Det är du och denne eländige hycklare, som gjort mig till hvad jag är — en usel, förnedrad drinkare och om lyckan velat, vid detta laget en — mördare.

Till följd af Agnes ångestfulla skri skyndade ett par poliskonstaplar till platsen, och nu blandade sig dessa i leken. Jag förklarades häktad och förd till poliskontoret, där jag fick tillbringa natten i finkan. Följande morgon fördes jag till poliskammaren och insattes i Stockholms ransakningsfängelset. Blef så

dömd för begagnande af lifsfarligt vapen på öppen gata under sabbat, till 2 års straffarbete.

* * *

Efter domen blef jag transporterad till straffängelset å Långholmen.

Första veckorna i min cell voro odrägliga. Jag var i hela min kropp alkoholförgiftad, och nu fick jag inte en enda droppe, hvarmed jag kunde svalka min brännande tunga. Jag blef mycket sjuk och darade i hela kroppen, alldeles oförmögen till hvarje arbete. Jag tyckte det var ett uselt samhälle jag lefde i. Att få martera en människa för något så ringa, som att vilja befria en fattig medvandrare från denna arma värld och förpassa honom 'dit där passionerna hvila i deras eviga ro', det tyckte jag var oerhördt grymt.

Men hur det nu var, så kom jag småningom ur den helvetiska bränvinstörsten. Fångkosten var både riklig och oklanderlig och bevakningen synnerligen välvillig och vänlig. Jag började kunna arbeta, och min lilla cell, med fönstergluggen uppe vid taket, blef förvandlad till skräddareverkstad. Ett par timmar om dagen letade sig några sneda solstrålar genom fönstergluggen och stannade på mitt bord, och de hälsades som goda vänner. Då jag var skicklig tillskärare och dito flink i sömnaden, fick jag fullt upp att göra hvarje dag. Jag sydde nya kläder, jag *vände* rockar, byxor och västar, och den hyggelige sergeanten skaffade mig fullt upp med arbete. Då som bekant fången får behålla en del af arbetsför-

tjänsten, som dels får användas att något förbättra kosten, dels insattes i sparbank — mätte jag relativt godt. Om det hade varit möjligt att göra mig till en s. k. kristen, skulle det nog gått under min fängelsetid, ty där var nästan allting anlagdt på fångens andliga utveckling. Stillheten, ensamheten, de dagliga bönestunderna och söndagspredikningarne, prestens vänlighet, bevakningens humanitet, allt var ägnadt att stämma hjärtats strängaspel till harmoni och gudsfruktan. Jag kan icke heller neka till att, om någon helige Ande funnes till, så kändes det ibland, som om han slog sina milda ackord på hjärtats harpa och framkallade känslöstämningar och intryck, som icke just höra till denna värld. Men för mig var ingen omvändelse möjlig. Efter hvarje sådan förnimmelse af ett begär efter Gud och hans kärlek kom förnekelsens ande, som jag med sådan begärelse insupit i Lennstrands och Antons skola, som 'vetenskapligt' och förnuftigt ådagalade, att det icke fanns någon Gud. Allt var endast inbillning och tomma fantasifoster. Och så stod jag på samma punkt.

Nu skämtar jag och ler åt hela världen och tar dagen som den kommer; men, ehuru jag nästan skäms att tala om det, under fängelsetiden förbannade jag tusen sinom tusen gånger dem, som genom sina förnekelseläror röfvat ifrån mig min barndomstro. Den var visserligen icke mycket att värdera; men det var dock *något*.

Du förstår, jag tror nu icke alls på kristendomen och dess förmåga att omskapa världen — jag tror det nu mindre än någonsin; ty jag har af egen erfarenhet sett, att dessa Kristi s. k. bekännare i de

flesta fall äro lika snåla, penningkära och materialistiska, självviska, hårda och ohjälpsamma som världens barn — ja, ofta ett strå hvassare till och med.

Men utomordentliga undantag finnas — det kan ej håller nekas. Under mitt luffarelif har jag funnit att bland de fattigaste 'läsare' har jag kunnat träffa på verkligt ädla och gifmilda människor. Men tunn-sädda äro de. Dock, jag måste återupptaga tråden af min berättelse. Jag kom ut ur fängelset med goda föresatser och 57 kronor 66 öre uti mig¹ tillkommande arbetsförtjänst. Föresatserna flögo sin kos i kapp med penningarne, och forna 'vänner' hjälpte mig med stor beredvillighet att schasa bort flyttfåglarna. De flögo ur mina fickor och slogo ned och byggde bo på krögarnes disk och i deras kassalådor. Det gick lustigt till någon vecka, och när jag slutligen var pank, skuddade jag stoftet af mina fötter öfver hufvudstaden, den sköna synderskan, och begaf mig i sällskap med en stallbroder ut på vandring, att söka arbete. Ja visst; men arbete var just hvad vi *icke* ville ha. Vi kunde rakt inte begripa, hvad det skulle tjäna till att anstränga sig med att sitta uppkrupen på skräddarbordet och arbeta ut oss. Palmen och andra socialist-apostlar voro lika kloka som vi, de sade goddag åt synål och prässjärn och togo hellre af dumma människor, som arbetade i sitt anletes svett, fria resor och dagtraktamente, för att resa omkring och prata persilja mot proletariatets förtryckare, de fräcka kanaljer, som arbetade och sparade och hade något. Och jag kan försäkra dig, gamle vän, att det är det lättaste arbete som finns, att narra penningar ur de fattiga arbetarnes fickor, bara man har en något så när ledig

tunga och använder henne att skälla på kapitalisterna och för öfrigt lofvar guld och gröna skogar vid den blifvande, snart inträffande delningen. 'Världen vill bedragas och hon — blir bedragen', säger ett gammalt sannt ordspråk.

Emellertid gingo vi icke till väga på samma sätt, ehuru vi uppnådde samma resultat — att utan arbete lefva på andras bekostnad. Men vi voro hederligare än våra 'trosfränder'. Vi sökte aldrig suga mynt ur de *fattigas* fickor. Vi luffade från herrgård till herrgård, från by till by, från stad till stad, alltid med samma historia, att vi skulle dit och dit för att mottaga erhållet arbete, men behöfde åtskilligt till reshjälp, mat, husrum och nödiga gångkläder. Mat fingo vi i bondgårdarne — små tofskillingar eller tioöringar på herrgårdarne, stundom ock ett par byxor, en gammal aflagd väst och en urblekt eller urmodig sommarpaletå, någon gång löfte om smörj, en arg hund och länsman. Kläderna blötte vi naturligtvis på första krog.

Under sommartiden lefde vi godt; ty då hade vi hem i hvar buske, och om nätterna logerade vi vanligen i någon hölada. Om vintern var det värre. Då fick man hålla till godo, som det bar sig; men äfven då kunde vi någon gång hitta på ett 'eldorado'. Så t. ex. finns det en gård i Bergslagen, där man inrättat ett ordentligt rum, som är eldadt och försedt med sängkläder, särskildt afsedt för 'resande'. Det kallas allmänt för 'R—s hotell för luffare'. Där får man, som sagdt, rum för natten, mat till kvällen och en stor god kopp kaffe på morgonen; men aldrig pengar och aldrig bränvin.

På detta sätt har jag tillbragt de sista tio åren, och af min berättelse kan du se, att jag praktiskt tillämpar socialismens läror. Jag anser ju, att 'egendom är stöld', och som jag är ärlig och fattig som en kyrkråtta, är det klart, att jag har en viss rättighet att lefva på andras bekostnad.»

»Har du ändå aldrig tänkt på det otillfredsställande uti att lefva fram ditt lif utan att göra den ringaste nytta?» frågade jag nu. »Har du aldrig tänkt på, att det står skrifvet: 'Den, som ej vill arbeta, skall heller icke äta.'»

»Det där var att slå två flugor i en smäll, men stopp, vi ska' gå sakta i backarne», återtog min gäst. »För det första och pro primo — kan någon påstå, att jag icke gör den ringaste nytta? Är jag kanske icke ett lefvande åskådningsmaterial, som visar hur man kan taga sig fram i det socialistiska tusenårsriket? Är det utan nytta att visa hvilket lyckligt oberoende man uppnår, när man skakat kristendomens slafviska bojor af sig och lefver för dagen, utan att tänka på forntid, nutid, framtid och evighet?»

Huru många tusen kronor har jag icke under min fria luffaretid skattat till stat och kommun i små tioöringar, som behändigt och nätt rullat ur mina fickor öfver krogdisken? Är detta utan all nytta? Jag ska' säga dig något: jag är hvarken mer eller mindre än en statens uppborrdskommissarie. Jag uppbor skatt af de burgna samhällsmedlemmarne, visserligen i småsummor, men många bäckar små blifva en stor å. Och jag kommer aldrig på balans. Jag ger samvetsgrant ifrån mig *hvarenda fyrk*. Staten har icke en pålitligare skatteindrivare än en luffare, ty

han behåller ingenting för egen räkning. Är detta till ingen nytta, hvafalls? Och slutligen, men ej sämst — ger jag icke presten och moralisten ett praktiskt handtag, då jag framställer mig själf som ett lefvande exempel på, hvarthän man kommer, när man kastar kristendomen och all gudstro öfver bord och lefver som en hedning? Hvad nytta tror du, att hyggliga fritänkare i snygga gångkläder, präktiga våningar och angenämt öfverklassumgänge, göra? Platt ingen. De uppmuntra blott andra till fritänkeri, och äro apostlar inom *sitt* område, under det jag och mina stallbröder likna Lots hustru, fastän hon stod som en saltstod och vi — ja, vi stå såsom *smutsstoder*; — men vi likna henne däri, att vi äro varningsexempel. Är detta till ingen nytta, min emaljerade, gamle vän?!

Jag vill nu besvara din andra fråga, huruvida jag icke har några skrupler öfver det där ordet: 'Den som ej vill arbeta, skall heller icke äta.' Det kan nog hända, att detta ord i och för sig är ganska förnuftigt; men det är föråldradt och saknar tillämpning i det moderna samhället. Försök att på allvar tillämpa det, och du skall snart finna, att det allt blefve styfvare karlar än herrar luffare, som då finge krypa till kojs med hungriga 'magasiner'. Tänk dig alla dessa grilljannar, dessa söner af rika fäder, som inte just ha mycket annat för sig än att sitta på kaféerna, bevista kapplöpningar, befolka teatrar, varietéer, cirkusar, balsalar, spelsalonger, biljarder, supéer och lustigheter in på 'småtimmarne', efter hvilka de sofva följande dag till fram emot den sena middagstimmen, då samma rulldans börjar på nytt.

Se vidare på dessa mer eller mindre uppenbara

procentare, ockrare, blodsugare, som lyckats kapa åt sig betydliga summor af spekulanter och narrar, så att de kunna köpa banklotter, hus och obligationer och sedan sitta och klippa kuponger och lefva på räntor — arbeta dessa för sitt dagliga bröd? Puder! Och allehanda kvinfolk sedan, hvilkas hufvudsakliga sysselsättning består i att studera modjournaler, jakta sömmerskor och skuldsätta sig hos modister, ligga på en 'chäslong' och läsa romaner, gå i kyrkan på söndagen för att göra deras Gud en kort visit, visa världens vackra toaletter och göra sina väninnor gröna i synen af afund, samt de öfriga dagarne i veckan på baler, supéer, operor, teatrar och ridpartier, under det de gifva dödsbringande sår med blixtrande ögon åt idiotiske beundrare. Är detta arbete mera produktivt och nyttigt än luffarens? Ingalunda! Skulle alla dessa små läckergommar ej få äta mera än hvad de förtjäna med sitt arbete, så finge de allt svältfödas, inte annat än jag kan se. Nej, min gamle vän, luffare och drönare af båda könen kunna ta hvarandra i hand, när det gäller frågan om nyttigt arbete, ehuru de förra hedras med mänsklighetens förakt och de senare med blommor och band, äretitlar och smickrets sömn-gifvande rökverk, vi äro dock bakade af samma deg och gräddade i samma ugn. Skillnaden är blott den, att den ena fått mera *jäspulfver* i sig än den andre, så att han *pöser upp* och ser stor och gedigen ut.»

»Ja, min käre Anders, i somligt kan du ju ha rätt», svarade jag, »men därför att det finnes oregelbundenheter i världen och mycket är som det icke borde vara, hindrar detta icke, att jag måste anse ditt lif som förfeladt, och att du så fort som möjligt

bör bryta in på en annan väg. Du minnes väl ännu berättelsen om den förlorade sonen . . .»

»Om jag minns den», afbröt mig Anders. — »Jo, det gör jag visst, det; men den är bra för den som haft ett hem och ägt en far och mor i lifvet; men för mig passar den *icke*. Jag har aldrig blickat in i en mors öga — jag har aldrig erfarit hvad det vill säga att ha en huld far att trygga sig till och hämta ett godt råd af. Hade jag haft det, så vore det nog annorlunda med mig nu. Men, ser du, min präktige far, han må nu ha varit grefve eller timmerman, baron eller murare — han kastade mig ut i världen som en stackars fågelunge, som fallit ur boet — blir han räddad, så är det bra — förgås han, så frågar ingen därefter. Talet om Guds faderskärlek finner således hos mig icke den ringaste genklang, berör ingen ömmare sträng. Är mitt lif förspildt, så är det icke jag, som förspillt det, och . . .»

»Men tror du då icke, att hvarje människa har *något* eget ansvar för sina handlingar och att vårt lif till stor del beror på, huru vi själfva skapa det? Är det icke vår synd och skuld, som får sitt naturliga straff just i dess egna följder, det vill säga, att hvad man sår, måste man skörda. Är det icke så, Anders?»

»Det kommer an på kommer an, det! Min tro är den, att hvad människan af ödet eller slumpen är förelagdt, måste hon genomgå. Somliga går det bra för, huru dumt de än bära sig åt, och somliga går det illa för, huru fromma, flitiga och idoga de än äro. Visst är man *till någon del* sin egen lyckas smed; men *ödet* gör ändå det mesta. En gång drömde

äfvén jag om lycka, om ett lif fullt af sol och ljus, af trefnad och sällhet; men drömmens luftsloft sköflades — om jag skall vara uppriktig — af samvetslösa kanaljer, som genom sina sataniska konster beröfvade mig min barnatro och ingöto hos mig tviflets och förnekelsens ande. Denne ande stal ifrån mig min ungdoms brud. Förlusten af henne gjorde mig bitter och hämndfull, och en s. k. *vän* förmådde mig att dränka min sorg i — *bränvin*. Jag tar saken, som du ser, *temligen* lätt; men jag vill bikta mig för dig. Jag är icke *alltid* den Diogenes, som är nöjd, blott jag har en tunna att krypa in i och låta solens strålar smeka mina bränvinsförgiftade lemmar. Jag har också *mina* heta stunder, då jag i mitt inre liknar de där människorna Dante skildrar i sitt helvete, du minns, de där som vandrade framåt i granna guldglänsande kåpor, men då dessa öppnades, befunnos de arma skuggorna förtäras af glödande eld. Om ett helvete skulle finnas på andra sidan grafven, kan det ej vara värre än det jag stundom redan nu känner. Men det blir bättre, så snart jag fått några supar. Det är det enda som hjälper. Och nu kan du ha fått nog af min lefnadsfilosofi. Nu får du ge mig mitt författarhonorar och låta mig gå. Jag mår ej bra längre här inne . . .»

Att Anders historia gjorde på mig ett synnerligen sorgligt intryck är lätt att förstå. I hans omtöknade hjärna fanns ju ännu en och annan redig tanke, och af det här återgifna kan man finna, att han ingalunda hörde till det vanliga slaget af 'luffare'. Mången af denna uppsats' läsare skall säkert göra den anmärkningen, att ingen skrädaregesäll talar ett så pass

bildadt språk, som vi här återgifvit, och att hela personen därför är diktad. Så är emellertid *icke* förhållandet. Anders hade visserligen inga andra skolstudier än sådana som på hans tid bestodos folkskolans barn. Men han hade en säregen lust att läsa och tillägna sig kunskaper. Han hade en oemotståndlig törst efter vetande och slukade den ena boken efter den andra. Innan han drogs in på fördärfvets väg, var han en efter sina förhållanden ganska beläst ung man. Då han kom in bland utilisterna, läste han alla de otrosskrifter och kvasivetenskapliga arbeten han kunde komma öfver.

Han var med ett ord en ganska märkelig ung man, som utan tvifvel haft framför sig en framtid, om han på ett rätt sätt begagnat sin rika begåfning.

Nu syntes han fullständigt förlorad för detta lifvet.

Sedan han efter att hafva erhållit sin begärda »tia» tog afsked af mig, har jag ej sett till honom; men af en tillfällighet hörde jag något om hans senare bedrifter och hans ömkliga död, hvilket äfven gaf mig anledning att låta hans »själfbiografi» komma till allmänhetens kännedom.

Ehuru Anders hade en viss redbarhet i sin karaktär — om man ens kan kalla det så — förföll han mot slutet till en egendomlig art af bedrägeri. Det var nämligen en löjtnant v. T., som hade en son med något vidlyftiga vanor. Denne reste vid unga år till Amerika och hördes ej af på många år. Unge v. T. och Anders hade en viss likhet med hvarandra, och af denna omständighet började Anders slå mynt. Han gaf sig ut för att vara löjtnant v. T:s son och dukade upp en historia om huru han var förskjuten

af fadern och ej vågade beträda hemmets tröskel. Denna historia gjorde god verkan. Medlidsamma människor tyckte synd om den stackars mannen, beskärmade sig öfver faderns hårdhet och skänkte honom både mat och kläder och stundom äfven icke så obetydligt med penningar. På denna egendomliga industri drog han sig fram ett par, tre år och saknade då aldrig penningar för att kunna tillfredsställa sitt brinnande begär efter bränvin. En vacker dag tog dock saken en snöplig ända. Han besökte en gård och började att för egendomsherrn duka upp sin vanliga historia under låtsad djup rörelse. Patron X hörde på med allt större förvåning.

När Anders Bergström slutat, utbrast han: »Ni var mig en förtviflad lögnare! Nu skall jag säga er, att löjtnant v. T. är min personlige vän, och hans son känner jag äfven, men att ni icke är hans son, det skall snart blifva ådagalagdt. Jag skall skicka efter länsman, som nog skall klämma sanningen ur er. En vanlig luffare är ni och ingenting annat, det är jag viss på.»

Anders stod, sannolikt för första gången i sitt lif, svarslös. Han smög sig ut genom dörren, så fort han kunde, och flydde allt hvad hans ben förmådde, ty han ville på inga villkor göra närmare bekantskap med polis och länsmän.

Efter några dagar uppflöt ett lik vid åstranden i hans hembygd, och det befanns vara Anders Bergströms döda kropp. Om han själf förkortat sitt lif eller af våda fallit i ån, blef aldrig utrönt. Han begrofs på fattigvårdens bekostnad, och ingen kärlekens eller saknadens tår fälldes vid hans bår, ingen blomma

lades på hans kista, ingen frågade efter den uppkastade grafkullen. Stackars Anders, han dog som han hade lefvat. En egendomlig vidräkning skall det väl en gång blifva, då han på andra sidan grafven står ansikte mot ansikte med det föräldrpar, som skaffat honom till världen och lämnat honom utan skydd, vård och kärlek. Det kanske blir svårt nog för dessa, eller hvad vet jag?

Missnöjets faror.

Andreas Wicklund var en ung och rask fyr, som vid ett par och tjugu års ålder blef soldat. Med lif och lust genomgick han rekrytskolan, blef med heder aproberad och var hos befälet omtyckt för sitt hurtiga och raska uppförande.

Redan i folkskolan hade han fått lära sig räkna och skrifva, och med sitt goda hufvud och sin lätt-
het att fatta gick han snart om sina både äldre och yngre kamrater i dessa kunskapsgrenar. Han räknade till och med sammansatt regula de tri och skref ingalunda dålig handstil.

Det dröjde därför icke synnerligen länge innan hans kompanichef utnämnde honom till vice korpral och vid första ledighet erhöll han korpralsbeteckningen, det gula regarnssnöret kring krage och ärmor.

Nu hade Wicklund det bra, och mången afundades den unge mannen att redan vid så tidiga år hafva erhållit eget torp och korpralslönen därjämte.

Men den som icke var nöjd med sin lott, det var just Wicklund själf. Korpral Modig var distinktions-

korpral och bar guldrens på kragen samt gjorde underofficerstjänst, och i Wicklunds ögon var detta en orättvisa. Visserligen erkände han att Modig var äldre i tjänsten, men ville man rättvist bedöma saken, så stod han långt efter Wicklund i militärisk duglighet. Efter sin egen uppfattning var Wicklund utan tvifvel den styfvaste karlen på hela kompaniet, ja, noga räknadt, kanske på hela regementet. Med en sådan tillit till sig själf var det gifvet, att han skulle känna sig missnöjd. Detta sitt missnöje lade han visserligen icke i dagen inför befälet, men han försummade aldrig att för kamrater och underordnade tala om befälets orättvisa och mannamån.

Detta kom slutligen till kompanichefens kännedom och denne fann sig föranlåten att gifva den unge korpralen en allvarsam uppsträckning.

Wicklunds högmod sårades fruktansvärdt häraf men han vågade icke svara kaptenen ohöfligt; i stället bet han sig i läppen så att blodet sipprade fram. På grund af denna tillrättavisning tog han sig för den närmaste tiden till vara och visade icke så mycket sitt anlag för öfversitteri, utan skötte sin tjänst ordentligt; men invärtes sjöd missnöjet. När Modig efter någon tid blef befördrad till underofficer, kunde Wicklund dock icke längre hejda sig, utan sade rent ut, att regementschefen utnämnde krukor till underofficerare. Han kunde icke ens lägga band på sitt missnöje inför befälet, utan gjorde sina anmärkningar inför själfva kaptenen.

Denne förehöll nu Wicklund i skarpa ordalag hans beteende och hotade, att därest han icke ville taga skeden i vackra handen och vara höflig, fanns

vid regementet medel, som kunde göra honom spak. Wicklund dömdes till åtta dygns arrest för uppstudsighet mot förman och degraderades till simpel karl.

När korpralsmärket sprättades från uniformskraggen, rasade förtrytelsen inom Wicklunds bröst, och han gjorde nu hvad han aldrig förr gjort, han skyndade ned mot krogstånden och tog sig ett försvarligt rus.

* * *

Det gick nu utför det sluttande planet för Wicklund, och detta med stora steg. Väl blef han icke straffad för fylleri, men hela hans forna själfkänsla var liksom bortblåst. Han brydde sig icke ens om att hålla sig uppe och ville ej arbeta, utan gick hela långa tiden mellan mötena och slog dank och lefde på sin »natura», så godt han kunde. Han hade för öfrigt ingenting att lefva för, tyckte han, och det tjänade till intet att bjuda till. Alla människor voro orättvisa. Alla misskände honom. Ingen förstod att uppskatta hans duglighet och hans förtjänster. Wicklund var missnöjd med sitt befäl, med sina rotbönder, med sin gamle far, som i kärlek förhöll honom hans oregelbundna lefverne, ja, han var missnöjd med Gud och hela världen utom med sig själf. Alla sina motgångar, hvilka från början till slut endast voro frukter af hans eget uppförande, ansåg han härflyta af ett oblidt öde eller af människors elakhet och afundsjuka.

Så kom med ens en vändpunkt i hans lif. Wicklund kom att såsom ett tidsfördrif gå i kyrkan en söndag för att höra den nye presten, som nyss kommit till församlingen.

Guds ords sanning träffade hans hjärta och det så djupt, att han såsom det på hela hans förändrade uppförande syntes, började blifva allvarligt och uppriktigt missnöjd med sig själf. Han insåg sitt syndaelände, började läsa Guds ord och blef en flitig kyrkogångare samt lade helt och hållet bort att förtära starka drycker.

De, som hade känt Wicklund förut och sågo honom nu, kunde icke känna igen honom. En så genomgripande och lycklig förändring hade försiggått med honom. Han tycktes ha blifvit en stilla, ödmjuk och gudfruktig man, som flydde synden och sökte lefva fromt och rättfärdigt. Till och med hans ansiktsuttryck blef förvandladt. Det hårda, missnöjda draget kring munnen försvann och de hatfullt stirrande ögonen logo nu vänligt och syntes fulla af tacksamhet och kärlek. Snart återvann han ock förtroende inom kompaniet och blef af kompanichefen ånyo befordrad till korpral.

Vid denna tid gifte han sig. Hans hustru var dotter till församlingens gamle skollärare, som för flere år sedan fått afsked och lefde på en liten pension.

Hon hade lärt sig sy kläder och försörjde sig med sitt arbete samt kände sig nöjd med sin lott. Redan från sin första ungdomstid hade hon med barnslig förtröstan och lefvande tro omfattat frälsningens budskap genom Herren Kristus.

Anna var en liflig och verksam missionsarbeterska, som vittnade om sin Herre i hvarje gård dit hon kom för att sy. Hon kallades därför af de mera tanklösa i socknen »läsar-Anna»; hennes vanliga benämning var eljes »sy-Anna».

Anna och Wicklund höllo uppriktigt af hvarandra, och ehuru hennes far hade stora betänkligheter och farhågor för ett giftermål dem emellan, gaf han dock på sin dotters enträgna böner slutligen med sig och så blefvo de båda ett par.

Hon gjorde hemmet i den lilla soldatstugan så prydligt som möjligt, ty hon förstod att ordna och ställa äfven med små tillgångar, och det såg ut som ett litet dockskåp därinne. Utanför stugan gräfdes jorden upp, bärbuskar sattes och blomsterfrön såddes; en jasminbuske sattes framför kammarfönstret, och på den ena gafveln planterades en liten syrénhäck.

Wicklund kände sig lycklig och tyckte, som sanningen var, att han fått en riktig skatt i sin hustru.

Något af det gamla öfvermodet började dock snart sticka fram, och det dröjde icke länge innan detta åtföljdes af missnöjets onda ande. Sålunda blef det honom allt mera klart, att den lilla soldatstugan icke passade till hem åt en hustru sådan som Anna. Såge icke bondhustrurna henne öfver axeln och måste hon icke vid hvarje tillfälle stå tillbaka för dem? Det fick ej längre vara så. Wicklund hade ju för länge sedan med heder tagit sin underofficersexamen, men ännu hördes ej af någon befordran. Häröfver var han öfvermåttan missnöjd och beslöt att taga afsked från krigstjänsten samt flytta till en stad, där bättre tillfällen yppade sig för honom att göra sina kunskaper och sin duglighet gällande.

* * *

Så packade Wicklund allt sitt tillhoppa, och med hustru och två barn, med hvilka familjen ökats, reste

han upp till Stockholm. Det var på hösten 18 . . Han hyrde sig en liten lägenhet bestående af rum och kök vid en af Badstugatorna; men det började snart se mörkt ut för främlingarne. Wicklund kunde icke få något arbete och det lilla förråd han hade, var snart uttömdt. Huru bittert ångrade han icke nu, att han af missnöje med sin ställning lämnat det lilla nätta soldattorpet, som låg så vackert med sin lilla täppa, sina bärbuskar och blomsterrabatter vid skogsbrynet på Viklunda bys ägor, och där bärning aldrig fattats honom. Men så ljusnade utsikterna, han fick plats såsom vaktmästare på ett kontor. Lönen var visserligen icke stor, men de båda makarne voro dock glada och tacksamma, att de kunde hålla hungersnöden utanför dörren.

Wicklunds nya plats var hos en grosshandlare som hade stort lager af klädesvaror, och hans sysselsättning bestod i att inpacka varor och föra dem till ångbåtar och järnvägsstationer, samt äfven till skräddaremästare i staden.

Så gick en lång tid allting väl. Genom bekantskapen med skräddarefirmorna skaffade Wicklund sin hustru arbetsförtjänst med att sy västar. Genom sin ovanliga flit och duglighet kunde hon förtjäna ända till 10 å 12 kr. i veckan. Sålunda lefde de båda makarne under flere år ett lyckligt lif. Men Wicklund började åter känna sig missnöjd. Dock icke nu öfver sin lekamliga ställning; men han hade upptäckt så många lyten och brister i statskyrkan. Han fann fel med själfva läran och fel i utöfningen af kyrkotukten. Han kunde inte längre gå till nattvarden tillsammans med världen. Detta var att draga i ok med de otrogna.

Äfven de troende i statskyrkan ansåg han för världslikställiga; presterna predikade icke som de skulle — än voro de för lagiska, än för evangeliska. Wicklund var missnöjd och hans missnöje stegrades för hvarje vecka och slutade med att han öfvergick till det metodistiska samfundet. Där, bland idel troende bröder och systرار, fann han sig så väl. Där rådde den första kärlekens innerlighet, där voro alla ett hjärta och en själ, alldeles som i den första kristna församlingen, och där beflitade man sig om verklig helighet. Då han emellertid hunnit se de nya trossyskonen på närmare håll, fann han, att äfven de voro behäftade med skröplighet och mänskliga svagheter, och nu tog hans missnöje form af nitälskan mot dessa. Han började blifva bråkig och trätlysten inom den lilla församlingen. Detta slutade därmed, at, han, efter flera fåfängt gifna förmaningar till saktmod och ödmjukhet, omsider blef utesluten ur samfundet.

Hustrun som stannade kvar, grät och var mycket bedröfvad öfver sin man; men hon kunde ingenting inverka på honom. Hans gamla fallenhet för missnöje hade åter kommit honom att lida ett moraliskt nederlag. Wicklund kände sig beklämd och olycklig, men icke förödmjukad. Han insåg icke att felet låg hos honom själf, utan mente, att det låg hos församlingen och dess förståndare, hvilken han ansåg för kitslig och despotisk. »Det var inte en smula bättre hos metodisterna än i statskyrkan», klagade han.

Efter utslutningen ur metodistkyrkan aftynade Wicklunds andliga lif, ehuru ännu icke så mycket att det märktes i hans dagliga lefverne. Han skötte sin plats, och hans husbonde var fortfarande belåten med honom.

Detta var emellertid icke förhållandet med Wicklund själf. Han kände sig missnöjd med sin ställning. Lönen var enligt hans tanke alldeles för ringa i förhållande till det arbete han utförde, dessutom var det ju »ingenting för framtiden». Han ville därför se sig om efter någon plats i statens tjänst. Han önskade komma in i posten såsom brefbärare. Dessa hade det så bra, när de blifvit ordinarie. Det vore dessutom så betryggande för framtiden, emot det att vara i en enskild mans tjänst. Hustrun bad honom visserligen vara nöjd, de hade det ju så godt och bra, som det var, och för framtiden skulle nog Gud sörja, sade hon.

»Ja, allt det där är mycket sant och bra», svarade Wicklund, »men du kan väl icke neka till, att Gud gifvit oss förstånd och att vi skola begagna det, så att vi icke tanklöst och lättsinnigt lägga armarne i kors, utan att söka förbättra vår ställning och draga försorg om vår framtid.»

»Du har nog rätt i det», svarade hustrun mildt, men Paulus har ju sagt: att vara gudfruktig och låta sig nöja, är nog af vinning! Detta ha vi ju ock erfarit, vi ha det ju så bra, och Gud ger oss, hvad vi behöfva. Jag är rädd för alla ändringar.»

»Ja, se så där tala alltid kvinnfolken. Samme Paulus säger dock på ett annat ställe:» Har du såsom träl blifvit kallad, så bekymra dig icke; dock,

om du kan blifva fri, så begagna det hellre,» invände Wicklund.

»Käre gubbe, du kan väl icke anse dig som träl heller. Visst få vi arbeta och slita; men vi hafva det ju bättre än de flesta andra i vårt stånd», förklarade hustrun saktmodigt.

»Skulle jag inte vara träl, sade du? Är det att vara annat än träl, att nödgas arbeta och sträfva, som jag får göra, för fattiga sextio kronor i månaden? Är det icke fullt rätt att försöka att i stället få åttio eller hundra kronor i månaden, som de ordinarie brefbärarne i posten ha?»

Hustrun hade ej lust att göra flere invändningar, hon visste dessutom allt för väl, att hon ingenting skulle vinna därvid. Hade Wicklund fått något i sitt hufvud, så gick det icke för henne åtminstone, att få det ur honom.

Fram på förmiddagen samma dag gick han in på kontoret till sin principal och talade med honom om saken samt bad om hans rekommendation och sitt betyg.

»Det skall Wicklund visst få», svarade denne, »men tror icke Wicklund, att han bör tänka på saken två gånger, innan ett sådant steg tages. Det kan nog vara godt och betryggande att stå i statens tjänst; men det kan dröja flere år innan han blir ordinarie, och under tiden kan det blifva knaggligt nog att draga sig fram. Vore det icke bättre att stanna kvar hos mig? Wicklund har det ju jämförelsevis bra här, eller hur?»

»Jo det har jag nog, förstås; men det är ändå ingenting för framtiden och . . .»

»Ja, ja, jag vill på intet vis öfvertala Wicklund. Jag skall strax skrifva ut hans betyg och lämna min mundtliga rekommendation hos byråchefen.»

Häröfver betygade Wicklund sin tacksamhet och var redan på förhand mycket glad åt de ljusa utsikter, som hägrade för hans syn i k. postverkets tjänst.

På hans principals förord och rekommendation blef han antagen till extra brefbärare, med löfte att vid första möjliga tillfälle blifva inkallad till tjänstgöring.

Wicklund menade nu, att hans lycka var gjord och hans framtid betryggad. En känsla af förnöjsamhet, en tämligen sällsynt gäst i hans missnöjda sinne, uppfyllde honom, då han berättade sin lycka för sin hustru.

Med utsikt att snart lämna sin gamla plats, hvilken han innehaft i nära fem år, började Wicklund blifva mindre påpasslig än förr, hvilket gjorde, att när han inom några månader fick befallning att inställa sig till tjänstgöring i postverket, framkallade detta ingen synnerlig saknad hos principalen.

Med guldsnodd kring mössan och iklädd blå rock med förgyllda knappar, syntes nu Wicklund traska omkring med brefväskan hängd öfver axeln. Som extra brefbärare hade han ej mer än omkring 2 kronor om dagen, och för denna inkomst måste han skynda trappa upp och trappa ned, från hus till hus, från gata till gata, och det från tidiga morgonen till sena kvällen.

Det var tröttsamt. Det dröjde ej heller många veckor, innan han bittert ångrade, att han gjort likom hunden hvilken sprang med ett köttstycke i

munnen öfver spången och såg månens bild som en stor ost ligga simmande på bäckens lugna yta och släppte köttet för att i stället hugga till sig den praktiga osten.

Aldrig hade Wicklund förr lagt sig så genomtrött någon kväll. O, hvad hans fötter värkte och huru han om dagarne svettades i den olidliga sommarhettan! Och ingen hvila! Så fort en post var utlämnad, gällde det att skynda till postkontoret och hämta en ny och så ut med den igen. På samma sätt gick det fyra, fem gånger om dagen. Och därtill ingen hvila på söndagen heller. Och allt detta för fattiga två kronor om dagen! Hvem kunde väl stå ut med det? Wicklund började känna sig missnöjd; men han skämdes att säga något därom till sin hustru. I sitt hjärta tänkte han med Job: »Var jag icke lycklig, hade jag icke lugn och frid? Och sådan oro kom».

För att stärka sig under den mödosamma vandringen i sommarhettan på Stockholms gator, började han vika in på ölförsäljningsmagasinen, och då och då i största hast »kasta i sig» en halfva bayerskt öl. Men tyvärr, detta förbättrade icke saken. Han blef af den förledande drycken endast dåsigare och maktlösare, och därtill kom, att för hvarje halfva öl han drack, hade han 10 öre mindre kvar till hemmets underhåll, till bröd åt hustru och barn.

Det gick likväl för sig, så länge han hade daglig tjänstgöring i posten; men det kom en tid, då det blef mindre att göra, mindre brådska, och då fick han gå ledig nästan halfva veckorna, ända till fram mot jul, när det åter blef brådtom. Under de dagar han icke hade tjänstgöring, hade han icke

heller någon inkomst. Men lyckligtvis hade Anna så mycket arbete, att hon förtjänade födan åt hela familjen. Fram på vårsidan försvann emellertid denna inkomstkälla. Anna skulle snart åter blifva mor, och hon kände sig så oändligt trött och förbi, som om alla hennes krafter vore uttömda. Och när hon sedan slöt ännu ett barn, en liten söt flicka i sina armar, hade hon fullt upp att göra med att sköta om henne och de två äldre syskonen samt laga mat och sy och lappa åt hela familjen.

Wicklund hade nu visserligen alla dagar tjänstgöring i posten; men den yttersta sparsamhet fordrades för att kunna lifnära fem personer på det lilla han förtjänade, då därifrån dagligen afgick fyratio å femtio öre till öl.

Det var således icke att undra på, om Wicklund kände sig olycklig och missnöjd, och för att dränka sin sorg tömde han allt flere öflaskor om dagen. Han gick därigenom i ett nästan ständigt halfrus. Det hände äfven, att han icke kom hem om nätterna, och då satt hustrun ensam uppe ända till morgonen på det lilla vindsrummet i ångest och oro för den bortovarande.

Den stackars mannen började äfven blifva mindre ordentlig i sin tjänstgöring; han försummade att infinna sig i brefbärare-expeditionen på de bestämda tiderna och när han därför fick uppbära förebräelser, stegrades hans missnöje till den grad, att han skref ett bref till byråchefen, i hvilket han påpekade en hop förhållanden inom verket, hvilka han ansåg klandervärda. Följden af denna skrifvelse var helt natur-

ligt den, att Wicklund genast afskedades ur postverkets tjänst.

* * *

Härpå följde en tid af obeskriflig nöd för den arma familjen. Wicklund gick vecka efter vecka utan sysselsättning. Han såg hvarje dag igenom Stockholms Dagblad för att se efter om någon plats annonserades ledig, och så snart en dylik annons var synlig, skyndade han till ort och ställe för att erbjuda sin tjänst, men alltid förgäfves.

Allt ihåligare och tunnare blefvo Annas kinder, allt blekare hennes förr så friska hy, allt djupare sjönko de matta ögonen in i sina hålor. Hon förmodade ej längre arbeta som hittills, och den förr så flitiga handen hvilade ofta maktlös på knäet. Wicklund själf satt inne på en stol, ömsom stirrande framför sig, ömsom bittert gråtande öfver sitt elände.

Så gärna han än velat kunde han icke skjuta skulden härför på andra. Han insåg, att han själf måste bära ansvaret. Han hade ju kunnat hafva en anständig, om än tarflig bärning, om han icke låtit sitt olyckliga missnöje få makt med sig.

Så kom han en dag att öfvervara ett socialistmöte. Där fick han höra nya, oerhörda ting. Det var ju en himmelskriande orättvisa, som regerade hela det närvarande samhället. Proletariatet — den fattige arbetaren och hans familj — svälta af brist på det nödvändigaste, under det de rike, kapitalisterna, frossa i öfverflöd och deras hustrur och döttrar kläda sig i siden och sammet, spetsar och pärlor. I allt

detta måste blifva ändring. Samhället måste omskapas från grunden. De rikes skatter skola med våldets makt tagas ifrån dem; skillnaden mellan rik och fattig utjämnas; egendomen fördelas; staten blifva den ende kapitalisten och arbetsgifvaren; jämlikhet, frihet och broderskap införas; öfverklassen stukas och på ruinerna af det gamla förruttnade samhället uppbyggas ett nytt. I detta skola prester, bibel och kristendom bortsopas, äktenskapet ersättat af den fria kärleken och alla barn uppfostras i stora barnhem på statens bekostnad m. m., m. m.

Allt detta var för Wicklund så nytt, så häpnadsväckande storartadt, så tilltalande. Han hade ingenting emot att dela millionerna med de rike. Det vattnades i munnen på honom, då han tänkte sig möjligheten att hvarje dag utan möda och arbete, sitta vid ett läckert bord, dignande af allehanda sköna och välsmakande rätter och fina viner.

Visst ansåg han, att socialisterna i mycket gingo för långt; men i ett hade de rätt, fördelningen af denna jordens goda var uppenbarligen orättvis, och så långt ville han vara med dem, att en delning af förmögenheten finge äga rum. Helst ville han ändå ha hustru och barn kvar, synnerligast om de finge flytta in i en ståtlig våning, som nu innehades af någon förmögen förtryckare.

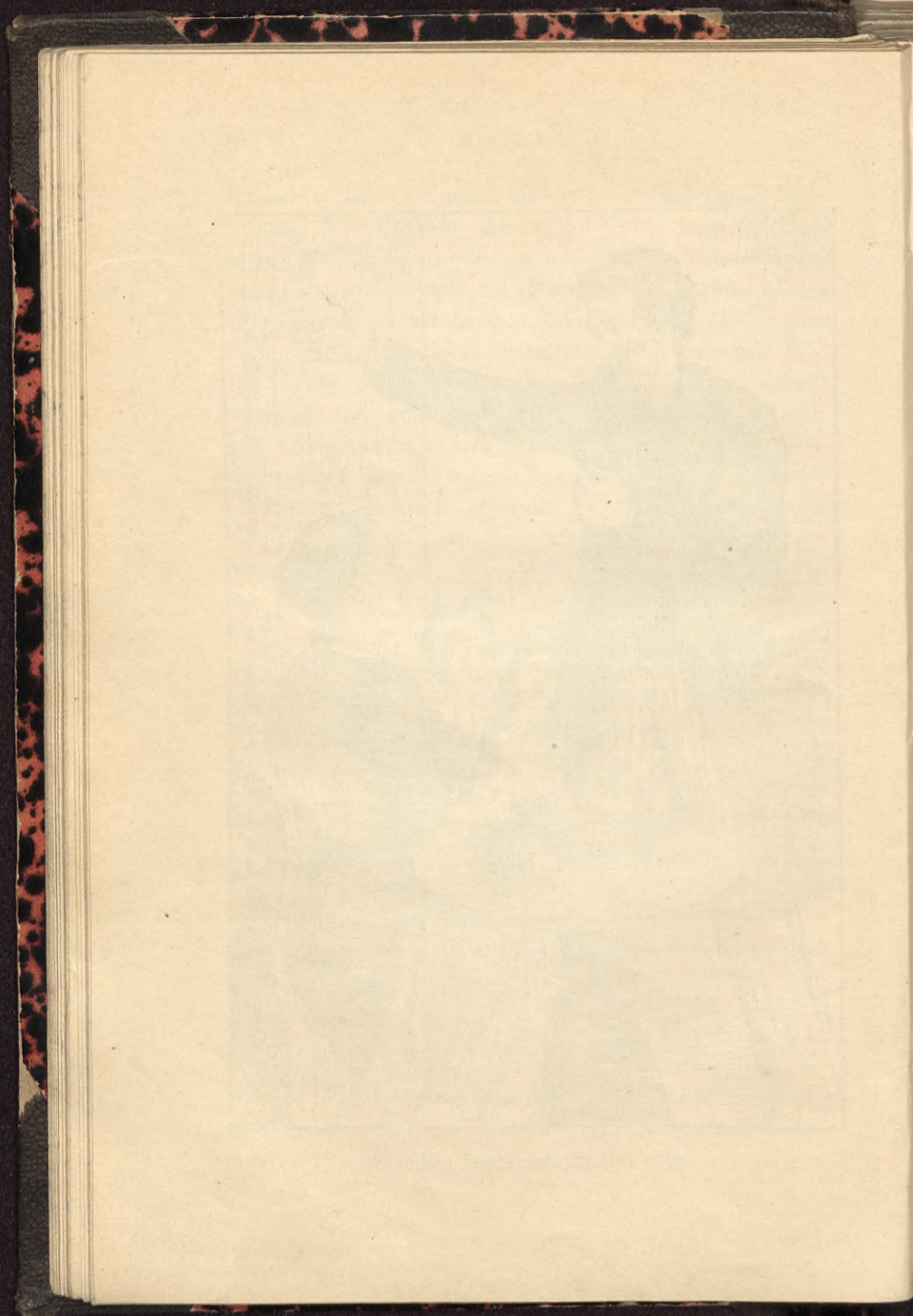
Med hufvudet fullt af sådana tankar kom han hem och började med stor vältalighet berätta för hustrun om de nya utsikter han fått hos socialisterna och huru just socialismen vore det enda, som kunde rädda de fattige ur deras närvarande betryck och armod.

Anna som under hela sitt äktenskap aldrig sagt

ett hårdt ord åt sin man, icke ens den lindrigaste förebråelse, för allt hvad hon under årens lopp för hans skull fått lida, kunde nu icke längre behärska sig. Sorg, ångest, fruktan och förskräckelse jagade blodet till hjärtat, så att hennes ansikte blef gråhvitt som kalk. Hon höll båda händerna hårdt prässade mot sitt bröst och satt en lång stund mällös, hemskt stirrande på mannen. Hennes eljes så milda, stålgrå ögon, syntes svarta och hvassa som sylar. Slutligen brast hennes tungas band och hon yttrade med af rörelse darrande stämma: »Andreas, min kärlek till dig har förmått mig att tåligt och utan knot bära all den nöd, som ditt ständiga missnöje med den ställning Gud gifvit oss, dragit öfver dig själf, hustru och våra arma små barn. Afbryt mig icke, jag vill för en gång på allvar tala ut. Jag har utan knot ansträngt mina yttersta krafter för att skaffa ett torftigt bröd, då du icke förtjänat ett öre. Jag har med tålmod burit på den sorg, som tärt på mitt hjärta vid åsynen af ditt nedsjunkande i dryckenskapslasten. Jag har gjutit mina tårar i tysthet, då ingen annan än Gud sett och räknat dem. För ingen har jag klagat vår nöd. Jag har därtill varit för rädd om din heder. Du har sett, att jag, ehuru en svag kvinna, kunnat bära allt, ända intill hungerns kval, utan att låta grannar och vänner veta huru du vanvårdat din familj och svikit dina många löften. Jag har hoppats på Guds barmhärtiga kärlek och bedt honom föra dig till rätta och hjälpa oss på fötter igen. Men nu är måttet rågad. Har du slagit dig i lag med dessa socialister, hvilka umgås med sådara omstörtningssplaner, så uthärdar jag icke en dag längre.

Hon satt en lång stund mållös.

Jag har kunnat dela dina sorger, ditt armod, men jag kan ej och vill ej dela dina brott och din vanära.

Dessa socialister tala om den orättvisa fördelnin- gen, om det obilliga däri, att somliga skola vara rika och andra fattiga; men jag frågar dig inför den Gud, hvilken du en gång trodde på, hvem är orsaken till *vår* fattigdom? Hade vi det icke så lyckligt och bra, som någon kunde hafva det, så länge du i stillhet och med ett förnöjsamt sinne skötte din plats hos grosshandlaren? Kunnat väl de rika rå för, att du varit missnöjd och aldrig haft ro i din själ? Är det deras fel att du fallit i dryckenskapslastens snara? Är det icke dina fattiga supbröder som förledt dig och du dem? Ären I icke själfva skulden till er olycka?

Och utom dina öfriga synder vill du nu sälla dig till dessa fördärfvets blodsmän, som hota allt bestående med undergång och förödelse.

O, Andreas, vänd om, medan det ännu är tid — jag dör eljes af sorg. Tänk på dina stackars barn, om du icke längre har något förbarmande med mig och dig själf.»

Denna ytterliga ansträngning i förening med den djupa själsskakning hon erfor, uttömde Annas sista krafter. Hon sjönk afsvimrad ned på bädden, och när hon vaknade, glödde hennes kinder af en brännande feber. Wicklund låg på knä vid sängen, omgifven af de små barnen. Med båda sina händer hade han omslutit sin makas magra, feberheta hand den han flere gånger förde till sina läppar. Med vek och af gråt darrande röst hviskade han hennes namn: »Anna Anna, kan du förlåta mig? O, hvilken usling

jag i mitt högmod har varit, huru illa har jag ej burit mig åt, huru illa har jag ej motsvarat din kärlek, huru illa lönat allt ditt tålamod!»

Ymniga tårar runno utför den ännu unge mannens kinder. Han grät och snyftade som ett barn.

»Bed Gud förlåta och hjälpa, jag förlåter dig gärna», hviskade Anna, som kände en stråle af hopp genombäfvat sin själ.

Och mannen släppte hennes hand, knäppte samman sina egna händer och tillsade barnen att göra detsamma. Och så bad han så innerligt och varmt, som han säkert aldrig förr bedt till sitt lifs Gud. Han bad om nåd och förlåtelse, han bad om sin hustrus dyrbara lif. »Fader i himmelen», snyftade han, »se till dessa små, som här böja knä inför ditt ansikte, och gör dem icke moderlösa, du vet ju, att de då blifva både moder- och faderlösa, ty jag är ej värd att kallas fader. Herre, förkasta mig icke från ditt ansikte och tag icke din helige ande ifrån mig. Gif mig nåd att börja ett nytt lif. Gif mig kraft att motstå begären. Gif mig åter min älskade hustru.»

Detta fattiga hem hade i en hast blifvit förvandladt till ett Herrens hus, till ett bönehus. Och ett förkrossat hjärta och en bedröfvad ande plägar Gud icke förkasta.

Wicklund skyndade nu till läkaren. Denne förklarade, att Annas sjukdom hade sin orsak i öfveranstängning och umbäranden. Den vänlige läkaren stälde så till, att hon fick kraftigare föda och efter ett par veckor hade hon återhämtat sig så pass, att hon kunde lämna sängen.

Efter någon tid anlade Wicklund blå bandet. Han blef en varm nykterhetsvän, och icke blott det, han lämnade sig på fullt allvar i sin Frälsares händer. För ingenting på jorden var nu han så rädd som för *missnöjets ande*.

Snart nog fick han anställning hos en pappershandlare, visserligen var det en underordnad plats, men han var nöjd med det lilla. De stora tankarne hade fått vika. Hela sin veckolön gaf han nu åt hustrun, som hushållade, så att äfven det lilla räckte till.

Omsider öppnades för Wicklund bättre utsikter, och vi kunna hoppas, att han, tuktad och fostrad i lidandets skola, lärt sig bland annat äfven *missnöjets faror*.

Barnhusflickan.

Grånadt af ålder, mossbelupet och dystert låg det gamla kvarnhuset tätt intill bron, öfver hvilken allmänna landsvägen gick öfver ån. Kvarnens stora hjulhus sträckte sig ut öfver halfva strömmen, och äfven detta såg vemodigt och förfallet ut. Från en af sprickorna i väggen framsköt en liten telning af en tårpil, som syntes föra ett tynande lif i brist på näring. Strax ofvan om fallet och på andra sidan om bron delades ån genom en vacker holme. En al och några tårpilar hade skjutit upp ur den fuktiga jorden, och på öns norra udde hade mjölnarens barn byggt ett stenkummel, som skulle föreställa en befästad borg mot sjöröfvare.

Under sommaren var det tyst och stilla i den gamla kvarnen. Vattentillgången var då ringa, och dessutom hade landtmännen annat att göra än att syssla med mäld. På vintern däremot var det lif och rörelse där och en ständig omvexling af kvarn-

besökande. Dessutom var den ganska rymliga kvarnkammaren under de långa vinterkvällarna ett angenämt tillhåll för flere af den strax invid kvarngården liggande byns manliga invånare. Kvarnkammaren utgjorde ett slags klubb, där bondgubbarne sutto rökande sina pipsnuggor och kannstöpte om dagens händelser. Där pratades om landets angelägenheter, om kungl. maj:t och kronan, om riksdagen, om grundskatter och indelningsverk, om väghållning och bränvinsbränning, om kommunalskatter och markegångspris, om pris på spannmål och norsk sill o. s. v.

Den frispråkige och fryntlige mjölnaren, med titel af byggmästare, hade dessutom ett outtömligt förråd af historier, ty han var en man, som sett mer af världen än de fleste af hans grannar, och som därvid icke gått med förbundna ögon. Vanligtvis var det dock ungdomen, som här hade sin tillflyktsort efter dagens mödor och arbete. För dessa hade den gamla kvarnen ett särskildt intresse på grund däraf, att det sades och troddes, att spöken huserade inom de gamla murarne. Vägfarande, som nattetid färdats där förbi, hade mer än en gång hört necken spela fiol i det stora hjulhuset och det så högt, att tonerna öfverröstat vattnets brus mot det stora kvarnhjulets breda skoflar. Mjölnardrängarne försummade icke heller att berätta om underliga företeelser i kvarnen. De visste att omtala en hvitklädd fru, som kom om nätterna för att väcka drängarne, ifall de somnade på sin post och läto kvarnarne »gå i sko», o. s. v.

Vid tiden för denna lilla berättelse var det särskildt någonting högst märkvärdigt, som tilldrog sig i den gamla kvarnen. På hösten hade mjölnaren bytt

om tjänstfolk. Den gamle mjölnardrängen hade flyttat, och den nye, som kom i hans ställe, var en som förstod att fästa ungdomens uppmärksamhet vid sig. Den nya tjänarinnan icke mindre. Wilhelm Brunqvist, så hette drängen, visade sig stå i ganska förtroligt förhållande både till kvarnrån — den hvita frun — och necken i hjulhuset, af hvilken han påstod sig ha lärt att spela fiol. Han sade sig äfven vara hemmastadd i allt slags trolleri. Så kunde han, enligt sitt eget påstående, få kvarnarna att stanna, blott han sade ett ord och stampade med foten i kvarngolfvet. Han stod äfven på så förtrolig fot med den ofantliga hop stora råttor, som hade sitt tillhåll i kvarnen, att han förmådde dem att icke skära sönder en enda säck. Denna sistnämnda trollkonst utförde han på ett mästertligt sätt, ty under hans tid blefvo verkligen alla säckar oskadade, men själfva konsten var mycket enkel. Han tillsåg nämligen, att alltid en säck stod oknuten, hvarigenom råttorna hade tillgång till mjölet utan att behöfva anlita den annars för dessa gnagare vanliga utvägen att först skära hål på säcken för att komma åt dess närande innehåll.

Spökhistorier, den ena hemskare än den andra, berättade han, så att hjärtat satt i halsgropen på oss pojkar, som voro hans beundrande åhörare. I de flesta af dessa äfventyr bland gastar, troll och spöken hade han naturligtvis själf varit hjälten. När vi under de sena höstkvällarne skulle gå ifrån den af stockelden upplysta kvarnkammaren och ut i mörkret till våra hem, gick en rysning af bäfvan efter ryggraden på de flesta af oss. Men detta hindrade icke, att vi längtade till nästa kväll för att få höra mera af samma

slag. Brunqvist var en duglig mjölnardräng, ovanligt kunnig i sitt yrke och dessutom i allehanda slöjd. Aldrig hade den gamla kvarnen varit så väl försedd med förråd af ämnen till kuggar för hjul och »trillor» och s. k. busskilar för kvarnstenarne, som under hans tid. Hela högar däraf, hvilka han täljt upp på lediga stunder, lågo uppradade på stänger i taket för att torka och vara till hands vid förefallande behof. Kvarnhackorna hade han alltid hvässta, hängande i prydlig ordning på en lång järnten. Vänlig och tillmötesgående mot mäldfolket var han äfven. Var det någon, som icke orkade bära sädessäcken uppför trapporna, så var han, stark som en Herkules, genast till hands att hjälpa. Mot husbondefolket var han höflig och knotade aldrig på maten, hvilket ej sällan händt med de andra drängarne. Men ett fel hade Brunqvist, och det var, att han icke kunde säga nej, då kunderna bjödo honom på bränvin. Och när han någon gång glömde sig därhän, att han blef berusad, visade han ett fruktansvärdt ölsinne. Han var då fullständigt oregerlig, och bäst var att vid dessa tillfällen icke komma i någon beröring med honom; ty då frågade han efter ingenting. Detta blef ock slutligen hans olycka.

* * *

Samma höst kom äfven till kvarnägarens familj en ny tjänarinna. Hennes namn var Ingeborg, men i dagligt tal kallades hon Inga. Inga var blott tjugu år och ovanligt fager. Hon hade mörka, bruna ögon och blåsvart hår, som i rika flåtor omkransade hennes hufvud. Hennes fagra utseende och ståtliga växt

jämte ett visst förnämt behag i alla hennes rörelser gjorde, att man snarare tänkte sig se i henne en förnäm dam, som iklädt sig en tjänarinnas torftiga dräkt, än ett folkets barn.

I sitt uppträdande var hon ock mycket olika bygdens ungdom. I deras lekar, dansar och andra upptåg fann hon synbarligen icke det ringaste nöje. Skratt och slams med pojkar var för henne alldeles främmande. När hon någon gång lät ett leende fara öfver sitt täcka ansikte, var det beskuggadt af en vemodets slöja. Sina sysslor uträttade hon stilla och tyst och var i allt ytterst punktlig och ordentlig. Vid barnen fäste hon sig med innerlig tillgifvenhet, och det var rörande att se med hvilken kärlek de å sin sida hyllade sig till henne. Till och med äldste pojken i gården, som redan var nio år, fick snart i den tjuguariga Inga sin bästa vän. Äfven husmodern visste att sätta värde på den trogna och stillsamma tjänarinnan för hennes plikttrohet och vänliga uppmärksamhet.

Man gjorde allt som kunde göras att få henne glad till sinnet och vinna hennes förtroende. Men det var synbarligen något hon bar på i sitt inre och som hon behöll för sig själf. Då hon såg sin matmoder smeka och kyssa sina barn, hade hon ibland svårt att återhålla de frambrutande tårarne. Hvem var hon egentligen, den vackra Inga, med det tysta vemodet och den simpla tjänaredräkten. Hvem var hon?

Ja, det var frågan!

Man gissade hit och dit, men lika klok blef man. Somliga mente, att hon var en förtrollad prinsessa eller en förnäm fröken, som af någon trollpacka blif-

vit bortbytt. Man började därför bland ungdomen gifva henne smädenamn, den förtrollade kvarnprinsessan, bortbytingen o. s. v.

Andra åter, som menade sig vara mindre vidskepliga, förklarade helt enkelt, att hon måste vara af tattaressläkt, och sålunda fick hon äfven heta tatterskan i kvarngården. Underlig var hon — därom voro alla ense.

Inga var helt enkelt ett fattigt barnhusbarn, som i späda år från barnhuset i Stockholm blifvit uttaget af en gammal dragon, hvilken i sin ungdom tjänat på lifregementets dragoner. Han och hans hustru drogo sig fram i stor fattigdom. De hade själfva flere barn, men de togo Inga som fosterbarn, emedan de därigenom erhöilo några kronors tillökning i sina årsinkomster, hvilka voro öfver måttan små.

Där i den fattiga soldatstugan på Uplandsslätten var det, som Inga växte upp. Tidigt fick hon lära sig hvad umbäranden ville säga, och lika tidigt fick hon lära sig arbeta. Sålunda hade hon från sina tidigaste år att vårda och vakta de små fostersyskonen. På henne lades ansvaret att hålla stugan städad och snygg, och i sällskap med äldste sonen, som var tre eller fyra år äldre än hon, fick hon under de kalla vinterdagarne pulsa i snön ut i skogen för att hämta ris till bränsle och till förfärdigande af viskor och kvastar, hvilka sedan såldes i staden. Lejonparten af de därför erhållna penningarne nedlade fosterfadern på krogen. Sedan fick det gå som det kunde med bröd åt barnen. Ingas spensliga kropp blef emellertid genom detta lefnadssätt härdad, och småningom blef hon sin stackars fattiga fostermor till stor hjälp.

Rättvisligen måste ock erkännas, att fostermodern aldrig behandlade henne hårdt. Hon fick dela både fattigdomen och moderskärleken med de egna barnen. Fosterfadern var också på det hela taget beskedlig mot henne. Ett undantag från denna regel inträffade dock, när han var drucken. Då fick hvar och en sin beskärda del, och Inga blef icke heller lottlös. Men Anders, äldste pojken, som icke sällan vid dylika tillfällen fick med hugg och slag uppbära faderns dåliga ölsinne, sökte alltid trösta Inga, vid hvilken han var innerligare fästad än vid någon af sina riktiga syskon.

»Du ska' int' vara ledsen, du, Inga», brukade han säga. »När jag blir stor, ska' jag bygga mej och dej en egen stuga, och där ska' vi bo, och ingen ska' slå oss, och ingen ska' våga kalla dig vid fula namn. Den som då vågar kalla dej för tattarunge, ska' få känna hvad mina knytnävar duga te.»

Inga log vemodigt, och den tårdränkta blicken uttryckte ett varmt tack till den lille riddaren i den trasiga jackan.

Den gamle dragonen kallade den stackars flickan, då han var drucken, vid namn, som antydde, att hon icke ägde hvarken far eller mor. Det var detta förhållande, som redan i hennes barndom tillfogade henne ett sår, som aldrig ville läkas. Inga hade en ytterst känslig, poetisk natur. Hvar hon gick i skogar, berg och dalar, stod den frågan fram för hennes lifliga själ: Hvarifrån har jag kommit? Hon såg upp till de tindrande stjärnorna och sporde dem: Vet en I intet af min mor? Sägen mig, hvem är min far? Hvar finnas de? Till ängens blommor,

till skogens blyga linnéor vid furans fot, ställde hon samma spörsmål; men stjärnorna, blommorna, linnéorna voro alla stumma. De kunde icke svara. Ingen var som kunde gifva henne besked.

Så växte Inga upp med såret ständigt friskt och blödande i hjärtat. Hon lärde sig läsa, kom i folkskolan och hade matdagar i prestgården en dag i veckan; de andra fick hon nöja sig med den magraste kost; men hon var läraktig, blygsam och stilla, ehuru hon ofta smädades af de andra barnen, som kallade henne lipsill och tattarunge och stundom något ännu värre. Anders stod troget vid hennes sida, och mer än en pojke, som varit otidig, fick lära känna hvad Anders näfvar dugde till. Omsider var tiden inne för hennes konfirmationsläsning. Af prosten trodde hon sig få veta något om sin härkomst; men i det betyg, som ankommit från Stockholm, stod endast: föräldrar: okända. Således var gåtan fortfarande olöst, och tung låg denna dystra hemlighet öfver hennes sinne.

Så snart Inga »gått och läst», kom hon bort som barnpiga till en länsman i trakten, och där stannade hon kvar i nära tre år. Hennes fosterbroder, den ridderlige Anders, begaf sig till staden i målarelära. Inga blef således skild från den ende vän hon ägt, den ende, som visat henne någon uppoftande, oegenlyttig tillgifvenhet.

I länsmansgården hade hon att utstå frestelser, som ofta komma i vägen för fattiga flickor, i synnerhet om de fått den farliga gåfvan af ett fagert utseende. Men Inga segrade öfver dessa. Hennes sedlighetskänsla uppreste sig mot allt orent och besmitteligt.

Något af prostens lärdomar hade väl stannat kvar i både hennes minne och sinne; men det var hufvudsakligen den ständiga tanken på modern och det okända, måhända förfärliga öde hon haft att genomgå, som ingaf Inga den afsky hon erfor vid husbondens försök att locka henne i fördärf. Hennes ställning i huset blef ohållbar, hon flyttade och fick tjänst hos ägaren till kvarngården, där vi i början af detta kapitel först sammanträffade med henne.

* * *

Fru von X. låg blek och aftärd på en schäslong i sin präktiga sängkammare. Hon såg obeskrifligt lidande ut. Hennes hår, fordom mörkt som natten, var nu gråsprängdt, de förr så blixtrande ögonen lågo matta och dunkla, djupt insjunkna i sina hålor. Af en förgången strålände skönhet återstod ej annat än en härjad ruin, visserligen med spår af fågring, men icke heller mer.

Och dock är det icke åldern, icke ekonomiska bekymmer, icke jordiska motgångar, som härjat hälsans rosor på fru v. X. kinder. Hon har haft allt hvad jorden kan bjuda af medgång, rikedom, ära och lycka. I sin ungdom var hon en bland hufvudstadens mest firade skönheter. Öfverallt i den högre societetens lysande salonger var hon erkänd såsom balernas drottning och behagens majestäd. Den förnämsta världen låg vid hennes fötter, och landets förnämsta ädlingar täflade om hennes hand. Herr von X., som vann hennes bevägenhet, var en både rik och ansedd man samt beklädd med ett högt ämbete.

Den unga frun ansågs af alla för ett lyckans skötebarn, rik, vacker, afundad och beundrad, och likväl syntes hon icke vara lycklig. I början af sitt äktenskap visade hon sig vara nervös och tankspridd, och såväl i hemmet som vid stora fester syntes hon liksom drömmande; det var tydligt, att hennes tankar voro sysselsatta på annat håll, och mannen öfverraskade henne ej sällan i tårar. Han var orolig öfver hennes tillstånd, visade henne all möjlig uppmärksamhet och ömhet, men kunde aldrig komma underfund med hvad som tyngde på hennes sinne. Hon log emot honom och förklarade, att det endast var en svår hufvudvärk, eller hvad hon kunde hitta på för tillfället, för att afleda hans uppmärksamhet.

Att hon tärdes af något hemligt lidande, var emellertid uppenbart, ty hela hennes gestalt och utseende vittnade därom. Hon föll af, rosorna på hennes kinder bleknade, och hon, som fordom var så sprittande glad och som sett lifvet och världen i idel rosenskimmer, gick nu för det mesta sorgsen och dyster. De skickligaste läkare rådfrågades, de föreskrefvo badresor, förströelser och hvad annat de kunde hitta på, men allt tycktes vara förgäfvat.

Åren skredo långsamt fram, inga barns glada joller förljufvade hemmet, och någon harmoni mellan de båda makarne kunde icke åstadkommas. Mannen älskade ömt sin unga maka, men alla hans bemödanden att väcka hennes genkärlek och vinna hennes förtroende voro fäfänga. Hon visade honom skyldig uppmärksamhet och skötte sina åligganden som värdinna med utsökt behag. Dessemellan strålade hon i de förnäma salongerna, synnerligen under de första åren

af sitt äktenskap, såsom en skönhet af första ordningen. Mannen gjorde sitt till för att med dyrbara smycken, juveler och äkta perlor höja denna skönhet; men därvid stannade också hans lycka. Denna lycka bleknade i samma mån den unga fruns fågning försvann, och det grämde honom att icke kunna komma på det klara med hvad det var, som fördystrade hennes lif.

En dag, då hon hade åkt ut på visiter, ankom ett till henne adresserat bref. Utanskriften förrådde en vid skrifning ovan hand. Det framlämnades af en kvinna med luggsliten kappa och ett utseende, som vittnade om armod. Betjanten, som mottog brefvet, lämnade det till herr von X., under förutsättning att det var ett vanligt tiggarbref. Samma tanke hade också herr X., hvarför han bröt detsamma. Men vid genomläsandet af de sneda, dåligt skrifna raderna blef hans ansikte hvitt såsom lärft, och med ett kväfdt utrop af öfverraskning, harm och smärta, sjönk han ned i länstolen, i det han våldsamt knöt handen omkring det olycksdiga brefvet.

»Svara budet, att hennes nåd icke är hemma», yttrade han till betjanten, som aflägsnade sig med detta besked. Så snart han blifvit ensam, uppvecklade han den tillskrynkade pappersslappen och lät ånyo sina ögon öfverfara densamma.

Han reste sig. Hans hjärta slog våldsamt, som ville det spränga sönder. En lång stund vandrade han af och an på det mattbelagda golfvet. En fruktansvärd strid utkämpades i hans inre. Sorg, grämelse och vrede omväxlade. Efter en timmes vandring syntes han hafva kommit till ett beslut. Han gick

till sitt skrifbord, där han satte sig och slätade ut det nedskrynklade brevet, lade det, tillsammans med några af honom själf skrifna rader, i ett konvolut, hvilket han sedan omsorgsfullt förseglade. Utanpå konvolutet skref han följande ord: Detta konvolut får icke öppnas af någon annan än min hustru och först efter min död. Därefter nedlade han detsamma i en af lådorna i sitt lilla prydliga kassaskåp, till hvilket han själf alltid bar på sig nyckeln. Till sin hustru yttrade han ingenting angående brevet, men hon insåg snart, att en märkbar förändring inträdt i hans förhållande till henne. Hans hittills vid alla tillfällen visade ömhet utbyttes mot en kall och afmätt artighet. Han, som under hela sitt äktenskap aldrig haft större trefnad än i sitt hem, stannade numera så litet som möjligt där. I stället vistades han utomhus i förströende sällskap samt hängaf sig åt ett i högsta grad utsväfvande lif. Hvad som var orsaken till denna plötsliga förändring i hans förr så allmänt kända lefnadsvanor förblef såväl för världen som för hans egen hustru en hemlighet.

* * *

»Elden är lös i kvarnen!» ljöd det från gård till gård där borta i byn. Skaror af män, kvinnor och barn skyndade ut i den kalla, mörka vinterkvällen för att se på eldsvådan. Man såg dock ingenting annat än en stor eldpelare stiga upp ur skorstenen på kvarnhuset, men denna eldpelare kastade sitt röda sken vida omkring och sprakande stora gnistor spridde sig såsom ett oldregn åt alla håll. Man skyndade till

stället med sprutor och annan släckningsredskap. Framkomna till brandstället skyndade några af de modigaste männen in i kvarnen. Där mötte dem en syn, som slog dem med förfäran.

Kvarnkammardörren var sönderslagen och splittrad i hundra bitar. I spiseln flammade en fruktansvärd eld. På golfvet låg kvarnens ägare badande i blod med ett stort gapande sår i pannan. Wilhelm Brunqvist, mjölnardrängen, satt på den sönderhuggna sängen med vildt stirrande blickar och yxan, med hvilken han fullbordat sitt förstörelseverk, ännu i sin hand. Mellan honom och den på golfvet liggande afsvimmade husbonden stod Inga såsom en djurtämjerska i buren vid ett uppretadt lejon.

Förloppet var i korthet följande:

Wilhelm hade fattats af en häftig kärlek till Inga. Denna sin böjelse lade han allt mer i dagen, ehuru hon icke gaf den ringaste uppmuntran därtill. Inga var visserligen icke utan all känsla för Wilhelm; men dels fruktade hon för hans begär efter starka drycker och den vildsinthet i hans karaktär, som framträdde, då han ej var nykter, dels torde också barndomsminnet af Anders lämnat ett mera varaktigt spår efter sig än hvad hon ens själf var medveten af. Nog af, Inga afslog Wilhelms begäran att blifva hans hustru. Detta förtröt honom, och en afton, då några af mäldfolket bjudit honom på brännvin, blef han bråkig vid bordet, då han var nere i köket och åt sin kvällsvard. Han förklarade för Inga, att hon skulle blifva hans, om han än skulle begagna hvad medel som helst. Därvid steg han upp från bordet och ville fatta tag i Inga, då hon i förskräckel-

sen utstötte ett rop om hjälp. I detsamma inträdde husbonden och sporde, hvad som stod på samt förhöll Wilhelm det opassande i hans uppförande, hvarjämte han gaf honom en allvarlig tillrättavisning för hans vana att berusa sig. Förbittrad häröfver skyndade Wilhelm upp i kvarnen. För tillfället fanns ingen tillstädes i kvarnkammaren. Första utbrottet af Wilhelms vrede fick en ny hyffelbänk, hvilken han själf med stor skicklighet förfärdigat. Han fattade den skarpslipade handyxan och sönderhögg hyffelbänken i små bitar och kastade dem i spiseln. Där-efter högg han sönder väggen, som omslöt hans säng, hvilken delade hyffelbänkens öde. Det torra virket började brinna. På detta väldiga bål staplade han sedan upp alla de vackra, väl tillyxade kuggämnena och busskilarne, som lågo upplagda under taket, och snart blef det hela en eld, som räckte långt öfver den låga skorstenen.

Inga var den första i huset, som fick syn på den olycksbådande eldpelaren och nämnde om den för husbonden. Denne och Inga skyndade upp till kvarnen. Dörren till kvarnkammaren var stängd. »Wilhelm, öppna!» ropade kvarnägaren, och ögonblicket därefter måttades ett förfärligt slag med yxhammaren mot dörren, hvilken söndersplittrades. Yxhammaren hade gått igenom dörrspegeln och träffade husbonden i pannan öfver högra ögat. Dörren flög i detsamma upp, och den slagne föll framstupa afsvimmad på golfvät, under det blodet strömmade från pannan och öfversköljde ansiktet. »Olycklige, hvad har du gjort!» utropade Inga, i det hon modigt ställde sig framför den uppretade, vildsinte Wilhelm.

»Jag har svurit, att jag skulle döda honom, och där ligger han nu», utbrast Wilhelm och måttade ännu ett slag mot husbondens hufvud. Inga, darrande som ett asplöf i hela sin varelse, ställde sig emellan Wilhelm och husbonden och ropade: »Innan du rör honom vidare, skall du först ha dödat mig. Du har sagt, att du älskar mig. Är detta bevis på kärlek, och är detta vägen, Wilhelm, att vinna min kärlek?»

Wilhelm studsade, det svartnade för hans ögon. Han satte sig på sängkanten. I ett ögonblick nykttrade han till och såg med stirrande blick på sitt förödelseverk. I detsamma inträdde bönderna i kammarren, där elden i spiseln förorsakade en nästan kväfvande hetta. Några handfasta karlar buro ut den sårade, under det andra togo hand om våldsverkaren, som nu utan motstånd lät binda sina händer. Elden släcktes, och Inga baddade husbondens ansikte med kallt vatten och tvättade blodet från ansiktet. Han kvicknade småningom vid, och det befanns, att såret icke var af någon svårare beskaffenhet.

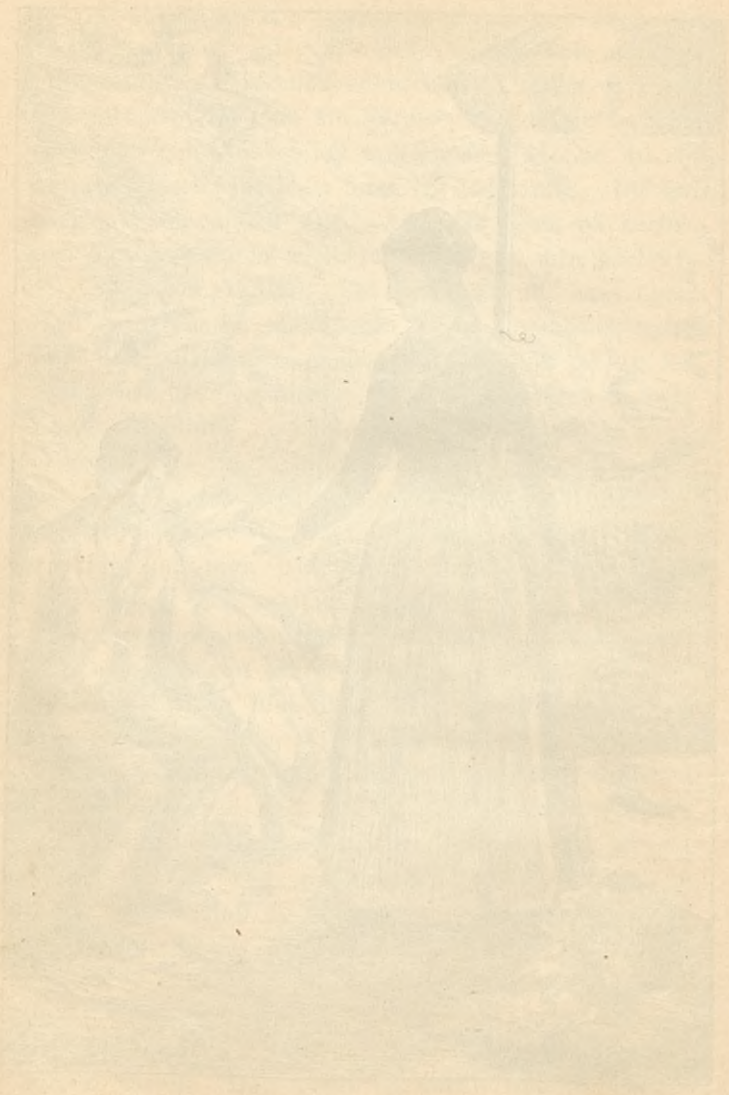
Det vådliga äfventyret aflopp sålunda bättre än man förmodade, men Wilhelm Brunqvist, som följande morgon var fullt nykter, ångrade nu djupt sin vilda framfart och bad med tårar i ögonen att icke blifva förd till länsmannen. Husbonden lät ock på sin hustrus förbön nåd gå för rätt, och Wilhelm slapp undan annat straff än att genast lämna tjänsten samt betala den skada han åstadkommit. Med beklämdt hjärta tog han afsked såväl af husbondefolket som af Inga. Efter hvad som händt var det tydligt för honom, att han icke hade någon förhoppning att vinna hennes kärlek. Han begaf sig därför upp till Stock-

»Olycklige, hvad har du gjort?»

»Separatøren.»

Copyrighted material

holm och tog värfning till konungens Svea lifgarde, hvarefter man icke vidare hörde af honom i kvarngården.

* * *

Anders, Ingas unge riddare och fosterbror, hade lärt ut i målareyrket och hade nu gesällbref på fickan. Men för honom blef omsider den lilla småstaden för trång. Han ville ut och se världen och begaf sig till hufvudstaden, där han fick god anställning hos en af de förnämsta målaremästarne. På samma gång han förtjänade sitt bröd genom flitigt och ihärdigt arbete, gjorde han stora framsteg i sitt yrke. Han var en flink och ihärdig ung man med en frisk och öppen karaktär. Den sporre, som dref honom fram, var den från barndomen fast rotade kärleken till Inga. Han arbetade med lif och lust för att en gång komma i den ställning, att han skulle hafva ett hem att bjuda sin barndomsvän. Detta hem hägrade för honom i ett aflägsset fjärran, ehuru något annorlunda än det han drömde sig, då han tänkte på att timra sig en hydda i skogsbrynet där hemma på landsbygden. Då och då skref han till Inga och underrättade henne om sina framsteg och förhoppningar. Han fick då alltid svar, men Ingas brof buro städse vittnesbörd om hennes vemod och dystra världsåskådning. På samma gång de andades innerlig tacksamhet till barndomsvännen, den ende vän hon kände i världen, fanns dock aldrig något uttryck för den känsla Anders så ifrigt längtade efter. Han tröstade sig dock med hoppet att allt nog skulle bli bra till slut, blott han kunde sträfva sig fram till den stund i lifvet, då han

skulle sätta fötter under eget bord och hafva ett hem att bjuda Inga på.

Anders fick emellertid efter ett par års vistande i Stockholm viktigare saker att tänka på. Hittills hade han tagit världen såsom de flesta andra. Han hade visserligen blifvit bevarad för ungdomens förirringar och gladd sig åt sina framgångar och sin mästars förtroende. Och när han jämförde sig med många af sina kamrater, som lefde i sus och dus, tillbringade sina lediga stunder på krogen eller i andra lastens nästen, kände han icke så litet af fari-seens goda tanke om sig själf: Jag tackar dig Gud, att jag icke är som andra människor. Då andra förstörde sin arbetsförtjänst på nöjen och utsväfningar, satte han hvarje vecka in små besparingar på spar-banken. Under de långa vinteraftnarne arbetade han med flit och ifver i Stockholms slöjdskola, den numera s. k. Tekniska skolan.

Anders var en man som tyckte om sig själf och var på sitt sätt, hvad socialisterna i våra dagar så mycket tala om, »klassmedveten». En afton kom han som man säger af en händelse att titta in i Betle-hemskyrkan, hvilken låg i närheten af Tekniska skolan. Lektor E. predikade och hade till text profeten Jonas ord, då han gick genom Nineves gator: »Fyratio dagar och Nineve skall förgås.» Af dessa ord gjorde predikan-ten en gripande tillämpning på hufvudstaden. Han tog till ämne: »Fyratio dagar, eller något mer, och Stock-holm skall förgås.» Dess teatrar och krogar, dess palatser och nästen skola grusas, och såväl den orätt-färdige som den egenrättfärdige få sina gärningars lön, därest han icke såsom niniveterna gör bot och

bättring. Lektorns föredrag var en dundrande väckelsepredikan, men han försummade icke heller att ifrån Sinais blix och dunder visa den botfärdige till Golgata, till Guds Lam som borttager världens synd.

Predikantens profetia har visserligen icke ännu slagit in, men en förstöring af betydelsefullt slag åstadkom den dock i en ung mans själ. Hans stolta egenrättfärdighetsbyggnad ramlade. Han fick ett styng i sitt hjärta och började på allvar fråga: Hvad skall jag göra att jag måtte få evigt lif? Hans väckelse var icke af det slag som tillfredsställes af några flyktiga rörelser, hvilka likt den påtända halmen hastigt flamma upp för att lika hastigt slockna. Den blef djup och genomgripande, och mellan ljuset och mörkret uppstod en mäktig strid i hans innersta, en strid under hvilken han likt patriarken Jakob utbrast: Herre, jag släpper dig icke med mindre än du välsignar mig.

Och Herren hörde hans bön och välsignade honom. Det nya lifvet i Guds Sons tro tändes i hans själ, och den unge mannen blef en rätt israelit, i hvilken intet svek var. Den glädje och frid han nu i så rikt mått erfor, hvarken kunde eller ville han behålla för sig själf. Och den första, åt hvilken han meddelade sin fröjd, var naturligtvis hans barndomsvän Inga. Hans bref fingo därför efter denna tid ett helt annat innehåll än förr. Han visste ju hvad det var som fördystrade Ingas lif. Icke blott det, att hon var fader- och moderlös, utan det, att hon aldrig fått veta hvilka hennes föräldrar voro, aldrig erfarit en moders smekning, efter hvilken hon dock under hela sitt lif så innerligt trånat, aldrig känt den huldhet, som till och med det fattigaste torparebarn kan få er-

fara, då det slutas i faders- eller modersfamnen. Hon stod där så alldeles ensam i världen och kände sig såsom en skeppsbruten uppkastad på en öde ö, utan närmare förbindelse med någon lefvande varelse, eller såsom en ensam vandrare i öknen, färdig att uppgifvas af trötthet och törst. Nu blefvo emellertid Anders' bref för henne vederkvickande källsprång. De talade så uppmuntrande om den himmelske Faderns kärlek till alla sina barn, att de ingåfvo Inga lefnadsmod, förtröstan och hopp. Slutligen uppgick äfven för henne rättfärdighetens sol med salighet under sina vingar. Hon följde Anders' råd och började att flitigt läsa Guds ord. Han skickade henne ett par då nyss utkomna små böcker: »Kom till Jesus» och »Jesus, syndares vän». Och läsandet af dessa blef till stor välsignelse för hennes hjärta. Inga kunde tro syndernas förlåtelse och erfor en underbar frid i sitt hjärta, en frid, efter hvilken hon under hela sitt lif så innerligt längtat. I sin Frälsare hade hon nu både fader och moder och allt hvad hon eljes måste sakna i världen. Öfver hennes af naturen vemodiga sinne spred sig ett blidt kärlekens leende, som gjorde henne än mer älsklig för sin omgifning. Vi behöfva knappt antyda, att äfven hon numera med tacksamhet och glädje tänkte på sin förbindelse med Anders, hvilken förbindelse hon hoppades efter några år skulle komma att fullbordas.

Inga stannade emellertid kvar hos sitt vänliga husbondefolk i kvarngården, där hon blef för såväl föräldrar som barn till stor välsignelse.

* * *

I herrskapet v. X. våning rådde stor förvirring. Herr v. X. hade dröjt till sena natten på en af dessa förgyllda krogar, där han vanligtvis tillbragte sina aftnar. Under vägen hem hade han träffats af slag och föll döende till gatan. Han blef hemburen af ett par patrullerande poliskonstaplar jämte ett par civila personer, men uppgaf sin sista suck innan han anlände till hemmet.

Fru v. X:s sorg gränsade till förtviflan. Ingen tår bröt sig fram från de torra, vildt stirrande ögonen. Hennes själ tycktes frånvarande. Hon satt tyst och gaf inga svar på tjänarnes frågor. Det enda hon yttrade var: »Han är icke död — han kan icke vara död.» Betjänten ilade till husets läkare, hvilken så skyndsamt som möjligt infann sig. Han kunde emellertid intet annat göra än bekräfta det v. X. verkligen var död. Läkaren blef emellertid i högsta grad bestört öfver fru v. X:s oroväckande utseende och fruktade, att denna plötsliga sorg skulle åstadkomma rubbning i hennes förstånd. Han sökte därför så mycket han förstod att med vänliga ord ingifva henne tröst och tillsade henne genast att gå till sängs för att söka erhålla någon hvila.

För att icke onödigtvis trötta läsaren med en vidlyftig beskrifning på de tragiska uppträden, som dagligen ägde rum i sorghuset den första tiden efter herr v. X:s död, vilja vi blott här nämna, att fru v. X. någon tid efter begrafningen, då bouppteckningen skulle förrättas, i sin mans kassaskåp påträffade det ödesdigra brevet. Hon bröt det med darrande händer och läste följande:

Bästa fru v. X. Ni förundrar er säkerligen öf-

ver att få detta bref från en person, som ni icke ens till namnet känner. Jag ligger sjuk i kräfte och skall sannolikt icke lefva många dagar till, men måste innan jag dör lätta mitt samvete. Jag vill icke taga med mig i grafven en hemlighet som i tjugo års tid legat tung på mitt sinne. Jag är den person, som för tjugo år sedan af legationssekreteraren Z. blef anmodad att hjälpa eder den ödesdigra natten. Jag lät döpa barnet till Ingeborg. Det intogs på barnhuset under n:o . . . Af den främmande herrn erhöll jag en rundlig summa, hvarmed han köpte mitt löfte om fullkomlig tystnad. Vid anblicken af döden kan jag icke underlåta att gifva eder denna ledtråd, på det ni må kunna uppsöka ert barn, i händelse edra moderliga känslor därtill skulle mana eder. Förlåt!

Sofia M—.

Detta bref uppdagade den hemlighet, som så ödesdigert kastat sina skuggor öfver herr och fru v. X:s till utseendet så lyckliga hem. Men på det vi skola förstå denna invecklade historia, måste vi för några ögonblick gå tillbaka ett tjugutal af år i tiden. Fru v. X. var då en strålande ungmö på aderton år. På amaranterordens stora bal knöt hon en förtrolig bekantskap med en ung sydländsk diplomat, den för sitt ståtliga utseende allmänt beundrade markisen v. Z. Denne blef sedan ofta inbjuden som gäst hos flickans föräldrar. Umgänget mellan de unga blef allt förtroligare, och under ett slädparti frampå vintern, då markisen körde för den unga fröken, förklarade han för henne sin kärlek. Flickan kände sig öfvervældigad af lycka och glädje. En värld af ära

och utmärkelse hägrade för hennes inbillning och i sin fantasi såg hon redan markiskronan stråla öfver sitt namnskiffer. Emellertid gjorde den unge diplomaten ett förbehåll, som ett ögonblick icke så litet grumlade hennes lycka. Han fordrade nämligen att förlofningen tills vidare skulle hållas hemlig. Icke ens åt sina föräldrar fick hon förtro deras förbindelse. På hennes fråga, hvarför han icke tillät, att förlofningen genast eklaterades, gaf han det undvikande svaret att inom diplomaternas värld funnes omständigheter och förhållanden, som hon icke kunde fatta. Hennes kärlek måste vara af den art, att hon med fullkomlig tillit skulle hängifva sig åt honom. Så snart han fick ordna en arfsangelägenhet, som nu vore föremål för process och han kommit i laglig besittning af sin förmögenhet, skulle det blifva för honom den lyckligaste dag i hans lif, då han finge föra sin brud till altaret.

Och därmed lät den unga fästmon sig nöja.

Följderna af denna förbindelse ha vi redan sett. Snörlifvet dolde äfven för moderns eljes så vaksamma öga rätta förhållandet. Hon var dessutom icke ovan vid flickans visade nycker att efter en rad af fäster tillbringa några dagar på sitt rum för att riktigt hvila ut. Markisen v. Z. ordnade allt för att dölja följderna af hvad som skett, men fick samtidigt befallning från sin regering att flytta till en annan diplomatisk post, tog farväl af sin trolofvade och lät sedan ej vidare höra af sig. Vid närmare efterforskningar fick man upplysning om, att den ridderlige markisen redan i sitt hemland var gift.

Denna hjärtesorg och ovissheten om hennes barns

öde var det moln, som fördystrat hela fru v. X:s äktenskapliga lif.

Vid bouppteckningen efter v. X. befanns det att af den stora förmögenheten endast återstodo några få spillror, ej större än att enkan nätt och jämnt kunde draga sig fram, utan att egentligen behöfva lida nöd. Efter auktionen, på hvilken allt som kunde förvandlas i penningar blef försåldt, flyttade hon från sin eleganta våning till en liten lägenhet på tre rum och kök vid en aflägsen gata på Norrmalm. Här lefde hon nu öfvergifven af den värld, som med sitt smicker och sina vänskapsbetygelser så ofta dårat hennes sinne. De, som förr ansett det för en ära att visa sig i herrskapet v. X:s salonger hade nu endast axelryckningar och beklaganden för den forna vännen. Fru v. X. fick erfaras detsamma som hvar och en annan, att då det s. k. lyckans hjul vänder sig, viker världen under ebbtiden drar sig från hafvets strand.

Emellertid hade fru v. X. fått ett nytt lefnads-mål, som icke blott skingrade hennes sorg, utan ock väckte nytt mod och ny kraft i hennes domnade sinne. Hon hade en gammal vän, som hon kallade onkel och som varit en nära vän till hennes numera aflidne far. Denne herr de R. var en af de få, som icke öfvergifvit henne under sorgens dagar. Den gamle mannen, som, äfven han, haft en rik erfarenhet af världen, besökte henne ofta för att med sina berättelser ur sitt eget skiftesrika lif förströ henne något litet. Åt denne ädle och varmhjärtade gubbe förtrodde hon sin hemlighet och bad om hans biträde vid forskningarne efter dottern. Beredvilligt åtog han sig detta

grannlaga uppdrag, och efter åtskillig skriftväxling med flera pastorsämbeten i de församlingar, där Inga under sin uppväxt lefvat, kom han slutligen på rätt spår.

* * *

Gubben Östman, en gammal afskedad soldat, hade fått det hedrande uppdraget på gamla dagar att tjänstgöra såsom postbud för den socken, i hvilken kvarngården var belägen. Han kom en dag fram på sommaren till kvarngården, och då han på verandan varseblef Inga, lyfte han högra handen till militärisk hönnör med två fingrar på mösskärmen. »Godagen, Inga», hälsade han, »hur står det till nu för tiden? Hoppas hälsan är med.» »Goddag, Östman», svarade Inga. »Tackar som frågar. Östman är också kry och rask, kan jag se.»

»Jo jo men, Gud vare lof! Gamla knektar reda sig nog, fast gikten håller efter en, se'n man låg i de kalla täkten på rekrytmötena i världen. Men det var allt bra att jag träffade n'a så här oförhappandes, för si, det är som så, att jag just inte kommer utan ärende. Jag har ett bref till n'a och det från själfva kungens stad. Se här ska' hon få se! Där står Stockholms poststämpel och utanskriften så schangtil, att det då riktigt syns, att det är från en herrskapsmänniska. Det är väl från nå'n riddare, kan jag tro», tillade gubben med en fryntlig blinkning. »Adjö med sej, Inga. Lycka till!» yttrade Östman, i det han ånyo förde handen till mösskärmen och fortsatte sin väg.

Med darrande hand höll Inga brefvet. Hvad kunde det väl betyda, detta bref ifrån Stockholm?

Det var icke Anders' stil, och hon hade ingen annan människa i hela den stora hufvudstaden, som hon kände eller som kände henne. Hvad månne väl detta betyda?

Inga stoppade brevet i sin ficka. Hon ville gömma det till dess dagens göromål voro undanstökade och hon fick tillfälle att ostörd läsa detsamma, då hon på kvällen kom in i sin ensamma lilla kammare.

Under den ljusa sommarnatten fick Inga icke en blund i sina ögon. Brevets innehåll gaf henne allt för mycket att tänka på. Tusen olika aningar genomkorsade hennes hjärna. Brevet lydde som följer:

Bästa jungfru Ingeborg! Utan tvifvel skall det icke litet förvåna er att få ett bref från en för er okänd person. Men saken rör dock er själf och jag uppfyller härmed ett uppdrag, som jag fått af en väninna till mig, enkefru v. X. Saken är i korthet den, att hon af en person erhållit er adress samt uppgift om edra lefnadsförhållanden och önskar att personligen få träffa er, emedan hon anser, att ett sådant möte är af största vikt för er framtid. Hon har anmodat mig att uppmana er att begära ert husbondefolks tillåtelse att på några dagar fara upp till hufvudstaden. Om ni far med ångbåten, som går från V. på fredags morgon kl. 8, är ni i Stockholm vid tretiden. Vid framkomsten skall ni vid hamnen finna ett sorgklädt fruntimmer, med en svart slöja för ansiktet. Vänd er till henne och fråga om hon är fru v. X., då ni af henne säkert skall röna det vänligaste mottagande.

Vänligen
de R.

Sedan häpenheten efter genomläsandet af detta bref lagt sig, var Ingas första rediga tanke den, att Anders sannolikt erhållit någon framstående gynnare i Stockholm som velat hjälpa honom att bli sin egen, så att han skulle kunna gifta sig.

Följande morgon talade hon om brevets innehåll med sin matmor, och denna i sin ordning talade med sin man om saken. Det blef en ganska lång öfverläggning, och många om och men sades både för och emot en Stockholmsresa. Man kunde icke så noga veta, huruvida icke detta bref endast var en utlagd snara, hvarmed man ville locka en fattig och fager flicka i fördärf och elände. Sådant hade man sett förr. Men å andra sidan ansågs det icke rådligt att lägga hinder i vägen, för den händelse det verkligen var något, som kunde lända till Ingas fördel.

Under de år Inga varit i kvarngården hade hon både genom sin duglighet och sitt stilla, fromma väsen i så hög grad vunnit sitt husbondefolks kärlek och välvilja, att hon af dem betraktades och behandlades såsom hade hon varit deras eget barn. Man kom därför omsider till det beslut att låta Inga fara, men husbonden själf åtog sig att följa med för att vara hennes skydd.

I den tidiga sommarmorgonen företogs resan till V. Det var en underbart skön morgon. Daggen glittrade på hvarje grässtrå, och lärkorna slog sina oförlikneliga drillar högt uppe i skyn, badade af morgonsolens strålar. Hela naturen stod i sin skönaste färging. Äfven i Ingas hjärta rörde sig, som man lätt kan tänka, känslor motsvarande naturens återvändande lifsglädje. Allt var för henne såsom en

dröm. För första gången i sitt lif skulle hon göra en sjöresa. Hon skulle få se hufvudstaden med alla dess härligheter. Hon skulle få träffa Anders, och hvad skulle möjligen dessutom komma att hända? — —

Vid ångbåtens framkomst till Stockholm stodo på landningsplatsen fru v. X. och herr de R. Inga varseblef genast bland mängden af människor den sorgklädda damen, som stod där på något afstånd från de öfriga, i sällskap med en äldre herre med stora alldeles hvita mustascher och långt pipskägg. Blyg och förlägen gick Inga direkt från landgången fram till fru v. X. och frågade ödmjukt om hon vore den fru, som önskade tala med henne.

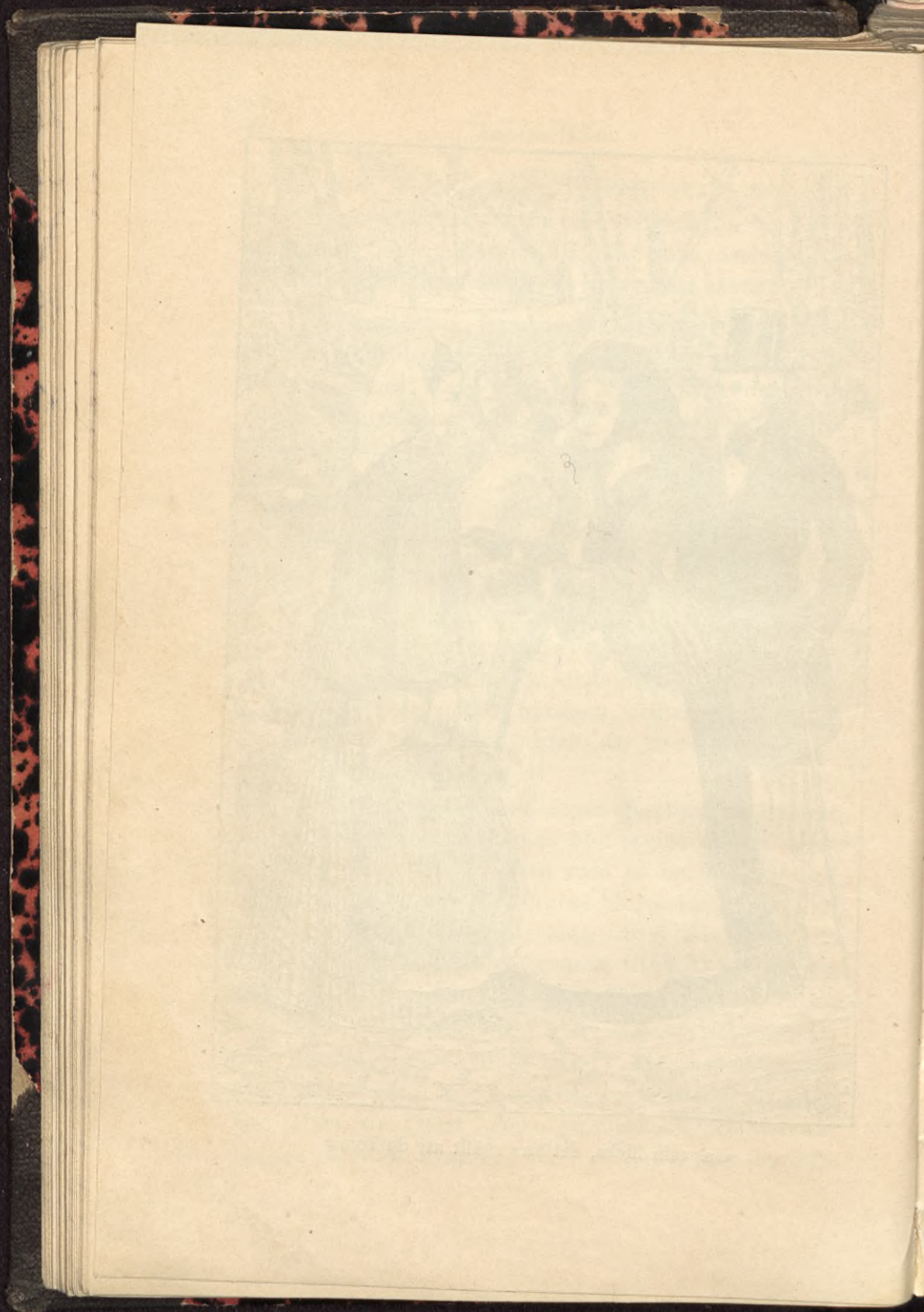
»Ja, min flicka», svarade fru v. X. med af rörelse darrande röst. »Det var snällt, att du kom.» Inga underrättade nu fru v. X., att hon hade sin husbonde i sällskap, och man öfverenskom, att alla fyra skulle följas åt till fru v. X:s bostad, där en enkel middagsmåltid väntade dem.

Efter middagen kom Ingas familjeangelägenhet på tal, och hennes husbonde blef invigd i förtroendet, att man hade fått närmare reda på hennes släktförhållanden; angående föräldrarne blef dock för tillfället ingenting vidare upplyst, men fru v. X. förklarade, att hon vore en nära anförvandt till flickan och önskade att tills vidare få behålla henne hos sig.

Sedan Ingas husbonde gjort sig förvissad om, att hon kom i goda händer och i aktningvärdas anförvandrars vård, gaf han sitt medgifvande, att Inga fick lämna sin tjänst, ehuru på olaga tid, och lämnade henne sålunda kvar hos fru v. X., där hon nu icke

»Ja, min flicka, det var snällt att du kom.»

blott fick ett hem utan äfven den moderliga vän, efter hvilken hon under hela sitt lif längtat.

Den olika bildningsgrad, på hvilken dessa båda kvinnor stodo, var naturligtvis en svår stötesten i det dagliga umgänget. Det skulle heller aldrig i längden kunnat bli någon verklig öfverensstämmelse emellan dem, om icke förhållandena gestaltat sig så, att en hjärtats innerligare förening mellan den fint uppfostrade världsdamen och den obildade landtflickan kunnat äga rum.

Inga, eller, såsom hon hädanefter kallades Ingeborg, var visserligen obildad, men hon hade en i hög grad bildbar natur, och under hela sin uppväxt visade hon en ovanlig ifver att få lära och en törst efter kunskaper, som man sällan finner hos allmogens barn. Sedan hon fått ett förändradt sinne, var hon en bland de flitigaste bibelläsare, och studiet af bibeln hade utvecklat hennes förståndsgåfvor, på samma gång det gifvit näring åt hennes ande och fyllt hennes själ med lifvets högre utsikter. Hon var således, såsom man säger, »någonting att göra af». Fru v. X. erkände henne icke för sin dotter, utan hon gick och gällde såsom hjälp i huset. Hon utbytte emellertid genast den landtliga sjaletten mot en prydlig liten hatt, och hennes öfriga kläder fingo äfven en annan snitt. Då så väl fru v. X. som Ingeborg till skaplynnet voro konservativt anlagda, höllo de hårdt på gammal god, kyrklig ordning och hörde därför sällan andra än statskyrkans prester. Sitt stamhåll hade de i detta afseende i Adolf Fredriks kyrka, där komminister Janzon den tiden förkunnade Guds evangelium för ett stort antal åhörare. Så snart han predikade,

vare sig högmessa eller aftonsång, kunde man vara viss att finna fru v. X. och Ingeborg på deras vanliga platser i kyrkans kor.

En af fru v. X:s vänner, öfverstinnan v. R., hade dessutom gifvit fru v. X. den af komminister Janzon utgifna evangeliipostillan, hvilken under söndagseftermiddagarne flitigt studerades af mor och dotter. Småningom uppgick evangeliij ljus äfven för fru v. X., och man skulle kunna säga att, liksom Inga hade återfått sin jordiska moder, hade denna i sin dotter fått en andlig moder. De höllo allt innerligare af hvarandra och lefde nästan helt och hållet afskilda från världen i stilla frid och lycka i sin anspråkslösa bostad, dit endast få af deras vänner hittade vägen. Bland dessa få voro herr de R. och Anders.

* * *

Några år hafva förflutit. Anders hade förkofrat sig i sitt yrke och var nu en bland Stockholms skickligaste rum-dekorationsmålare. Han hade därför ganska god aflöning, och ehuru han var mycket sparsam, hade han ansett sig hafva råd att inackordera sig i en hygglig familj. Medlemmarne i detta hem hyllade en mera frikyrklig riktning, och frun i huset var i synnerhet angelägen att fästa den unge målarens uppmärksamhet därpå, att statskyrkan med sin andliga död och sina villfarelser var den i Uppenbarelsboken omtalade babyloniska skökan. Husets 20-åriga dotter, som ansåg sig själf ganska långt kommen i andlig upplysning, inlade djärft sitt tungt vägande ord i dessa diskussioner. De båda kvinnorna, som visade ett

synnerligt deltagande för den unge mannens både timliga och eviga väl, lyckades äfven att rubba hans forna tillit till »kyrkan», och allt villigare lyssnade han till deras utfall mot denna, under det Ingeborg icke ens ville höra på dem.

Härigenom uppkom emellan de förlofvade ett något kyligare förhållande, synnerligen å Anders' sida. Detta förorsakade Ingeborg icke ringa lidande, och mången natt fuktade hon sin hufvudkudde med tårar. Hennes kind bleknade, och en plågsam torrhosta gaf snart anledning till allvarliga farhågor för hennes hälsa. Sin hemliga sorg förtrodde hon dock åt ingen. Då fästmannens besök blefvo allt sällsyntare, anade hon, att någonting kommit emellan, men hennes naturliga finkänslighet hindrade henne att uttala någon förebräelse eller framställa någon fråga. Anders' värdinna var däremot mindre grannlaga, utan varnade honom tidt och ofta för att binda sig för lifvet vid en person, med hvilken han icke i allt öfverensstämde. Ingeborg var enligt hennes förmenande endast en half-andlig varelse, som icke gått ut ifrån Babel, utan likt Isaskar lägrat sig emellan gränserna. Guds ord sade ju, att man icke skulle draga i främmande-ök med de otrogna, samt att litet af surdeg försyrar hela degen, o. s. v. Anders borde därför söka sig en brud sem helt gått ut från världen och icke dagtingade med Babel.

Af dylika framställningar blef Anders icke litet förbryllad, och han hade till en tid svårt att skilja emellan hvad som här var rätt eller orätt. Men Guds helige ande och hans eget samvete läto honom icke vara i fred. Han tänkte på helgden af ett löfte och

faran af att bryta det, men å andra sidan syntes det honom ock farligt att fortgå på den beträdda vägen. I denna sin oro och ovisshet vände han sig en dag till en af hufvudstadens framstående predikanter för att inhämta hans råd. Sedan han naturligtvis framställt frågan i sådan belysning, att svaret skulle komma att utfalla efter hans önskan, svarade pastorn: »Det är en gifven sak, att det medför en ytterligt stor fara för en man att gifta sig med en kvinna, på hvilkens andliga lif man icke är säker. Ett sådant äktenskap kan ej medföra någon lycka, därför gör ni er trolofvade sannolikt den största tjänst, om ni bryter en förbindelse, hvars fullbordan skulle föra både henne och er i lifstidslång olycka. Denna pröfning kan dessutom för henne medföra den välsignelse, att hon helt ger sitt hjärta åt Gud, och då har hon ju för sin förlust erhållit den största vinst.»

Lätt om hjärtat återvände Anders hem för att skrifva sitt afskedsbref till den barndomsvän, åt hvilken han redan under sina gossår lofvat att timra en hydda, där han ville försvara henne för all fara och aflägsna från henne alla bekymmer.

Men det var otroligt hvad det gick trögt att skrifva i dag! Handen darrade, hjärtat slog våldsamma slag, tankarna stodo stilla och samvetet började tala sitt mäktiga språk.

Anders kastade plötsligt det påbörjade brevet ifrån sig, tog ett nytt pappersark och tuggade en stund på pennskafvet, under det han satt försänkt i djupt begrundande. Slutligen fick han en idé. »Jag måste hafva tvänne ojäfviga vittnesbörd», tänkte han och raskt nedskref han därefter följande bref:

»Högädle herre! Jag har fattat stort förtroende såväl till er sanningskärlek som till ert andliga ömdöme, därför tager jag mig friheten vända mig till er för att erhålla ett godt råd i en för mig ytterst viktig angelägenhet. För att icke onödigtvis alltför länge uppta er dyrbara tid, skall jag söka att vara kort.

Jag har sedan några år tillbaka varit förlofvad med en flicka, som är jämnårig med mig. Jag hoppades en tid, att hon var helt omvänd till Herren. Men på senare tiden har jag börjat tvifla därpå. Och fördenskull är min kärlek till henne icke så varm som förr. Dessutom har hon blifvit mycket sjuklig. Kan det under sådana förhållanden i kristligt hänseende vara rätt och i timligt hänseende klokt, att vi fullborda vår förening, då man på förhand kan se, att det icke kan blifva till någon lycka för oss. Gif mig ert upplysta råd, och Gud skall välsigna er för den hjälp ni därmed räcker en ringa broder.

A.»

Det dröjde icke många dagar förrän Anders hade svaret på detta bref. Han bröt det med darrande hand och läste:

»Käre, okände broder! Tack för ert bref och ert visade förtroende. O, huru förbryllande kan icke själafienden i frestelsens stund framställa de enklaste saker! Jag förstår så väl er nöd, men kom ihåg hvad jag nu säger: Ni har råkat ut för en af de finaste snaror djäfvulen lägger i vägen för de kristna, nämligen den, om hvilken aposteln skrifer: »skola vi göra ondt på det godt må komma däraf», och jag svarar med samme apostel: »Bort det!» Det är enligt

Guds ord uppenbart, att en kristen icke bör förena sig med en icke troende då valet står honom fritt. Men om af tvänne förlofvade den ene blir omvänd och den andre ännu icke, så kan det väl icke bidraga till den senares omvändelse, om hon eller han ser, att den kristne bryter sina heligaste och dyrbaraste löften? Och hvad nu särskildt er själf beträffar, så kan ert tvifvel på er fästmöes omvändelse icke vara något giltigt skäl till en brytning. Att hon är sjuk är än mindre skäl, ty först och främst kan hon ju bli frisk igen, och måhända är hennes sjuklighet just framkallad af den hjärtesorger hon erfarit genom er visade kallsinnighet? Finnas inga andra, mera giltiga skäl, såsom t. ex. otrohet från hennes sida, uppenbar gudlöshet och ett lättfärdigt lefnadssätt, så vill jag gifva er det bestämda rådet att fortsätta er förbindelse och afvakta hvad Gud kan vilja göra för och med er. Ni frågar mig i ert bref om någon lycka skulle finnas för er och henne om ni gifte er med hvarandra. Jag svarar med en motfråga: Har ni någonsin funnit, att någon jordisk lycka kunnat byggas på grunden af brutna löften eller därigenom att man sviker och liksom trampar under fötterna en kvinnas kärlek? Herren lede er nu i fulla sanningen och gifve er visdom att handla rätt inför Guds ansikte.

Er vän

R.»

Det föll såsom fjäll från Anders' ögon, ja, det kändes som vaknade han från en svår dröm. Den hemska förtrollningen var bruten. »Andra skäl, såsom otrohet, uppenbar gudlöshet och ett lättfärdigt

lefverne» — o, min älskade Inga, att jag i min förblindelse kunnat framkalla en sådan antydning om dig», utbrast han, under det den ena tåren efter den andra banade sig väg utför hans kinder. Det var för Anders en oförgätlig dag. Han skyndade till Ingeborg och omtalade för henne sin frestelse, sina tvifvel, sin sorg, och de gräto tillsammans, böjde sina knän och tackade Gud, att de på nytt återfunnit hvarandra, och deras kärlek var nu innerligare och varmare än någonsin.

På hösten firades i all enkelhet deras bröllop, då Anders samtidigt blef sin egen målaremästare i en af Sveriges större landsortsstäder.

* * *

Vår berättelse nalkas sitt slut. Det återstår oss endast att med några få ord låta våra läsare få veta, huru det gått med bipersonerna, som förekommit i barnhusflickans lefnadssaga.

Ågaren af kvarngården och hans maka lefva ännu och hafva intill senaste tid stått i vänlig brefväxling med sin kära Inga, som en gång genom sin rådighet räddade husbonden från att blifva mördad.

Vilhelm Brunqvist, mjölnardrängen, som tog värfning till konungens Svea lifgarde, hade där på sitt sätt framgång. Han blef snart befordrad till korporal, emedan han efter den ödesdigra tilldragelsen i kvarnen alltjämt afhöll sig från förtärandet af starka drycker. Han var ock mycket hvad man kallar »om sig», beträffande det ekonomiska, och underhöll ett slags procentarrörelse bland sina kamrater. Dessa

hade nämligen den tiden 6 öre om dagen i s. k. tobaksskillingar, hvilka utbetaltes till dem, sista dagen i hvarje månad. Utbetalningen skedde genom korporalen. Men som de flesta gardisterna voro begifna på starka drycker, tōgo de, för att så fort som möjligt få sig ett rus, förskott af korporalen på sin tobaksskilling. Han köpte densamma för halfva priset, betalte efter tre öre per dag i förskott och stoppade sedan vid månadens slut de återstående tre örena i sin egen ficka. Detta ocker var visserligen förbjudet, men ingen kunde kontrollera det, och där ingen åklagare är, där är ingen domare.

Brunqvist gjorde sig på detta sätt en extra inkomst af flera hundra kronor per år och blef snart lite smått förmögen. Efter några år blef han befördrad till sergeant, då med detsamma hans procentargeschäft upphörde. Han gifte sig med en krögarenka på Ladugårdslandet. Äktenskapet blef olyckligt, och efter någon tid stod på regementets dagrapport, att sergeanten Vilhelm Brunqvist medelst hängning afdagatagit sig själf inom kasernens förrådsrum.

Om Anders' värdinna och hennes dotter veta vi ingenting mer än att de blefvo mycket harmsna, då de sågo, att deras bemödanden att få Anders' förlofning med Ingeborg bruten voro förgäfves. Lika mycket som de förut öfverhöljt honom med beröm angående hans utmärkta karaktär och hans kristliga sinne, lika skoningslöst bröto de nu stafven öfver honom för hans halfandliga väsen.

Omkring åtta år efter Ingeborgs och Anders' bröllop ankom en dag till herr R. jämte andra bref ett med ... köpings poststämpel. Med djup rörelse

läste herr R. följande: »Högt värderade herr R.! Utan tvifvel skall det förvåna eder att från en för eder alldeles obekant person emottaga dessa rader. Men min hustru och jag hafva så mångfaldiga gånger bedt Gud välsignå er och äfven tänkt skrifva till eder och tacka eder, emedan vi näst Gud ha eder att tacka för den lycka vi äga.»

»Hvad vill detta säga», afbröt sig hr R. »Tacka mig för någon lycka? Jag känner ju icke brefskrifvaren, om jag än stupade på honom.»

Efter detta afbrott satte hr R. ånyo på sig glasögonen och fortsatte läsningen:

»Jag är nämligen den person, som för åtta år sedan skref till er och bad om ett råd, huruvida jag skulle bryta min förlofning. Gud välsigne er tusenfaldt för det råd ni gaf mig! Jag blef därigenom löst ur frestelsens garn, och min lilla hustru och jag äro så lyckliga som några människor på jorden kunna vara. Vi hålla oss båda i all enfald till Herren och hans ord. Han har välsignat vårt arbete. Vi hafva sedan ett par år tillbaka egen gård här i ... köping, och på min verkstad sysselsätter jag elfva måleriarbetare nästan året om. Min hustru är frisk och kry som en nötkärna, och tre små pojkar äro pilarna i vårt koger, och en liten flicka är själfva solstrålen i vårt hem.

Gud vare lof för allt! Och än en gång: Gud välsigne eder! Min hustru hälsar eder innerligt och tacksamt.

Eder förbundne

Anders ****.

Såväl fru v. X. som herr de R. hafva slutat sina dagar, och som vi hoppas fingo de båda gå hädan i frid.

* * *

Denna lilla berättelse har förtjänsten att i hvarje detalj hafva i verkligheten tilldragit sig, såsom vi här upptecknat den. Det är endast namnen på personer och ställen, som blifvit något ändrade, för att icke de ännu lefvande möjligen skola blifva igenkända.

Fria äktenskap.

Lisa var en vacker och ståtlig flicka. Sjutton år var hon då hon flyttade från det anspråkslösa, men gudfruktiga föräldrahemmet och tillträdde sin första tjänst. Hurtig och glad till lynnet, blef hon särdeles omtyckt af sin matmoder. I flere år stannade hon i samma tjänst. Med lust och nöje förrättade hon sina sysslor, under det hon med sin friska, klara röst sjöng någon af de sånger hon lärt i söndagsskolan. Lisa tog lifvet från den ljusa sidan och var nöjd med sin lott. Och hon hade äfven skäl därtill. Hon hade det ju godt på alla vis. God lön hade hon äfven, särdeles stor var den ju icke; men den räckte väl till för hennes små behof.

När Lisa var ett och tjugo år kom en frestelse i hennes väg. Huru obetydlig i och för sig själf, var den dock mäktig att rubba hennes hittills rådande lycka och förnöjsamhet. Klara Fernström, en af hennes barndomsvänner kom hem till bygden på ett kortare besök. Hon hade flere år haft tjänst på åtskilliga

ställen i hufvudstaden och hade nu fått några dagars ledighet för att fara hem och hälsa på föräldrar, syskon och vänner.

Men ack, hvem kunde nu känna igen den lilla trubbnäsiga, tarfliga Klara, som för några år sedan sprang barfota kring backarna med en lappad kjol, som knappt räckte öfver knäna? Hon var ju nu en riktigt fin fröken, klädd i hatt med granna fjädrar och ett parasoll, lika fint som fröknarnas på herrgården, och en sådan kappa sedan! När hon på söndagsmorgonen den vackra sommardagen kom fram till kyrkan, blef det en icke liten undran hvem den fina damen kunde vara. Gossarne på kyrkvallen aftogo sina mössor och bockade sig, alldeles som när de hälsade på prosten, och flickorna nego som om det varit herrgårdsfrun de hälsat på. Alla blefvo dock nästan förargade då de omsider i den fina damen igenkände Klara i Rinkatorpet. Det var Lisa som först kände igen henne och gick fram och hälsade på sin gamla skolkamrat. På hemvägen från kyrkan hade de mycket att språka om. Men icke var det den nyss hörda predikan som utgjorde samtalsämnet. Nej, Klara hade så mycket att berätta om allt det härliga i hufvudstaden och Lisa lyssnade ifrigt, under det hennes fylliga, ungdomsfriska läppar stodo vidöppna af undran och häpnad öfver allt det märkvärdiga hon hörde.

»Jo, att ha tjänst i Stockholm, det var något annat, det, än att gå och träla på landet», menade Klara. Och så berättade hon huru bra stockholmsjungfrurna ha det. Först och främst stor lön, allra minst 150 kronor, om man duger någonting till, förstås, och så herrskapsmat och eget rum med matta på, och inte

som värst mycket att göra häller. Bara man vrider på en kran, kommer så mycket vatten till köket man vill ha, och att behöfva bära upp ett vedträ kommer aldrig i fråga. Och när man går ut i sta'n, är det ackurat ingen skillnad på frun och jungfrun, ty hattar ha de bägge två, och lika fint klädda äro de för öfrigt.

Klaras rosenskimrande beskrifning gjorde ett djupt intryck på Lisa. Hvarför skulle hon behöfva gå och träla på landet och kallas piga, då hon kunde lika väl som Klara komma till Stockholm och bli fröken? Det var slut med Lisas förnöjsamhet. Hennes glada lynne försvann, hennes friska sång hördes ej mer. Hon gick grubblande och längtande. Ja, hon längtade bort, långt, långt bort till andra näjder och till andra lyckligare förhållanden. Spegeln hade många gånger sagt Lisa att hon såg bra ut. Hon visste äfven att fågringen i en kvinnas ansikte kan bringa henne lycka. Och när det gått så bra för den fula Klara, huru skulle det då icke kunna lyckas för Lisa?

Ja, härpå tänkte hon nu natt och dag, och följden blef, att hon sade upp sin plats till den 24 oktober och begaf sig till Stockholm.

Med sitt vackra betyg och sitt ovanligt hyggliga utseende lyckades hon ock få en ganska förmånlig plats, och snart satte hon sig in i sina nya förhållanden. Namnet Lisa utbyttes mot Lisen, schaletten mot hatten, den landtliga kappan mot en modern paletå och de hemmagjorda becksömskängorna mot ett par nätta resårskor. På torgen kallades Lisen under sina uppköp för fröken, och ehuru hon visst icke var mera högfärdig än människor i allmänhet, kände hon

dock en ej ringa belåtenhet både med frökentiteln och sina öfriga förhållanden.

Lisen var, såsom redan är sagdt, en vacker flicka och ovanligt ståtlig till växten och såg verkligen ut som en riktig fröken; men vi skulle göra henne mycket orätt om vi icke erkände att hon jämväl var en anständig och dygdig flicka. Om söndagarne gick hon i kyrkan och på lediga stunder läste hon i sin bibel. Sina morgon- och aftonböner försummade hon icke heller. För sin duglighet och sitt jämna och godmodiga lynne kom hon snart i stor gunst hos sitt herrskap. Hon fann sig alltså tillfreds med sin värld, och världen syntes le emot henne, men då gunsten från hennes husbondes sida började visa en allt för stor förtrolighet, afvisade hon med förakt hans närhängenhet och uppsade sin plats. Det hjälpte icke att han erbjöd nära dubbelt så stor lön, om hon ville stanna.

Hon flyttade och fick nu plats hos en gammal enkling på Söder. Hon skulle förestå hans hushåll och blef så godt som egen matmoder. Denna tjänst innehade hon omkring två år. Under sommaren sista året, då hennes husbonde var borta vid en badort, skulle den lilla våningen undergå reparation, och en ung snickeriarbetare kom dagligen dit i arbete.

Mellan honom och Lisen uppstod småningom en allt förtroligare bekantskap. Han var synbarligen mycket förtjust i Lisen, och hon, ja, hon tyckte att herr Hyfvelman var en bland de stiligaste karlar hon sett. Hyfvelman var visserligen socialist, hörde till snickeriarbetarefackföreningen och lutade åt fritänkeri; men han var i alla fall en så ovanligt hygglig ung man

och så städad och skicklig i sitt uppförande att Lisen ej kunde låta bli att tycka om honom. Frikostig var han äfven och glad som fågeln på kvist. Han bjöd på små lustfärder både till Djurgården och Drottningholm med flera ställen, och hade alltid så många intressanta saker att berätta. Den socialistiska framtidsstaten målade han för Lisen i de mest skimrande färger, så att den helt och hållet motsvarade det tusenåriga riket, om hvilket hon hört talas. Snart voro de båda på det klara med hvarandra och öfverenskommo att blifva ett par. Men när Lisen talade om lysning och vigsel o. s. v., skrattade Hyfvelman åt hennes föräldrade åsikter. För ett lyckligt äktenskap, menade han, behöfdes visst ingen vigsel. Den var uppfunnen af presterna, på det de skulle förtjäna pänningar på sina ämbetsförrättningar. Nej, inga prester behöfdes — dem hatade han af hjärtat.

Lisen, som ännu hade kvar något af de där »fördomarna», att äktenskapet dock vore något annat än en tillfällig, lös förbindelse, att det var ett heligt förbund för lifvet, som väl behöfde stadfastas genom Guds ord och bön samt kristlig vigsel, ryggade tillbaka för Hyfvelmans uttalade åsikter. Men Hyfvelman hade fått en bundsförvandt i Lisens eget hjärta. Hon älskade honom hängifvet, och under sådana förhållanden händer det icke så sällan att hjärtat löper bort med hufvudet och att känslan tar herravälde öfver både förnuft och besinning. När därtill kom att Hyfvelmans framställning om den ostörda sällhet och njutning, som skulle beredas människorna i den snart förverkligade socialiststaten, framsades med stor svada, var det icke så mycket att undra öfver att Lisen små-

ningom blef alldeles kullpratad. Hon gaf efter, huru mycket det än kostade på henne att bryta med allt hvad hon hittills lärt sig att akta såsom heligt.

Vi kasta helst en slöja öfver de erfarenheter Lisen gjort under sin knappt ettåriga lycka i sitt så kallade fria äktenskap med Hyfvelman. Vi nämna blott att Lisen skulle blifva mor. När hon under sådana omständigheter yrkade på att de ordentligt skulle bosätta sig och skaffa sig ett hem, hade Hyfvelman upprepade gånger endast undanflykter till svar. Och då det led på tiden och Lisen allt enträgnare bad honom att för den stundande tiden bereda henne ett hem, visade han på ett tydligt sätt hvilken innebörd som låg i det af honom så ofta beprisade fria äktenskapet, och hvilket öde som däri möter den godtrogna kvinnan. Hyfvelman blef stormande arg och förklarade, att om han icke fick vara i fred, brydde han sig inte vidare om hela saken. Och komme Lisen en enda gång till och generade honom med besök i hans bostad, skulle han kasta henne utför trapporna.

Så hade då Lisen fått klart besked. Såsom en dygdig kvinna hade hon modigt och framgångsrikt besegrat frestelserna till en otillåtlig förbindelse med de herremän, som erbjödo sig att köpa hennes behag. Men då en man af hennes egen samhällsställning med fagra ord och löften bedårade hennes sinnen, gaf hon sitt hjärta och lämnade hela sin välfärd i förförarens händer.

Nu stod hon emellertid öfvergifven i världen. Gud hade hon öfvergifvit såsom Eva i paradiset. Hon hade lyssnat till ormens förföriska röst. Hon hade ätit af den förbudna frukten, och följden blef vanära,

blygsel och nöd. Sin plats måste hon naturligtvis inom kort lämna. Till sitt fromma föräldrahem ansåg hon sig icke kunna återvända. Skammen att uppträda med det lefvande beviset på sin förnedring bland hennes forna grannar och bekanta, syntes henne outhärdlig. Ingen vän hade hon, åt hvilken hon kunde anförtro sin belägenhet. Besparingen af hennes löner hade gått åt till vackra kläder, med hvilka hon skulle behaga sin så kallade man. Hon stod således i alla afseenden utblottad och olycklig.

Under detta förtviflade tillstånd födde Lisen hösten 188* på barnbördshuset i Stockholm en gosse. När hon utskrefs därifrån fick hon ett tillfälligt hem hos ett fattigt arbetsfolk på Söder. För att där kunna betala veckohyran, 1 krona och 50 öre, samt anskaffa sig själf det nödvändigaste för lifvets uppehälle, vandrade hon till pantlånaren med det ena klädesplagget efter det andra, och snart var allt som kunde förvandlas i penningar borta, och hon hade nu icke mer än det, hvori hon gick och stod. Ingenting annat än den mörkaste förtviflan utbredde sig för hennes syn. Den närmaste framtiden låg insvept i den mörkaste natt. Hennes stolthet, såväl som hennes blygsel, förbjöd henne att vidtaga lagliga åtgärder mot sitt barns onaturlige fader. Tidningarnes rättegångsreferat skulle ju då genast för hennes föräldrar uppenbara hela vidden af hennes elände och förorsaka dem den bittraste sorg. Hellre döden än detta.

Ja, *döden!* Vore icke den enda och bästa utvägen att med ens göra slut på såväl hennes som hennes barns elände? Allt bestämdare tog denna tanke gestalt i hennes inre. Allt djärfvare hviskade

frestaren i hennes öra: Gör pinan kort. Begrav dig själf och ditt barn i böljorna och därmed begrafver du äfven alla dina bekymmer. Väl talade emot detta förslag hennes samvete. Väl sade henne den kunskap hon ännu behållit kvar af Guds ord, att det icke var så säkert att döden vore slutet på allt, och att bekymren ändå när allt kom omkring icke kunde begrafvas med hennes liflösa kropp. Dock öfverröstade förtviflan och kvalen, i förbund med de nya materialistiska läror, som Hyfvelman vid alla tillfällen sökt inplanta hos henne, samvetets och Guds andes röst i hennes inre. Det var ju tämligen klart att det icke kunde finnas någon Gud eller något lif efter detta. Ty fanns det någon rättfärdig Gud, så skulle väl han icke kunna tillåta att hon kommit i detta förfärliga elände. Hade hon icke försökt att hålla Guds bud? Hade hon icke motstått de lockande frestelserna att träda ifrån sedlighetens och ärbärdhetens väg? Hade hon icke på god tro följt sitt hjärtas maning och gifvit sin kärlek och tro åt honom, som med tusen löften förklarar sig vilja vara och förblifva hennes för lifvet, och stod hon icke nu på afgrundens yttersta rand med sitt oskyldiga barn just för sin trohets skull? Huru mycket bättre skulle icke hennes yttre lif gestaltat sig, om hon i stället, såsom hon var erbjuden, för ett högt pris sålt sin dygd? Nej, det finns ingen rättfärdig Gud! — Så resonerade Lisen, utan att varseblifva den stora lucka, som förefanns i hennes resonemang. Hon glömde nämligen att taga i betraktande att hon själf öfvergifvit Gud och börjat vandra på de ogudaktigas väg och lyssna till dåren som säger: Det finns ingen Gud. Hon förstod icke,

eller ville icke förstå, att det icke kan gå väl för den, som öfverger Herrens vägar och lyssnar till förförarens röst. Hennes kärlek kunde visserligen gälla såsom en förmildrande omständighet vid hennes fall, men lika visst är det, att straff och ve måste följa på synden och att människan i följd af sina felsteg måste komma i lidande och nöd.

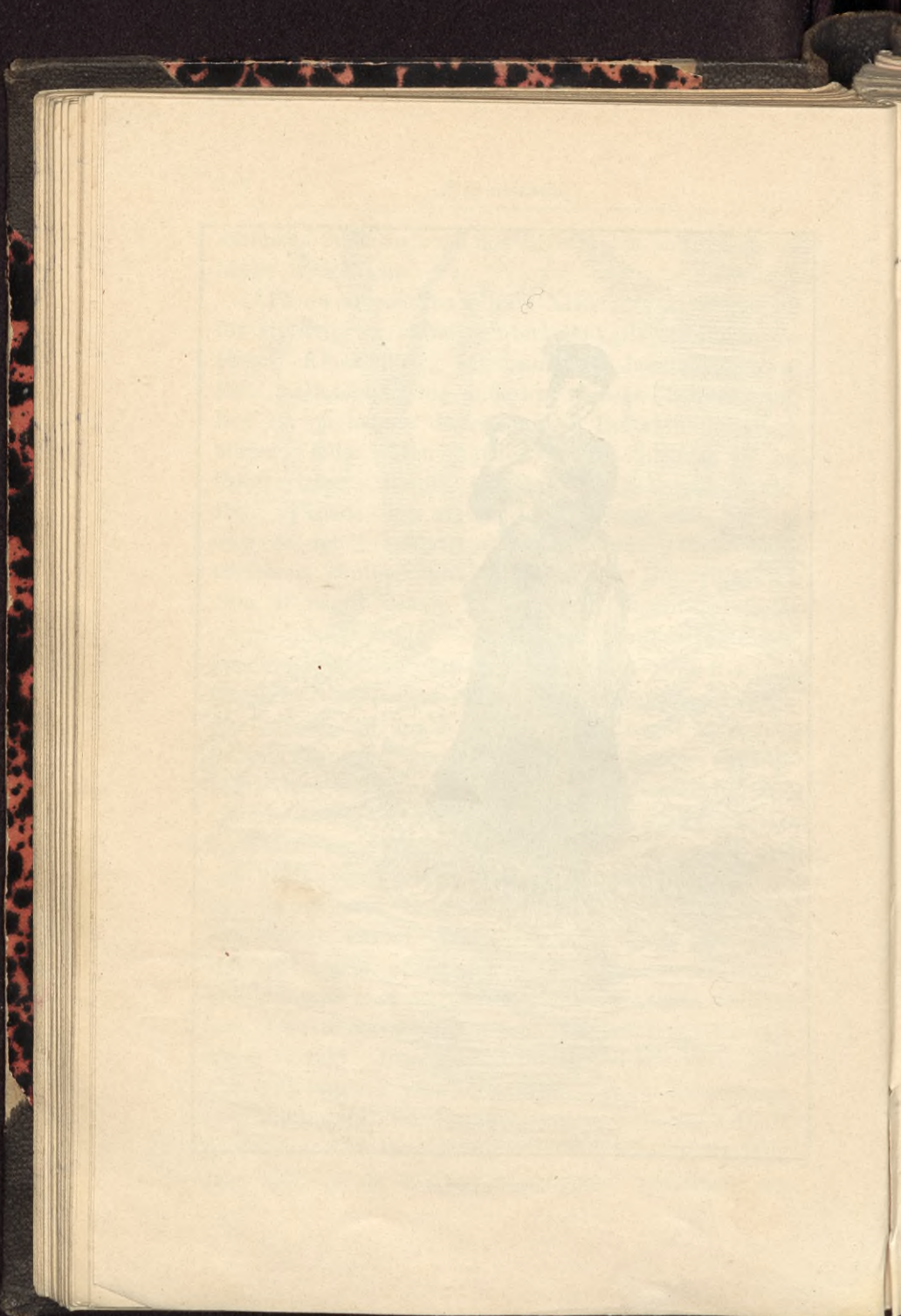
Detta förstod emellertid icke Lisen ännu. Hon ville icke och kunde icke gifva sig själf skulden. Hon kunde icke och ville icke vända sig till Gud, förödmjuka sig och med undergifvenhet bära sitt oundvikliga öde. Självmordstankarna mognade till beslut, och tidigt en disig novembermorgon svepte hon sitt lilla barn i den enda sjaal hon hade, satte sin sommarkappa på sig och skyndade ut. Hon sade till sin värdinna att hon skulle gå för att träffa en bekant och att hon sannolikt skulle bli borta hela dagen. Och snart irrade hon framåt Södermalms krokiga gator ned mot Slussen och Skeppsbron. De hundratals människor hon mötte intresserade henne icke. Hon såg dem icke ens. Och dessa alla, upptagna hvar och en af sina tankar och bestyr, fäste heller ingen uppmärksamhet vid en så vanlig företeelse som en fattig kvinna med sitt barn på armen. Men hade någon af dem kommit att blicka in i denna kvinnas ansikte, hvilket ännu, trots alla genomgångna lidanden, bar spår af en ovanlig fägring, skulle han i de nu af försvifflan förvridna dragen läst något af den arma varelsens historia. Men ingen bekymrade sig om Lisen. Med blicken sänkt mot jorden ilade hon framåt, förbi Skeppsbron, Norrbro, Gustaf Adolfs torg och Operan, där hon så ofta suttit på tredje raden till-

sammans med sin »vän för lifvet», den ståtliga socialisten Hyfvelman.

På en af sofforna i Karl XII:s torg satte hon sig för att hvila en stund och torkade kallsvetten från sin panna. Klockan slog i detsamma 8 i Jakobs kyrktorn. Dess malmtoner ljödo underligt hemskt i hennes öron. Det var ju hennes dödsringning. Ett kallt duggregn började falla. Hon kände sig genombärfvas af en frossbrytning. Barnet i hennes famn började gråta. Hon vyssjade det sakta på sina armar, men vågade icke se det i ansiktet. Hon fruktade att moderskärlekens skulle vakna inom henne. Hon ville icke veta af några vekare känslor nu. Ingenting skulle rygga hennes beslut. »Gråt icke, älsking», hviskade hon för sig själf. »Snart skola vi båda vara fria från en värld, som endast har tårar och lidanden att bjuda på.» Hon stod upp och gick. Utan något klart mål för sin vandring ställde hon sina steg längs Strandvägen mot Djurgården och fram mot Djurgårdsbrunnsviken. Här vid stranden stannade hon, såg sig några ögonblick omkring, ingen människa syntes till, allt var stilla och tyst som i grafven. Nu var det viktiga ögonblicket kommet! »Farväl, du usla, jämmerliga värld! Farväl, du min usle förförare! Du, som stal mitt hjärta, sönderslet och trampade på det! Farväl, du min mod — — Nej, ingen svaghet», utbrast hon, tryckte barnet hårdt mot sitt bröst och kastade sig i vattnet. Hon sjönk och släppte sitt barn, men flöt själf upp till ytan af vattnet. Det var förundransvärdt. Döden liksom kastade henne ifrån sig. Djurgårdsbrunnsvikens stilla vågor ville ej behålla sitt byte. Hon kraflade sig åter upp på stranden. Genomvåt och

»Nej, ingen svaghet!«

huttrande af köld stod den arma kvinnan såsom en förkroppsligad bild af förtviflan. Med den kraft, som endast denna kan ingifva, skyndade hon från platsen för hennes hemska gärning. Såsom en jagad hind ilade hon mot staden och till sin tillfälliga bostad. Hennes förvirrade utseende och hennes genomvåta dräkt uppväckte genast misstankar hos hennes värdinna. På dennas fråga efter barnet svarade hon, att hon lämnat det till sina släktingar. Efter ett tämligen långt förhör bekände hon slutligen för sin värdinna den olyckliga gärningen och huru allt hade tillgått. Polisen underrättades, hon blef häktad och dömdes af Stockholms rådstufvurätt till lifstids straffarbete för mord.

Mången af våra läsare skall möjligen finna att detta straff var för hårdt, då för barnamord i allmänhet endast ådömes tre à fyra års straffarbete. Vi anse oss därför böra erinra om att lagen angående barnamord endast afser sådana, som ske omedelbart efter barnets födelse, då modern i anseende till sitt försvagade kropps- och själstillstånd är oförmögen att klart inse vidden af sin förbrytelse och därför anses mindre tillräknelig. Är barnet däremot några veckor gammalt, betraktas gärningen icke såsom barnamord, utan såsom mord i allmänhet.

I fängelset fick Lisa tid till allvarlig besinning. Fångpredikanten var en troende man, som med djupt allvar och det varmaste intresse sökte föra sina olyckliga fångar in på lifvets och sanningens väg.

Lisa började småningom lära känna sitt hjärtas fördärf och synd. Hon kastade icke längre skulden på Gud. Allt klarare insåg hon att felet låg hos henne själf. En djup känsla af ånger öfver sitt lifs

många förvillelser uppmjukade allt mer hennes sinne. Hon sökte och fann hos sin Frälsare den förlåtelse och frid, som världen icke kunnat skänka henne.

Efter några års vistande i fängelset ingick hon till kungl. majestät med en nådesansökan. Denna understöddes af kungl. fängvårdsstyrelsen på grund af hennes goda uppförande under fängelsetiden.

En vacker sommardag, då solen kastade sina strålar äfven genom fönsterrutorna i kvinnofängelsets dystra rum, kallades Lisa upp i direktörens arbetsrum, där hon mottog konungens utfärdade benådningsbref. Hon var nu fri och denna tanke öfverväldigade henne till en början med utesäglig glädje. Snart fördunklades den dock genom tanken på den närmaste framtiden. Hvart skulle hon taga vägen? Hvar skulle hon få tak öfver hufvudet? Hvar finna ett hem i en värld så genompyrd af egenrättfärdighet, så stolt i medvetandet af egna förmenta dygder?

När Lisa kom utanför fängelsets portar kände hon det, som hade hon kommit in i en för henne alldeles främmande värld, men dock icke mera främmande, än att hon tyckte det alla människor kastade sina blickar på henne såsom på en person, hvilken hade skyldighet att likt de spetälske i Israels land röpa: »oren, oren», till hvarje mötande. Emellertid erinrade hon sig att hennes föräldrar dock hade sitt eget torftiga hem. Hennes far var en sträng man, det visste hon, men hennes mor var blid och mild. Huru förödmjukande det än kändes att numera visa sig i hembygden, tvekade hon icke att ställa sina steg dit för att i sitt föräldrahem finna en tillfällig fristad till dess någon plats kunde yppa sig för henne.

Nya förödmjukelser väntade henne där. Modern mottog henne kärleksfullt och grät i glädje öfver att hafva återfunnit sitt förlorade barn, men fadern icke så. Då han vid hemkomsten från dagens arbete fann Lisa i stugan, utfor han i hårda förebråelser mot henne. Hans hem, menade han, var ett fattigt, men hederligt hem, och han ville visst icke kännas vid ett spinnhus-hjon. I hans hem fanns ingen vrå för en slik varelse.

Under strida tårar hörde Lisa tålmodigt på faderns hårda straffpredikan, och när han slutat, svarade hon ödmjukt och stilla med att anföra Jesu liknelse om den förlorade sonen och huru han blef mottagen af sin fader.

Modern lade ock sitt ord härtill, och den uppretade mannens vrede lade sig småningom, och han medgaf slutligen att Lisa skulle få stanna i hemmet öfver natten, men icke längre.

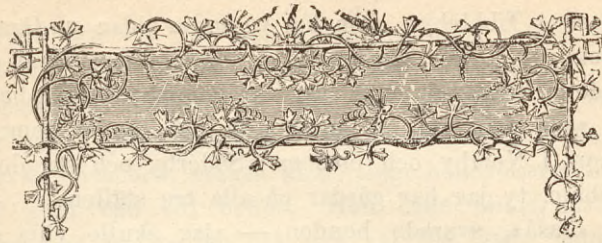
Men Gud, som leder människornas hjärtan såsom vattubäckar och som låter hvarje ny morgon, ny nåd utgjutas öfver hem och hjärtan, styrde så, att Lisa stannade icke blott en natt utan en längre tid i hemmet och blef synbarligen genom sitt stilla och ödmjuka sinne och genom sin kristliga tro och bekännelse till stor välsignelse för sin gamle far, som hittills varit rätt själfbelåten med sin rättskaffens vandel, men nu började finna att den icke skulle förslå då det gällde att stå rättfärdig inför den helige Guden. Den fallna, men upprättade, återfunna dottern, begagnades af Gud såsom det medel, hvarigenom han tillförde den gamle evangelii saliga ljus.

Lisa fick sedermera tjänst hos ett herrskap på ett gods några mil från hennes föräldrahem. Om

hennes vidare öden känna vi intet, men vi hoppas att Herren i nåd bevarat henne i sin sanning och fruktan. Hennes sorgliga lefnadssaga är af oss upptecknad i afsikt att därmed gagna unga flickor, som måste ut i världen för att tjäna sitt bröd hos andra. Må de komma ihåg, att de män, som under kärlekens sken erbjuda den oerfarna flickan fördelarne af det fria äktenskapet, utan vigsel och kyrkans välsignelse, äro att betrakta såsom farliga förförare och rövare af kvinnans dygd, ära och välfärd. Vill en kvinna blifva verkligt förnedrad, vanärad och förskjuten, så skall hon lyssna till de lockande framställningarna om den lycka och det oberoende som vinkar mot henne i fria äktenskap.

Växlingar.

Per Olsson i Norrby ansågs för den styfvaste bonden i socknen, och hans gård var också den ståtligaste i byn. Det höga tvåvåningshuset, hvaraf den öfre våningen dock aldrig blifvit inredd, låg tätt intill landsvägen. Att det var en storbonde, som bodde där, kunde den resande se på långt håll; ty redan när man kom genom Granforsskogen, lyste rusthållarens rödmålade byggning i solskenet med sina hvita, brädslagna knutar och fönsterposter, och de grönmålade fönsterluckorna. På skorstenen var uppsatt en kringsvängande rökledare, som kröntes med en vindflöjel i form af en häst med ryttare, hvilket gaf tillkänna, att det icke var en vanlig simpel hemmansgård, utan ett ordentligt rusthåll. Rusthållaren Per Olsson var icke heller så litet dryg af sig, och det tyckte han sig hafva skäl till, ty utom Storgården i Norrby ägde han en gård i Söderby

och en i Tibblebyn, som låg på andra sidan om Granforssskogen. När han under en stockholmsresa af en bonde tillfrågades, hvar han var hemma, svarade han:

»Jag kan int' så noga veta det, jag är hemma ömsom i Norrby och ömsom i Söderby och stundom i Tibble, ty jag har gårdar på alla tre ställena.»

»Jaså», svarade bonden — »jag skulle vilja ge honom ett godt råd, i så fall, jag.»

»Det låter höra sig», smålog rusthållaren.

»Jo, sälj bort två af egendomarna och köp sig vett — så kan han se'n lämna bättre besked, hvar han är hemma!»

Per Olsson bet sig i läppen och teg den gången, annars brukade han inte vara svarslös. Per Olsson var en bondaristokrat af gamla slaget. Han hade ett suveränt förakt för allt hvad herrar hette, men icke mindre såg han ned på småfolket. Af grannarne i socknen kallades han därför också allmänneligen »Norrbykungen».

Hans hustru, mor Anna, var ock en siratlig gumma, som ville spela förnäm och icke så sällan använde främmande ord i sitt tal, hvilket stundom föll sig rätt löjligt. Så försäkrade hon en gång för prostinnan på en middag, då hon skulle berömma de rara pannkakorna: »Det behöfs sannerligen en stor dialekt i handen för att väl kunna grädda en pannkaka.» Mor Anna trodde sig nu ha sagt något riktigt stiligt.

Prostinnan drog på smilbandet och svarade blott: »Det tror jag, det, rusthållaremor.»

Per Olssons hade två döttrar och en son. Den äldsta dottern, Lena, var gift och bodde i en grannsocken. Sonen, Lars Johan, brukade faderns gård i

Tibble och var gift med Tolfmans dotter i Gåslunda. Nu var det endast yngsta dottern, Mina, som var hemma hos föräldrarna. Hon var en vacker och ståtlig flicka på aderton år. Mina ansågs för socknens fagraste tös och, många af de unge bondsönerna hade ett godt öga till henne. Hon hade milda, stålgrå ögon, ur hvilka godhet och välvilja lyste; hennes guldgula hår hängde i två ofantligt stora flåtor ned på ryggen och slutade med ett par brokiga band, när hon om söndagsmorgnarna kom helgdagsrustad, och med den hvita duken virad omkring psalmboken, till kyrkan.

Mina hade nog sina beundrare i den folkhop, som vanligen samlades på kyrkvallen före sammanringningen, men där voro ock några, som tyckte, att hon var allt för dryg och högfärdig; andra menade, att hon väl icke vore så högfärdig, men de kunde ändå icke tycka om henne, emedan hon blifvit så konstig på senare tiden. Inte följde hon med den öfriga ungdomen på deras nöjen och danstillställningar och inte var hon heller lik de andra. Hon gick så mycket för sig själf och såg ibland så allvarlig och nedstämd ut, och detta var så mycket märkvärdigare, som litet hvar mindes henne som en riktigt uppsluppen yrhätta. Det var något, som låg och tyngde på hennes sinne, man visste icke rätt hvad.

Far och mor visste det nog, och Jan Petter i Söderby, nämndemannen Anders Janssons son, visste det väl också; men man var för klok att tala om det.

Säkert är, att Mina icke hade så roliga dagar, fastän hon var rike Norrbykungens dotter.

Jan Petter var en gärna sedd gäst i Per Olssons

gård. Han var ende arfvingen till den burgne nämndemannen, och hans ägor lågo intill den gård, Per Olsson ägde i grannbyn. Att med tiden slå ihop de båda gårdarne till en, var en naturlig sak, det tyckte både nämndemans och rusthållarns, och Jan Petter tyckte alldeles detsamma, och detta skulle ju gå bra för sig på så sätt, att Mina blef Jan Petters hustru.

Och hvarför skulle hon icke samtycka till det? Jan Petter var ingen man att kasta bort, — det ansåg han också själf. Men Mina var af en annan mening. Hon hade aldrig kunnat med Jan Petter. Redan som barn var han en öfversittare bland sina lekkamrater, och allt efter som han växte upp, utvecklades dessa hans anlag. Han var allmänt känd såsom en härsklysten tyrann, och på de dansgillen bygdens ungdom ställde till och hvarvid superi och slagsmål ständigt förekommo, kunde man vara viss, att Jan Petter i Söderby var med och öfvade något skälmstykke. Dessutom hade han icke det bästa rykte om sig i sedligt hänseende, och detta var för Mina skäl nog, hvarför hon icke ville hafva honom. Visst tyckte äfven Per Olsson, att Jan Petter var en »vildbasare», såsom han kallade honom; men allt det där skulle nog bli bra, bara han väl vore gift och finge en förständig hustru. Hufvudsaken var den, att Jan Petter var son till socknens förnämste bonde, näst Per Olsson själf, samt att deras hemman kunde slås tillsammans.

Flere gånger hade frågan om Minas och Jan Petters giftermål varit å bänne, men Mina hade hitills sagt ifrån, att hon inte ville ha honom; men Per Olsson tröstade alltid den enträgne friaren därmed, att hon nog skulle gifva med sig till slut —

ehuru hon var litet blyg af sig och icke kom sig för att säga ja.

* * *

Granfors ägor voro skiljda från Norrby gärde genom en liten vacker å, hvilken i många krökningar slingrade sig fram mellan de bördiga sädesfälten. Egendomen innehades af en gammal kapten, vid namn Waldheim, som nyligen inköpt den. Fordom hade Granfors ägts af en baron, som själf aldrig bott där, utan haft gården utarrenderad. Arrendatorn hade på det betänkligaste sätt utsugit stället. Allt såg ruskigt och förfallet ut, då kapten Waldheim för godt pris köpte gården. Trädgården var i dåligt skick. Alla gångarna voro öfvervuxna med ogräs. Husen voro fallfärdiga — syllarna i ladugårdslängan nedruttna, så att byggnaden gick i riktiga vågor och var en aln högre vid ena knuten än den andra. Från den stora, fordom ståtliga mangårdsbyggnaden hade rappningen på flere ställen fallit bort, ena skorstenen var söndervittrad och fönstren lutade i alla möjliga och omöjliga riktningar. De enda hus, som stodo i godt skick, voro spanmålsboden och stallet; men i den förra fanns vanligen ingen säd och i det senare inga hästar. Gårderna voro till ytterlighet vanskötta. Jorden hade på flere år icke fått någon gödsel, dikena voro igengrodda och godsets folk framsläpade sitt lif i stort armod, därtill var det sedliga tillståndet så jämmerligt man gärna kunde tänka sig.

Men det inträdde en stor förändring i alla förhållanden på Granfors, sedan kapten Waldheim blifvit

ägare däraf. Alla gårderna grunddikades, husen reparerades och trädgården sattes i skick; jorden sköttes på det omsorgsfullaste, och efter några få år kunde man icke känna igen den gamla förfallna egendomen. Folket hade äfven fått det bättre. Allmän hyfsning och ordning rådde, superiet och det usla lifvet i kojorna hade nästan upphört. De, som förut hela söndagarna suttit i stugorna och spelat kort och supit bränvin, gingo nu snygga och ordentliga till kyrkan.

Det gamla bränneriet var visserligen icke nedrifvet, men det var förvandladt till skollokal och bönehus. Grannarne menade, att kaptenen var litet galen; men det hände så ofta, att herrar voro vurmiga och hade sina egenheter, hvarför man slutligen icke fäste mycket afseende vid de nya anordningarna. Kaptenen samlade hvarje söndagsafton sina underhåvande i det gamla bränneriet och läste Guds ord för dem, eller ock höll han söndagsskola med barnen. Därvid hade han en förträfflig hjälp af sin hustru och sin unge befallningsman.

Lars Magni var endast omkring 25 år. Fadern hade varit bonde och hette Magnus Larsson, men det hade gått omkull för honom; hans egendom såldes, och själf lefde han med sin hustru på ett litet undantag och hvad han för öfrigt kunde förtjäna genom arbete hos gårdens nye ägare. Barnen måste ut och själfva förtjäna sitt bröd. Den äldste, Lars, som tagit sig namnet Magni, kom i rättarelära hos baron R—b i Småland, hvaremot hans bror August gaf sig i snickarelära.

Under sin vistelse på Ryssbylund hade Lars er-

hållit djupa intryck af Guds ord och var nu en allvarlig kristen, som icke blott för egen del lefde i Guds sons tro, utan brann af längtan och ifver att föra andra till samme Frälsare, hos hvilken han själf funnit frid. Hans husbonde, kapten Waldheim, var af samma sinnelag, och herre och tjänare hjälptes åt äfven med arbetet på Guds rikes åker, likaväl som på Granfors ägor, och detta med stor framgång, ehuru icke utan mycket motstånd och försmädelse.

Det gamla bränneriet besöktes icke blott af Granfors egna underhafvande. En och annan af grannarne kom ock dit för att lyssna på »de nya lärorna», som det hette. Bland dessa var äfven rusthållarens Mina. Guds ord trängde djupt ned i den rika bonddotterns hjärta och gaf en ny riktning åt hela hennes lif. Men därigenom fick hon det också rätt trångt i hemmet. Rusthållaren Per Olsson var icke att leka med, och några nya seder och tänkesätt kunde han omöjligt tåla.

Lefvande kristendom och uppriktig bekännelse i ord och lefverne voro den tiden i denna trakt af vårt land nästan okända, och man ansåg det för en olycka, om någon på allvar började söka efter Guds rike. Att läseriet skulle intränga i rusthållarens aktade hem var något så förödmjukande, så förskräckligt för den högmodige och egenkäre bonden, att sådant ogräs enligt hans förmenande måste uppräckas med rötterna. Mina blef alltså förbjuden att bevista sammankomsterna på Granfors.

* * *

Rusthållaren var en rik man. Så trodde han själf och så trodde allmänheten. Men så hade han ock en ypperlig förvärfskälla, nämligen det i stor skala anlagda bränneriet.

Sedan kaptenen förvandlat sitt till bönehus, hade Per Olsson blifvit af med en förarglig medtäflare, och nu skulle tillverkningen gå så mycket bättre. Man spådde därför, att rusthållaren snart skulle blifva riktig stenrik. När hösten kom och bränvinsbränningen tog sin början, var det en ofantlig trafik vid Norrby bränneri. Bönderna i församlingen och äfven från närgränsande socknar körde dit sin potatis och sin spanmål, och rusthållaren betalte höga pris och allt per kontant.

Hans bränneri var en riktig välsignelse för orten, tyckte många. Man fick ej allenast bra betaldt för sina produkter, därjämte fick man ock för skapligt pris köpa drank åt kreaturen, och på så sätt uppmuntrades både åkerbruket och boskapsskötseln.

Per Olsson var en »karlakar!», det var då säkert, och nog kunde man vara viss på, åt hvem man skulle gifva sin röst vid nästa riksdagsmannaval. Ingen hade gjort så mycket för folkets bästa som han, och säkert kunde ingen heller bevaka landtbrukarens sanna intressen vid riksdagen bättre än Per Olsson i Norrby.

Med stor kraft deltog han äfven i socknens kommunala angelägenheter och var ordförande i både kommunalstämman och nämnden. Dessutom var han allas juridiska och finansiella hjälpreda. Skulle en bonde i socknen hafva ett diskontlån i riksbanken, så måste Per Olsson styra om det; alla omsättningar i banken, hypotekslån, ja, med ett ord, alla sådana

ärenden utträttade han. Vid hvarje ting i domsagan kunde man vara säker att träffa rusthållaren i Norrby, försedd med nödiga fullmakter att utföra rättgångar af olika slag.

Hans förtroende var obegränsadt. Men hvem som icke tyckte om honom, var länsman, från hvilken han tog en hel hop sportler. Per Olsson tog aldrig något för sitt besvär. Han fick ära och anseende, och det var nog för honom. Hvad brydde han sig om penningar? Han var ju rik och förtjänade dessutom betydliga summor på sitt bränneri. Hans största nöje var att få kväsa tjänstemännen — dessa stats-tjänare, som uppburo stora löner från det stackars skattdragande folket, utan att egentligen ha något att göra.

Den enda återtjänst han begärde var sina vänners borgen för egna lån i bankerna.

Ingen kunde förundra sig öfver att han, som låg i så stora affärer, behöfde låna penningar. Så stort var förtroendet till Per Olsson, att han af flere bönder fick muntligt löfte att utan deras vidare hörande teckna deras namn under borgensmeningen, och hvilken han bad därom, skref på som vittne. Om rusthållaren sagt något, så var det sagdt, och lika säkert kunde man lita på hans ord som på kungens.

Folk, som tänkte mera allvarligt, ansåg emellertid, att Per Olssons affärer fått en allt för svindlande omfattning. Bland dessa var kapten Waldheim. Han försummade icke heller att i all vänskap varna sin granne, hvilken han, oaktadt hans fiendtlighet mot en allvarlig kristendom, dock betraktade som en duktig och bra karl. Allt eftersom Granfors år från år upp-

arbetades och blef en ypperlig egendom, i stället för en ödemark, började Per Olsson å sin sida få mera aktning för kaptenen och menade, att hade han icke de dumma läsaregrillerna i skallen på sig, vore han ingalunda någon dålig »hushållare».

Likväl kunde han aldrig smälta, att han genom detta läseri kollrat bort hans Mina. Detta var det enda moln, som fördystrade Per Olssons ljusa lefnadshimmel.

En dag under sensommaren möttes de båda grannarne nedanför björkhagen, där landsvägen gick öfver ån.

»God afton, rusthållare», hälsade kaptenen helt fryntligt.

»Guds fre'», svarade Per Olsson — »vi ha haft godt bärgningsväder för hafren.»

»Ja, och rikligt har Gud välsignat oss i år; jag har knappt fått rum med hälften i ladorna, utan måst stacka resten.»

»Jo jo men, vår Herre slår på stort ibland — jag har just ingenting att klaga i det fallet, jag heller. Men när det regnar välling, har den fattige ingen sked, säger ordspråket. Jag har haft svårt att få in mina smulor, fast jag har arbetat både helg och söcken och bestått mina karlar bränvin för öfvertiden.»

»Det kan så vara, det; men jag är viss, att rusthållaren icke tycker illa vara, om jag säger min mening rent ut »

»Nej vars», svarade Per Olsson med ett bredt grin, »jag krusar inte för te å höra andras mening, fast jag håller hårdt på min öfvertygelse, att hvar

och en blir salig på sin tro. — Kapten kan gärna sjunga ut, hä hä hä!»

»Ja, ser han, min bäste rusthållare, ingen kan mera värdera rusthållarens i många afseenden utmärkta förtjänster.»

»Tal' int' om hä'», afbröt Per Olsson. »Vi ä alla smålänningar inför vår Herre.»

»Rusthållaren är en dugande man», fortsatte kaptenen, »men det vore godt, om rusthållaren fick klart för sig, att någon verklig, varaktig välsignelse aldrig kan ernås, utan att vårt hjärta, vår sinnesriktning blir vänd till Herren.»

»Herr kapten, hvem vet inte det? Utan Guds välsignelse kommer en inte långt. Sant religiösa, det böra alla vara, förstås, och hvad mig anbelangar, så går jag både till kyrkan och nattvarden, men min religion är den, att göra hvar man rätt, älska Gud öfver allt och nästan som sig själf, och det totar jag till med, så godt jag kan.»

»Anser då rusthållaren, att det är Gud behagligt att vi bryta mot hans bestämda bud, fastän vi säga oss älska honom öfver allting?»

»Till exempel?» frågade Per Olsson.

»Jag skall nämna några, men jag tror vi sätta ner här på stenen, medan vi språka.»

»Gärna det.»

»Nå väl, om Gud sagt, att vi skola hålla hans dag helig, anser rusthållaren det då för rätt, att, såsom det skedde i söndags, rusthållarens folk arbetar hela dagen, till och med midt under pågående gudstjänst? Detta är, så synes det mig åtminstone, icke ett rätt sätt att visa sin kärlek och sin lydnad mot Gud.»

»Får jag svara på den anmärkningen, herr kapten?»

»Ja visst.»

»Hvar och en har sin åsikt, och jag tänker som så, att det är rätt att icke förspilla Guds gåfvor, och därför kör jag med godt samvete in min spanmål äfven på söndagen. Frälsaren sade ju själf, vill jag minnas, att man skall draga oxen ur brunnen på sabbatsdagen.»

»Visserligen, men han sade icke, att man dagen före sabbaten skulle ställa så till, att oxen måste falla i brunnen, på det man på sabbaten skulle få draga upp honom. Så handla dock vi, om vi icke söka ställa våra arbeten så, att vårt folk och våra dragare få hvila på Herrens dag. — Rusthållarn har ju sett, att jag hunnit med att få in min gröda, till och med förr än grannarne, ändock mitt folk aldrig behöft arbeta en enda timme på söndagen.»

»Det var tur för kapten, det; men vi snåra, stackare, vi äro inte så heliga, vi, och det får väl gå för sig ändå.»

»Rusthållaren tyckes tro, att jag säger detta för att berömma mig och klandra andra; men tag icke saken så. Jag ville blott fästa er uppmärksamhet på, att det hos oss allt är klent bestäldt med vår kärlek till Gud, så länge vi trampa hans bestämda bud under våra fötter; och lika klent står det till med vår kärlek till nästan, då vi icke låta våra tjänare hvila på Herrens dag.»

»Det kan så vara, det, men jag vet också ett bibelspråk, som säger: man är sig själf närmast, och det har väl också någon betydelse, eller hur?»

»Jo, men det är skada för rusthållaren, att det språket icke finns i bibeln.»

»Finns det inte?»

»Nej.»

»Jo.»

»Nej.»

»Ja, jag mins då inte kapitlet, men säkert har jag läst det, och ska' nog ta reda på'et, lit' på hä, kapten.»

»Nog blir jag glad, om rusthållarn därigenom får anledning att börja studera bibeln, men jag försäkrar, att ett sådant språk icke står där.»

»Nå ja, det kan vara detsamma — det kan i alla fall inte nekas, att det förhåller sig så.»

»Det blir en annan sak, men det är icke Guds ord som säger, att så bör vara, utan det är vår gamla fördärfvade natur, som predikar den läran. Har rusthållarn aldrig tänkt på den olycka och förbannelse bränvinet åstadkommer, och vore det icke skäl att nedlägga bränvinsbränningen på Norrby?»

»Förbannelse?» hväste rusthållaren likt en orm, som blifvit störd i sin sömn. »Allri trodde jag, att kapten svor. Och det räknar då jag, store syndare, för att svärja, då man förbannar Guds gåfvor.»

»Rusdrycker kallar jag icke Guds gåfvor, utan ett gift, tillredt af Guds gåfvor, ett mördande gift, hvilket till kropp och själ fördärfvar otaliga människor. Lyd mitt råd: Rusthållarn är för god att hålla på med den handteringen, och nu är just rätta tillfället att icke börja bränningen i höst.»

»Kapten syftar väl på tegelslagar Waltings död, kan jag tro?»

»Ja, jag tycker det var en förfärlig händelse. Tänk, att först göra försök att döda sin husbonde och sedan tända eld på kvarnen och slutligen kasta sig själf i strömmen och lämna hustru och barn i armod och elände! Man kan väl icke tänka sig något ruskigare!»

»Jag må fälle medge, att det var förargligt nog; men bränvinet, tycker jag, rår lika litet för den uslingens tilltag och själfmord, som vattnet rådde för att han dränkte sig i det. Kaptens ridhäst åt ihjäl sej på klöfverlandet, han å, men skulle klöfvern vara en förbannelse för det? Hvafalls?»

»Nog hörs det att rusthållarn är en skicklig advokat — men det är ju allmänt både känt och erkänt — dock är bevisföringen oriktig.»

»Den är väl så — ja, ursäkta mig, jag skulle då fälle inte svära, förstås.»

»Jo, den är alldeles falsk. Både vattnet och klöfvern äro nödvändiga, men att Walting dränkte sig i ån, var ej vattnets fel utan bränvinets, och att min stackars Ajax åt ihjäl sig på klöfverlandet var en olycka; men rusthållarns eget samvete måste medgifva, att bränvinet såsom dryck är både skadligt och fullkomligt obehöfligt.»

Rusthållaren såg på klockan, skyggade med handen för ögat och tittade mot solen. »Jag tror sola' håller på te å gå ner, det kunde nog vara mycket att svara på kaptens bevis; men nu får jag allt jänka mig hem. Vi kunna ju fortsätta vårt samtal en annan gång, förstås.»

»Mycket gärna, tyck nu ej illa vara, att jag sagt min mening; med tiden skall rusthållarn ge mig rätt.

En annan sak, innan vi skiljas åt, — jag följer med ett stycke öfver bron» — och så gingo de båda granarne fram emot Norrby i den vackra sommarkvällen.

»Rusthållarn känner min befallningsman?»

»Ja, något så när.»

»Det är en utmärkt redbar och bra karl.»

»Jag tviflar inte på, att kapten tycker så.»

»Han skall i vår taga en af utgårdarna på arrende.»

»Ja så, det var bra för honom, det.»

»Ja, men jag vill gärna tala om en sak, som för honom är af stor vikt.»

»Vill han att jag ska' hjälpa honom med något lån i banken, så går det väl för sig, om han har kaptens borgen.»

»Nej, han vill ej hafva något lån, han önskar en gåfva.»

»Hvad för slag?»

»Jo, rusthållarn, saken är den, att han bedt mig utverka hos er, att han måtte få er snälla Mina till hustru.»

Det hade länge kokat inom Per Olssons bröst; men han hade behärskat sig. Nu bröt det löst. »Nej, tack för anbudet, men hvad jag gör och hvad som kommer te å ske, inte blir det, att jag tar kaptens skenhelige befallningsman till måg, om han också rådde om hela Granfors.»

»Är rusthållarn verkligen så obeveklig?»

»Ja, så säkert, som jag heter Per Olsson i Norrby?»

»Men hör nu ett förnuftigt ord, bästa rusthållare, har ni inte sett, att de unga sedan länge äro fästade vid hvarandra och att Mina bleknar och lider af er

hårdhet. Magni är en duglig och hederlig karl och blir utan tvifvel en god man åt er dotter.»

»Jag vålar mig inte svara, men kapten har väl läst, att barn ska' lyda sina föräldrar, och hellre än jag tar en läsare to måg, ser jag dotter min ligga i kyrkogården. Och nu kan det vara nog taladt om den här saken. Guds fre', kapten, ursäkta, att jag inte kan gå in på era förslag.»

De båda grannarna skildes åt; kaptenen vandrade mot Granfors och den dryge bonden gick in i hvardagsstugan i sin ståtliga byggnad. Han kastade en mörk, missnöjd blick på sin dotter, som sysslade med att sätta fram kvällsvarden på bordet; men han sade ingenting.

* * *

Bränvinshandteringen hade gått dåligt. De lysande tiderna voro försvunna och den ymniga penningetillgången likaså. Arbetslönerna nedsattes, både trä- och järnprisen sjönko till ruinerande låga belopp, och hotande moln uppstego på den ekonomiska horisonten. Bruksägarna voro i stort trångmål, många af dem måste inställa sina betalningar. Handel och industri förde ett tynande lif. En af dessa djupt ingripande penningkriser var för handen. I tidningarna lästes dagligen långa listor på konkurser.

Bränvinsförbrukningen sjönk från aderton till tolf millioner kannor, och bränvinet föll otroligt i pris. Alla bränneriägare som tagit förskott och nu måste sälja till det pris deras kommissionärer och förläggare kunde anskaffa, gjorde stora förluster. Ban-

kerna, hvilka själfva hade att kämpa med betydliga svårigheter emedan oerhörda summor som voro insatta på depositionsräkning, sades upp och togos ut, diskonterade inga växlar och beviljade inga lån, åtminstone skedde detta ytterst sparsamt. Gamla lån måste inbetalas och det blef en bekymmersam tid för många, som lågo ute i affärer.

Per Olsson, den rike rusthållaren, hade också kännning af den tryckande tiden. Han gjorde en ofantlig förlust på sitt bränneri och hade dessutom ytterst svårt att reda alla sina egna och andras lån.

Under all denna villervalla i affärsvärlden förestod nytt riksdagsmannaval. Ett folkmöte var utlyst i Norrby, där man skulle talas vid om riksdagsmannakandidater. Mötet var talrikt besökt och man hade att välja på flere. Kapten på Granfors blef föreslagen af klockaren, Larsbo Erik föreslog nämndeman i Söderby, och Jan Olof i Gubbyn talade med stor svada för rusthållaren Per Olsson.

Man erkände visserligen kaptenens förtjänster och hans landtmannavänliga sinnelag, men för närvarande borde ingen tvekan råda om hvilken af de tre man skulle sätta upp såsom mötets kandidat. Alla kände Per Olsson, alla visste, huru oegennyttigt och oförtrutet han arbetade för det allmänna bästa. Det kunde icke vara annat än en heder för valkretsen att sätta in honom som sin representant i andra kammaren.

Detta blef mötets nästan enhälliga beslut, och Per Olsson tackade för det honom visade förtroendet samt förklarade, att han med de ringa gåfvor som stode honom till buds, om han blefve vald, skulle verka för skatternas minskning, sparsamhet med sta-

tens medel, militärbördans lättande, bränvinsindustriens höjande, vägunderhållningsskyldighetens öfverflyttande från jorden till staten, grundskatternas fullständiga afskrifning, indelningsverkets upphäfvande o. s. v. Mötet slutade med ett lefve för den blifvande riksdagsmannen, Per Olsson i Norrby.

Det syntes vara en glad dag i den rike rusthållarens lif. Hans förtjänster voro erkända, han hade fått säkert på hand, att snart se sig hedrad med det högsta medborgeliga förtroende, och glömde i glädjen häröfver för en stund både den bekymmersamma penningställningen och förargelsen öfver Minas hårdnackenhhet att alltjämt vägra gifta sig med Jan Petter i Sörby. Dock, man bör ej rosa dag förrän sol är bärgad, eller ropa hej förr än man hunnit öfver spån-gen. Vid sin hemkomst från mötet hade Per Olsson oväntadt främmande. Det var ortens länsman. Per Olsson hälsade fryntligt, och frågade hvad kommissarien kunde ha för ärende så sent på dagen.

»Ja, något roligt uppdrag är det tyvärr icke», svarade länsmannen, i det han från sin bröstficka tog upp ett konvolut med viktiga papper. »Här är ett reversal från riksbanken, för hvilket jag skall be att få likvid.»

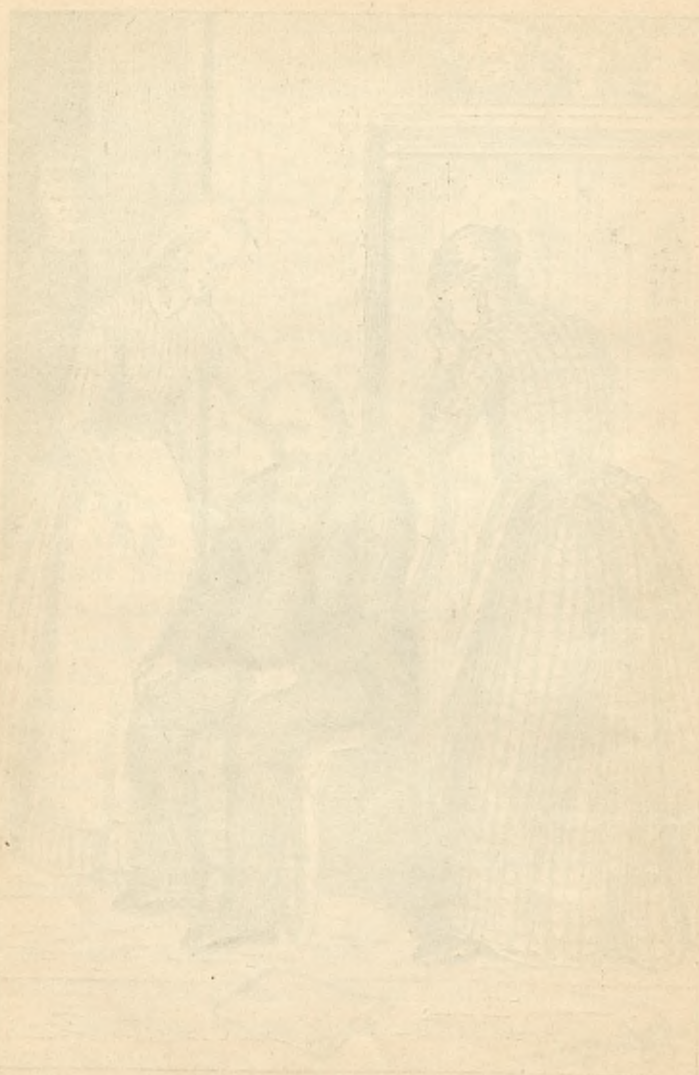
»Hvad i all världen säger kommissarien, har inte omsättningen beviljats?»

»Nej, och hvad värre är, borgesmännen påstå sig icke hafva skrivit sina namn och på grund däraf är det min sorgliga plikt att förklara rusthållaren häktad.»

Per Olsson stönade som en människa i dödskamp; han slet sig i håret, sprang omkring som en vansinnig i rummet och stampade i golvet.

»Käre far, Gud skall nog hjälpa . . .»

Faint, illegible text or a signature at the bottom of the illustration.

»Häkta mig, föra mig i fängelset? Var det så, kommissarien sa?»

»Mina order äro tydliga och redan i kväll måste vi fara in till cellfängelset.»

Det blef en förfärlig uppståndelse i rusthållarens hem. Hustrun snyitade och grät, Per Olsson rasade och svor ve och förbannelse öfver alla sina fiender, som nu lyckats störta honom; Mina var den lugnaste. Hon såg i allt detta Guds underbara styrelse och sökte med skriftens ord trösta både fadern och den djupt förkrossade modern.

»Käre far, Gud skall nog hjälpa, om I vänden er till honom: han kan tvinga själfva skadan att tjäna oss till gagn.»

»Jag arme, arme olycklige man», suckade Per Olsson, »huru skall jag kunna öfverlofva detta?»

Länsmannens åkdon stod för trappan och skilsmässan måste äga rum.

Det var en sorgens natt på en glädjens dag. När Per Olsson i den sena kvälltimmen gjorde sitt inträde i cellfängelset, låg hans dotter ännu på sina knän i sin lilla kammare och bad. Hon bad så innerligt som en pröfvad, lidande, troende kvinna och en älskande dotter kan bedja. Med uthållig, brinnande bön bad hon Herren, att det slag han låtit drabba fadern måtte uppmjuka hans obrutna, egenrättfärdiga sinne och föra honom till en sann hjärtats omvändelse. Vidare bad hon, att Gud måtte trösta och hugsvala hennes stackars mor och för öfrigt vända äfven denna olycka till välsignelse.

Huru Gud hörde sin pröfvade tjänarinnas bön, skall det följande visa oss.

* * *

Rusthållarens bo öfverlämnades till konkurs.

Kaptenen valdes till ortens riksdagsman och i den ensliga fängelse-cellen satt Per Olsson som ransakningsfånge. Outsägligt bittra voro hans dagar. Han grät, svor, bad och läste om hvartannat. Hans själ var som ett stormande haf. Han, som likt Job varit den blindes öga, den lames hand och den haltes fot, han som varit allas hjälpreda, rådgifvare och saksförare, satt nu själf en hjälplös fånge, anklagad för förfalskningsbrott; hans bo var plundradt, hans ekonomiska ställning ruinerad, hans familj sänkt i sorg och vanära och hans hederliga namn och rykte förstördt. Allt detta var ju nog att krossa till och med en starkare man än den myndige odalbonden, Per Olsson.

Tiden skred långsamt fram inom fängelsemurarna och de enda afbrotten uti den förfärliga tryckande ensamheten voro tingsdagarna, då Per Olsson upphämtades från cellen till ransakningen för att svara på framställda frågor. Småningom återfick han fattning och lugn så mycket, att han kunde redigt tänka öfver sin ställning, att han skref långa afhandlingar för att visa sin oskuld; men hvarken landshöfdingeämbetet eller häradsrätten fäste vidare afseende vid hans förklaringar. Efter flere månader dömdes han för förfalskningsbrott och vårdslöst förfarande mot borgenärer till två års straffarbete. Men härmed var saken icke utagerad. Han transporterades till Stockholm för att vid därvarande rådhusrätt dömas, enär det gälde lån i riksbanken, för hvilka handlingarna också skulle hafva varit förfalskade.

Emellertid började Minas böner för sin olycklige fader att bli hörda. Herren klappade mäktigt på den

stackars mannens hjärta. Allt mer och mer gick ljus upp för honom, och han såg, hur bottenlöst djupt det inre fördärfvet i hans själ var. Och nu blef det för Per Olsson ett dagligt rannsakande i Guds ord. Han läste och bad och anropade Gud om nåd och förbarmande. Slutligen kunde han vara helt undergifven och sade en gång till den, som upptecknat dessa drag ur hans lif: »Jag ser Guds hand, Guds kärlek i allt detta. Han måste begagna detta hårda medel för att kunna rycka mig ur de fasta bojor, hvori satan bundit mig. Jag var en slaf både under girigheten, högmodet och ärelystnaden. Och fastän jag är oskyldig till det brott, för hvilket jag är anklagad, har jag dock förtjänt min lott. Min fängelsetid är visst ingen förspild tid. Här först lät jag Herren tala vid mig.»

Den största uppmuntran och glädje han hade i fängelset utgjordes af brefven från hans dotter. De andades så mycken kärlek och voro så fulla af uppmuntringar och löften ur Guds ord, att de verkade såsom en helande balsam på hans blödande hjärta.

Så snart Jan Petter i Sörby fick veta Per Olssons öde, afstod han från alla anspråk att få Mina till hustru. På konkursauktion skulle han nog för godt pris kunna köpa in Per Olssons hemman och då fick han det i alla fall, och *detta* var för honom hufvudsaken i hela giftermålsplanen.

Mina fick sin fars samtycke att gifta sig med Magni och bröllopet firades hos kaptenen ett år efter Per Olssons fängslande. Två månader efter Minas bröllop föll dom i rådhusrätten och lydde den i sin helhet å fyra års straffarbete och tio års förlust af medborgerligt förtroende.

Med lugn mottog Per Olsson sin dom. Han var nu en helt annan man än förr; men han förklarade sig dock missnöjd och vädjade till hofrätten. De personer, hvilkas namn han tecknat såsom borgen på lånen, medgåfvo vid förnyadt förhör att de gifvit honom fullmakt att, när han ville, teckna deras namn. På grund häraf blef han efter sjutton månaders fängelsetid af hofrätten frikänd från allt ansvar för det åklagade brottet och genast frigifven ur fängelset.

»Med underliga känslor trädde han åter ut i det fria. Han hade fått gå som sparfven från axet. Hans fastigheter voro sålda, all lösegendom hade gått under klubban. Den rike Per Olsson, som för några år sedan icke kunde säga *hvar* han var hemma, emedan han hade så många gårdar, kunde icke heller nu säga *hvar* han var hemma, ty han var hemlös; främmande personer voro i besittning af hans egendomar, och jordiskt anseende, ära och förtroende voro borta. Och likväl var han rikare nu än i sin välmaktstid. Kampen hade varit hård. Porten var trång, vägen smal, men Herren såg till den elände som ingen hjälpare hade. Med Per Olsson försiggick denna underbara förändring, som är fullkomligt ofattlig för den naturliga människans äfven mest upplysta förnuft. Ingen kan rätt förklara denna hemlighet. Huru är det möjligt, att en människa, som genom en lång lefnads vanor och tänkesätt fått en gifven lifsriktning, med tankar, önskningsar och sträfvanden efter det som jorden tillhör, blir med ens förändrad, får leda till allt detta gamla och ser allting i ett helt nytt ljus? Högmodet lämnar plats för en sann ödmjukhet, själfviskheten för det hjärtliga medlidandet, vreden för-

svinner och mildhet i lynnet inträder. Otåligheten och knotet gifva rum för en stilla undergifvenhet. Skriften gifver den enda rätta lösningen på denna gåta: Det har försiggått *en ny födelse*. Endast Jesu Kristi evangelium förmår att verka sådant. Per Olsson hade genomgått denna pånyttfödelse.

Gud hade också utsett en tillflykt för sitt ångerfulla men benådade barn. Minas och Magni lyckliga hem stod honom öppet. Här funno både Per Olsson och hans hustru en lugn fristad, medan det onda gick öfver.

»Skaffa med det onda så, att det mig icke bedröfvar», suckade han ofta. Och äfven denna bön hörde Gud i nåd. Per Olsson och hans hustru sågos nu hvarje söndagsafton i det till bönehus förvandlade bränneriet, där de med djup rörelse lyssnade till det Guds ord som förelästes.

Per Olssons konkurs blef till slut nedlagd, den övilja allmogen vanligen hyser mot alla, som suttit i fängelse, lade sig efter hand, och allt mer insåg man, att Per Olsson tämligen oskyldigt blifvit anklagad och häktad. Den långa fängelsetiden föreföll ytterst hård, och det var ingen annan än han själf som icke klagade öfver den.

»Där fick jag lära att känna mig själf och äfven min Frälsare, hvarför skulle jag då icke prisa Gud äfven för denna min bedröfvelses tid», brukade han säga. Genom kapten Waldheims och Magni's förenade bemödanden, lyckades det honom att genom öfverenskommelse förnöja sina kreditorer och att äfven återköpa Norrbygården af inteckningshafvaren, som på konkursauktionen inropat densamma. Bränneriet för-

vandlades till en stärkelsefabrik, hvilken till en början bedrefs i helt liten skala; men utvidgades för hvarje år. Genom arbete och Guds välsignelse blef rusthållaren snart åter en bärgad man, och mången som blef lidande på hans konkurs har sedan fått full likvid, fastän man genom öfverenskommelse hade afsagt sig alla kraf. Per Olsson var icke en kristen blott till namnet och bekännelsen; han var det i anda och sanning. »Jag och mitt hus vilja tjäna Herren» — detta var nu hans valspråk, hvilket han i allt tillämpade på sitt dagliga lif.

Under fängelsetiden hade hans hår grånat, så att det nästan stötte i hvitt. Han fick därigenom ett särdeles vördnadsbjudande utseende, men själf höll han sig för ringa och obetydlig. I tysthet verkade han dock mycket godt. Väl höll han sig fjärran från dagens politiska strider och spörsmål; men gällde det att göra något för nykterheten, för missionen eller för de fattiga — då var han alltid med. En innerlig kärlek rådde mellan honom och hans måg och dotter. Deras äktenskap hade Herren välsignat. De hade tre små barn. Två af dem voro tvillingar. Mina ser icke mer blek, dyster och nedslagen ut. Helsans rosor hafva återvändt på hennes kinder, de stora ljusa hårflätorna ligga upplagda i en rund korg på det vackra hufvudet och de stålgrå ögonen blicka förtroendefullt ut i världen. Hon är en lycklig maka med ett godt hem.

Magni har af kaptenen köpt den utgård, han förut haft på arrende. Den har han rustat upp och gjort till en riktig liten herrgård. Icke mindre än sextio små fruktträd äro satta i trädgården och långa rader

af krusbärs- och vinbärsbuskar gifva åt stället ett angenämt utseende. På gården synes en vacker blomstergrupp och bin ur sex kupor surra omkring klöfverfälten och blomsterrabatterna i trädgården. Magni är ordförande i kommunalstämman och tillika kyrkvärd. Per Olssons hustru kan väl ännu någon gång tala om, att det fordras »en viss dialekt i handen att grädda pannkaka», men hon har egentligen lefvat upp i sina dotterbarn, hvilka hon till Minas ledsnad är i fara att skämma bort med för mycket namnam.

En lefnadshistoria.

Min far var skollärare i T. församling i Vestmanland. Mina föräldrar voro enkla, gudfruktiga människor, men mycket fattiga. Jag var den äldste af sex syskon och måste därför, så snart det var möjligt, förtjäna mitt eget bröd. Under vintermånaderna gick jag i fars skola, men om somrarne hade jag i uppdrag att valla kammarjunkaren von K:s boskapshjord. De tvänne somrar jag tillbragte i skog och mark med mina kor och får, äro de skönaste i mitt lif.

Under de varma, solbeglänsta dagarna satt jag lycklig och glad under trädens skugga och hörde fåglarnas muntra sånger. Såväl korna som fåren blefvo mina förtrogna vänner. God och riklig matsäck hade jag ock med mig för hvar dag, därjämte fick jag låna roliga böcker att läsa.

Vid femton års ålder läste jag fram mig för presten. Det var en högtidlig dag, då vi stodo på

gången. Vi hade klädt kyrkan på bästa sätt. Flickorna hade flätat kransar af blåklint, klöfverblommor och prestkragar, som prydde ljuskronorna och taflorna i koret. Vi gossar hade huggit små löfruskor från prestgårdsskogen och gjorde af dem stora bågar så väl öfver altaret som öfver alla dörrar till kyrkan. På tegelstensgolvet ströddes friskt granris.

Mor satt i första bänken och torkade sig i ögonen med sin näsduk. Hon var så rörd vid tanken på mig, som nu skulle inför församlingen göra reda för min tro.

Konfirmationen är i inre hänseende en betydelsefull dag för hvarje människa, men i yttre hänseende synnerligast för den fattige. Sedan man »gått fram», måste man flyga ut ur boet och söka reda sig på egen hand. Det blef också min lott. Jag kom i lära hos en skräddare i Stockholm. Här fick jag det jämförelsevis bra och hade sannolikt kommit att lära ut i yrket, om icke förhållanden inträffat, som åstadkommo en ny vändning i mitt lif. Efter två och ett halft år upphörde min principal med sin rörelse i hufvudstaden och flyttade till annan ort. Jag stod därigenom utan plats. Min håg låg åt sjön. Det såg så förföriskt och inbjudande ut, detta fria, friska sjömanslif. Det var ju något helt annat än att dag ut och dag in sitta på skräddarbordet, instängd i en trång verkstad. Min lust att komma till sjös och sålunda få se världen stegrades oemotståndligt genom en ung sjömans berättelser. Jungman Klasson kom just hem från en längre resa. Han hade varit med briggen »Framåt» och sett både Kina och Indien. Från Surabaya hade han med sig riktigt »utländska»

cigarrer och från Indien sidendukar och parasoller af palmblad. — Och hvad han hade ofantligt mycket att berätta om allt hvad han hört och sett! Särskildt hade han med sig från Birma en liten förgylld träbit, hvilken han med egen hand brutit lös från ett stort Buddatempel i Rangoon, och han omtalade märkliga äfventyr, för hvilka han råkat ut genom detta helgerån.

På mitt lifliga sinne gjorde Klassons skildringar ett djupt intryck. Mitt beslut var snart fattadt. Jag skulle bli sjöman. För mina små besparingar köpte jag mig blått kläde till byxor och sjömansjacka. Den röda ylleskjortan skaffade jag mig också, och när jag själf sytt mina kläder, gick jag några dagar på Stockholms gator och sprätte såsom en välbeställd sjöman.

Hade jag då haft den aflägsnaste aning om de pröfningar och svårigheter som förestodo mig, skulle jag varit mindre stolt i min nya dräkt. Men vi se icke långt framför oss i lifvet. Mitt beslut att blifva sjöman fattades i ungdomligt lättsinne och utan mina föräldrars vetskap, och därför har jag fått lida hela mitt lif. Jag mönstrade som kockpojke på en brigg, hvilken låg under lastning, färdig att segla till England. Ehuru det var ett svenskt fartyg med svensk kapten, måste jag tillstå, att jag under denna resa blef sämre behandlad än ett oskäligt djur. Orsaken därtill var, att så väl kaptenen som styrmannen voro ytterligt begifna på starka drycker. Under de tvänne månader denna min första resa varade, var min kapten icke nykter en enda dag. Jag såsom den yngste af besättningen och därtill kommen direkt från

skräddarbordet och således helt och hållet okunnig i sjömansyrket fick lida mest af hans råa och onaturliga behandling.

Man skall sannolikt icke tro mig, men det är dock bokstafligen sannt, att kaptenen var så begifven på dryckenskap, att han låg med hufvudet under bränvinsankaret och vred på kranen och tappade i sig af den härjande eldsdrycken. På detta sätt kunde han ligga flere dagar vid sitt bränvinsankare — och så snart jag såsom kockpojke och kajutvakt måste in i kajutan, slog och sparkade han mig, så att jag var både gul och blå. Nästan allt mitt hår var vid framkomsten till England afslitet och hälften af mitt ena öra.

På hemresan från England hade vi endast tvänne mans besättning jämte mig, styrmannen och den rusige skepparen. Resten af folket hade rymt. Under fyra veckors tid fick jag icke sofva ordentligt en enda natt. Höststormarna hade inbrutit och Nordsjön var i hög grad upprörd. Vårt fartyg var litet och kastades som ett spån på vågorna. Ovan som jag var vid sjömanslifvet och vid ansträngningar af denna art, dukade jag slutligen under och fick en svår sjukdom, som vi sjömän kalla saltvattensbölder. När vi äntligen kommo fram till Helsingör, kunde jag hvarken gå eller stå och var så svullen att jag måste insvepas i ett gammalt segel. Meningen var, att jag skulle bäras upp till ett sjukhus, men i stället fördes jag i den tidiga morgonstunden till en krog. Man sade mig, att det var för tidigt på dagen att komma till sjukhuset. Men snart kom jag underfund med, att min kapten helt enkelt utan vidare kostnader ville blifva mig kvitt. Han lämnade mig

på krogen och frågade ej vidare efter mig, utan satte skyndsamt till segel och for sin väg.

Där låg jag nu ensam i ett främmande land, utan penningar och utan en enda mänsklig varelse som kände mig, öfvergifven och hjälplös och med en olidlig värk i hela kroppen. Mina ben och fötter voro så uppsvullna, att jag icke kunde hafva några skor på mig, önskande att Gud genom en snar död måtte göra slut på mitt elände.

När folket märkte, att den obarmhärtige skepparen icke efter sitt löfte kom åter och hämtade mig, började man känna medlidande med mig, och en liten insamling gjordes bland gästerna till min förmån. Därefter fördes jag till svenske konsuln, som sände mig till sjukhuset, där jag vårdades i trenne veckor. När jag var så pass återställd, att jag kunde stödja på fötterna och taga några steg på golfvet, öfverfördes jag till Helsingborg, hvarifrån jag transporterades till Malmö sjukhus, där jag fick ligga sex månader, innan jag blef återställd.

* * *

Man skulle väl tycka, att jag efter alla utståndna mödor och vedervärdigheter borde hafva fått tillräcklig afsmak för sjömanslifvet; men så var icke förhållandet. Snart hade minnet af det förflutna bleknat och min längtan att komma ut på hafvet igen, vaknade med förökad styrka. Jag tänkte, att när mina egna landsmän behandlat mig så illa, kunde utländingar icke vara värre, och jag beslöt att åter försöka min lycka. Bort, långt bort ville jag, kosta hvad

som helst, och så tog jag hyra på ett tyskt skepp, som låg i Malmö hamn och lastade hafre på London. I London fick jag plats på en amerikanare, ett stort fullriggadt skepp med 30 mans besättning. Utom mig fanns icke mer än en svensk matros, hemma i Kalmar. Annars voro vi sammanrafsade från alla möjliga nationer. Två greker, två portugiser, en italienare, fyra negrer, två mulatter, en kines och för resten engelsmän och irländare. Man kan lätt tänka sig, hvilken förbistring både i språk och alla andra förhållanden, som skulle råda ombord. Både kapten och styrmän voro emellertid rätt hyggliga, och vi hade ingenting att klaga öfver. Provianten var riklig och god, men styft arbete hade vi. Amerikanare fordra mer af sitt folk än andra nationer. Vi voro destinerade till San Fransisco i Kalifornien och hade last af styckeogods. Resan gick förträffligt, och vi hade egentligen icke ett enda äfventyr, om jag frånräknar en allvarsam skärmytsling mellan grekerna och ett par af negrerna. Vi hade hela tiden vackert väder och goda vindar och gjorde därför en ganska snabb resa.

Efter några månader inlöpte vi i San Fransiscos ståtliga hamn. Jag skulle då äntligen få se hufvudstaden i det märkvärdiga guldlandet, om hvilket jag hört så många underbara ting. Staden San Fransisco är, åtminstone i mitt tycke, mycket vacker och ståtlig, med stora, breda gator och höga, dyrbara hus hvart hän ögat skådar. Men det finnes äfven, där som i London och andra större städer, fattigkvarter, hvilka äro smutsiga och förråda armod och uselhet. Jag och den andre svensken ombord ville naturligtvis så mycket som möjligt se oss omkring, medan vi

lågo i hamn. Lasten lossades med lejda arbetare — bland andra en hel mängd kineser, hvilka finnas i San Fransisco till många tusen. Dessa människor med sina långa, svarta hårpiskor och sneda ögon föreföllo mig till en början såsom riktiga vidunder; men de voro i allmänhet hyggliga och fredliga af sig. Jag skulle ock, såsom jag längre fram kommer att berätta, komma att närmare lära känna dessa, det himmelska rikets, snedögda söner.

Det hör så att säga till saken, att sjömän, när de komma i land, besöka krogar och andra förlustelseställen; det kan väl tyckas, att vi skulle kunna taga oss före något bättre, men huru sannt detta än må vara, måste man dock å andra sidan komma ihåg, att vi just icke finna andra dörrar öppna för oss, när vi sätta vår fot på stranden.

Bland flere dylika ställen besökte vi äfven en af kineserna inrättad opiekrog. Ingen, som icke själf på ort och ställe sett det, kan göra sig en föreställning om det elände, som ter sig i dessa källarhålur, där ett femtiotal kineser under halfva nätterna sitta vid sina hazardspel eller med den farliga opiepipan i mun. I San Fransisco finnas många sådana spel- och opiehus. Vi hade mer än nog af att se ett enda. När de arma människorna rökt några djupa drag ur den lilla opiepipan, sjunka de domnade ned på sina liggplatser, ett slags träbritser, där de för en stund i opierusets gyckelbilder glömma sin eländiga tillvaro. Vi sågo, huru både kvinnor och män voro slafvar under denna last, hvilken om möjligt är ännu hemskare än drycken-skapslasten. Emellertid kan man med sanning påstå, att något vedervärdigare och eländigare än kineskvar-

teret i San Fransisco knappt står att finna, hvad smuts, otrofnad, synder och allehanda laster beträffar.

En mera anslående tafla sågo vi från en annan del af staden. Det var från ett allmänt förlustelse-ställe vid namn Cliff-House, hvilket ligger utmed hafvet och nära den s. k. gyllene porten. Där kunde man få se på endast ett par kabellängder från land, hundratals sjölejon tumla om i sjön eller vältra sig, otympligt och makligt på klipporna, som skjuta upp ur hafvet.

Lusten att få närmare reda på det märkvärdiga gulderlandet dref mig att afmönstra i San Fransisco, och efter några dagars vistelse i staden begaf jag mig upp till guldgräfvaredistriktet.

Ett halft år arbetade jag där och kunde visserligen finna så mycket guld, att jag hade betalt för mitt arbete, men icke heller mer. Det lif, som där fördes af guldgräfvarne, var emellertid af den beskaffenhet, att jag längtade att så fort som möjligt komma därifrån.

I San Fransisco tog jag åter hyra på en stor amerikanare. Vi seglade till Honkong och lastade där ris på Europa. Detta var den längsta sjöresa jag varit med om, ty vi voro på väg nära 14 månader. Skutan gjorde i regeln ej mer än 3 knop i timmen. Vi voro 26 mans besättning, kapten och tvänne styrmän inberäknade. Då vi seglat några månader och dubblerat Kap Horn, var brödförrådet slut. Men brödlösa behöfde vi dock icke vara, ty vi började angripa lasten. Som vi hade tvänne stora kaffekvarnar ombord, blef det ett dagligt malande af ris. Vi blefvo dock alldeles utledsna på detta slags bröd, och kap-

tenen lofvade att gå i land vid S:t Helena för att förskaffa ordentligt bröd, men detta gjorde han emellertid icke, utan vi måste nöja oss med det kärfvarisbrödet under hela resan.

* * *

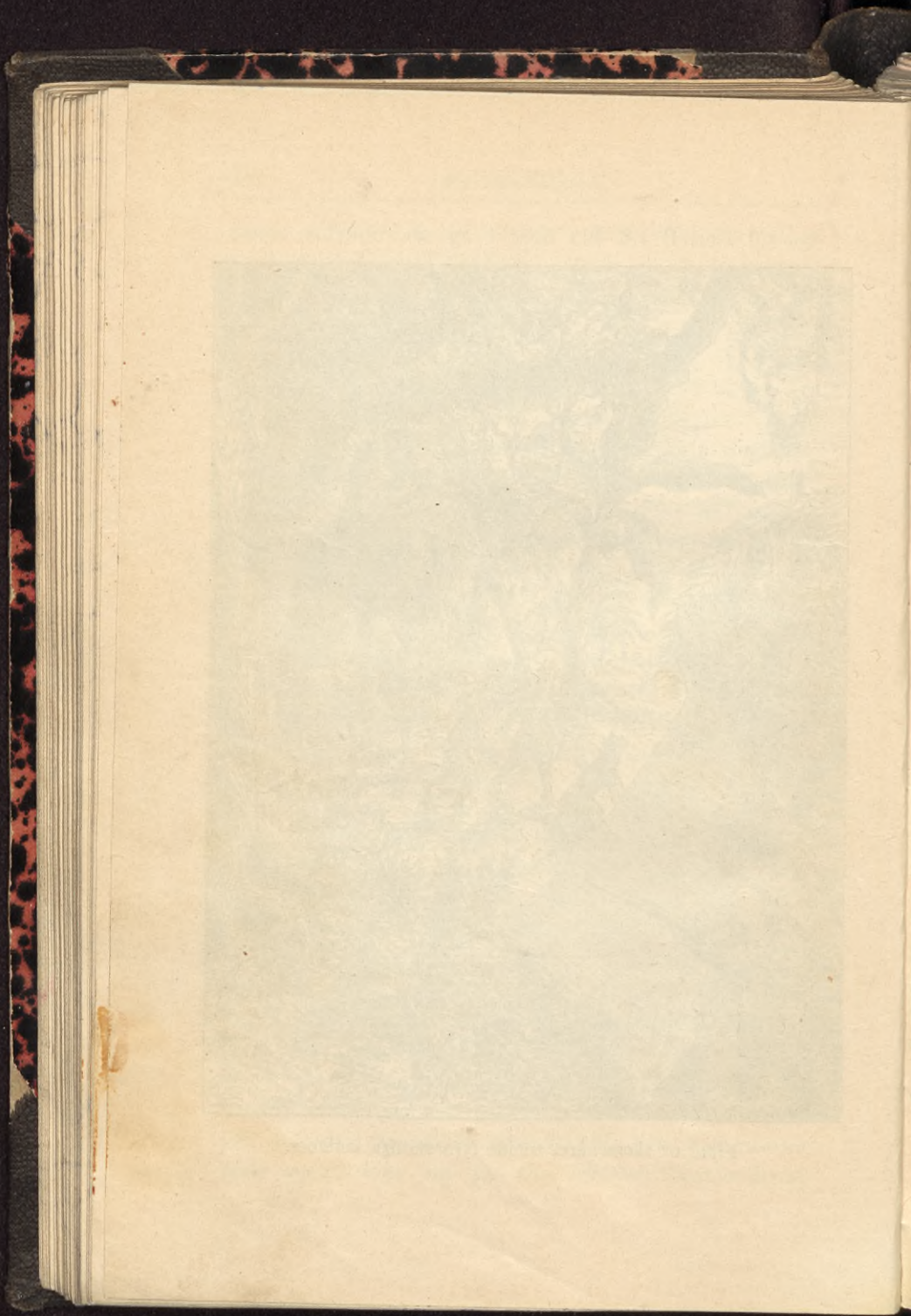
Från mina många irrfärder under min ungdoms tid står ännu lifligt för mitt minne min vistelse i södra Amerika. Jag kom till Brasiliens hufvudstad Rio Janeiro med ett engelskt skepp, som skulle intaga kaffe på Europa. Men som jag fick höra, att det var god dagspanning vid en järnvägsanläggning längre upp i landet, beslöt jag att afmönstra och söka min lycka där. Med godt mod och ej obetydlig kassa begaf jag mig åstad till järnvägsarbetet. Jag arbetade tillsammans med folk af alla nationer, irländare, engelsmän, mulatter, negrer och amerikanare samt en mängd portugiser.

Här voro vi på ordentlig krigsfot hela tiden, ty under arbetet hade vi dagligen att befara öfverfall från de i talrika skaror kringströfvande indianerna. De voro i sanning icke att leka med. Deras skicklighet att skjuta med sina förgiftade pilar är beundransvärd. På långt afstånd fälde de med säkerhet sitt villebråd, vare sig detta bestod af ett djur eller ett blekansikte.

Vi bodde i tält och måste hvarje natt hålla ordentlig vakt för att icke blifva öfverrumplade af dessa vildar, hvilkas grymhet icke ens kan beskrivas. En natt glömmet jag aldrig. Vi hade slutat vårt arbete och intagit vår enkla aftonmåltid, och kamraterna hade redan lagt sig på sina bäddar, bestående af

Fram ur skogsnåret trädde fyra ställiga indianer.

buffelhudar och filter. Jag och en svensk, som sedan i många år fört ångbåt mellan en af de norrländska hamnarna och Stockholm, hade vakten. Natten var utomordentligt skön. Vinden susade i urskogens väldiga trädkronor och månen kastade sitt silfverskimmer öfver det härliga landskapet. Såväl träden som våra tält framkallade stora slagskuggor på marken. Det var så ljust, att man kunde urskilja hvarje föremål på långt afstånd. Därtill var det så tyst, att vi kunde höra våra kamraters snarkningar inne i tälten. Fram emot klockan två förnummo vi ett prasslande i den omkring oss liggande skogen. Vi lyssnade under andlös tystnad. Längre behöfde vi icke vara i ovisshet, hvarifrån ljudet härledde sig. Fram ur skogssnåret trädde fyra ståtliga indianer. Deras kopparfärgade ansikten aftecknade sig så tydligt mot den mörka skogen, och man kunde till och med urskilja färgerna på de fjädrar de buro som hufvudprydnad.

De hade bundit sina hästar längre in i skogen, och efter någon rådplägning började de krypa på alla fyra och nalkades alltmera våra tält. Dessa fyra »rödskinn» voro uppenbarligen endast spejare; ty när de funnit, att allt var tyst i lägret, skyndade de med ljudlösa steg åter in i skogen.

»Skola vi icke sända dem en välriktad kula i skallen?» frågade min kamrat, i det han lade an genom en lucka på tältet.

»Nej», svarade jag, »skottet skall endast förråda, att vi äro på vår vakt. De komma nog igen, och då skola vi militäriskt välkomna dem.»

Vi purrade skyndsamt våra sofvande kamrater, och det behöfdes, ty efter en kort stund hörde vi åter

hästtramp. Inom några ögonblick var lägret omringadt af ett trettiotal rödskinn — alla försedda med pilbågar samt koger fulla med pilar, kastade med en rem öfver axeln. Det var en ståtlig anblick i det klara månskenet.

Efter några ögonblicks väntan började truppen nalkas våra tält. Min kamrat lossade ett väl riktadt skott mot en af dem. Kulan träffade säkert sitt mål och mannen föll på rygg.

Detta var signalen till öppen fejd. Rödskinnen upphäfdde ett infernaliskt härskri, slog i vädret med sina vapen och dansade vildt omkring. Det såg ut, som om vårt läger i hast blifvit omringadt af en mängd onda andar.

Ingen af oss gick ut; vi stodo i våra tält och sköto. Några laddade, andra afsköto de laddade gevären, under det indianernas pilar hveno omkring oss och några trängde äfven igenom tältduken, men utan att göra någon skada. Omkring tio indianer lågo döda eller sårade på marken, då vi från alla tälten gjorde ett utfall. Nu fingo fienderna brådtom, de släpade med sig sina döda och sårade och skyndade in i skogen, där de hade sina hästar bundna. Lätta och viga som apor kastade de sig upp på hästryggen och ilade i full karrier genom det långa gräset på den vidsträckta pampasslätten, hvilken till venster om skogsbrynet utbredde sig såsom ett öfverskådligt haf. Månen kastade sina bleka strålar öfver flyktingarne och man såg ännu i fjärran deras svajande mångfärgade fjäderbuskar.

Utan all manspillan aflopp dock icke detta öfverfall. Vid undersökning i alla tält befunnos tvänne

af våra kamrater träffade af fiendens pilar. Den ene, en portugis, hade fått en pil i låret strax ofvan om knäet, och som pilen var förgiftad med kurare, dog den stackars mannen inom några timmar. Den andre, en mulatt, en beskedlig och oförarglig man, hade träffats af pilen i ena skuldran, och han var redan död, innan jag hann till hans tält.

Efter denna strid hade vi inga vidare påhälsningar af indianer; men däremot voro vi ej sällan besvärade af vilda djur, såsom den amerikanska jaguaren och åtskilliga stora ormar.

Att vi på många sätt själfva lefde ett vildt lif behöfver icke sägas. Någon slags gudstjänst fanns naturligtvis icke, och på de sex månader jag tillbragte här hörde jag, så vidt jag kan erinra mig, aldrig en bön eller åkallan af Guds namn, men väl eder och svordomar på allehanda tungomål. Det var ett dystert lif, och mången stilla aftonstund ilado mina tankar till den fjärran fädernekusten och mitt kära barndomshem. Det enda samband med hemlandet jag kunde tänka mig var månen, hvilken här lyste öfver mig på samma sätt som öfver min hembygds berg och dalar.

Ett halft år, eller närmare sju månader, arbetade jag på järnvägen i Brasilien; men därefter for jag åter ned till kusten och tog hyra på ett norskt fartyg, som låg under lastning till San Fransisco. Jag skulle således ännu en gång se denna egendomliga stad i Amerikas yttersta gräns mot Stilla hafvet.

Emellertid hade jag icke varit mer än tvänne dagar ombord, förr än jag insjuknade i gula febern, som då grasserade i Rio Janeiro med ytterlig våld-

samhet. Jag fördes till ett sjukhus, där flere hundra patienter lågo. De arma människorna dogo som flugor. För att lämna plats åt nya sjuka, måste bädarna genast utrymmas, så snart någon hade andats ut sin sista suck. Men sorgligt att säga sändes många ned i likhuset, som ännu voro vid lif. På aftnarna när läkarne kommo och gingo genom salarna, ströddes kalk såväl öfver liken som öfver många andra, hvilka läkarne icke ansågo sig kunna rädda. Till antalet af dessa olyckliga hörde också jag och endast genom ett under blef jag räddad. Redan hade man strött kalk på min kropp och flyttat mig ner i likrummet. Jag hade kvar så mycket medvetande, att jag fattade det förfärliga i mitt läge att blifva lefvande begrafven. Det var en fruktansvärd timme jag tillbragte bland liken där nere. Men Gud hade dock utsett medel till min räddning äfven denna gång. Min kapten hade fått för sig, att han borde besöka mig och säga mig farväl, innan han afseglade. Den hyggelige norrmannen kom till sjukhuset och frågade efter mig.

»Han är redan gången», svarade vaktkarlen på bruten engelska. Min kapten frågade hvad det betydde: »Dead, sir» (död, min herre), svarade mannen. »Vill ni förvissa er därom, så följ mig till likkällaren, men fort, ty snart köras de bort till begrafningsplatsen.» Kaptenen följde. När han kom in, reste jag mig i likhopen och ropade: »Kapten, rädda mig, jag blir eljes lefvande begrafven.»

Kaptenens norska blod sjöd af harm öfver detta sätt att handtera människolif. Jag upphämtades igen. Kaptenen sade mig farväl och anmälde förhållandet på svenska generalkonsulatet. Jag fick därigenom

bättre vård, tillfrisknade märkvärdigt nog rätt fort och kunde fjorton dagar därefter utskrifvas samt följde, ehuru ännu som konvaloscent, kaptenen med skeppet »Ole Madsen» till San Francisko. De friska hafsvindarne stärkte mig, och inom några dagar var jag med i arbetet och gjorde ordentligt mina vakter.

Vid vår framkomst till Kaliforniens hufvudstad fingo vi höra, att uppror utbrutit i Kina — det så kallade Tai-ping-upproret. General Gordon var då öfverbefälhafvare för en del af de trupper, den kinesiska styrelsen sände emot rebellerna. Han mottog europeer i sin här, och alla duglige sjömän och maskinister blefvo officerare. Jag var nu en gång utkastad i lifvets strider och äfventyr och tyckte därför genast, att det skulle vara intressant att få delta i ett kinesiskt krig. Alltså beslöt jag att gå öfver till Hong-Kong. Jag afmönstrade och köpte passagerarebiljett på en af de stora amerikanska paketbåtarna, som gingo mellan San Francisko och Hong-Kong.

När jag så här i all enfald berättar mina lefnadsöden, tränger sig på mig den förödmjukande tanken, att mången skall tro, att alltsammans eller åtminstone största delen af hvad jag omtalar, endast är »skepparhistorier», det vill säga diktade berättelser. Jag ber därför att få försäkra, att hvarje drag är sannt och kan bestyrkas. Jag förtäljer icke heller mina äfventyr för att blifva märkvärdig i allmänhetens ögon, ty jag uppgifver icke mitt namn — jag berättar för att visa mina kära landsmän huru underbart Herren hulpit mig i allt. Jag är nu en 52 års man och tror på min Gud och Frälsare och gör därför anspråk på

att mina uppgifter mottagas med det förtroende de såsom fullkomligt sanningsenliga förtjäna. Jag återgår nu till min berättelse.

Jag gick sent på kvällen ombord på den ståtliga »paketen». Det var en väldig tremastare med oerhördt stora maskiner. Man kunde hisna, när man såg huru dessa jättekolosser arbetade med en styrka af tusen hästkrafter. Aftonen var lugn och klar. Oceanen låg framför oss blank som en spegel, och då vi kommo ut ur hamnen, gick »paketen» med full maskin och framdrefs med 12 knops fart. Flere dagar hade vi vackert väder. Vi voro 158 passagerare, som promenerade af och an på det stora däck. Slutligen kastade vinden om. Från en laber bris öfvergick den till full storm. Stilla hafvet gör då alls icke skäl för sitt namn, vågor, höga som berg, kastade det stora skeppet än upp mot skyn, än ned i djupa afgrunder.

De flesta passagerarne voro glada att få krypa ned i sina kojor. Jag gick också ned i min hytt och lade mig på britsen fullt påklädd och band för säkerhets skull min korkgördel om mig. In emot klockan tre eller fyra på morgonen vaknade jag och kände mig så illamående, att jag måste begifva mig upp på däck.

Stormen rasade förfärligt. Jag hade knappt varit uppe en kvarts timme, innan en fruktansvärd stöt förnams — en stöt så våldsamt, att de stora masterna vacklade som rör. Skeppet hade törnat mot en undervattensbank, men kastats öfver honom, dock med den påföljd, att det efter några ögonblick sjönk. Ett förfärligt hål i botten af skeppet kom vattnet att med

våldsamhet brusa in i skrofvat. Elden i maskinen slocknade ögonblickligen och inom kortare tid än fem minuter var hela fartyget fylldt med vatten. Af passagerarne, hvilka alla lågo och sofvo i sina hytter, var det, så vidt jag vet, icke en enda som räddades. Besättningen räddade sig i tvänne båtar, och i daggroningen blefvo vi upphämtade af det stora amerikanska skeppet »The Star» på väg till Nagasaki i Japan. Efter några veckors ytterligare resa anlände jag välbehållen till min bestämmelseort, Hong-Kong. Det är omöjligt för mig att i mitt tillfälliga illamående ombord se endast en slump — jag måste däri se Guds hand, som ville frälsa mig, och därför slapp jag att förgås med de öfriga, hvilka kanske voro mer beredda för döden än jag.

* * *

Såsom min afsikt var, blef jag anställd i general Gordons armé och fick en slags befattning såsom officer med en afdelning af 70 kineser under mitt befäl. Många både sorgliga och lustiga episoder skulle jag kunna meddela från detta krig, men det skulle blifva allt för långt. Så mycket kan jag dock säga, att kineserna hafva många goda sidor. Betraktade såsom hedningar och afgudadyrkare stå de ofta i moraliskt hänseende icke mycket efter oss kristna. De äro i allmänhet ytterst artiga, och deras höflighet gränsar stundom till det löjliga. De hafva förvånande små anspråk på lifvets bekvämligheter och kunna lefva på otroligt litet. Hafva de blott sitt lilla kvantum ris för dagen, så äro de nöjda. De äro i allmänhet icke

religiöst anlagda. Sina andaktsöfningar förrätta de helt och hållet mekaniskt. Sina böner skriva de på pappersremсор, hvilka de bränna upp. På detta sätt mena de, att elden skall föra fram deras önskningar till Buddha. Den långa, svarta hårpiskan, hvilken de ömsom låta hänga ned efter ryggen, ömsom uppfästa såsom en korg i nacken, är deras förnämsta prydnad och stolthet. Deras språk är underbart och hardt när omöjligt för en europé att riktigt lära sig. Deras skriftecken bestå icke såsom våra af bokstäfver, hvilka bilda stafvelser och ord, de hafva särskilda tecken för hvarje särskildt begrepp. När de t. ex. vilja beteckna ordet *fred* sker detta med ett tecken, som skall betyda en kvinna under ett tak, ungefär sålunda: , medan ordet *krig* betecknas med tre kvinnor under samma tak eller så: . Förnöjsamhet och lugn afbildas med en figur som skall betyda föda för munnen; således en mun och framför den en risbuske, ungefär så: .

Dugliga krigare äro de icke. Tapperheten är hos kineserna ingen dygd. Tvärtom äro de i allmänhet fege. Vi måste drifva dem mot fienden med revolvern i hand och fingret på trycket.

Vid en af våra drabbningar träffades jag af en kula, men blef äfven denna gång underbart bevarad från en, som det syntes, säker död. Jag bar nämligen om lifvet ett bredt läderbälte, framtill sammanhållet af ett messingspänne med en tämligen tjock plåt. Just i denna plåt träffade kulan. Jag föll omkull af stöten och trodde nu, att min sista stund var kommen, men kände snart, att jag alls icke var sårad. När jag reste mig upp, fann jag kulan ännu kvarsit-

tande i messingsplåten. Jag tog ut henne och bevarar henne ännu såsom ett dyrbart minne från mitt deltagande i Taipingkriget.

När kriget var slut, återvände jag till Hongkong, där jag fick anställning hos en engelsk kolhandlare. I hans tjänst stannade jag tvänne år. Efter denna tid greps jag af en mäktig längtan till Europa och tog hyra på ett kolfartyg och seglade till New-Castle. Jag var nu en man på några och trettio år och hade varit med om mångahanda, fått slita mycket ondt, men också sett mycket af världen. Min lust för äfventyr hade fått sin mättnad, jag sökte ro och önskade framför allt ett eget hem. I New-Castle blef jag bekant med en hygglig ung kvinna, vid namn Kate. Hennes far var kolgrufvearbetare och bergade sig rätt bra. Kate var obeskrifligt vacker och hade ett vinnande och godt sätt. Jag blef snart innerligt fästad vid henne och hon älskade äfven mig. Vi voro inom kort på det klara med hvarandra, och hennes fader gaf sitt samtycke till vår förening. Jag drömde om en ostörd lycka och sällhet vid min Kates sida. Under min färd på det villande hafvet var hon i mina tankar, när jag under storm äntrade upp i masterna för att refva eller bärga seglen, när jag stod vid rodret och styrde eller när jag kröp ned i min koj till hvila.

Vid min återkomst till England stod min trolofvade på stranden och skickade mig sin välkomsthälsning. Jag hoppade i land och slöt henne till mitt af glädje klappande hjärta. Det var solsken, idel solsken, de där dagarne, då jag efter åtta månaders bortovaro återsåg min egen lilla Kate. I min lycka bjöd jag min brud och hennes fader på en festlig tillställning.

På denna vankades vin och porter och andra läckerheter. Jag hade en väl försedd börs och sparade icke på penningarne, när det gällde min Kate.

Min läsare, har du någonsin druckit engelsk porter? Har du det icke, så bed Gud att du måtte slippa det. En porterbutelj var det första moln, som skulle komma min lyckas sol att gå ned i mörker och natt. »Och dessutom huru trolöst är icke vinet», både det vin som är brändt och det vin som bränner! Kate hade aldrig smakat starka drycker förr än jag bjöd henne på dem.

* * *

Kate och jag blefvo gifta. Min svärfar föreslog, att jag skulle öfvergifva sjömanslifvet och i stället taga anställning som arbetare vid kolgrufvan. Det skedde så. Snart var jag en välbeställd kolbrytare och hade mitt dagliga arbete flere hundra fot nere i jordens innandöme. Det var ett besvärligt arbete; men ingenting var nu för mig svårt, ty jag var lycklig och jag förtjänade tillräckligt för att lefva ett angenämt lif. Vi hade också ett det trefligaste hem en arbetare kan önska sig. I grufvan var olidligt varmt och vi gingo med lampan på bröstet såsom den enda klädnaden. Vid dess matta sken bröto vi kol, så att svetten dagen i ända lackade från vår panna och hela vår kropp. Vi sågo då alla ut såsom riktiga negrer, men när jag gick hem till min Kate på kvällen, var jag rentvättad och snygg. Och snyggt och rent var ock allt i hemmet, d. v. s. så rent det kunde vara i ett koldistrikt.

Efter ett år fingo vi en ytterligare tillökning i vår lycka på samma gång vi hade att glädja oss öfver en tillökning i vår familj.

Så förflöto ännu ett par år med solsken och lycka i hemmet. Men liksom i edens lustgård en fiende till människans sällhet smugit sig in, så hade äfven en orm slingrat sig in i mitt och Kates kära hem. Denna orm såg helt oskyldig ut. Sedan Kate fått sitt andra barn, klagade hon öfver allmän svaghet och sade sig behöfva något stärkande. Ingenting kunde i detta fall vara bättre än den dryck jag förmådde henne att första gången förtära strax innan vi gifte oss. Hon började dricka porter. Detta fortgick ett par år utan att jag ens anade, hvilken fruktansvärd fara låg dold i detta styrkemedel. Kate började med att dricka ett eller annat glas om dagen, men utan att jag visste det, ökades småningom kvantiteten, och innan jag visste ordet af, uppvaknade jag till den förfärliga vissheten att min så innerligt älskade hustru var, ehuru ännu i smyg, en drinkerska. Jag grät och bad henne, att hon för vår kärleks och våra barns skull måtte med ens upphöra med förtäringen af starka drycker.

Hon lofvade det under uppriktig föresats att äfven hålla sitt löfte.

För att underlätta hennes bemödanden ingingo vi båda i en nykterhetsförening. Omkring tre månader höll hon sitt löfte, men därefter blef frestelsen henne öfvermäktig. Hon föll på nytt i den vedervärdiga lasten. Men hon drack numera icke i smyg, utan hon ställde sig, liksom så många andra engelska kvinnor, vid krogdisken med vårt minsta barn på

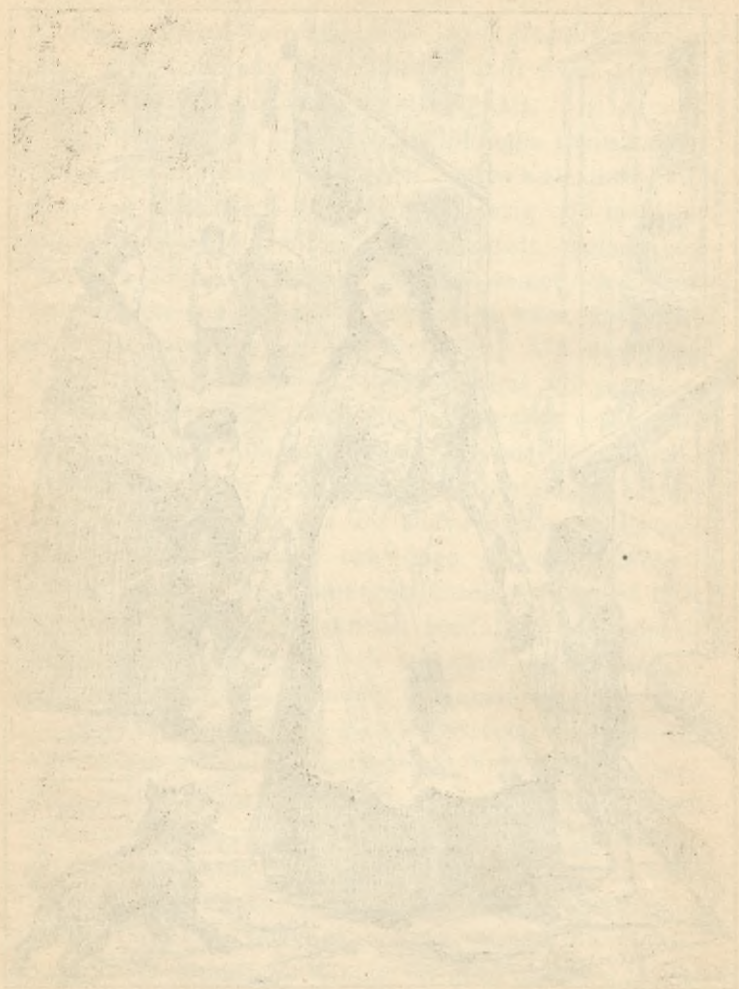
armen och drack det ena glaset efter det andra. Porter och öl voro numera icke tillräckligt starka. Hon drack brandy och whisky. Allt hvad jag för-tjänade gick åt på detta förödande sätt.

Efter sex års äktenskap skulle ingen i min hustru hafva igenkänt den blomstrande vackra Kate, med hvil-ken jag gifte mig. Smutsig och trasig och med det långa håret hoptofvadt och hopkammadt, raglade hon dagligen fram och tillbaka mellan hemmet och krogen och krogen och hemmet. Detta mitt kära, fordom så lyckliga hem, var i grund förstördt. Allt hvad som kunde vändas i penningar hade vandrat till pantlåna-ren och förvandlats i bränvin. Osnygghet och armod rådde därinne. Då jag hela veckan måste vara nere i grufvan, kunde jag icke egna de stackars barnen någon egentlig tillsyn. De blefvo därför på det be-tänkligaste vanvårdade och dogo det ena efter det andra. Mången söndagsmorgon knackade man på mitt fönster, och när jag vaknade, hörde jag den hemska uppmaningen: »Kom ut och tag vård om din hustru, hon ligger slagen och blodig i rännstenen.»

Vid sådana tillfällen gick jag ut, och med outhärlig smärta och grämselse varnade jag, huru min stackars Kate redlöst öfverlastad fallit på gatan, oförmögen att själf resa sig upp. Ingen kan göra sig en föreställning om, hvilken tung börda det är för en man att bära hem en af starka drycker öfverlastad hustru, en hustru, förr så älskvärd och så älskad, nu så för-nedrad och föraktlig. Mer än en gång var mitt hjärta färdigt att brista af förtviflan, och mången gång frå-gade jag med den i livets skola bepröfvade Job: »Var jag icke lycklig, hade jag icke lugn och frid,

»...raglade hon dagligen fram och tillbaka mellan hemmet och krogen.»

Portrait of a woman seated in a chair, facing slightly to the right.

och sådan oro kom.» Job 3: 26. Men jag skulle inte stå där utan svar på dessa frågor. Hade jag väl byggt vår gemensamma lycka på den rätta grunden? Hade jag bedt Gud välsigna mitt äktenskap? Nej, jag hade icke gjort detta. Kates kärlek var den enda, vacklande grunden för min lycka. Hennes skönhet var min enda sällhet. Det skulle snart visa sig, att äfven de bästa yttre förhållanden äro en alltför slippig grund för en varaktig sällhet på jorden. Guds ord och bön voro främmande för vårt hem, och därför var detta hem lik en stad utan murar, ett fäste utan väktare.

Först sedan jag varit gift med Kate i tretton år blef mitt olyckliga äktenskap ändadt. Kate befanns en morgon död på sin bädd, efter intagandet af ett omätligt rus. Doktorn förklarade, att hon dött af alkoholförgiftning. Jag stod åter ensam i världen. Under vårt äktenskap hade vi haft sex barn. De hade alla dött till följd af vanvård. Gamla England blef mig för trångt. Skådeplatsen för mina många lidanden under dessa sista år syntes mig odräglig. Längtan till det gamla kära hemlandet grep mig med förut ej anad styrka. Sedan jag några månader efter min hustrus död ännu arbetat i grufvan och hopsparat några få hundra kronor till respengar, packade jag mitt lilla bohag tillhoppa och vände England ryggen. Obeskriflig var den rörelse jag erfor, då jag efter trettio års bortvaro återsåg det kära hemlandets kust. Fattig, som jag lemnat det, satte jag nu min fot på dess älskade mark, lycklig att detta gamla Sverige ännu var mitt fosterland.

Dock, huru förändradt var icke allt därhemma.

Ett nytt släkte hade vuxit upp, det gamla hade gått all världens väg. Järnvägar, hvilka vid min bortresa i Sverige voro ett okänt fortskaffningsmedel, korsade nu landet i alla riktningar. Från Göteborg färdades jag på järnväg till Stockholm. Huru förändrad var icke denna stad! Hela nya stadsdelar hade uppstått. På Östermalm hade små låga trärucklen lämnat rum för ståtliga palatser. Där en kryddkrämares lilla stenhus hade stått, reste sig nu Grand Hôtel dominerande öfver strömmen. Det kungliga slottet och Norrbro voro sig dock lika. Gamle Gustaf Adolf på sin bronshest var ock en kär bekant; men Karl XIII:s torg, som, då jag lämnade staden, var en sandöken, var nu förändradt till en grönskande oas. Ja, mycket var förändradt och nytt för mig i det gamla hemlandet.

Från hufvudstaden skyndade jag till min fädernebygd. Ett par grafkullar på den landtliga kyrkogården med sina enkla träkors, tillkännagäfvade mina kära föräldrars sista hviloplats. Den gamla skollärarebyggnaden var nedrifven och en ny uppförd i dess ställe. Äfven här var allt förändradt. De gamla ekarna och lönnarna, under hvilkas skugga jag fordom suttit, då jag som barn vallade patrons kor och får, stodo ännu kvar, åldrade och vördnadsbjudande. Men jag, jag var en främling i mitt eget land och kunde med möda tala mitt eget modersmål.

I den lilla staden T. lefde dock en min broder. Han ägde en liten slup, på hvilken han själf var skeppare, och gjorde turer mellan Stockholm och T. Af honom blef jag med broderlig kärlek mottagen. Jag bodde hos honom öfver vintern. Och nu står

jag på väg till södra Sverige för att där mottaga en befattning. Till slut vill jag blott nämna, att det ser ut, som hade Gud efter mina många pröfningar och sorger ännu sparat litet solsken för mina återstående dagar. Gud har skänkt mig en brud. Hon är hvarken vacker som Kate, ej heller ung. Fattig är hon ock på denna jordens guld, men hon för en sann rikedom i boet och en fast grund att bygga på. Ty hon är, så vidt människor kunna döma, en bepröfvad, troende kristen. Må Herren leda oss på rätta vägen för sitt namns skull!

Billigt brännvin.

En bild från »brännvinskriget».

Sven och Petter voro uppväxta barn tillsammans. Svens far var bonde; Petters var backstugusittare. De bodde i samma by, och Petters föräldrar hade sin stuga på Svens föräldrars ägor.

De båda gossarne voro därför nästan dagligen tillsammans. Petter var ett par år äldre än Sven, men de voro ändå särdeles goda vänner och Petter fick ofta ett godt mål mat i den välbärgade lekkamratens hem. Då de båda gingo i socken-skolan, fick Petter också ofta någon god bit ur Svens bättre försedda matsäckskorg, och såsom vedergällning bar Petter Svens korg både till och ifrån skolan.

Om somrarna gick Petter på åker och äng tillsammans med Sven. De båda pojkarne höllo af hvarandra som bröder.

Så snart Petter hade slutat »nattvardsskolan» och »gått fram», tog han tjänst som dräng i en af byarna i socknen; men Sven gick hemma och arbetade hos far och mor.

Åren gingo, och snart voro de båda gossarne uppväxta karlar.

Fram på vårsidan för omkring sju år sedan träffades Sven och Petter vid kyrkan. Det var en vacker söndagsmorgon i slutet af april.

»Guds fred, Sven, kommer du till kyrkan i dag. Hur lefver världen med dig nu för tiden? — det är så länge sedan jag såg dig», började Petter. — »Guds fred igen, Petter — du ser munter och glad ut som vanligt; det går då ingen nöd på mig heller — hälsan är med och det är det bästa», svarade Sven.

»Jag mår bra, som du ser, men jag har fått fundering på att resa till Stockholm i vår — har du lust att följa med?»

»Lust kunde jag nog ha, för det vore nog trefsammt att få se sig omkring i världen; men gubben får väl inte jag ska' lämna honom, — du vet, att han varit klen hela vintern, så jag kan nog behövas hemma, annars ville jag gärna följa med för att få se den stora staden Stockholm; ja så, du tänker ge dig i väg, du?» »Ja», svarade Petter, »jag har fått bref från Janne i Stigamåla, som du vet reste upp förra våren. Han arbetar på ett varf eller hvad det var han kallade det, och där kån jag få arbete med, säger han. Bra dagspenning har dom, skrifver Janne, och ett fritt och muntert lif lär dom föra däruppe. Jag tänker just efter gudstjänsten gå in till prosten för att få mitt prestbetyg.»

»Lycka till», svarade Sven och kände sig nästan afundsjuk på sin ungdomsvän, som nu skulle få se sig om i den stora hufvudstaden.

Sammanringningen började i detsamma, och där-

med afbröts samtalet. Sven och Petter följde den öfriga hopen in i kyrkan, och strax därpå brusade orgelns toner ut öfver menigheten, hvilken snart instämde i den sköna ingångspsalmen: »Jag lyfter mina händer Upp till Guds berg och hus.» Efter slutad gudstjänst gick Petter in till prosten och bad om sitt prestbetyg.

»Hvart tänker du ta vägen?» frågade prosten.

»Jag tänker resa till Stockholm», förklarade Petter. »Janne i Stigamåla har skrivit mig till och sagt, att han har det bra däruppe och förtjänar ända till tre kronor om da'n.»

»Det där kan nog låta stort, min kära Petter», svarade prosten, »men lydde du mitt råd, så stannade du hemma. Det finnes ju godt om arbete i socknen och äfven om du icke får så stor dagspenning här, räcker den kanske bättre än i Stockholm och frestelserna äro nog större där till att förstöra hvad man förtjänar och behållningen blir till slut liten eller ingen.»

»Nog kan väl prosten ha rätt på sitt vis», menade Petter och ref sig bakom örat, »men en får någon gång ut och fresta på världen, eljes vet en inte hur den ser ut. Får jag inte så, som jag vill ha det, så reser jag hem igen.»

Prosten skakade betänksamt på hufvudet och talade något om faran af ungdomens allt mer tilltagande äfventyrlusta, men skref ut betyget och önskade Petter lycka på resan, gifvande honom därjämte många goda råd och förmaningar att hålla sig till Guds ord och fly från de frestelser, som säkert skulle komma i hans väg.

Petter packade det lilla han ägde tillhopa, tog afsked af vänner och bekanta och begaf sig in till Kalmar, från hvilken stad han med ångbåt for till Stockholm.

Resan gick lyckligt och utan alla äfventyr. Stor var i sanning Petters förvåning, när han fick se den ståtliga hufvudstaden. Hvilka präktiga hus och hvilka kyrkor, så stora och härliga mot den lilla landtkyrkan med klockstapeln där hemma i socknen. Och hvilket hvimmel af människor på kajen, på gator och torg! Petter stod på däckets med öppna ögon och gapande mun. Han var slagen med häpnad och förvåning öfver allt hvad han såg. Slutligen fick han se Janne i Stigamåla i folkhopen på kajen. Han hade kommit ned för att möta Petter och föra honom till hans logi.

»Detta är väl kungens slott?» frågade Petter, när han tillsammans med Janne gick förbi nationalmuseum, ångbåten hade nämligen lagt till bakom den stora byggnaden vid Blasieholmshamnen. »Åh nej!» utropade Janne — »det där är ju nationalmuseum, förstår du, här midt öfver strömmen ser du kungliga slottet — där bor kungen och prinsarne och alla de andra storgubbarne.»

»Slottet» hade nog Petter hört talas om, men det gick i verkligheten öfver allt hvad han tänkt sig. Det var väl den största byggning i världen, menade han och Janne höll med om det, — viss att själfva kajsaren i Ryssland omöjligt kunde ha det bättre. Janne förde Petter öfver Norrbro, uppför lejonbacken. — Länge stod han och stirrade på de båda lejonerna. Det var just vid den tiden, då vaktparaden gick upp till slottet. De båda smäländingarne blickade ned på

den böljande människomassan, som tillsammans med gardisterna tågade framåt efter musikens takt. Allt detta var för Petter så nytt, så storartadt, så obeskrifligt, att han bara häpnade. »Sicken dumming en varit, som icke för länge se'n gifvit sig af hit», utbrast han. Nog hade han hört och läst i tidningarna om det myckna storståtliga, som fanns häruppe; men aldrig kunde han ha drömt om, att det skulle vara som det nu var.

»Se, Janne, hvilken grann vagn — och hvilka hästar sedan, — de äro allt styfvare än prostens där hemma.»

»Det tror jag, det, vet du inte hvem det är som åker i den vagnen», frågade Janne.

»Nej, det måtte väl inte vara kungen heller?»

»Jo, jo men, du, det var allt kungen, mèn kvicka dej, så ska' du få s'en på närmare håll», och Janne tog därvid Petter under armen och sprang fram till västra slottshvalfvet och gensköt det kungliga ekipaget. Inom några ögonblick skrek posten det mesta han förmådde: »I—ge—vär!» Petter spratt till af förskräckelse och frågade: »Hvad var det, Janne? Är elden lös» —

»Åh, din tosing», svarade Janne, »de ropa för kungen, skall du veta.»

Strax därpå rullade den kungliga vagnen in i slottshvalfvet och konungens jägare med sin ståtliga plym i hatten hoppade ner ifrån kuskbocken och öppnade vagnsdörren.

»Det var dock galet, att kungen satt på kuskbocken och några herrar inuti vagnen», utbrast Petter.

»Nu var du dum, Petter», log Janne i Stigamåla.
— »Inte var det kungen med de granna fjädrarna i hatten, det var allt hans lakej, det; men kungen själf är den, som ser så lång och ståtlig ut, han med mörka skägget.»

»Men då är ju hans jägare grannare än kungen själf, det kan väl inte vara möjligt», invände Petter, men det var nog så ändå.

När de gingo ur hvalfvet på väg till kvarteret, såg Petter två pojkar stå och fnissa och peka finger åt honom:

»Kalle, hör du, du! Se på smålänningen! han var stilig.» Petter kunde inte begripa huru de näsvisa pojkarne kunde veta, att han var smålänning, men både hans tungomål och hans dräkt rörde hans landsmanskap. Petter var iklädd kort rock, randig väst och den outhärliga, tjocka rödrandiga yllehalsduken, flere hvarf lindad om halsen, ehuru det var en ganska varm dag.

Janne förde Petter genom Österlånggatan fram öfver slussen och långt upp på Glasbruksgatan, där Janne själf bodde och där äfven Petter skulle inkvarteras.

* * *

Redan följande dag fick Petter börja sitt arbete på varfvet, tillsammans med flere hundra andra arbetare.

Det var ett bedöfvande larm i de stora verkstäderna, hvilket till en början gjorde Petter alldeles hufvudyr; men så småningom vande han sig därvid. Flink var han också i sitt arbete, så att dagspenningen efter kort tid ökades för honom. Han redde sig

godt och lade ihop penningar för hvar vecka, samt var inte litet glad, att han kommit upp till Stockholm. Han såg nu en möjlighet att uppnå det mål, som länge sväfvat för honom såsom oupphinneligt. Han skulle nämligen lägga ihop sina besparingar, så att han kunde köpa in föräldrarnas stuga med den lilla nyodlingen, så att de kunde sitta under eget tak på gamla dagar. Ett par gånger under sommaren skickade han äfven till dem litet penningar. Det förtjänar anmärkas, att Petter som de flesta smålänningar var ytterst sparsam och rädd om hvad han förtjänade. Han hade lofvat far och mor att aldrig gå på någon krog och det löftet ville han troget hålla. Detta var icke heller så svårt, ty Petter hade ingen smak för det »usla brännvinet», och dessutom såg han i hjonon på Dillströms inrättning tillräckligt många afskräckande exempel på hvarthän superiet leder. För öfrigt hade han ett godt stöd i Janne från Stigamåla tillsammans med hvilken han fortfarande bodde. Janne var en förständig karl, uppfostrad af gudfruktiga föräldrar och själf sedan barndomen påverkad af Guds ord. Om söndagarna gick han alltid i någon kyrka och tog då vanligen Petter med sig.

En och annan bland kamraterna på varfvet gjorde sig understundom lustig på de »heliga» smålänningarnes bekostnad; men på det hela taget tycktes de få vara i fred.

Petter blef till och med för sin flit och sitt ordentliga uppförande »bas» för ett arbetslag, och detta var för honom ett godt uppsteg.

Så förgick hela sommaren i lugn och ro, och oktober månad med sitt höstväder inträdde. Vid den

tiden uppstod i Stockholm det så kallade brännvinskriget.

Ett utskänkningsbolag bildades, som öfvertog all krogrörelse i hufvudstaden. Att detta var till stor nytta för både sedlighet och nykterhet, kan icke bestridas. Nära ett hundra krogar stängdes. Rymliga och snygga lokaler för krogrörelsen inrättades, priset på brännvinet höjdes betydligt och all på krogrörelsen uppkommande vinst skulle oafkortad tillfalla staden och ej, såsom förr, enskilda krögare. Allt var godt och väl och man väntade af de nya anordningarna stor nytta. Verkställande direktören i det stora Reimersholmsbolaget erbjöd sig att till utskänkningsbolaget leverera allt brännvin till billigaste pris. Men Stockholmsbolaget ville icke antaga honom till leverantör. Bolaget ville icke göra sig beroende af en enda stor brännvinsleverantör. Hans anbud förkastades. Sådant måste hämnas. En storartad konkurrens uppstod.

Genom spaltlånga förklaringar och annonser i de flesta af hufvudstadstidningarna förkunnade den mäktige brännvinshandlaren, att det nya bolaget genom oskäligen höga priser ruinerade den fattige arbetaren på hans kassa och med ett dåligt, giftbemängdt brännvin förstörde hans hälsa och lif. Detta oeffterrettighetstillstånd måste afhjälpas. Han, den store brännvinskungen, måste uppträda såsom en arbetarnes vän och beskyddare. Han skulle gifva dem rent och oskadligt brännvin och till betydligt billigare pris. Flere ångbåtar sattes i gång mellan Reimersholm och hufvudstaden. Salongerna uppvärmdes och en hvar, som vid Reimersholm ville köpa, om ock blott en butelj brännvin, fick fri resa fram och åter. Hvilken

storartad frikostighet! Hvilket oegennyttigt ömmande för den fattige arbetaren! Hvilken omtanke om hans kassa och hans hälsa; ty på Reimersholm såldes blott todubbelt renadt brännvin, och detta var *icke* skadligt för hälsan och naturligtvis icke för kassan heller! Det blef icke en liten uppståndelse på alla håll och kanter. Man diskuterade brännvinsfrågan i tidningar och broskyrer. På verkstäder och i arbetslag var hon dagens stående samtalsämne. Ändtligen har då en verklig arbetarnes välgörare uppträd på skådebanan. Somliga af de mera förståndige arbetarne skakade visserligen på hufvudet och menade, att under hela den där tillställningen låg en hund begrafven, men andra åter hade fått klart för sig, att med gratisfärderna och det todubbelt renade till halfva priset mot det »giftiga», hade den gyllene åldern inträdt för alla förtryckta arbetare; och så for man till Reimersholm och fick billigt brännvin. Ångbåtarna voro dagarna igenom fulla med lyckliga passagerare, hvilka aldrig mer skulle dricka sig fulla, åtminstone icke på någon krog. Män, kvinnor och barn trängdes om hvarandra med sina »kuttingar» och krus. Vanligtvis var det hustrurna, som sändes att hämta hem förnödenhetsvaran. Bland dessa var äfven hustrun till den man, där Petter och Janne bodde.

Nu fanns där brännvin i hemmet hvar lördag och söndag. Det bjöds öfver lag, och Petter tyckte, att en sup inte ändå kunde skada, helst han slapp att gå till krogen och köpa den, utan fick den till skänks. Det vore ju orätt att försmå Guds gåfvor, då man fick dem för ingenting. Ohöfligt vore det dessutom att neka sin egen värd att taga ett glas, då han bjöd.

Men ohöfligt var det också att icke bjuda igen, när man först själf blef bjuden, en sådan snålvarg ville han då icke vara. Dessutom, tänk *så billigt*, så orimligt *billigt!* På krogen kostade en sup 7 öre och på Reimersholm icke mer än jämt hälften. Det var ju en ren vinst man gjorde. Petter sände efter ett stop, han också, för en gång gjorde detta icke det minsta. Det kostade knappt en krona.

Det var stor skada för Petter, att Janne just den första oktober gifte sig och flyttade ifrån honom. Han blef därigenom mera lämnad åt sig själf. Besöken i kyrkan om söndagarna blefvo mera sällsynta och upphörde slutligen alldeles. Man satt i stället hemma och spelade kort och söp. Priset på det tiodubbelt renade var så orimligt billigt, att man gärna kunde spela knack eller kille om ett halfstop — det betydde rakt ingenting. Man hade god förtjänst och hvad gjorde då 50 öre till eller ifrån? Och så var det ju ingen fara för hälsan, det var rakt omöjligt att få delirium af det brännvin man köpte på Reimersholm. Korteligen, den beskedlige smålandsdrängen Petter blef för det billiga prisets och den oskadliga varans skull en supare. Men något farligt var detta så mycket mindre, som han i alla fall skötte sitt arbete ordentligt och sände ännu en gång hem penningar till mor och far.

Snart skulle han köpa deras stuga åt dem. Han skulle nog visa, att han var en bra karl och en god son, fastän han om söndagarna kunde taga sig ett rus liksom andra hyggliga Stockholmare.

Flere gånger hade det under sommarens lopp kommit bref från Petter till Sven. Han kunde icke nog uttömma sig i loford öfver all den härlighet, som mött honom i Stockholm och huru lätt det gick att förtjäna penningar! Att Sven borde komma upp, det var klart som dagen, och att han här snart skulle göra lycka — det var så visst, som att solen sken på himmelen. Sven fick en grufvig längtan till Stockholm. Föräldrarnas stuga blef honom för trång. Han måste ut och se världen, han också. När Petter fått det så bra, så skulle väl icke han få det sämre.

Men mor ville inte! »Du vet, Sven, far är gammal och klen och du kan behövas hemma, eljes skulle du väl få ge dig af; men det går ju ingen nöd på dig, vet jag», sade hon.

Gummans envishet gick Sven djupt till sinnes. »Mor, I får inte vara så envis», sade han. »Petter förtjänar ju stora pengar och det vill jag göra med.»

»Käre gosse, de som rika vilja vara, falla i fara och många skadliga begärelser», invände gumman. »Du vet inte, du, stackars gosse, huru 'skam' lägger ut sina snaror för ungdomen i ett sådant Sodom som Stockholm är. Stanna du hemma, gossen min, annars dö både far och jag», snyftade den gamla kärleksfulla modern och torkade sina ögon med förklädessnibben.

Ja, Sven blef väl stilla några dagar, men så kom åter reslusten öfver honom, och nu blef han ond och förargad på »gumkräket», som inte kunde unna honom att resa ut och bli lika lycklig som hans barndomsvän Petter.

»Ja, gumma, det är ingen annan råd än att låta honom fara», menade gubben. »När barnet får sin

vilja fram, så gråter det inte, det kan ju gå bra för Sven, och vi få hoppas det bästa; jag fruktar det inte blir så bra här hemma heller, om vi tvinga honom kvar.» Modern lät öfvertala sig. Sven fick löfte att resa, och därmed var han mycket belåten. Vid afskedet hade modern underliga »känningar i bröstet», som hon uttryckte sig. Hon led i sitt innersta och fruktade mycket, att någon olycka skulle drabba hennes käre gosse.

»Mätte Gud bevara dig, Sven, så att det icke går dig, som det gick den förlorade sonen. Det såg nog lysande och bra ut för honom, när han gick åstad; men huru mycket fick han ej lida och huru usel kom han icke åter till fadershuset.»

»Inte ska' ni vara ängslig för mig, mor, jag skall nog ta mig te vara», försäkrade Sven. »Icke blir jag heller länge borta, i höst kommer jag åter, och då ska' I få se jag har förtjänt mycket pengar.»

Samvetet gjorde dock Sven icke så liten oro. Han tyckte själf, att det var hårdt att lämna de gamla, när i synnerhet modern var så ängslig för hans resa, och hon hade ju alltid varit så god och öm mot honom; men å andra sidan hägrade hufvudstaden med all sin härlighet för honom och när han i alla fall nu tagit ut sitt prestbetyg, och hela socknen visste af, att han tänkt resa, ville han icke stå som en stackare inför alla sina vänner och bekanta. Sven sade sina föräldrar farväl och — reste.

Kommen till Stockholm fick han genast arbete vid kajbyggnaden nedanför Riddarhuset. Allt gick förträffligt. Sven förtjände bra med penningar, lefde sparsamt och bodde hos ett hyggligt folk på Timmer-

mansgatan. Mycket olik sig tyckte han dock, att Petter blifvit på det år han varit borta. Det forna anständiga och blygsamma uppförandet var förändradt. Den yttre vördnad och aktning han hade haft för Guds ord, var äfven försvunnen. Petter hade lärt sig svärja och supa och ville aldrig gå med i kyrkan om söndagarna. Det gjorde Sven hjärtligt ondt att se Petter dessa dagar, då han var ledig från arbete, sitta hemma och spela kort och nästan hvarje söndag vara drucken; själf stod han dock envist emot alla Petters försök att förmå honom deltaga i dessa nöjen. Som Sven icke hade andra bekanta i Stockholm, gick han dock fortfarande till honom om söndagarna; men då han ständigt vid sina besök blef uppmanad att deltaga i dryckeslag, blefvo besöken allt färre, och slutligen upphörde de helt och hållet. Sven fann sig på det hela taget icke så litet sviken i sina förhoppningar på Stockholmslifvet. Han var från barndomen van vid en viss gudsfruktan. I hans hem hölls alltid morgon- och aftonbön, och aldrig gick man där till bords som oxen till krubban, utan man bad först Gud välsigna maten. Allt sådant var länge sedan bortlagdt hos såväl Svens kamrater som värdfolk. I stället för bön förekommo blott eder och svordomar. Till en början längtade Sven hem till den stilla småländska landsbygden, hvilken han så tanklöst lämnat, men han blygdes att visa denna känsla. Både hans nuvarande kamrater och hans hemmavarande skulle endast göra narr af honom, och därför sväljde han mer än en gång ner tårarna, då han tänkte på hemmet och sin nuvarande ställning.

Det var i synnerhet när det kom bref från mo-

dern, som han hade svårt att behärska sin rörelse. Då gick han ibland ut i förstugan och grät. Men vanans makt är stor. Sven blef så småningom mera förtrogen med de nya förhållanden, i hvilka han kommit, och efter hand bleknade minnena från det gudfruktiga hemmet — en och annan svordom halkade till och med öfver hans läppar, liksom ett och annat glas af Reimersholmsbolagets billiga tiodubbelt renade halkade genom hans mun. Man måste taga seden dit man kommer, tänkte han, och så började äfven han halka utför. Dock måste det erkännas, att han aldrig öfverlastade sig — ändock brännvinet var så billigt — han var blott måttlighetssupare, och därmed tröstade han sitt samvete.

Arbetet vid kajbyggnaden gick sin jämna gång och Sven förtjänade ganska bra, så att han i början af november hade en besparing af etthundratrettio kronor. Dessutom hade han lånat bort till kamrater en och annan femkronesedel. Särskildt hade Petter, som på senare tiden blifvit allt mer nedsänkt i dryckenskapslasten, legat efter honom och lånat. Han, stackars Petter, fick numera aldrig en slant öfver, utan började tvärtom sätta sig i skuld här och där.

Den fjärde november kom ett bref från Svens hem. Det var skrifvet af hans svåger, men i moderns namn. Hon uttalade däri sin ängslan och oro för sonen och sin längtan att så fort som möjligt få honom hem. Hon visste icke själf, huru det kom sig, men hon hade en bestämd aning om, att någon olycka skulle träffa honom, om han icke snart reste ifrån Stockholm, och hon hade ingen ro hvarken natt eller dag. Svågern tillade i brefvet: »Käre Sven, ge dig

af hem, ty mor mister visst annars förståndet, så orolig är hon.»

Detta bref gjorde slag i saken. Sven beslöt resa. På torsdagen utbetalades arbetslönen, och vid samma tillfälle underrättade han byggmästaren, att han ämnade sluta med sitt arbete och resa hem.

»Hvarför det?» frågade denne. »Du kan ju få godt arbete här hela vintern?»

»Jag måste resa, ty det är illavullet med mor», svarade Sven, »hon är sjuk och jag vill hem och se till henne.»

Han fick sin aflöning, gjorde upp räkning med byggmästaren och slutade sitt arbete samt gick hem för att packa ihop sina saker.

* * *

Genom storm och snöyra hade den ångbåt, med hvilken Sven på lördagsmorgonen tänkt fara hem, blifvit fördröjd, så att han icke kunde gå ifrån Stockholm förrän på tisdagen följande vecka. Han måste således ännu några dagar uppehålla sig i hufvudstaden. På lördagen och söndagen gick han och sade farväl till några bekanta, som han fått under sommaren. Bland dessa var äfven en matros på en af de ångbåtar, som gå mellan Stockholm och Upsala, hvilken på söndagen låg öfver vid Riddarholmen. Till honom gick Sven på middagen, sedan han först varit hos Petter och suttit och språkat med honom en stund samt tagit hälsningar med sig till Småland. Petter följde med ned till Riddarholmen för att hälsa på matrosen. Denne bjöd de båda småländingarne på

middag jämte åtföljande traktering af brännvin och öl. Det ansågs af Sven för en gifven sak, att han i sin tur skulle bjuda igen, och de tre männen följdes därför till en annan krog, där ett par supar och ett par halfbuteljer öl tömdes. Sven var dock så försiktig, att han, som han själf berättade, »bet af» sina supar, d. v. s. han tömde sitt glas blott till hälften.

Petter däremot tömde sina i botten och turen för honom var nu också inne att bjuda, men han var, som vanligt numera, alldeles utan penningar och bad därför Sven att få låna 50 öre.

»Nej», svarade denne, »du kan betala mig de fem kronor du lånt af mig först.»

»Du skall ha både dem och de 50 öre jag nu vill ha, innan 'den lede' får tofflorna på sig i morgon bittida», försäkrade Petter med en ed — och blodet rusade upp i hans redan af brännvinet upphettade ansikte, så att det blef rödt som en pion.

Sven kastade fram en femtiöres slant på bordet. Petter tog den, under det han sökte dölja sin stigande vrede och rekvirerade tre små supar med öl.

När de suttit en stund och pratat om hvarjehanda, slog klockan i Storkyrkotornet 5, och krogjungfrun tillkännagaf, att herrarne måste gå, ty krogen skulle stängas under aftonsångsgudstjänsten. Sjömannen tog afsked af de båda vännerna och skyndade till sin ångbåt. Sven och Petter vandrade ned till Blasieholmshamnen för att taga närmare reda på, när ångbåten till Kalmar skulle gå. Snart var timmen mellan 5 och 6 slut och då de gingo från Blasieholmshamnen, mötte de en stor hop människor, som stälde sina steg till Blasieholmskyrkan.

»Hvilka galningar! De ska nog gå i läsarkyrkan», läspade Petter, i det han stappade fram med osäkra steg genom folkmassan.

»Det är nykterhetsföredrag i afton i Blasieholmskyrkan», förklarade en äldre man, som hört Petters anmärkning, »vill ni inte följa mig in och höra på?»

»Nej, det vilja vi rakt inte — ty det är endast svärmeri och galenskap», förkunnade Petter, i det han försökte se nykter ut.

»Jo, Petter, vi gå väl med in en stund», inföll Sven, »det är så länge se'n jag var i någon kyrka.» Sven drog Petter med sig och försökte få honom att vända om.

»Tror du jag är galen?», frågade Petter och slet sig lös. »Nej, jag vet på förhand hvad presten skall säga, och jag kan inte tåla de där vattendyrkarne.»

»Huru kan du veta hvad presten skall säga, innan du hört honom?» invände Sven.

»Jo, ser du, han ska' prata om, att alla, som ta sig en ärlig sup, komma till helvetet, och alla som dricka bara vatten, de äro riktiga änglar, förstår du, jag känner till det där, jag. De äro högfärdiga, egenrättfärdiga kanaljer allihop — de unna inte en stackare en sup emellanåt.» Sven hade så gärna velat gå in i kyrkan; men eftersom han inte fick Petter med sig, ville han inte skiljas ifrån honom sista kvällen de voro tillsammans och så — försummade han kallelsten. De gingo fram mot Karl XIII:s torg öfver Gustaf Adolfs torg och Norrebro och fortsatte färden genom Österlånggatan. Krogarna voro åter öppnade och lågo frestande i deras väg.

»Nu kan du gärna bjuda på en afskedsknäpp», uppmanade Petter.

Sven tyckte väl, att Petter hade fått nog för den gången; men han ville icke visa sig snål, och därför bjöd han på en sup och ett glas öl. Men detta var mer än Sven själf tålde. Han blef nu själf något »upprörd», som han sade upptecknaren af dessa rader, — och nu gingo de in på alla krogar i deras väg ända upp till Glasbruksgatan, där Petter bodde. Komna utanför Petters port ville Sven gå vidare, men innan han gick, frågade han:

»Petter, jag får väl mina penningar i morgon?»

»Ja, dem skall du få; men du skall äfven få betalt för det du i sjömannens närvaro sade, att jag var skyldig pengar» — därvid drog Petter Sven in i portgången och fattade honom under en fruktansvärd ed i kragen och slog honom till marken. »Nu skall jag se hjärtblodet på dig, din usling», stönade han och ställde sig med båda knäna på hans bröst samt slog och klöste honom förfärligt i ansiktet.

»Är du galen, Petter, eller hvad tänker du på — du vill väl inte ta lifvet af mig?» frågade Sven, i det han försökte komma från sin plågoande. Blodet rann i det sönderklösta ansiktet och den snygga, nyligen köpta ytterrocken, var sönderrifven. Förskräckt började Sven ropa på hjälp, men på det ingen i huset skulle höra slagsmålet, drog Petter Sven ut på gatan, och där sökte han få upp en gatsten för att med den gifva honom dråpslaget. Detta lyckades emellertid icke. Sven sökte undkomma, men greps ånyo af Petter, som slog omkull honom och bombarderade honom med knytnäfvarna. »Dö skall du»,

skrek Petter. Vid Svens förnyade rop på hjälp kom först en kvinna ned utför trappan och skyndade in till värden, ropande: »Andersson, de båda smålänningarne ha kommit i slagsmål.»

Andersson skyndade ut på gatan och skilde slagskämparne åt, i det han tog Petter i kragen och slängde honom våldsamt mot väggen.

»Hvarför ska' ni slåss, era galningar?» frågade Andersson, förargad att på detta obehagliga sätt blifva störd på sena kvällen.

»Du hade kunnat komma förr, så hade jag sluppit se ut på detta sätt», svarade Sven och pekade på sitt blodiga, sönderslagna ansikte.

»Ja så, är det tacken för det jag kommit och hjälpt er, så må ni slåss bäst ni vill, edra stackare», fräste Andersson och gick åter in. Nu rusade Petter för tredje gången på Sven och kastade omkull honom på gatan. För att rädda lifvet, drog Sven upp sin knif och måttade därmed tre hugg, som träffade Petter i halsen och skuldran.

»Du begagnar knif, din bof», svor Petter och skulle just gifva dråpslaget åt Sven, då han häjdades af Andersson, som nu för andra gången kom ut för att göra slut på slagsmålet. Han lyckades få in Petter, och Sven skyndade blodig och sönderrifven, som han var, till sin bostad.

Följande morgon, så snart han vaknade var hans första tanke på den olycksbringande knifven och föregående kvällens händelser. Han sprang upp och såg sig i spegeln. Det var förfärligt, så illa han var tilltygad, så som han nu såg ut, var det icke möjligt att resa hem till Småland — han måste stanna i

Stockholm, tills ansiktet blef någorlunda läkt. Sedan han så godt sig göra lät tvättat af blodet, begaf han sig till Petter för att höra efter, huru det var med honom, samt för att få igen sina penningar.

Petter låg ännu. »Det var förskräckligt, så du bar dej åt i går, Petter, en kunde tro du riktigt mistat vettet», började Sven. »Ja, Sven, det var mitt fel att vi slogos. Det hade aldrig händt, om inte det fördömda brännvinet varit. Det billiga Reijmersholmsbrännvinet har för mig varit den största olycka; men nu är det som det är, en vet bra litet för sig.»

»Du skall ej vara arg på mig för det jag var olycklig och drog knifven», bad Sven.

»Det var mitt fel, helt och hållet», suckade Petter och vred sig i sängen. »Hälsa du hem till 'vårt', men bry dig ej om att nämna hur jag har det — det tjänar ingenting till att göra de gamla sorg. Lofva mig, att du ingenting säger, när du kommer hem. Det skall nog bli bättre med mig. Dina pengar skall du ha, blott jag får litet tid på mig.»

Sven lofvade att ej nämna något till Petters föräldrar, och så skildes de båda barndomsvännerna åt. Sven gick åter hem till sitt kvarter och satt hemma hela dagen.

På tisdagsmorgon sade Petter till sitt värdfolk, att han skulle upp och gå till sitt arbete — klockan var då icke mer än något öfver fyra.

»Du kan gärna lugna dig, Petter», svarade Andersson, »det är alldeles för tidigt att gå upp ännu.» Petter rusade dock upp och tände en stryksticka; men när han fick se, att klockan ej var mer än fyra, lade han sig igen och somnade. Andersson hade re-

dan varit ute en god stund i arbete, men när han kom hem, låg Petter ännu och sof. Andersson sade då till sin hustru, att hon gärna kunde väcka Petter framåt niotiden, ifall han då ville gå ut på arbete. Hon gjorde så. Petter låg med ansiktet vänt åt väggen. När hon ropat ett par gånger på honom utan att få något svar, gick hon fram till sängen och ruskade på honom. Petter vaknade icke. Han skulle aldrig vakna mer i detta lif. Han var död.

Anderssons hustru skyndade ned till polisvaktkontoret och underrättade om dödsfallet och omnämnde äfven det på söndagskvällen försiggångna slagsmålet mellan Petter och Sven.

* * *

Sven satt på tisdags förmiddagen hemma i sitt rum med värkande lemmar, svidande sår i sitt ansikte och sinnet fullt af oroliga tankar. Huru annorlunda skulle icke allt ha sett ut, om det eländiga brännvinet icke varit. Om han hörsammat den vänliga inbjudningen till föredraget i kyrkan, hade han nu, lycklig att ha vänt Stockholm med all dess synd och uselhet ryggen, suttit på ångbåten på väg till sin hembygd. Nu måste han vänta minst en vecka, innan han kunde resa hem, och hvad skulle hans staccars mor tänka — han hade ju skrifvit, att han skulle komma hem med första båt. Försjunken i dessa tankar stördes han af en knackning på dörren. Tre män inträdde. Den ene bar polisens uniform, de två andra voro civilklädda.

»Där står mördaren» utropade den ene af desse,

en bekant till den döde, pekande på Sven, hvilken vid dessa ord vacklade och föll afsvimmad mot golvet. Återkommen till medvetande underrättades han, att Petter på förmiddagen hade dött och att af förberedande polisundersökning var ådagalagdt, att Sven på söndagskvällen med honom varit i slagsmål och därvid begagnat lifsfarligt vapen. Han måste därför nu följa polistjänstemännen ned till poliskammaren, där han efter en kort rannsaking förklarades skyldig träda i häkte.

Sven fördes genom den lilla trappa, som leder upp från poliskammaren till Stockholms rannsaktionsfängelse. Cellen n:o 118 öppnades och Sven förde in. Celldörren låstes med dubbla lås, och innanför den satt den nyss förut så hederlige och aktningssvärde bondsonen från Småland inspärrad, tilltalad för dråp. Det svindlade för hans ögon. Var han vaken eller drömde han? Kunde det vara möjligt, att han, som nyss stod färdig att lycklig och fri resa hem till sina efter honom längtande föräldrar, nu satt inspärrad som en usel förbrytare inom fängelsets hemska murar?

Ja, det var ingen dröm, utan den dystraste verklighet. Sven var en fånge, en dråpare — han var orsak till en människas förtidiga död! Hvilket gränsöst elände. Som ett lejon i sin trånga bur gick han af och an i den lilla cellen, vridande sina händer i stum förtviflan. Det var tyst omkring honom som i grafven. Icke ens vaktkonstaplarnes steg hördes, ty ljudet af deras fötter borttogs af mattorna i korridorerna.

Så snart Sven hunnit något sansa sig och reda sina tankar, började han skåda tillbaka på den tid,

som nu låg bakom honom. Allt framstod så tydligt för hans inre blick, som lefde han om sitt lif på nytt, och hans ungdoms märkligare tilldragelser syntes så klara, som hade de varit målade på fängelsemuren. Han såg den hvita sockenkyrkan med sin röda klockstapel skymta fram mellan löfträden. Han stod själf därinne jämte andra socknens barn. Han stod tillsammans med dem alla i koret och svarade på prostens frågor. Huru uppriktigt lofvade han icke då, att vara Guds förbund trogen. Far och mor voro med. De voro så glada åt sin gosse, som svarade så redigt på alla förståndsfrågorna. Ja, Sven kom ihåg sin första nattvardsgång och huru kärleksfullt han tyckte Frälsarens bild från altartaflan blickade ned på honom. Ännu ljödo i hans öron tonerna af den sköna nattvardspsalmen:

»Hvad röst, hvad ljuflig röst jag hör,
Upp, själ, och fira som sig bör
Den dag, som Herren gör!
I dag till dig sker Herrens ord:
Kom i min famn, kom till mitt bord.»

Lika lifligt stod för hans minne hans ungdoms dagar i det kära, lugna föräldrahemmet med dess gammaldags gudsfuktan, heder och tro; hans olyckliga längtan att få resa till Stockholm och alla hans moders varningar, böner och tårar kommo honom äfven i sinnet. Och slutligen det sista brevet från svågern och de därpå timade händelserna, supandet, slagsmålet, knifhuggen, Petters död, arresteringen, poliskammaren, fängelset! O, hans hjärta ville brista af grämelse och förtviflan! Han vred sina händer och suckade: »min mor, min älskade mor — o, hvad har

jag gjort för att löna din ömhet och kärlek? Och allt detta för det förbannade brännvinets skull.»

Han sjönk ned på den lilla väggfasta pallen och lutade hufvudet i händerna. Det var som ville han kvävas — han tänkte öppna fönstret för att få en smula frisk luft. Ack, det satt högt uppe vid taket, han kunde ej nå detsamma. Men tungt var det att andas och timmarna skredo fram långsamt, som voro de veckor och månader. Sven hade god tid att tänka. Någon egentlig hjärteånger öfver dråpet kände han icke; ty han förstod icke annat, än att han där vid lag endast försvarat sitt eget lif. Hvad som däremot grämde honom utsägligt var den sorg han dragit öfver sina föräldrar. Han skulle nu skriva och förklara orsaken hvarför han ej kom hem. Han fick visserligen papper samt bläck och penna, men han visste icke, huru han skulle börja eller sluta.

Nej, det ville rakt icke gå — han var så olycklig, att han icke kunde tänka en redig tanke.

På den lilla bokhyllan upptäckte han en psalmbok. Han tog den och minnet af hans första nattvardsgång kom honom åter i sinnet. Han slog upp och läste den 153 psalmen. När han kom till fjerde versen:

Lik Petrus, jag på villans stig
Förnekade och glömde dig o. s. v.,

fick hans beklämda bröst luft. Han brast i gråt, och tårarna lättade hans sinne. Efter någon stund kunde han skriva det ödesdigra brevet, som skulle lämna den sorgliga underrättelsen om hans nuvarande ställning.

Att detta bref skulle framkalla sorg och hjärte-
kval i hemmet, kunna vi lätt inse. Det dröjde icke
länge, innan Sven fick ett svar fullt af tröstande och
förlåtande ord; men tillika underrättelse om, att fa-
dern, som redan länge varit sjuk, hade tagit Svens
svåra brott och olycka så djupt till sinnet, att han
väl aldrig skulle komma sig före mer i denna värld.
Brefvet var för öfrigt fullt af förmaningar till Sven,
att han nu skulle fly till Herren i sin nöd och söka
förlåtelse och frid genom Frälsaren, Herren Jesus
Kristus, som lidit och dött äfven för så stora syndare
som dråpare och röfvare.

Ja, Sven läste och bad nu natt och dag, men
friden ville ej komma. Han kände sig så fullständigt
öfvergifven af både Gud och människor, att icke en
enda stråle af hopp lyste fram i hans mörker. Det
var så mycket, som tyngde hans kvalda själ. Faderns
sjukdom och kanske snara död, förorsakad af sorg
öfver sonens brott; den troende moderns djupa be-
dröfvelse; hans egen förspillda framtid och slutligen
den mördade kamratens och barndomsvännens hemska
bortgång ur tiden — allt detta jagade sömnen från
hans ögon om natten och friden från hans själ under
dagens långsamt framskridande timmar.

Medikolegalbesigtningen af Petters kropp gaf vid
handen, att hans död förorsakats af det våld han un-
dergått. Sven hämtades från fängelset till rådstufvu-
rättens femte afdelning, dit målet blifvit förvisadt.
Vittnen hördes efter afläggande af den föreskrifna
eden. De intygade, att Petter och Sven varit i slags-
mål med hvarandra den omnämnda söndagskvällen.
Ett af vittnena, en tjänsteflicka, uppgaf, att hon i

mörkret sett något blixtra i Svens hand, hvilket hon antagit vara en knif.

På domarens fråga om Sven begagnat knifven mot sin motståndare, svarade han, att han för att rädda sitt eget lif gifvit Petter tre eller fyra knifstyng — dock utan att veta hvar eller huru de träffat. Under strida tårar och snyftningar erkände han allt som lades honom till last, och dömdes på grund af vittnenas intyg och egen bekännelse för dråp af hastigt mod att hållas till straffarbete i sex år.

* * *

Sven hade förklarat sig nöjd med domen och skulle därför med första fängtransport föras till Nya varfvet vid Göteborg för att i denna anstalt aftjäna sitt straff. Sven afreste tillsammans med tvenne andra fångar en af de första dagarna i december. Full vinter hade då inträdt. En isande nordanstorm svepte öfver landet och snön föll i stora massor. Ehuru betydligt försenadt kom dock tåget lyckligt till Falköping; men en kvart timmes väg från denna station fastnade lokomotivet i en snödrifva. Alla försök att få tåget loss ur sina snöbojor voro fåfänga och med hvarje ögonblick lade nordanstormen nya massor af snö till de stora drifvorna. Den lilla ångmaskinen, som i slutet af hvarje tåg finnes i den s. k. finkan för att uppvärma kupéerna, slocknade, och snart sutto passagerarne i full vinterkyla i sina kupéer. De, som hade pälsar och andra varma vinterplagg med sig, kunde väl någorlunda reda sig; men de stackars fångarne ledo förfärligt af kölden. Fångdräkten förmådde ej utestänga kylan och järnbojorna omkring deras

fötter voro icke heller ägnade att värma upp de olycklige. Efter fyra timmars fruktansvärdt lidande fingo de ändtligen tillstånd att lämna sina platser och genom drifvorna arbeta sig fram till närmaste station. Det var en mödosam vandring genom alnsdjup snö och med snögloppet våldsamt piskande i ansiktet. Då Sven kommit fram till stationen, voro hans krafter alldeles uttömda. Hans båda händer voro svårt frostskadade, och dessutom hade han under de fyra timmar han suttit i den kalla fångkupéen blifvit så förkyld, att han var sjuk. Vid framkomsten till Nya varfvet fick han genast sin plats på sjukhuset, där han låg i fyra långa månader. Hans händer förbättrades visserligen, dock icke så, att de blefvo fullkomligt färdiga igen, utan har han men af denna färd för hela sitt lif. Hans hälsa blef ock för alltid förstörd, i det han genom förkylningen erhöll en magfistel, som ännu i dag förorsakar honom mycket lidande. Till denna kroppsliga smärta kommo äfven utsägliga själskval.

Snart ingick underrättelsen om faderns död, och som hans måg, en landthandlare, kommit på obestånd och fadern var i borgen för honom, måste hela kvarlåtenskapen säljas för att betala skulden. Modern stod således på gamla dagar på bar backe och ende sonen, hvilken nu så väl behöft vara hennes stöd och hjälp, hade att tillbringa sex långa år i straffängelset.

I detta nattliga mörker gick dock så småningom ljus upp för Svens bedröfvade själ. Detta ljus kom från Guds heliga ord, Guds dyra nådelöften och försäkningar om förlåtelse för den botfärdige syndaren. Om och om igen läste han berättelsen om den förlorade sonen. Hans egen historia var ju så lik den-

nes och Herren Jesus hade ju framställt denna liknelse för att därmed visa förtappade syndare, huru den himmelske fadern är sinnad mot dem. Jesus hade ju uttryckligen försäkrat: »Sammalunda varder det glädje i himmelen öfver en syndare, som omvänder sig och lefver.»

Detta försökte Sven nu tillämpa på sig; men den väg som leder till lifvet är smal och dess port är trång — det går icke så lätt för en syndare, som vet med sig huru han handlat, att blott *tro* och därmed varda hulpen. Nej, Sven hade att kämpa med tvifvel och anfäktningar. Ymnigt flödar nådens rika källa af tröst och hugsvalelse för den ångerfulle och botfärdige; men äfven det ordet står fast, att synden medför många plågor, mycken nöd, att ångest och bedröfvelse komma öfver hvar och en själ, som gör illa. För ett öfver synden förkrossadt hjärta hjälper det föga att säga: »jag tror, jag tror», däraf uppkommer ingen frid. Gud själf måste i sin tid utföra sitt verk och genom sin helige Ande med sitt ord öppna hjärtats och själens öga för den eviga grund, hvarpå vår frälsning hvilat. Så skedde ock med Sven. Han fick omsider syn på Jesus, på hvad han gjort och lidit, och först vid hans kors aflyftes Svens börda. Där fick han läkedom för hjärtats svidande sår, där tystnade samvetets anklagande stämma. Den förlorade sonen hvilade trygg i sin faders armar, väl utvärtes klädd i fångdräkt, men invärtes prydd med den »yppersta klädningen», syndernas förlåtelse. Länges bad han äfven Herren om ett yttre tecken till hans nåd, och detta fick han ock. Han hade af fångpredikanten begärt Herrens nattvard. Samma dag detta förunn-

des fången, fick han besök af sin moder. Hon hade företagit den långa färden från Kalmartrakten till Göteborg. Den gamlas ord voro fulla af förlåtelse och kärlek. Det var den ljufvaste dag Sven i sitt lif upplefvat. På förmiddagen, den sköna, solbelysta sommardagen, låg han vid Jesu bord och på eftermiddagen i sin moders armar. Vid hennes bröst fick han än en gång såsom fordom då han var barn, gråta ut sin smärta, sin ånger, men ock sin tacksamhet för kärlek och nåd.

De sex åren skredo sakta fram; tiden blir lång inom fängelsemurarna, men för Sven blef den dock dräglig, ty utom den inre frid han fått, bevekta Gud äfven människors hjärtan att bevisa honom mycken godhet, och till fängelsedirektörens heder skall Svens vittnesbörd om honom icke saknas i denna berättelse: »Han sade aldrig ett ondt ord åt mig på hela tiden, utan var alltid god och vänlig mot mig.»

Vi äga grundadt hopp, att Sven, som fortfarande är mycket sjuklig, snart skall få flytta dit, där ingen sorg och inga tårar och ingen synd mer är; men här på jorden har den unge mannen dock ett förfeladt lif. Visst är han i första rummet själf skulden därtill, och visst var Petters sorgliga slut också förorsakadt af honom själf; men ingen människa med oförvilladt omdöme skall någonsin kunna förneka, att ett förfärligt ansvar, en fruktansvärd dom rufvar öfver den eller dem, hvilka under ett falskt sken af kärlek till den fattige, af hycklad omtanke för arbetaren, narra den enfaldige att köpa och till sin timliga och ofta eviga skada förtära *billigt brännvin*.

Fall och upprättelse.

Det var mönstring på centralfängelset. Fångarne voro uppställda i öppen fyrkant på fängelsegården. Dessa hundratal gråklädda, samhällets olycksbarn, samlade på ett ställe, göra ett gripande intryck på den, som första gången får bevittna en sådan mönstring.

De höga gråstensmurarna, de med skarpladdade revolverar och sablar beväpnade konstaplarne, de likaledes med skarpladdade gevär försedda vaktposterna, och så alla dessa för mer eller mindre grofva brott sin frihet förlustiga, allt detta framkallar en känsla af obeskriflig beklämning, af smärta och medlidande. I alla dessa ansikten läses en historia om lidelser, brott och kval. Hos mången är blicken slö och likgiltig, en trogen återspeglning af hjärtats hopplöshet. Hos en och annan, men blott hos ett ringa fåtal, läser man ännu i blicken något hopp, något af en ej helt och hållet slocknad kärlek till lifvet.

Bland dessa senare fanns en, som väckte min uppmärksamhet. Jag såg honom äfven vid gudstjänsten i den lilla fängelsekyrkan. Han spelade orgeln och tog upp psalmerna.

Ström, vi kalla honom så, var ganska olik de andra fångarne. Väl fanns ingen skillnad i klädedräkten, i de yttre villkoren, och likväl märkte man en stor olikhet. Den enkla grå fångtröjan var fri från fläckar, den var renborstad. Håret låg snyggt och omsorgsfullt kammadt. Öfver det hela låg något, som förrådde herremannen under fångtröjan. Ur ögat trängde en blick, full af hopp, längtan och stilla undergifvenhet.

Jag slog mig i samspråk med Ström.

Det var en öfvermåttan sorglig historia han hade att förtälja. Hans lefnads vår bådade för honom en sommar, full af ljus, lycka och glädje; men det blef ett nödår i stället. Han råkade ut för en öfversvämning, i hvars vilda vågor så otaligt många gått för tid och evighet förlorade. I de vågorna neddrogs också Ström. Det var i den svenska olycksbringande brännvinsflodens vågor. Och så var det slut med de ljusa förhoppningarna, de glada framtidsutsikterna.

Ström hade fått en jämförelsevis god uppfostran. Efter sin konfirmation kom han i handel hos en af sin faders goda vänner och blef där omhuldad såsom barn i huset. Allt artade sig väl. Ström var en flink och hurtig pojke, frisk och lefnadsglad och liksom klippt och skuren att stå innanför en disk.

Hans principal uttryckte flera gånger sin belåtenhet med gossens lofvande anlag för köpmansyrket.

Mor och far fäste stora förhoppningar vid sin son. Han skulle blifva deras ålders stöd och glädje.

Men principalen hade en son, som ännu fortsatte sina studier i elementarskolan. Han var en stackars bortskämd] gosse. Medveten om att han var en rik mans son, gjorde han sig ej brådtom med sina studier. »Han behöfde inte lära sig så mycket», påstod han. En till ytterlighet svag moder stärkte honom i denna fördärflika uppfattning.

Karl Moring var en sprätt och ville leka herre, men var för öfrigt af en mild och beskedlig natur. Han tog allting lätt; hade lätt att af sin moder erhålla penningar och kunde med dessa lätt tillfredsställa sitt begär efter förströelser och njutningar. Men enär det var skolungdomen förbjudet att visa sig på schweizerierna, hade han funnit en annan utväg att tillfredsställa sin vaknade törst efter starka drycker. Inne på gården låg ett litet hus med tvänne våningar och två rum i hvardera. På nedra botten bodde handelsbiträdena och en trappa upp hade unge herrn sin studerkammare.

Ström och Karl blefvo goda vänner. Detta blef Ströms olycka. Han fick flytta upp i det ena rummet och bodde således tillsammans med sin principals son och arfvinge.

Där dracks och spelades.

Så otroligt det låter, är det lika fullt sanning, att svagheten, för att icke säga brottsligheten, hos Karls moder gick så långt, att hon själf gaf sonen den ena punschbuteljen efter den andra. Karl dukade ock snart under och blef en lastbar, olycklig människa. Vi lämna honom här, sedan vi blott i förbigående

omnämnt, att han vid faderns död sattes under förmyndare, sedan han inom några få år förstört största delen af sitt ej obetydliga arf. Han dog vid några och trettio års ålder, försupen och förstörd af utsväfningar.

Bekantskapen och umgänget med Karl Moring grundlade hos Ström en fördärfelig vana, en olycklig smak, för hvilken han af naturen icke hade några egentliga anlag. Han sjönk därför icke heller ned i samma lastbara lif som vännen. Han skötte alltjämt sina åligganden till sin principals belåtenhet, och mot hans karaktär för öfrigt gjordes inga anmärkningar. Men så dog patron Moring. Han fick vid jultiden 18** ett slaganfall, som beröfvade honom talförmågan och gjorde honom lam i vänstra sidan.

För mycket toddydrickande hade i grund förstört honom. Hans ovanligt starka natur hade i det längsta stått emot superiets »långsamma själfmord», och herr Moring kunde skryta med, att ingen i hela staden kunde dricka i kull honom. Han stod bocken i hvarje täflan i denna sport. Men när det kom, som skulle och måste komma, så kom det på en gång och med förfärande våldsamt och öfverraskning.

Den stackars mannen låg sedan öfver 1½ år i fullkomlig hjälplöshet, en varnande bekräftelse på den gamla sanningen, hvad människan sår, det får hon förr eller senare uppskåra. Herr Moring dog från sitt elände på jorden.

Ingenting kunde rädda honom. Ytterst liten var den glädje han slutligen hade af alla sina egodelar.

Syndafloden slukade upp honom själf i de vilda brottsjörarne — han tog en ände med förskräckelse.

Ström lämnade sin plats, hvilken han innehåft i sex år; han var nu en 23 års ung man och började egen affär. Visserligen hade han ej mycket att börja med, men med arbete och omtanke skulle det gå. Och dessutom hade han nu fått något att arbeta och sträfva för.

Agnes hette hon.

Jag vill ej berätta någon kärlekshistoria i den vanliga stilen. Jag skall endast nämna, att Agnes var en flicka, af hvilka det icke går 13 på dussinet. Hon var en enkel prestdotter på tjugu år, hurtig, lefnadsfrisk och glad. De höllo af hvarandra, de båda unga; men ingenting är fullkomligt här i världen. Det rätta underlaget för deras lycka saknades ännu. De hade byggt sitt hus på osäker grund, och det är farligt. När storm och regn komma, undergräfvades den lösa grunden och huset faller.

* * *

Det gick friskt undan med affärerna. Ström hade god handel ty han hade godt handlag med kunderna. Dessutom var det flera orsaker, som gjorde att omsättningen antog allt större omfång. Ström sålde för billiga priser och lämnade god kredit. En mängd folk af olika samhällsklasser fingo sålunda varor på kredit, till jämförelsevis stora belopp, och så stod flaskan hela dagen på bordet inne på kontoret. Ström bjöd sina kunder på både ett och två glas vin. De finare kunderna bjödos till schweizeriet.

Det var något märkvärdigt med Ströms uppblomstrande affärsrörelse; men äldre, förståndiga personer

skakade betänksamt på hufvudet och menade, att den hade icke så litet utseende af svindel.

Den betänksamma Agnes hade oroliga aningar. Det låg någonting otryggt och oroväckande i det virrvarr, hvori hon såg sin trolofvade allt mer och mer nedsjunka.

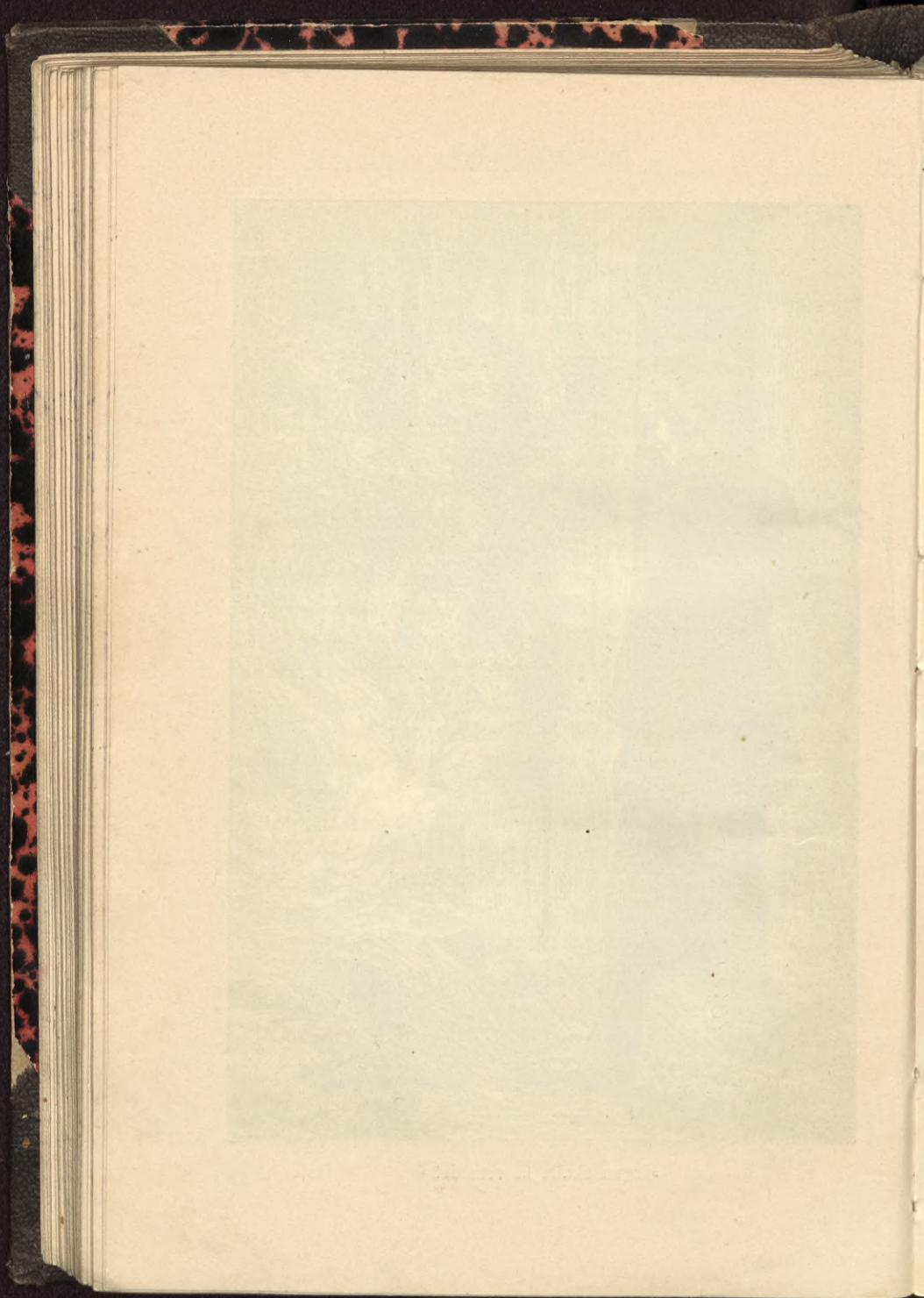
Dock, hvad ville hon, en stackars ung och oerfaren kvinna, göra? Hon förstod sig ju alls icke på affärslifvet och dess mångahanda. Men hon kände på sig att allt icke var så som det borde. Ström var icke heller sig lik. Affärerna upptogo så hans sinne, att han visade sig ständigt förströdd i sin trolofvades sällskap. Saken var den, att han började få allt svårare att kunna infria sina förbindelser. Han hade god kredit; men med förfäran såg han vid sista inventeringen att affären gått med betydlig förlust. En katastrof stod förr eller senare uppenbarligen för dörren. Det var vissheten härom, som gjorde honom olycklig och nervös; ty med en konkurs förlorade han icke blott sin affär och sitt anseende — han skulle därigenom äfven gå miste om det, som för honom var dyrbarare än allt annat. De sköna framtidsdrömmar, som bägrat för hans syn, skulle ofelbart och ohjälpligt ramla. Agnes' föräldrar skulle naturligtvis aldrig medgifva att de finge gifva sig, så snart det visade sig, att han icke kunde sköta sin affär.

Denna visshet var pinsammare än själfva döden. Han älskade sin ungdomsbrud med en så innerlig och varm kärlek, att han ansåg lifvet utan henne för omöjligt, outhärdligt.

Han led af en allt mer öfverhandtagande ångest,

»Ingen skulle få veta det.»

och för att kväfva denna tog han allt oftare sin tillflykt till glaset.

Liksom morfinförbrukaren allt flitigare begagnar den ödesdigra insprutningen för att därmed döfva de af giftet framkallade kvalen, så förför äfven Ström. Han drack mer och mer, för att i ruset finna en stunds glömska af sitt lidande, sin oro och fruktan. Under en af dessa stunder, då hans hjärna var omstöcknad af spritångor, kastade själafienden in en ödesdiger tanke i hans själ. En väg till räddning stod honom öppen. Den var visserligen brottslig, men — ingen skulle få veta det! Därmed tröstade han sig. Hans lager var så högt assureradt, att beloppet, om det brann upp, skulle mer än rikligt betäcka alla förluster och ändock skulle det blifva betydligt öfver. Hans anseende skulle räddas, hans framtid hägrade i ny och skön belysning. Han skulle icke behöfva förlora sin Ägnes, allt skulle blifva så bra!

I sena natten hördes dofva klämtslag från kyrktornet. Brandvaktens trumma dundrade skräckinjagande. Människorna rusade upp yrvakna ur sina bäddar. Elden var lös! Det brann i handelsman Ströms gård. Hela staden var snart i rörelse. Kärror, tunnor med vatten skramlade utefter gatorna mot brandstället. Brandkåren var i rörelse, anford af borgmästaren och fiskalen. Sprutor voro i oafbruten verksamhet, men man sökte förgäfves blifva herre öfver det rasande elementet. Med stor ansträngning lyckades man rädda de närliggande husen, men Ströms gård brann ned till grunden.

Man sväfvade till en början i okunnighet om huru elden uppkommit; men inom kort förnummos

löst framkastade misstankar om mordbrand. Miss-tankarna blefvo allt starkare och många sammanstående omständigheter gåfvo stöd åt det allmänna ryktet. Ström blef inmanad i häkte. Vid första ransakningstillfället erkände han, under djup förkrosselse och ånger, att han anstiftat mordbranden. Domen blef sträng: *tio års straffarbete*, och förlust af medborgerligt förtroende för alltid.

Afskedet mellan Agnes och Ström var hjärtsli-tande. Men i detta sorgens och förtviflans mörker, ned i fängelsets natt, följdes Ström af en hoppets stråle, ett afskedsord, som under de sorgliga omständigheterna verkade välgörande på hans djupt förkrossade sinne. Ensam stod Agnes vid fångkupén, i hvilken Ström fördes bort till det långt aflägsna centralfängelset, där han skulle försona sitt brott. O, hvilket afsked! Hennes hjärta ville brista. Hon kände det såsom hade någon sammanpressat det med starka järnband. Tår efter tår rullade utför de bleka kinderna. Detta lättade. Denna stumma förtviflan, som en lång stund förhindrade henne att säga något gaf vika och intalade honom mod och hopp.

Afgångssignalen ljud från lokomotivet. Tåget sattes i rörelse. Ännu en sista handtryckning och ett sista afskedsord: *Jag väntar!*

* * *

Generalmönstringen var slut. Ström hade fått berätta sin sorgliga historia. Nio år och sex månader hade han nu tillbragt inom fängelsets murar. Ännu sex månader och han vore — fri.

Huru mycket af lycka, som ligger inneslutet i

det lilla ordet »fri», kan endast den fullt uppfatta, som i lång tid varit beröfvad sin frihet. Men ehuru ordet frihet för denne är sammanfattningen af den största lycka, så har för fången äfven friheten sin frånsida. Att efter 10 års fångenskap åter vara fri, att veta det fängelseporten har öppnats och att man nu står utom fängelsets stränga disciplin, måste naturligtvis kännas öfver all beskrifning skönt. Men medaljens frånsida: *saknaden af medborgerligt förtroende*, öfvergifvenheten, skyggheten för människor, kainsmärket i pannan, tanken att alla skola sky f. d. straffången, allt detta gör att straffet för det begångna brottet ej sällan blir svårast *efter* det man blifvit frigifven. För de flesta begynner nu den hårdaste striden för tillvaron, och frestelsen till återfall är utomordentligt stor. För Ström låg dock, genom Guds underbara försyn, framtiden icke så hopplös. I fängelsets hårda skola hade han börjat gifva akt på Herrens ord och nådelöften. Liksom Manasse, först sedan han från sin kungatron blifvit gripen och förd i fångenskap, besinnade att Herren var Gud, så ödmjukade sig ock Ström, fick röna barmhärtighet och lämnade sitt hjärta helt åt sin Frälsare. Han anförtrodde sitt lif och sin framtid i hans hulda herdehänder och hans tro och förtröstan kommo icke på skam. Han fick röna underbara prof på Guds faderliga ledning.

* * *

Kort efter mitt sammanträffande med Ström vid generalmönstringen, befann jag mig på en järnvägsresa. I samma kupé satt en medelålders man, med ett vänligt och intelligent utseende. Vi kommo i

samspråk med hvarandra. Vi utbytte tankar i politiska och sociala frågor, vi talade om orsakerna till den myckna nöden, om arbetarnes ställning, om dryckenskapens förbannelse, om brott och styggelser, som städse följa denna last i spåren. Slutligen kommo vi äfven in på frågan om svårigheten för frigifna fångar, att få arbete och huru just därför många frestas till återfall i brott.

Jag kom snart underfund med, att min reskamrat var en större arbetsgifvare och därtill en varm människovän. Denna upptäckt kom mig att rycka fram med frågan, om han ej skulle vilja använda Ström i sin tjänst, då denne inom kort vore fri.

Saken blef snart klar: jag fick löfte att han ville göra ett försök, och han uppdrog åt mig att därom underrätta Ström.

När denne blef fri begaf han sig genast till sin nya plats. Jag fick underrättelse att han fått börja sitt arbete och att han kände sig innerligt tacksam och glad.

* * *

Ett tiotal år ha förrunnit sedan denna händelse. Då kom jag en dag på vårsidan mot slutet af riksdagen att vandra af och an i den s. k. sammanbindningsbanan, d. v. s. den stora veranda, som förenar första och andra kammaren. En ledamot af andra kammaren närmade sig och bad att få ett litet samspråk. »Jag har en hälsning att framföra till er, öfver hvilken ni säkert skall blifva mera tillfredsstäld, än öfver alla tullstrider. »Det vore godt att få höra något annat än dessa olyckliga och tröttande

debatter», svarade jag och anvisade plats på en af de gröna sofforna i galleriet.

»Jo», återtog kammarkamraten, sedan vi satt oss ned, »jag har en hälsning till er från Eskil Ström, jag förmodar ni kommer ihåg namnet.»

»Eskil Ström», eftersade jag frågande — nej, jag kunde icke påminna mig någon bekant med det namnet.

»Åhja, man kan nog glömma bort en person på tio år; men erinrar ni er icke, att ni för tio år sedan hade en reskamrat, som ni öfvertalade att taga en frigifven.» —

»Nu mins jag — Ström från K—.»

»Alldeles. Jag visste ni skulle bli glad att höra något ifrån honom. Det var min kompanjon ni talte vid, och Ström har nu varit hos oss allt sedan dess. I flera år har han varit kassör på vårt kontor och åtnjuter med full rättvisa vårt odelade förtroende. Visste ni att han gifte sig sedan han kom till oss? Inte? Nå, då kan jag tala om för er, att hans fästmö, som han var förlofvad med innan olyckan skedde, väntade på honom trofast i 10 år. De äro gifta och ha två små trefliga pojkar. Ström har det bra, ska' jag säga, och lefver i de lyckligaste familjeförhållanden.

Förträfflig hustru, Agnes Ström, riktig hushållsmänniska, anspråkslös, duglig och glad.»

»Vår Herre gör underverk ibland, ska' jag säga» — fortsatte den fryntlige riksdagsmannen, i det han tog sig en väldig pris. Han hade gissat rätt. Jag blef verkligen glad åt både hälsningen och underrettelsen, att Ström hade det bra.

Huru många har icke genom superi, brott och

synder kommit i elände; men huru få varda upprättade! Huru mången klagar ej öfver sitt oblida öde och går genom lifvet missnöjd, förbittrad och hatfull, men söker icke själf begagna de medel, som stå honom till buds.

Visserligen! Men må vi icke heller förgäta den sanningen, att det fordras tillmötesgående förtroende och människokärlek för att upprätta den, som en gång kommit på afvägar.

Hvad som under hela tiden stod såsom en vänligt tindrande fyrbåk i Ströms långa fångenskaps natt var en kvinnas trogna kärlek och uthållighet. Hennes trohet under årens lopp, hennes ömma förmaningar till tro och förtröstan ingaf honom mod och kraft att uthärda, vänta och hoppas.

Jag har tecknat upp denna enkla historia för att visa den fallne och förlorade, att det finnes hopp till räddning; för att uppmuntra någon vankelmodig och ostadig till nytt mod och för att visa huru den barmhärtiga kärleken i den himmelske faderns hjärta ännu är mäktig att rädda och förlossa dem, som sitta i mörker och dödens skugga.

Fredrik Ring.

Det var så tyst därinne i sjukrummet. Rullgardinen var nedsläppt för att utestänga dagsljuset som plågade den sjukas ögon. Det ringde sakta på tamburklockan.

En liten ljuslockig gosse med klara blå ögon sprang för att öppna dörren.

Det var läkaren, den gamle hvithårige och vänlige doktorn, som kom.

»Huru är det med mamma i dag, min gosse», frågade han, klappande gossen på hufvudet.

»Jag tror mamma är sämre i dag», svarade Fredrik, i det tårarna kommo fram.

»Jaså», återtog läkaren, skakade betänksamt på hufvudet och gick därpå med ljudlösa steg in till den sjuka.

»Huru har natten varit», frågade han, vänd till sjuksköterskan.

»Mycket orolig.»

»Har hon icke haft någon sömn?»

»Nästan ingen, men nu en stund synes hon hafva fått någon ro.»

Fru Ring slog upp de matta ögonen och hälsade på doktorn.

»Ni synes vara mattare i dag», yttrade doktorn, i det han undersökte den sjukas puls.

»Ja», hviskade hon, »jag börjar tro, att det lider med stora steg mot slutet.»

Läkaren skakade på hufvudet, men sade ingenting.

»Doktorn behöfver ej frukta att säga mig sanningen», återtog den sjuka, »jag är nöjd att dö, om så är Guds vilja.»

»Ja, goda fru Ring, sanningen att säga, vågar jag icke ingifva mycket hopp, när ingen ändring inträffat under senaste dygnet.»

»Gud hjälpe min lille gosse och tröste min man», suckade fru Ring och tillslöt åter sina ögon.

»Är löjtnanten hemkommen från mötet?»

»Nej, men han kommer i slutet af veckan.»

»Sänd honom bud att han kommer genast — eljes fruktar jag, att han kommer för sent.»

Detta sista yttrade doktorn till sköterskan, under det hon i tamburen hjälpte honom att sätta på sig ytterrocken.

Löjtnant Ring var på befälsmötet, som hölls på S—hed tre mil från staden, där han och hans familj bodde.

Hans hustru hade hastigt insjuknat i lunginflammation; men man hoppades att den snart skulle häfvas och all fara vara förbi, och därför hade man icke velat oroa honom, utan endast sagt honom, att hans hustru var sjuk, men icke farligt. Medan sköterskan var ute för att ordna om bud till lägret, satt Fredrik vid sin moders sjukbädd.

»Fredrik, jag vill säga dig något; öfver hvilket du icke får blifva allt för ledsen», började hon, och fattade med sin darrande hand i gossens, samt fortfor under stor ansträngning: »Fredrik, snart har du ingen moder mer på jorden. Mamma skall snart dö —»

Barnet snyftade häjdlöst och utropade: »Mamma du får icke dö — nej, du får icke dö! O, du måste lefva — jag har varit så stygg, men jag vill blifva så snäll och lydig, blott du icke dör.»

»Stilla, stilla, min stackars gosse, och hör på, hvad jag säger: Gud vill taga mig hem till sig från all nöd och sorg och alla plågor. Blif en snäll gosse, min Fredrik. Bed Gud om hjälp att vandra inför honom. Tänk ofta på din Frälsare, så skall han bevara dig från allt ondt. Var lydig mot pappa. Du är nu den enda han har kvar. Försök att blifva honom till glädje.»

Fredrik hade, under det modren talade, sjunkit ned på sina knän och lutade sitt hufvud mot kudarna i sängen. Han grät så att hela hans lilla kropp skakades. Tårar bröto sig fram äfven ur den sjukas ögon. Hon var så svag, att hon med möda lyfte sin hand och lade den på den älskade sonens hufvud.

»Gud välsigne min älskling för tid och evighet», suckade hon. Hennes krafter voro nu uttömda, och hon föll i en stilla dvala. Fredrik fördes ut ur sjukrummet och i sin lilla kammare satt han med ansiktet lutadt i händerna och grät bittert.

Han kom så väl ihåg huru ofta han varit olydig och stygg mot sin älskade moder, hvilken han nu snart skulle mista. Han lofvade sig själf att han skulle blifva henne till glädje, om hon blott finge

lefva. Aldrig skulle han genom olydnad och slarf göra henne någon sorg mer.

Några dagar därefter var Fredrik utan moder.

* * *

Efter ett par år gifte sig löjtnant Ring på nytt, och Fredrik fick styfmoder. Hon var kärleksfull och god mot gossen, men efter några års förlopp hade han flere små syskon och därigenom var det helt naturligt att han stundom kände sig något tillbakasatt. Emellertid gick det ena året efter det andra, och Fredrik gjorde sin nattvardsläsning, under det han fortsatte i skolan. Hans uppförande var dock icke tillfredsställande, hans sedebetyg blef nedsatt, och lärarne hade till fadrens stora sorg och bekymmer föga godt att säga om honom.

Fredrik valde de sämsta bland kamraterna till sitt umgänge, och dessa uppsökte äfven honom. Ehuru blott 16 år, var han redan förtrolig med flera lastbara vanor. Han både spelade och drack, och för att skaffa sig penningar pantsatte han hos samvetslösa ockrare sina kläder. Vid terminens slut måste fadern, som nu blifvit kapten och flyttat till landet, betala en betydlig summa penningar på samma gång han hämtade hem Fredrik.

Kapten Ring förhöll honom hans lättsinniga lefnadssätt och den sorg och skam han drog öfver både sig själf, sin fader och sina små syskon.

Fredrik grät och bad om förlåtelse och lofvade att hädanefter iakttaga ett mera stadgadt uppförande.

Under sommarferierna visade han också, att han menade ärligt med sin sträfvan, och fadern hyste om honom de bästa förhoppningar.

När det slutligen skulle afgöras, huruvida Fredrik borde lämna skolan i W. eller fortsätta sina studier där, kommo far och son öfverens om, att det vore bättre för honom att öfvergå till en annan skola.

Han sändes alltså till Stockholm för att där genomgå en privatkurs för studentexamen.

I hufvudstaden blef han inackorderad hos en af faderns gamla vänner, där han hade ganska sträng uppsikt. Efter ett och ett halft år lyckades det Fredrik att taga studentexamen.

Detta skedde den tiden vid universitetet. Det var naturligtvis en stor bemärkelsedag i Fredriks lif, och hans hjärta jublade af fröjd; men tyvärr var det icke en glädje, som fick uttryck i tacksamhet och lof till Gud, hvilken så nådefullt hjälpt honom igenom, utan en fröjd omkring punschbålen, bland glada kamrater.

Fredrik Ring blef så allvarsamt berusad, att han måste ledas hem.

Från Uppsala reste han till föräldrarna och tillbragte sommaren i hemmet.

På hösten for han åter till Stockholm, under många försäkringar, att han nu skulle hålla sig stilla, nykter och arbetsam; men huru mycket dessa löften voro värda visades redan under nedresan. På en större gästgifvaregård ett par skjutshåll från hemmet stannade han öfver natten. Här sammanträffade han med några bekanta jämte ett par profryttare från Stockholm. Man drack och spelade hela natten, och

mot morgonen voro icke allenast Fredriks respenningar försvunna, utan äfven hela den kassa han hade med sig till första kvartalets inackordering i Stockholm. Han hade spelat bort tvåhundra femtio kronor och måste låna för att kunna fortsätta resan.

Anländ till Stockholm intogs han vid ****institutet och läste rätt flitigt de första veckorna, men snart började hans lif blifva så oregelbundet, att hans värd fann sig föranlåten att taga honom i allvarligt förhör. Detta hade till följd att hans faders gamle vän skref till kapten Ring. Denne for genast upp till Stockholm och vid talet om inackorderingens upptäcktes nu, att Fredrik ingenting betalt. Under många tårar och synbar ånger bekände han för fadern huru han förstört penningarna. Kapten Ring hade ingen förmögenhet och de summor han nödgades utbetala för Fredrik, voro därför mycket kännbara för honom. Han betalte emellertid allt, inlöste alla pantsatta kläder — gaf åt den ångrande sin fulla förlåtelse och hoppades att en bättre tid skulle randas för den olycklige ynglingen. Fredrik var icke heller sparsam på löften. Han skulle nu bryta med sina gamla vanor och äfven med sina dåliga kamrater. Far och son knäböjde tillsammans i Fredriks rum och bådo Gud om nåd och hjälp. Det var en gripande stund.

»Fredrik, begynn nu en ny tideräkning i ditt lif», sade fadern. »Må allt det framfarna vara glömdt och förlåtet. Börja hvarje dag med bön, läs den bibel du fått af din moder. Låt Guds ord blifva ledstjärnan på din väg, annars blir du olycklig och sänker din stackars far ned i sorg och elände.»

»Ack ja, fader, förlåt mig», snyftade Fredrik, »det skall blifva bättre. Jag lofvar det.»

Fredrik tog verkligen ned sin bibel från den dammiga hyllan, och läste i den ett och annat kapitel. På en papperslapp skref han med prydliga bokstäfver: »En galen son är sin faders grämselse» och satte den upp öfver sitt skrifbord.

* * *

Hvilken Stockholmare har icke någon gång gått förbi Rosenbad vid slutet af Fredsgatan? Mer än en har säkert stannat där utanför och lyssnat till det sorl och buller som ofta och isynnerhet under nattens stilla timmar därifrån utgår. Alla veta ju, hvarifrån detta buller kommer — från biljarden. Men dessa spelare, som vistas därinne dag ut och dag in och därtill en god del af natten, sysselsatta med att ruinera sig, att förstöra sitt lif, sin tid och sina penningar; hvilka äro väl de?

De äro män af alla stånd och åldrar. Rika och fattiga, från springgossen på kontoret, som utbekommit sin lilla veckopenning, med hvilken han skulle understödja en fattig, sjuklig moder, till den rike ädlingen, som förfogar öfver stora summor. — Ledda af den vackra skylten och lockade af nyfikenheten att en gång se dessa spelhelvetens insida, stiga vi på, för att bland dessa spelare tillbringa en stund och därigenom få tillfälle att skåda ännu en form af det mänskliga eländet.

Spelet är i full gång.

»Hvad kallas detta slags biljardspel?»

»Pyramid», svarar en af spelarne.

Efter en kort stund inträder en ny kund.

Det är en ung man, som knappt fyllt 20 år. Hans hy bär vittne om nattliga utsväfningar, hans ögons glans är försvunnen, hans klädsel vårdslös. Han sätter sig på en stol och rekvirerar »en half öl!» Den drickes i några få klunkar. Mannens ögon följade rullande bollarna, som en girigs blickar sluka guldhögen. Vid avslutadt parti utropar han:

»Sista bollen!»

Han gör först »en boll», som det heter på biljardspråket. Med spelpassionens hela glöd fortsätter han, till dess endast en boll ligger kvar på taffeln.

»Räcker sista bollen?» frågar den unge mannen.

»Ja, till delning!» svarar markören.

»Nå, då spela vi på lager», invänder han och gör en vacker stöt.

Följande man spelar och »missar». När turen åter är hos den sistkomne, »gör han bollen» och undgår att betala partiet. Nästa parti förlorar han och så går det ända till långt fram på natten.

»Men hvem är den unge mannen?»

»Fredrik Ring, elev vid ****instituttet.»

Den arme ynglingen hade redan pantsatt sin ytterrock och sin klocka och hade icke något mer att förvandla i penningar. En fallen man, smyger han i nattens mörker hem till sin bostad — där är bibelspråket för längesedan borta från skrifbordet — sin moders bibel har han sålt.

Sent följande morgon vaknade han. Hans klädsel var snart gjord, ty han hade lagt sig, som han gick och stod. Flere veckor hade han skolkat med sin läsning och nu var han så långt kommen på

det sluttande planet, att han icke ens själf ansåg någon räddning möjlig. Alla resurser voro tömda och till fadern ville han icke skriva. Fredrik var förtviflad. Han var utan penningar och sådana *måste* han ju hafva för att kunna lefva.

* * *

Bland den mängd olika mål som uppropades i poliskammaren var äfven ett tjufnadsbrott.

En ung man upphämtades från ransakningshäktet: han var iklädd fångdräkt.

»Ert namn?» frågade polisdomaren.

»Fredrik Ring», svarade fången, som därefter fick redogöra för sina föregående lefnadsöden och familjeförhållanden.

Vid de allvarliga ord domaren stälde till Ring, brast denne i gråt och kunde med möda hålla sig upprätt vid skranket.

»Erkänner ni, att ni tog klockan?»

»Ja.»

»Och pantsatte henne, enligt det upplästa vittnesmålet?»

»Ja.»

Målet remitterades till rådhusrätten, och fången återfördes till fängelset.

Ring dömdes till ett års straffarbete och förlust af medborgerligt förtroende två år öfver strafftiden. Så långt hade det då gått. Hvilken oerhörd sorg och grämselse detta hårda slag förorsakade den stackars fadern, kan lättare tänkas än beskrivas. Den förstfödde, ende kvarvarande sonen efter hans första älskade hustru, var en rucklare och tjuv! Hvilken vanära hade han icke dragit öfver hela sin släkt!

Långsamt skredo timmarna fram för Ring i den ensamma cellen. Han hade nu god tid att tänka öfver, huru illa han använt sin ungdomstid, som kunnat vara så ljus, men nu var en lång sammanhängande kedja af olydnad, rummel, spel och uselhet -- en ungdom full af mörker och natt; och hvilket utsäde för framtiden!

De första veckorna i fängelset voro rent af förfärliga och mången gång trodde Fredrik, att han skulle mista sitt förstånd. Så småningom vande han sig dock äfven vid fängelselifvet, och dagarne blefvo betydligt förkortade genom det skrifarbete han fick af direktören. Bref fulla af ömhet och förlåtelse fick han af fadern, och dessa voro för honom af stort värde.

Då strafftiden nalkades sitt slut, sändes honom respenningar, på det han i främmande land skulle kunna förtjäna sitt bröd och därjämte undgå den smädelse hans brott dragit öfver honom i hemlandet.

Äntligen öppnades celldörren — den frigifne fick ikläda sig egna kläder, fängelseportarna slogos upp ett ögonblick och tillslötos åter, sedan Fredrik Ring kommit utanför dem. Hvilken underlig känsla genomväfvade icke nu den stackars ynglingens innersta! Han var åter fri! Men ack, hvilken frihet? Han vandrade gatan framåt med blicken sänkt mot jorden. Han tyckte sig känna huru hans brott och straff stodo med eldbokstäfver inbrända i hans anlete. Själf visste han med sig, att han saknade medborgerligt förtroende, och han mente, att hvarje person han mötte, skulle se det.

Solen stod redan högt på himmelen, Fredrik påskyndade sina steg — han mötte en poliskonstapel

och det klack till i hans hjärta. Han var ju ställd under polisuppsikt, utan medborgerligt förtroende!

Framkommen till södra järnvägsstationen, köpte han biljett till Göteborg. Därifrån for han med ångbåt till Kristiania för att söka någon anställning. Men detta lyckades icke. Till groft arbete var han oförmögen, och skrifvare hade man godt om äfven i Norges hufvudstad. Hans penningar togo snart slut, och han såg sig nödsakad att återvända till Sverige.

Återkommen till Karlstad, hade han icke ett öre kvar. Tigga blygdes han — gräfva orkade han icke.

Hvad skulle han göra? Ingen enda vän eller bekant, ingen utsikt till hjälp, intet råd — och ingen, som ville använda hans skrifkunnighet.

Kunde han icke i hjärtats nöd och sitt yttre trångmål hafva vändt sig i bön till Gud? Eller vill icke Gud hjälpa? Fredrik hade kunnat vända sig till Gud och Gud hade visserligen velat hjälpa; men den vägen ville icke den stackars unge mannen försöka. Därtill hade han insupit för mycket af rationalismens tröstlösa läror.

Fredrik smög sig in på en källare — ögonblicket var gynnande — ingen fanns i tamburen, men en mängd ytterrockar hängde där. Han tar en och skyndar ut, uppsöker en pantlånare och får på rocken 20 kronor. Han är räddad — hungerns smärta stillas med ett godt mål. Det var stulet, ja visserligen, men hvem kunde hjälpa det?

Njutningen blef af kort varaktighet. Brottet blef naturligtvis snart upptäckt. Brottslingen likaså. Åter stod Fredrik Ring häktad inför rätta. Han nekade icke till förbrytelsen, och rådhusrätten dömde

honom för *andra resan stöld* utan inbrott till ett år och två månaders straffarbete. — När denna strafftid var slut och Ring åter erhöll sin frihet, dröjde det icke mer än en vecka innan han för *tredje resan stöld* blef sakfäld och dömd till två års och sex månaders straffarbete.

Visserligen hjälpte fadern honom efter strafftidens slut ännu en gång så godt han kunde; men omständigheterna tilläto honom icke att taga den stackars förlorade sonen hem. Styfmodern nekade bestämdt att hafva honom i hemmet, emedan hon fruktade att hennes egna barn af halfbrodern skulle föras in på en ond och farlig väg.

Ring fick genom faderns bemedling skrifgöromål i Stockholm och innehade denna plats i nära tvänne år. Men så kommo de gamla syndavanorna öfver honom med oerhörd styrka. Frestelsen blef honom för stark, och han dukade under. Genom oordentlighet och superi miste han sin plats, och nöden stod snart åter för dörren och därpå brottet.

Ring dömdes för *fjärde resan stöld* till *fem års* straffarbete. Fadern visste nu mera icke, hvar hans olycklige son fanns. I fem långa år försmäktade han i ett gemensamhetsfängelse tillsammans med en mängd gamla, i synden grånade och förhärdade brottslingar.

Någon räddning kunde icke tänkas för Fredrik. När dessa fem år voro till ända, stod han ensam i lifvet, öfvergifven af alla och förlustig medborgerligt förtroende i tio år. Han var nu en trettio års man. Af dessa år hade han suttit nio år och åtta månader i fängelse.

* * *

Efter slutad mönstring med fångarne i K—a straffängelse på senhösten 18** samlades hela styrkan uppe i den lilla kyrkan. Genom särskild tillåtelse hölls af en främling ett föredrag för fångarne öfver Jesu ord i Matt. 11 kap. 28 v.: »Kommen till mig I alle som arbeten och ären betungade, och jag vill vederkvicka eder.»

Mången kind fuktades, många tårar fälldes från ögon, som på en half lifstid icke vetat, hvad det vill säga att gråta. Det var en gripande stund för mer än en af dessa samhällets olycksbarn. På Fredrik Ring gjorde detta föredrag ett djupt intryck.

Midt upp i den största nöd är det Herren kan hjälpa. Midt i den mörkaste natt kan han gifva ljus. Ur den djupaste förnedring kan han upprätta och hjälpa, den störste brottsling kan han frälsa. »En tillflyktsort är urtidens Gud, och *nedåt* sträcka sig hans eviga armar». Ja djupt, djupt nedåt, i den mänskliga förnedringens djup och elände sträcker han i utsäglig kärlek sina frälsande armar för att upprätta, frälsa och rädda det som är förloradt. Denna Herrens oändliga kärlek skulle ock uppenbaras på denne eländige man.

Vi låta här den främmande predikanten berätta Rings vidare historia.

»Sex veckor senare ringde det på min dörr mellan klockan 8 och 9 på morgonen.

Tjänarinnan öppnade, och en trettio års man inträdde.

Med en djup bugning bad han om ett enskildt samtal.

»Ni känner väl icke igen mig?» frågade han.

»Nej!»

»Jag var med på mönstringen vid K—a straffängelset och har nu uttjänt min strafftid.»

»Nå än sedan? Hvad vill ni?»

»Jo, vid ert föredrag i kyrkan kom jag att tänka på, att det möjligen ännu kunde finnas någon räddning för mig, ehuru det sannerligen ser hopplöst ut.»

»Hvad heter ni, min vän?»

»Mitt namn är Ring.»

»Ert yrke?»

»Jag har egentligen inte något yrke, jag har tagit studentexamen och sedan sysselsatt mig med skrifgöromål och är för öfrigt något kunnig i mekaniska arbeten.»

»Huru länge har ni suttit i fängelse?»

»Omkring tolf år — nu senast i fem år för fjärde resan stöld.»

»Ack, min stackars vän, hvad skall man *då* kunna göra för er?»

»Ja, den frågan har jag tusen gånger gjort mig själf och fått det svaret: Ingenting kan göras! Jag är och förblir en förlorad människa, och dock är jag icke mer än trettio två år. Jag har ingen på jorden, som frågar efter mig, ingen, ingen.» Härvid suckade han djupt, ja så djupt, att det skar mig i hjärtat, och med mera vänligt deltagande frågade jag efter hans föräldrar och andra släktingar.

Därpå svarade han, att hans moder dött, då han var en liten gosse, samt att hans far förskjutit honom.

»Har han förskjutit er?» frågade jag förundrad.

»Ja och detta med all rätt», svarade Ring. »Jag har icke hört af honom på dessa fem år.»

»Kanske är han död?»

»Nej, jag såg honom genom fönstret i hans bostad i går.»

»Nå, gick ni icke upp och hälsade på honom då?»

»Nej, tycker någon det; men jag gick flera slag förbi hans port, dock vågade jag icke gå in.»

»Stackars unge man! Men hvad vill ni nu att jag skall göra för er?»

»Jo, jag har tänkt, att om någon ville hjälpa mig så att jag kunde komma öfver till Amerika, så tror jag, att jag där, fjärran från mina gamla förhållanden skulle kunna anständigt försörja mig och sålunda räddas från den lastbara väg jag i mitt fädernesland så länge trampat.»

»Nåväl, kom åter till mig i morgon vid samma tid, så skola vi se till, om något i denna väg kan göras för er. Är det mig möjligt att hjälpa, så vill jag försöka; men under ett bestämdt förbehåll.»

»Var god och säg! Hvilket?»

»Att ni för alltid afstår från bruket af starka drycker.»

»Det har jag redan lofvat inför Gud; ty jag är nu så pass gammal och förständig, att jag inser, huru just dessa drycker grundlagt mitt fördärf.»

»Godt, vi träffas i morgon vid denna tid.» Jag räckte honom handen, hvilken han krampaktigt tryckte under ett sakta framhviskad: »Gud välsigne er.»

Sedan jag stängt dörren efter den stackars unge mannen satte jag mig genast ned att skriva några ord till kapten Ring, berättade om sonens besök och

nödställda belägenhet samt frågade om han kunde påräkna någon hjälp för den händelse jag skulle kunna skaffa en del på annat håll. Mitt bud återkom med svar, att kaptenen ville infinna sig hos mig klockan nio följande morgon.

Fredrik Ring hade knappt hunnit inom dörren dagen därpå, förr än det åter ringde, och kaptenen inträdde. Fredrik fördes skyndsamt till ett inre rum, och dörren mellan fader och son tillslöts.

Fadern berättade därefter i korthet alla de sorger och bekymmer han haft för den olycklige, förlorade sonen, samt huru denne under de senaste sex åren för honom varit spårlöst försvunnen.

Jag frågade honom, om det icke var sant, hvad Fredrik berättat, nämligen att kaptenen hade för alltid förskjutit sin son.

»Ack, min herre», suckade den gamle kaptenen, »ni måtte icke själf hafva barn, efter ni kan göra en sådan fråga. Det är icke jag som förskjutit honom, utan det är han, som förskjutit mig.»

Vid dessa ord rullade stora tårar ned i den gamle krigarens gråa skägg.

»Nåväl, herr kapten», återtog jag, »skulle ni vilja hjälpa Fredrik med en del af de penningar han behöfver för resan till Amerika?»

»Ja, det vill jag», svarade kaptenen, »ohuru jag endast har min lilla pension att lefva på, och den måste räcka till för mig och de mina.» Därvid tog han fram en hundrakronorssedel och lämnade mig.

»Skulle ni vilja träffa Fredrik» frågade jag.

»Om jag vill träffa honom? Det var en fråga! Huru har jag icke längtat därefter! Men han har

icke sökt mig, och jag vet icke i denna stund, hvar han finnes, eller huru jag skall träffa honom.»

»Men det vet jag», inföll jag rörd, i det jag öppnade dörren och ropade: »Herr Ring, var god och kom ut!»

I nästa ögonblick lågo fader och son i hvarandras armar. Ymniga tårar föllo från faderns ögon ned på den förlorade sonens hufvud. Under en lång stund kunde ingen af dem säga ett ord.

Fadern var den förste, som bröt den betydelsefulla tystnaden, i det han sakta hviskade: »Min staccars käre gosse!»

Fredrik skälfde i hela sin kropp såsom en frosspatient, och med af tårar ofta kväfd röst sade han: »Far, kan ni ännu en gång förlåta mig all den sorg och vanära jag genom mitt usla lif dragit öfver eder?»

»Ja, mitt barn, jag förlåter dig gärna, jag förlåter dig af hela mitt hjärta. Men öfvergif nu syndens väg och blif en bra karl! Bed Gud hjälpa dig!»

»Med Guds hjälp, genom hans nåd skall ni icke mer behöfva sörja öfver mig såsom en förlorad son. Jag har syndat, syndat mycket, men jag vill stå upp och gå till min fader.»

»Gud hjälpe dig, min gosse, att du må kunna stå fast vid dina goda föresatser», suckade fadern.

»Ja, i det fjärran landet och fri från gamla kamrater och deras inflytande, hoppas jag blifva en ny människa», fortfor Fredrik.

Sedan fader och son ytterligare en stund utbytt tankar, kom åter skilsmässan, sannolikt en skilsmässa för lifvet. Först långa år af sorg och lidande, då fängelsemurarne skilde tvänne hjärtan från hvar-

andra — så ett hastigt sammanträffande med tårar, syndabekännelse och förlåtelse, och därpå åter en skilsmässa för lifvet. Hvilken skiftande tafla! Ett världshaf skulle snart för alltid skilja dessa båda ifrån hvarandra, och dock hade de kanske aldrig förr varit så nära förenade som nu! Visst måste man medgifva, att människolifvet i sig innesluter en oändlig mångfald af skuggor och dagrar, af sorg och glädje.

Och såsom Rings fader handlade med *sin* förlo-
rade son — han gaf honom sin förlåtelse och sin
välsignelse, oaktadt all den sorg han gjort honom —
så älskar, förlåter och handlar den himmelske Fadern
med sina bortkomna, förvillade söner och döttrar.
Det är icke han som förskjutit oss, utan vi, som i
otro och synd förskjuta honom. Men det varder
glädje i himmelen öfver hvar och en syndare, som
omvänder sig och lefver.

* * *

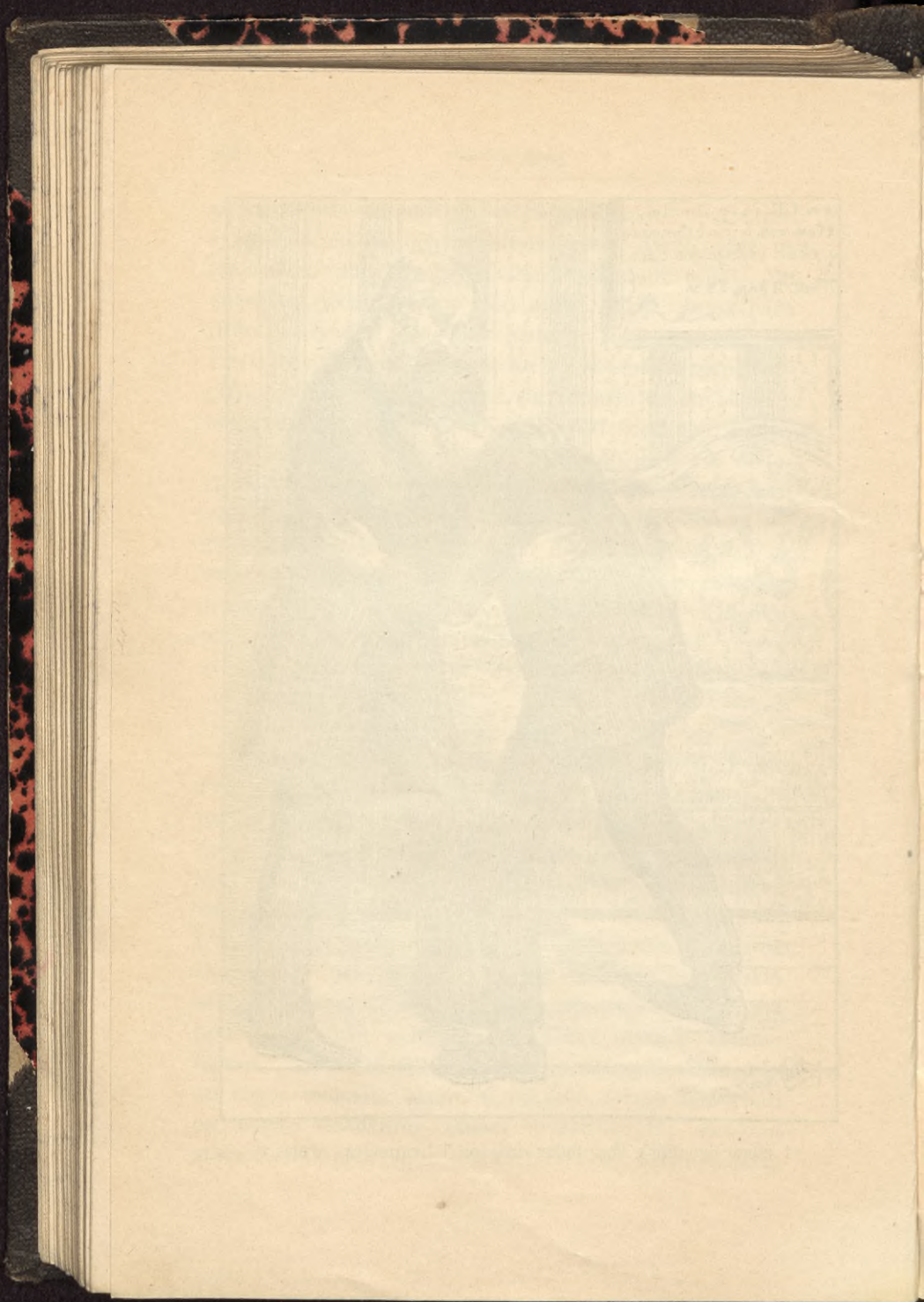
Dagen efter sammanträffandet med fadern afreste
Fredrik med bantåg till Göteborg och vidare öfver
hafvet till Amerika. Framkommen till nya världen,
dröjde det icke många dagar, innan han erhöll arbete
vid en järnväg. Det är lätt att förstå, att det icke
var att dansa på rosor; men han hade dock kommit
i fullkomligt nya förhållanden och behöfde icke med
skygg och osäker blick se sig omkring och frukta
att någon som känt hans föregående lif, skulle utsätta
honom för hån och förakt. Hans studier kommo
honom nu också till hjälp. Han stannade icke mer
än några månader såsom konduktör, förrän han erhöll
en bättre befattning såsom underingeniör vid den
stora Pacifik-järnvägen och flyttade långt bort i vestern.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

Mat. II kap. 28 v.

»I nästa ögonblick lågo fader och son i hvarandras armar.»

Hans vän som hjälpte honom i väg, erhöll från honom flera intressanta bref, hvilka alla andades djup tacksamhet och glädje öfver Guds nådefulla styrelse.

I ett af dessa bref skrifver han:

»Min gode välgörare och vän! Med eder tillåtelse sänder jag eder nu några rader. Jag har det bra i den nya världen och jag tackar innerligt Gud därför. Mätte hans nåd och kärlek ledsaga mig hvarje steg jag tar, då är jag viss, att intet ondt skall hända mig. Obeskrifligt nådefull har Herren varit emot mig, arme, förlorade syndare. O, huru djupt låg jag icke nere i syndens djupa dy! Men mig är barmhärtighet vederfaren; mig, den förnämligaste bland syndare. Då jag tänker på mitt förflutna, tanklösa och lättsinniga lif och all uselhet, som ännu vidlåder mig, ryser jag för mig själf; men jag tackar innerligt Gud, att han hör min bön om nåd, kraft och hjälp att kunna vandra på den smala vägen. Med visshet vågar jag påstå: den leder icke till fördömmelse. Visserligen måste jag kunna säga, att jag, sedan jag började söka hans hjälp, som är den ende rätte hjälparen, i det yttre blifvit en i någon »hårsmån» bättre människa; men jag tänker alltjämt: den som står han må se till, att han icke faller. Må Gud hjälpa och beskydda mig!

Starka drycker af hvad slag som helst ha icke kommit inom mina läppar allt sedan jag kom till Amerika. Nu har jag icke ens någon begärelse efter dem.

Då jag hyser den förhoppning, att ni gärna ser min bild, sänder jag härmed mitt fotografkort. Visst må ni utbrista: Är detta den gråklädde fången jag

såg för blott ett år och tre månader sedan! Ja, det är densamme och dock icke densamme! Herren har gjort barmhärtighet med mig.

Vill ni göra mig en stor glädje, så sänd mig i utbyte edert porträtt. Farväl! Gud välsigne eder!

Med största högaktning

Fredrik Ring.

P. S. Jag vill nämna för er, att jag sökt en stationschefsplats i F. K., och får jag den, skall jag underrätta därom. Densamme.

Några månader efter detta bref, som var dagtecknad i mars, kom ett nytt, skrifvet i november. Det anlände själfva julafton och blef för emottagaren en af hans bästa julklappar.

Då våra läsare följt Fredrik Ring i hans förnedring och upprättelse, torde det äfven glädja dem att få del af hans lycka, hvarför vi intaga en del äfven af detta hans bref. Han skrifver:

»Ert välkomna bref med inneslutna fotografi, emottog jag för några timmar sedan, och fri från tjänstgöring för i dag, skyndar jag att skriva till er för att betyga min innerliga och hjärtliga tacksamhet för er ihågkommelse af mig.

Än en gång och tusen gånger tack för er godhet mot mig! Ack, huru nära var ni icke att visa bort mig! Jag minnes så väl, huru en rysning af missträkning och fruktan genomlade mig, när ni med en skakning på hufvudet yttrade: 'Fjärde resan! Hvad skall man då kunna göra för er?' Den drunknandes halmstrå höll på att försvinna. Dock, Gud styrde ert hjärta. Ni måste hjälpa mig, och jag blef räddad! Jag skall aldrig glömma det!

Gud har gifvit mig mer än jag någonsin kunnat drömma om. Jag fick den plats jag sökte; men jag har fått mer än den. Jag är gift och har fått den största jordiska gåfva Gud kan gifva, en god hustru. Min älskade Anny är dotter till läkaren här i staden. Hennes föräldrar äro förmöget folk och gåfvo oss på brölloppsdagen ett litet hus, just så stort, som vi behöfva. Det innehåller fyra rum och kök jämte husgeråd. Dessutom fick jag med min hustru så mycket penningar, att jag på dessa jämte min årliga inkomst, kan lefva ett sorgfritt lif! Ni, som vet, hvilken förödmjukelsens och förnedringens skola jag genomgått, ni kan måhända förstå, huru mitt hjärta skall vara öfverfullt af tack och lof till den barmhärtige Guden som så underbart hulptit.

Den förlorade sonens historia har på mig gått i bokstaflig uppfyllelse äfven i det jordiska. Jag har fått allt, hvad en människa kan önska sig! Men jag skulle vara afskyvärdt otacksam, om jag icke ofta påminde mig, hvad jag genom synden varit och hvad jag genom Guds nåd nu är.»

* * *

Vi afsluta här Fredrik Rings historia. Må den bidraga till att väcka någon tanklös yngling som blindt rusar fram på lättsinnets och dryckenskapens slippriga, mot förödelse och elände ledande stigar; men också ingifva hopp och mod hos någon förlorad son, som inser sin djupa förnedring och önskar blifva räddad. Det gamla ordet står fast: Syndens lön är döden, men Guds nådegåfva är det eviga lifvet genom Jesus Kristus.

Kalle Granat.

»Krångla du inte, Granat, när du fått 'snaran' om halsen, du behöver inte vara för högfärdig att ta dig en sup för det», yttrade korpral Spjut till sin kamrat, som nyss blifvit befördrad till musikkorpral vid Andra Gardet och därför ansågs skyldig att bjuda sina kamrater på traktering.

»Hvad är det där för prat, Spjut — tror du det är af högfärd, som jag beslutit låta bli att supa? Nej, visst inte. Men jag är alldeles öfvertygad om att Holm aldrig begått dråpet, om han ej varit på 'kulan'. En vet aldrig, hvar det slutar, om man inte tar sig i akt, och därför har jag föresatt mig låta bli att supa.»

»Nej, hör du! Jag tror du har blifvit läsare? Var inte galen, Granat, ty då säger jag upp brorskapet med dig. Tror du, att vi vid regementet tåla några galningar? Om Holm bar sig åt som en tok

och därför kom på 'holmen', så hör det väl ej oss till att vara kärringar för det. Nej, pass gosse — har du blifvit korpral, så ska du också viga in 'snaran'. Inte något knussel, Granat, det tåls inte vid regementet, så mycket du vet det.»

»Du är oeffterrättlig, Spjut, du får lof ta reson och höra hvad jag säger, jag har upphört att dricka, emedan...»

»Upphört, snålvarg. Vid mina korpralsepoletter, skall du få ångra, om du är stursk mot en gammal kamrat. Jag har varit vid regementet i tio år, och du knappt i fem. Är det du, som ska skriva lagar för oss äldre — hva sa? Skäms du inte...» En grof ed fullbordade Spjuts mening.

Detta samtal fördes utanför andra gardets kaserngård en eftermiddag efter slutad vaktparad för omkring fjorton år sedan.

Spjut var en äldre kamrat till den tilltalade Granat, hvilken nyss hade blifvit befordrad till korpral vid musiken. Spjut var en af dessa olyckliga slafvar under dryckenskapslasten, som icke af något låta sig afhållas från den fördärflika vanan. Granat däremot, ung och vek, var ännu öppen för något allvar, ehuru äfven han kommit in i den vanliga »trallen» vid gardet, nämligen att i ymnigt mått förtära starka drycker.

En ruskig händelse inom kasernen hade djupt uppskakat honom och förmått honom till ett försök att aflägga bruket af rusdrycker.

Vid ett mellan ett par kamrater uppkommet gräl, som slutade med slagsmål, stötte den ene, hvilken var mycket berusad, en knif i bröstet på den andre, så att denne genast föll död till golfvet. Den mördade

hade skyndat fram för att om möjligt häjda Holm från att begå någon våldsamhet och fick därigenom det hugg, som var måttadt åt den grälände parten.

Holm dömdes af krigsrätten till tio års straffarbete.

Men Granat skulle icke så lätt slippa undan. När han blifvit befördrad och fått hvita randen kring kragen — den kallades på gardistspråket 'snaran' — skulle han på öfligt sätt bjuda sina kamrater.

Därvid blef det. Spjut, den gamle suparen, ville ha det så. Och med detta supgille gingo Granats goda föresatser upp i rök. Han började på nytt att dricka, och Spjut hade i sitt hjärta roligt åt den lättledde pojken.

Granat höll sig likväl till en tid bra uppe. Han var skicklig på sitt instrument och verkligen icke så litet musikaliskt begåfvad. Några år förgingo, och Granat väntade på att bli befördrad till hoboist. Huru väl han än skötte sin stämma, ansågs han dock icke kunna befordras på grund af sitt supiga lefverne.

Han hade flere gånger haft arrest för fylleri, hvarför en annan af hans kamrater gick före honom. Detta förtröt den unge musikanten så, att han genast begärde sitt afsked. Efter någon tid blef han antagen som hoboist vid ett landregemente; men äfven här förde han ett oordentligt lefverne. Ett ymnigt förtärande af rusdrycker blef hans olycka, hvart han kom. Mången gång svor och förbannade han både sig själf och sin olyckliga vana; men hvartill tjänade detta?

Sent en mörk höstkväll vandrade han hem från källaren i den lilla stad, där regementets musikår

var förlagd. Han var utan penningar. Han gick förbi en krambod, utanför hvars dörr hängde såsom skylt en fruntimmerskappa.

En olycklig tanke föddes i hans omtöcknade hjärna.

»Om jag skulle taga kappan?!»

Det var så mörkt omkring honom. Ingen människa syntes på hela gatan. De flesta bodar voro redan stängda. Ingen såg, hvad han gjorde.

Kappan lyftes från sin hängare och försvann under den vida uniformskappan.

Granat var tjuf!

Bränvinet hade gjort honom därtill.

Dagen efter stölden var tjufven ertappad och häktad.

Han dömdes till ett års straffarbete, blef utstruken ur arméns rullor, förlustig medborgerligt förtroende och nedsänkt i skam och vanära. Detta allt var följderna af att han icke stod fast vid löftet att aldrig förtära starka drycker.

Utkommen ur fängelset, skulle han söka sig någon utkomst; men detta var lättare sagdt än gjordt.

Han kunde ju blott spela på sitt instrument. Men icke ens bonddrängarna och pigorna ville dansa efter »långholmarens» musik.

För att stilla sin hunger måste han tigga; detta försörjningsmedel är emellertid icke heller tillätet, allra minst för en »långholmare».

»Skaffa dig inom åtta dagar laga försvar», hette det, »eljes blir du dömd som försvarslös.»

Granat kunde *icke* skaffa sig laga försvar, och

därför blef han dömd till ett års tvångsarbete vid Borghamn.

Allt jämt var han på drift bortåt.

Efter ett år kommen på fri fot, stod han där lika arm och utblottad. Syndens bittra slafveri började dock blifva honom tungt. Han fälde mången tår öfver sitt djupa elände och lofvade både sig själf, Gud och människor, att han nu skulle blifva en annan man. En liten ljusglimt syntes ock på hans mörka väg. Han hade fått ett bref från sin broder, en aktad handtverkare i Norrland, i hvilket denne bjöd honom upp till sig och lofvade honom arbete och försvar.

Här fick Granat en tillflyktsort under den kalla vintern, där han hade det jämförelsevis godt; men en dag mot vårsidan uppstod mellan bröderna en liten tvist öfver någon obetydlighet.

Det ena ordet gaf anledning till det andra, och i stridens hetta undföll brodern ett obetänksamt yttrande:

»Du borde icke glömma, hvarifrån du kommit, Kalle — du kanske skulle sätta ned tonen en smula, om du tänkte på det.»

»Jag vill inte äta nådebröd hos dig, Janne», svarade Granat, under det hans sinne sjöd af blygsel och vrede. Han tog ned sin mössa, slängde rocken öfver axlarne och skyndade mot dörren.

»Farväl, Janne — du ska slippa 'långholmaren', därvid slog Kalle igen dörren efter sig och kilade i väg.

»Kalle, Kalle! inte ska du bli så där ond, kom tillbaka — hör du, Kalle, spring inte din väg», ropade Janne efter honom; men det var för sent. Kalle Granat

»Hör du, Kalle, spring inte din väg.»

satte fingrarna i öronen och sprang på den af vårsolen uppblötta vägen, så att smörjan kastades högt upp af hans järnskodda klackar. Brodern stod kvar på förstugukvisten och såg efter honom, tills en krökning af vägen förbi skogsdungen skymde bort honom.

Genom en obarmhärtig anspelning på Kalle Granats forna ställning jagade brodern honom ifrån sig. »Hvad skall det nu bli af honom?» var den fråga, som oemotståndligt trängde sig på Janne, då denne tyst och förlägen återvände till sitt arbete.

Granat irrade flere dagar efter landsvägen, och när hungern blef för svår, smög han sig in i någon stuga och bad om en bit bröd.

Efter en veckas mödosam vandring anlände han mot aftonen till Gefle.

Han var hungrig, trött, ledsen och förbi. Han gick in på en krog. Ett par supar blott, och hungrig som han var, voro de tillräckliga att sätta honom i upprymd tillstånd. Begäret efter mer af den farliga varan brände såsom eld i hans inre. Granat glömde sin forna olycka, sina lidanden och sin skam. En enda känsla bemäktigade sig hela hans varelse: *mera bränvin!* Men han var utan penningar.

Ännu en gång föll han för frestelsen. Väl stodo fängelset, kronoarbetsstationen och nöden där såsom varnande minnen för hans själ; men, tänkte han, raskt framåt; ingen skall se det. Allt går väl denna gång!

Granat stal på nytt.

Snart vaknade han dock upp såsom ur en förfärlig dröm. Det var likväl ingen dröm, han var redan ertappad och gripen.

I ransakningscellen blef han nykter igen. Han dömdes till två års straffarbete.

Ett hårdt ord, ett uppbrusande sinne och två supar förde honom åter till brott och straff.

* * *

Långsamt skredo dagarna fram för fången, där han satt i sin ensamma cell.

Det blef honom så tungt om hjärtat. Allt syntes så mörkt — ja, icke en enda stråle af ljus skymtade fram i natten. Han tänkte tillbaka på sitt flydda lif, så långt han kunde minnas — han såg sig som liten pilt på sin moders knä; han erinrade sig så många vänliga ord och smekningar af henne, då hon kallade honom sin älskling. Han kom så väl ihåg, huru han som gosse sprang och lekte i skogen och hörde fåglarnas glada sånger. Han tänkte på sin första nattvardsgång och huru lycklig han då var. Ja, hans inre öga skådade äfven ut på den tid af hans lif, då han medvetet började vandra på syndens väg. Han följde sina egna spår ända till den återvändsgränd, dit han nu kommit.

Den ena tåren efter den andra banade sig väg utför den bleka kinden. O, huru olycklig var han icke nu, och huru skulle det väl någonsin blifva bättre?

Så föll en dag ett tidningsblad i hans hand. Där stod något om Guds kärlek till de förlorade, om Jesu död för syndares frälsning. Granat förstod blott föga af allt detta; men det gjorde hans hjärta godt. Vidare läste han i samma tidning en berättelse med öfver-

skrift: »Från olika synpunkter». Och hvad han läste, föll som ett mildt värregn på hans törstande hjärtas torra jord. Skulle icke allt hopp för honom vara förloradt? Skulle Gud verkligen bry sig om en sådan eländig stackare, som han var; en olycklig fånge? Ja, det växlade mellan fruktan och hopp i den stackars mannens själ.

Vaktmästaren vid fängelset syntes föga lämplig för sitt kall. Då han märkte, att Granat börjat vakna till någon besinning, till ånger och sorg öfver sitt flydda lif i synden, mötte han honom med svordomar, spott och hån, eller ock sökte han att med gyckel slå bort de allvarligare tankarna.

Granat blef häröfver mycket förbryllad och började efter vaktmästarens gudlösa bearbetningar försjunka i stum förtviflan och håglöshet.

Men Gud, som lofvat leda de elända rätt och lära dem sin väg, sände den fattige fången hjälp i nödens stund.

En framstående fabriksidkare i staden fick generaldirektörens tillåtelse att besöka fångarne för att läsa Guds ord och bedja med dem.

Denne barmhärtige samarit fann Granat i samma ställning som den sargade mannen på vägen till Jeriko. Men för evangelii ord skingrades småningom mörkret och allt ljusare blef det i cellen och hjärtat. Granat, den arme fallne, fick nåd att tro syndernas förlåtelse och rening från all synd i Jesu blod.

När hans strafftid var slut, stod fabriksidkarens hem honom öppet. I dennes magasin fick nu Granat arbete. Ett par år därefter hade han hela magasinet

sig anförtrödt och skötte fortfarande sin bokhållarebefattning till sin principals fulla belåtenhet.

Granat är nu gift med en kristlig och duglig kvinna och gläder sig med henne åt ett lyckligt familjelif.

Efter dagens arbete tar han fram sin guitarr, spelar på den och sjunger Guds lof, under det ett par knubbiga små armar sträcka sig upp från en liten vagga, ur hvilken hans lilla förstfödda med sina klara, blå ögon blicka in i den lycklige faderns, för detta suparens, för detta fångens, af stilla lycka strålande anlete. Öfver hans dörr står med stora bokstäfver:

Gud är en mästare till att hjälpa.

Barnhemsflickan.

Annas ögon voro så röda. Ännu föll den ena tåren efter den andra ned på hennes kinder. Hvaröfver grät hon? Det var icke lätt att säga. Det var icke af sorg och icke af glädje heller, och ändå kanske det var af både sorg och glädje. Det var Annas konfirmationsdag. Barndomens lyckliga dagar lågo bakom henne. Okända skiften lågo framför henne. Hon stod färdig att lämna det kära, fridfulla hem, där den fattiga, fader- och moderlösa flickan under några år haft en fristad. Hon skulle ut i världen och själf förtjäna sitt bröd.

Kyrkoherden, inom hvilkens församling det af honom inrättade barnhemmet låg, hade icke försummat att visa Anna och de andra barnen till den ende rätte hjälparen i all nöd. Särskildt låg Anna honom ömt om hjärtat, emedan han insåg, att hon skulle få svåra frestelser att bekämpa. Hon hade ett ovanligt vackert utseende och därtill ett för ett fattigt barnhemsbarn fint och behagligt sätt.

Kyrkoherden hade själf skaffat den sextonåriga flickan en bra tjänst hos en kamrer i ett af ämbetsverken i Stockholm. Med många dyrbara förmaningar och uppmuntringar ledsagades hon till sin första tjänst.

»Betrakta mig alltjämt såsom din faderlige vän», yttrade kyrkoherden, »och anse hemmet fortfarande såsom ditt. Kom till oss, när du vill och kan. Får du några bekymmer, så bär icke ensam på dem. Låt mig veta, huru du har det, och jag vill gärna stå dig bi med råd och dåd.»

Anna tackade och neg, i det hon krampaktigt tryckte kyrkoherdens och hans vänliga makas händer. Och så gick hon att inträda i sin första tjänst. Hon var hurtig och rask i sina sysslor, höflig och uppmärksam mot sitt husbondefolk och tillvann sig snart deras välvilja och förtroende. Under tiden växte hon upp till en ovanligt vacker ung kvinna. Men denna skönhetsens gåfva var ingalunda till välsignelse för Anna, tvärtom hade hon i densamma sin farligaste frestelse.

Till en början besökte hon ofta på lediga stunder det gamla hemmet; men dessa besök blefvo allt sällsyntare ju längre det led.

Bland andra åligganden tillhörde det Anna att hvarje afton i närmaste tidningskontor hämta tidningen åt sin husbonde. Så hände en afton, då Anna som vanligt inträdde på kontoret, att en ung man satt där inne och läste en tidning. Han såg upp från bladet och fäste sina ögon på Anna. Flickan märkte, att hon var föremål för hans uppmärksamhet, och en hög rodnad färgade hennes kinder. Detta förhöjde ännu mer hennes utseende och gjorde, att den främ-

mande herrn icke tog sina ögon ifrån henne, så länge hon stod kvar vid disken.

När hon hade gått, frågade den unge mannen: »Hvarifrån var den där flickan? Hon var f—till vacker!»

»Hon tjänar hos kamrer Z., honom känner väl kungl. sektern; han bor i sextiosjuan här på gatan.»

»Jaså; nej, jag har icke den äran, men vackrare flicka har jag ej sett.»

»Hon är ett fattigt barnhusbarn och har varit hos kamrerns nu i två år.»

»Såå», svarade kungl. sektern och började åter läsa i bladet.

Från den aftonen var han en ständig kund på tidningskontoret och satt alltid där, den stund han visste, att Anna skulle komma. Han inledde snart bekantskap med henne genom att fråga, hur det stod till hemma med härskapet o. s. v. Inom kort gjorde han henne sällskap från tidningskontoret och till hennes port.

Anna borde ha fruktat det värsta af en sådan där obefogad förtrolighet; men hon var helt oerfaren af världen och tyckte, att den unge kungl. sektern var en ovanligt hygglig man, som visade så mycken vänlighet mot en fattig tjänarinna. Att han likt spindeln höll på att spinna det nät, i hvilket han tänkte fånga sitt rof, anade hon icke. Hon mottog hans små presenter och hans smicker öfver hennes skönhet såsom helt oskyldiga ting, och äfven om hennes samvete hviskade en varning i hennes inre, aktade hon icke därpå. Hon gjorde ju ingenting ondt och ingenting ondt skulle hon heller komma att göra — hon skulle nog vara på sin vakt i det fallet. Hon fann emeller-

tid glädje i sammanträffandet med kungl. sektern och längtade med allt större ifver efter timmen för tidningarnas hämtning. Han var så snäll, han såg så bra ut, han visade henne så mycken vänlighet och uppmärksamhet — huru kunde detta annat än uppväcka varmare känslor i hennes unga, intet ondt anande sinne.

När kungl. sektern såg sig någorlunda säker på sin sak, vågade han taga ett nytt steg mot sitt mål. Han blef djärfvare i sitt anfall och en afton, då han följde henne hem, yttrade han:

»Anna, du är sannerligen icke skapad att gå och hämta tidningar åt gamle kamrern.»

»Hvad är jag då skapad till, tror kungl. sektern», frågade Anna, i det blodet rusade upp och purprade hennes kinder.

»Har icke spegeln sagt dig, huru vacker du är.»

»Fy, så stygg han är, inte bli väl tidningarna sämre om den som hämtar dem, ser en smula bra ut», skämtade Anna.

»Du är enfaldig, mitt barn, kan du icke förstå, att den som naturen utrustat med en sådan skönhet, är ämnad till annat än att såsom slafvinna träla med idkelig tjänst?»

»Den som är fattig, får väl vara nöjd, om man har en bra tjänst», menade Anna.

»Kort sagdt», afbröt kungl. sektern, »jag har tänkt göra dig ett förslag, Anna. Lämna din tjänst och blif min vän! Jag skall hyra rum åt dig och kosta på dig en omsorgsfullare uppfostran än den du fått hos den skenhelige prästen i barnhemmet.»

»Söta, go'a kungl. sektern, tala icke på det där

viset. Kyrkoherden är den snällaste människa jag vet, och hans fru med. De äro visst inte skenheliga, utan tvärt om riktigt gudfruktiga och kristna människor.»

»Ha, ha», skrattade kungl. sektern, »gudfruktiga och kristna, jo, jag tackar jag; nej, min lilla tös, jag vet, hvad de gå för; skenheliga läsare äro de allesammans, som lefva af att hålla människor i mörker och okunnighet. De vilja uppfostra folk i andligt slafveri för att på samma gång kunna hålla dem i lekamligt, och därigenom så mycket lättare klippa fåren. Unna de väl någon människa en oskyldig glädje? Fördöma de icke hvarje litet nöje? Äro de icke uppblåsta af andligt högmod och tycka sig själfva vara riktiga helgon, och alla andra förtappelsens barn. De äro giriga och afundsjuka och unna ingen att hafva det drägligt på jorden. Vi skola bara taga ett enda exempel. Om du, Anna, skulle gå till den där gudsmannen och säga honom, att du nu är bjuden en lyckligare ställning, att du slipper tjäna, utan får en egen liten våning samt fullt upp med penningar att lefva af och kläda dig med, och det lika fint som läsarefrun, tror du han skulle uttala någon glädje öfver din lycka? Nej, ingalunda. Han skulle beskärma sig och säga, att det vore en djäfulens frestelse. Och hvarför, tror du? Jo, just emedan de icke *unna* dig att få det lika bra som de själfva ha det. Nej, Anna, tro mig, jag känner världen. Kristendomen är mänsklighetens värsta fiende, den förbittrar vårt lif och håller människorna i slafveri, det är hela saken.»

Anna stod förstummad och visste icke, hvad hon skulle säga. »Jag blir riktigt rädd för kungl.

sektern», stammade hon slutligen, och nu måste jag skynda, annars får jag bannor, att jag varit för länge.»

»Ja, ser du det, bannor, om jag varit för länge! Gör nu som jag säger, tänk på saken! Lyder du mig, behöfver du ej vara rädd för bannor, då sköter du dig själf.»

* * *

Anna hade lämnat sin tjänst hos kamrerns den 24 oktober. Hon bodde nu i tvänne små, fint möblerade rum på **gatan. Tjänaredräkten var utbytt mot en klädnad efter senaste modejournalen, och schaletten hade efterträds af en hatt med vackra plymer och blommor. Samvetet, däremot, hade fått djupa sår; men de behandlades efter nyaste läkemetod. De beströkos med en salfva, som otron tillredt efter ett recept af gudsförnekelse och naturdyrkan. Det kunde ju icke heller nekas, att det var ett angenämare lif Anna förde nu, än då hon tjänade. Hon gjorde *hvad hon ville*, roade sig efter behag, åkte i vagn och gick på spektaklet, klädde sig dyrbart och rådde sig själf.

Att hon lefde i synd och stod i ett brottsligt förhållande till en man — det var väl sant; men månne icke han ändå hade rätt? Presten hade icke vigt dem; men det var ju blott en världslig stadga, som ingenting hade att betyda. För resten hade ju kungl. sektern lofvat att låta viga sig vid henne i framtiden. Det var ju på det villkoret hon hade lyssnat till hans förslag.

Anna plåstrade alltjämt med sitt samvete; men stundom var hon dock mycket orolig. Den nya läran,

att mänskligheten var Gud, att det onda endast fanns till i presternas hjärna, att intet lif gafs efter detta, att samvetskvalen endast berodde på en oregelbundenhet i hjärnmolekulerna eller på dålig mage, ville icke riktigt slå rot i hennes själ. Hon tänkte ibland tillbaka på sin barndom. Under sådana stunder stod för hennes minne den vänliga diakonissan, barnhemmets husmoder och alla de små flickornas moderliga vän. Hon, som lärde dem att bedja, talade med dem om barnens bästa vän, som ehuru han var i Guds skepelse, icke räknade för rof att vara Gud jämlik, utan förnedrade sig själf och vardt såsom en människa, lydig intill döden, ja, intill korsets död. Hon kom ihåg sin första nattvardsgång, de stora änglarne i koret, den sköna altartaflan, föreställande Kristi nedtagande från korset. Ack, huru olika var icke allt nu mot då! Hvad hade hon väl vunnit, då hon utbytte tjänaredräkten mot den fina damens, sin barndomstro mot fritänkeriets och syndens snöda läror? Ja, hvad hade hon vunnit? Stackars Anna, hon böjde hufvudet i sina händer och grät; men tyst, nu kommer *han* — då går det ej an att gråta. Bort med tårarna! Bort med barnsligheterna! Han vill ju alltid se ett gladt ansikte.

* * *

Ett par år hade åter gått. Det led mot våren. Träden på kyrkogården stodo ännu kala; men hvarje liten knopp syntes färdig att vid minsta vink springa upp och utveckla sina gröna blad. Sparfvarna kvitterade i syrénhäcken utanför kyrkoherdens fönster och

grafvarna hade redan iklädt sig vårgrönska. Det var ett möte mellan döden och lifvet på kyrkogården.

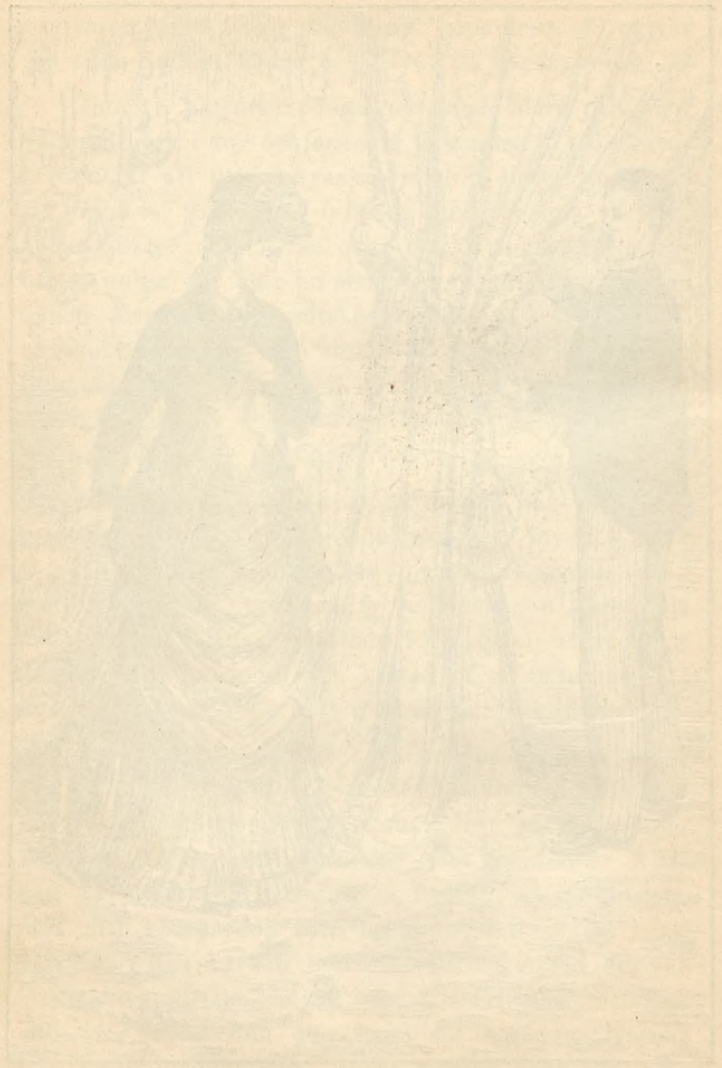
Inne i pastorexpeditionen stodo flere personer, väntande att i tur och ordning få komma in till kyrkoherden för att uttaga lysning eller få betyg angående sin fräjd för att kunna lyfta en liten pension. En och annan sökte väl ock råd och hjälp i själens angelägenheter, under det åter en annan framställde begäran om någon älskad anförvandts begrafning o. s. v. Det är en brokig samling man träffar på en pastorexpedition i Stockholm. För en och hvar hade kyrkoherden ett vänligt ord, en deltagande blick, ett godt råd, samt för mången fattig en öppen hand.

Bland de besökande ifrågavarande dag var äfven en ung kvinna. Hon kunde icke vara mycket öfver tjugu år. Men hon syntes djupt förkrossad. Hon måtte ha gråtit mycket, ty hennes ögon voro röda och svullna. Hon var klädd i en enkel, svart klädning och en mörkgrå sjal, kastad öfver axlarne. På hufvudet bar hon en hatt med en urblekt blomma.

Klockaren bad henne sitta ned på en ledig stol i det yttre rummet, tills kyrkoherden finge tid att tala med henne, då hennes tur kom. Hon såg ut genom fönstret, och den ena tåren föll efter den andra. Kyrkan låg där strax utanför, så fridfull, så inbjudande med sitt korsprydda torn pekande mot himlen. Det var just i den kyrkan hon blifvit konfirmerad, det var i den hon första gången gått till Herrens nattvard, det var i den hon så ofta i sin barndom lyssnat till fridens evangelium. Huru mycket hade hon icke erfarit sedan dess! — — —

»Gå er väg och kom aldrig mer för mina ögon!»

Så, nu kom hennes tur! Med darrande steg gick hon in i det inre rummet och dörren tillslöts.

»Känner ni igen mig», frågade den unga kvinnan.

»Är det icke Anna?» ljöd svaret.

»Jo, jag är så gränslöst olycklig», utbrast hon; mer kunde hon icke säga, ty tårarna kväfde hennes röst.

Kyrkoherden satte fram en stol och bad henne taga plats. Efter en stund blef hon lugnare och berättade nu de senaste årens erfarenheter, sitt fall, sin förnedring och den olyckliga ställning, hvori hon nu befann sig.

Hennes förförare hade kallt och hånfullt öfvergifvit henne, då han fått veta den hemlighet hon bar under sitt hjärta. På hennes fråga om han icke ville infria sitt löfte och gifta sig med henne, hade han med ett hånskratt, som sönderslitit hennes hjärta frågat tillbaka, om hon kunde vara så hjärtans dum och tro, att han skulle gifta sig med henne, gifva sitt namn och sin ställning åt sin mätress. »Gå er väg, och kom aldrig mer inför mina ögon. Kommer ni igen en gång till, kastar jag er utför trappan.» Detta var det sista ord han sagt henne.

»Stackars arma barn», suckade kyrkoherden.

Härefter hade följt en tid af utsägligt lidande, fortsatte Anna. »Alla mina saker, som kunnat förvandlas i penningar, äro pantsatta», sade hon, »och nu äger jag icke mer än det jag går och står i. Jag har intet och hyran har jag icke kunnat betala och är därför i dag utan tak öfver hufvudet.»

Kyrkoherden lyssnade med hjärtligt deltagande, men det stannade icke härvid. Han beredde äfven

den arma kvinnan en tillflykt i det gamla barnhemmet. Där fick hon åter hvila ut och omhuldad af sin forna vårdarinna, diakonissan. Hennes tid blef dock icke lång. Ett par månader efter hennes inflyttning i hemmet slog ett litet barn första gången upp sina ögon i det lilla rummet, och några timmar därefter slocknade ett par andra ögon i döden. Anna hade kämpat ut. Hon hade syndat, hon hade lidit, och vi hafva anledning hoppas, att hon åter funnit förlåtelse och frid. Nöden hade fört henne till den Frälsare, från hvilken hon genom förförarens djäfvulska konstler till en tid blifvit helt och hållet skild.

En stilla sommarmorgon syntes ett begrafningståg långsamt skrida fram uppför Drottninggatan mot Nya kyrkogården. Det var blott likvagnen och tvänne täckta hyrvagnar. I den ena satt kyrkoherden och hans fru, i den andra diakonissan och några af de äldsta barnen i barnhemmet.

I en aflägsen vrå af den stora kyrkogården nedmyllades stoffhyddan efter den vackra barnhemsflickan, och kyrkoherden talade några varma, hjärtliga ord öfver Jesu ord till synderskan i templet: *Icke heller dömer jag dig!* Han slutade med de verser, hvarmed vi sluta Annas historia.

Det lilla barnet blef upptaget såsom eget af ett barnlöst härskap i södra delen af vårt land; men fadern? Han lyser fortfarande såsom en stjärna i stora världens salonger. Man beundrar hans belevnhet, hans goda smak, hans ästhetiska bildning, och mången moder skulle finna sig lycklig att se sin dotter såsom maka åt en så utmärkt man. Så döma människor. Men öfver honom, den fattiga barnhemsflickans lumpne

förförare, hvilat en annan dom, en dom, som fälles vid den domstol, där man icke kallar det goda ondt och det onda godt. Gud skall en gång hafva fram alla gärningar för domen, äfven dem, som äro fördolda. Där skall såväl denne man som hans många stallbröder få erfara, att Gud, den rättvise och allsmäktige, icke låter gäcka sig, utan att hvad människan sår, det skall hon ock uppskära.

Till morgonbön det ringer. Klara kyrka
Står höljd i höga lindars gröna dok.
Af natten ammad till förnyad styrka,
Går dagen åter till sitt arbetsok.

En hvar sin börda bär, på rygg som böjes,
På lastad arm, den tyngsta mången gång,
På hjärta kvaldt, fast blicken modigt höjes,
Och ingen anar ett osynligt tvång.

På gatan där en börda bärs, en kista
Med blåklintskrans uppå sitt svarta lock.
Men hon, som följer nu sitt barn, det sista,
Med tunga steg, bar tyngre börda dock.

Hvem ligger där på bår? — En gammal saga,
Upprepad och förglömd från släkt till släkt,
Förtäljs om hind, som jaktens hundar jaga,
Tills vildt begär uti dess blod är släckt;

Om fager ros i vårens gröna lunder,
Som bröts och fröjdade och glömdes af;
Om sång, som tjusade i svaga stunder;
Om dryck i gyllne skål, som smärta gaf;

Om barnets paradiset, som snart föröddes,
Om giftigt frö, som bar sin frukt i hast;
Om lif, som dödde, när ett annat föddes,
Om nittonårig mor, hvars hjärta brast.

Den sagan ock den gamla, som där skrider,
I minnet hvälfver, tyst och allvarsam.
Hon tänker på sin dotters barndomstider,
Men ock på hennes fall och sorg och skam.

I fönstret där gardinen sakta röres,
Två ögon stirra på det sorgsna tåg.
Männ' om förlåtelse en bön där höres?
Männ' syndasorg uti den blicken låg?

Bah! Hvad är väl *ett* dåd ibland de många?
Förförar'ns håg mot nya segrar går,
Hans själ ej bunden är af former trånga;
Ännu han i sin ungdoms styrka står.

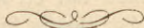
Hur stark han är, han kan dock icke styra
Med viljans tygel tankar, rufvande
På hemska minnen. Midt i festers yra
Han skall den svarta kistan återse.

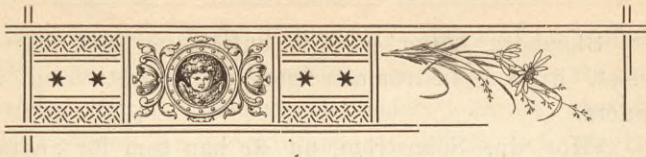
I nattlig syn ur drömmars dunkla riken
Den nittonåriga i svepning går;
Och talar om, hur kallt hon blef besviken;
Med blick som spjut hon vid hans läger står.

Grafkoret öppet är; dit skaran skrider:
Tre skoflar mull och några skriftens ord!
Hvardaglig sak! Än en, som mer ej lider,
Än ett af jordens barn, som blef till jord;

En våg, som öfver tidens haf det vida
Har lyftats upp, men åter sjunkit ner;
Nu hastigt glömd, där nya vågor strida,
Där dag som kommer, nya fröjder ger!

Nej, skuggan af hvad varit, hvad du öfvat,
Dig följer som din andes egendom.
Och om än här dig världens rus bedöfvat,
Vid dödens sida står din lefnads dom.

Blomberg och Spånström.

Vi inträda i en mekanisk verkstad i en af våra större städer. Det är ett hiskligt slamrande och rasslande, filande och hamrande därinne. Det är med möda man kan höra sin egen röst. Men i hög grad fågnesamt är det att se de flitiga, händiga arbetarne, ifrigt sysselsatta hvar på sitt håll i den rymliga verkstaden. Dessa ärliga ansikten göra ett godt intryck på den besökande, de förråda ihärdigt och mödosamt arbete, men i flere kan man ock läsa den själens tillfredsställelse, som följer det sträfsamma uppfyllandet af plikter mot maka, barn och husbonde.

Längs ned vid ändan af den långa bordräckan, som sträcker sig efter verkstadens ena vägg, stå tvänne arbetare, med hvilka vi i denna berättelse vilja göra närmare bekantskap. Vår uppmärksamhet fästes vid dessa båda män på grund af hvad som just i detta ögonblick försiggår dem emellan.

Blomberg håller en tom butelj upp mot dagsljuset, hvilket inströmmar genom fönstret framför honom.

»Hör du, Spånström, nu är han tom för andra gången i dag; men jag tror vi kila in efter den tredje.»

»Ja, kör för det», svarar Spånström, »visst känner jag mig ha fått nog för i dag, men här har du några koppardasar, som gömt sig kvar», tillade han, i det han från sin västficka plockade fram några slantar.

Blomberg skyndade till den närbelägna krogen och köpte det tredje kvarteret brännvin för dagen. Det strök snart med, och hade de båda kamraterna således på en dag tillsammans förtärt $\frac{3}{8}$ kanna brännvin, och ändå voro de icke redlösa, utan förrättade sitt arbete så godt de kunde.

När Spånström på kvällen kom hem ifrån verkstaden, såg nog hans hustru att han den dagen supit mer än vanligt, men hon var sedan flere år tillbaka van att se sin mans allt mer tilltagande last. Den veckopänning han på aflöningsdagarne erhöi, hade sedan lång tid delats mellan krögaren och hustrun, men så småningom minskades hennes andel, och krogen tog snart lejonparten. Stackars Spånström, den skicklige arbetaren hade blifvit en drinkare. Likväl bar icke hans hem spår af det ytterliga armod och osnygghet, som vanligtvis finner sitt tillhåll, där mannen nedsjunkit i synd och last. Spånström hade lyckan att äga en utmärkt hustru. Visserligen voro de båda makarna fattiga, med sina sex små barn, men hustrun höll huset uppe, så godt hon kunde. Hennes två

äldsta döttrar, den ena 13 och den andra 11 år, hjälpte till med hvad de förmådde och fingo icke äta sitt bröd i lättja. Modern förtjänade icke så obetydligt genom sin skicklighet att tvätta och stryka. Stundom hade hon hemtvätt och då fingo flickorna hjälpa till; stundom var hon borta i finare hem och strök, och då fick äldsta syster vara matmor och vår darinna för småsyskonen.

Ännu någon tid förgick och Spånström och Blomberg följdes åt steg för steg ned mot timlig och evig undergång. En dag hade de båda kamraterna varit ute och rumlat till sena kvällen. Då Spånström under nattens mörker kom hem och trefvade sig fram i den bristfälliga trappan möttes han af sin lille son, som sporde honom:

»Vill pappa göra en öfverenskommelse med mig?»

»Hvad menar du, pojke?» frågade den rusige fadern.

»Jo, jag tänkte att pappa och jag skulle gå in i nykterhetsföreningen. Om pappa lofvar att aldrig förtära starka drycker, vill jag lofva pappa att aldrig försöka smaka dem.»

»Du är tokig gosse, hvar har du fått sådana griller ifrån.»

»Ack pappa, vi skulle blifva så lyckliga, om pappa icke drack», stammade den lille bleke gossen.

Fadern höll nog af sin son, men ett sådant löfte ville han icke gifva. Hvad skulle väl Blomberg, hvad skulle väl alla andra kamrater på verkstaden säga, om ett slikt beslut? Nej, det var *alldeles* omöjligt, det gick icke an. Det blef icke mer taladt om saken den gången.

Gossens ord lågo dock och grodde i faderns sinne. Han kunde icke med samma likgiltighet som förr tömma sitt glas. »Vi skulle blifva så lyckliga om pappa icke drack», ljöd det åter och åter i hans inre; men frestelsen var för stark och Spånström för svag. Han fortsatte att supa.

En dag blef han häftigt sjuk. Det var början till lunginflammation, förklarade läkaren.

Spånströms kinder blefvo flammande röda.

»Ni har visst brukat förtära starka drycker», frågade läkaren.

»Åhja, jag har allt tagit mig en sup emellanåt», svarade Spånström.

»Två och tre ibland?» återtog läkaren allvarligt.

»Det har nog händt, det med», stönade Spånström.

»Ja, jag vill nu upplysa Spånström, att han har två vägar att välja, antingen att alldeles upphöra med starka dryckers bruk, och då komma med Guds hjälp, hälsa och krafter så småningom åter, eller ock får han bereda sig på att innan året gått till ända, ligga därute i nya kyrkogården.

»Säger doktorn det?» frågade den sjuke bestört.

»Ja, min vän. Ni är allvarsamt medtagen och ert bröst tål ingalunda vid det lefnadssätt ni fört», yttrade doktorn, i det han betänksamt skakade på hufvudet.

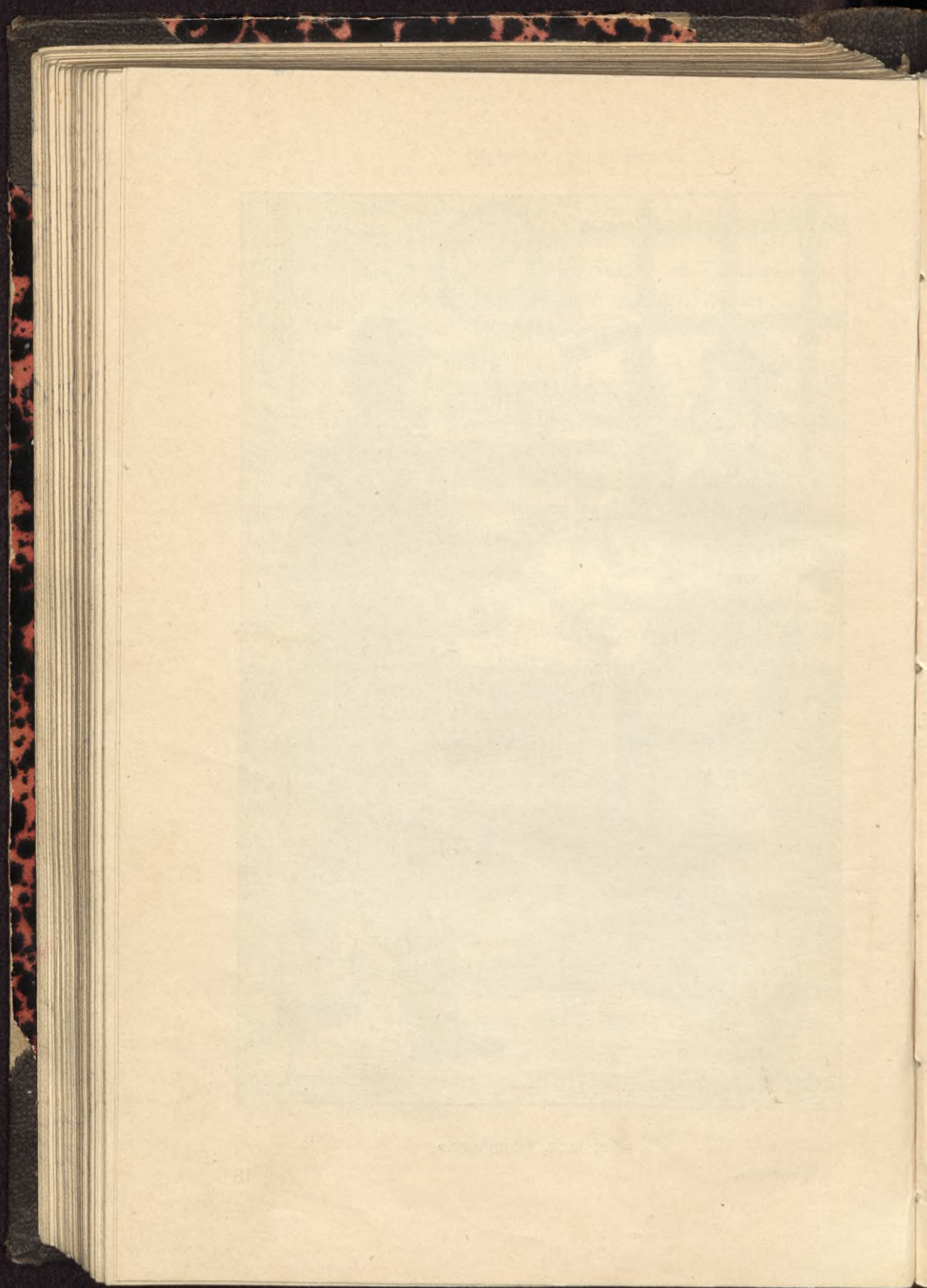
Spånström låg länge sväfvande mellan lif och död. Lifvet segrade, han tillfrisknade så småningom, och det var en högtidsdag för den fattiga arbetarefamiljen, då han första gången åter fick börja sitt arbete på verkstaden.

* * *

»Nej tack, Blomberg.»

Den förste som på morgonen hälsade Spånström välkommen var Blomberg, hans kamrat och supbroder.

»Du ser blek och medtagen ut, Spånström; du har bestämdt icke fått någon 'knaber' på lång tid. Se här», fortsatte han, i det han tog fram den gamla bekanta buteljen, höll den mot dagen och räckte den åt Spånström.

»Nej, tack, Blomberg, jag har redan allt för länge sett för djupt i flaskan.»

»Brr», brummade Blomberg, såsom en retad björn, och i det han stötte fram en hiskelig ed, frågade han: »Har du blifvit en af dessa läsare, hvilka äro för gudliga att ta sig en ärlig, svensk sup, kan tänka.»

»Du skall icke bli så där häftig, Blomberg. Vi ha nu i så många år varit goda kamrater, och icke skola vi bli ovänner därför, att jag på doktors uttryckliga tillsägelse lagt bort att supa. Vi äro lika goda vänner ändå, Blomberg!»

»Nej, du har blifvit en skenhelig skrymtare, det är tvärsäkert det. Och sådana har jag aldrig kunnat tåla. Nej, tack, en ärlig sup för en ärlig karl, det är min mening»; med dessa ord satte Blomberg buteljen för munnen.

»Klunk», »klunk», »klunk», lät det, och i förargelsen öfver att Spånström blifvit en »skrymtare», drack han ensam ur hela förrådet på en gång.

Spånström hade en svår tid bland kamraterna på verkstaden; men han fann snart, att doktors råd var förträffligt i mer än ett afseende. Han blef icke blott friskare till sin kropp, utan när lördagen kom, befanns han vara ensam ägare till hela veckolönen

då han förut fått lämna tre fjärdedelar däraf för skuld till krögaren,

Han började äfven känna sig mer hemmastadd och lycklig i sitt hem. Åtskilliga nyttiga husgeråd köptes. Hustrun och barnen sågo glada och belåtna ut. Söndagarne tillbragtes på ett angenämt sätt. Familjen följdes då åt i Guds hus. Herrens ord blef Spånström allt kärare. En bibel anskaffades. Den blef snart hans dyrbaraste skatt.

Herrens löfte gick i fullbordan äfven på denne man: »Tro på Herren Jesus, så varder du och ditt hus saligt.» Spånström blef en lycklig man. Han började lefva i tro, och trons frukter, som äro frid och fröjd i den helige ande, uteblefvo icke heller.

Med mycken kärlek fördrog han sin gamle väns elakhet och ständiga förolämpningar. Han sökte visa honom huru lycklig han blifvit, sedan han öfvergifvit bruket af starka drycker och lämnat sig helt åt Herren; men Blomberg ville aldrig lyssna till sådana ord. Han fortsatte att supa, försjönk ock därigenom allt mer och mer i armod och elände. Slutligen dukade hans starka kropp under. Fyllerigalenskap inställde sig. Blomberg blef en af de många tusen, hvilka årligen falla offer för brännvins-djäfvlens. Han dog i yttersta armod, glömd af alla, saknad af ingen, om icke måhända af krögaren.

Spånström lefver ännu och ehuru tiderna äro svåra och hans arbetsförtjänst ej mycket öfver hälften mot förr, välsignar Herren det lilla, så att det räcker.

Spånström är en verklig typ för en redlig och bra arbetare. Han åtnjuter stort förtroende af sin arbetgifvare och är lyckligare i sin ringhet, än mången

rik och mäktig man i denna värld. Vill man se hvar-
est lyckan trifves, skall man göra ett besök i Spån-
ströms anspråkslösa hem. Det består af blott ett rum
och kök. Men därinne ser det ut, som skulle små
vänliga tomtar ständigt syssla med att hålla allt snyggt
och hemtrefligt.

När Spånström kommer från arbetet trött och
sotig, äro hans döttrar som små tjänsteandar omkring
honom; den ena slår vatten i det stora tvättfatet af
simpl bränd lera; den andra tar fram handduken och
snart har den käre familjefadern tvättat af sig sotet,
och ren och snygg sätter han sig sedan vid bordet
och läser i någon god bok eller berättar något ur
sitt eget eller andras lif för sina barn. Eller ock
går han ut på krogarne för att tala med dess kunder,
och lämna ut nykterhetskrifter, sökande på så sätt
att få andra in på den väg, där han själf funnit frid
och lycka.

Hjälpmadamen.

Mången af våra läsare har sannolikt icke närmare reda på, hvad som innefattas i benämningen »hjälpmadam». Hon är emellertid en rätt outhärlig person i det moderna stockholmslifvet. Hjälpmadamen förrättar nämligen alla sådana sysslor i de finare hemmen, hvilka jungfrurna icke vilja åtaga sig, såsom att skura trappor, tvätta fönster, polera kakelugnsluckor m. m. Skulle någon vilja veta, hvarifrån hjälpmadamernas aktningsvärda klass härstammar, vilja vi upplysa om, att de nästan alla i forna dagar varit fina stockholmsjungfrur, som icke velat skura trappor, golf och kakelugnsluckor; men huru de blifvit förvandlade till hjälpmadamer skall efterföljande sannfärdiga bild ur stockholmslifvet visa. Vår lilla berättelse har nämligen den förtjänsten att vara fullkomligt sann.

Anna var kammarjungfru hos presidenten X. och hade på sin lott att passa upp de båda unga fröknarna,

presidentens döttrar. Hon var af dem mycket afhållen. Punktlig och rask var hon, med ordningsinne och duglighet som få. När man till dessa goda egenskaper äfven kunde lägga det sannfärdiga vitsordet, att hon hade ett godt och gladt lynne, var förnöjsam och uthållig, är detta tillräcklig förklaring till det sällsynta förhållandet, att hon år efter år stannade kvar i sin tjänst och var synnerligt väl omtyckt af sitt husbondefolk.

Hon bortslösade icke heller, såsom oftast sker, sin lön på fina kläder. Tvärtom var hon sparsam och satte in en god del af sin årslön i sparbanken. Efter några år hade hon ock en hopsparad summa, som med tillägg af upplupna räntor och ett litet arf på trehundra kronor, uppgick till omkring 800 kronor.

Hvem undrar då, att hofrättsrådets betjänt, Johan Qvist, som tillika var extra vaktmästare i kongl. Hofrätten, hade ett godt öga till Anna.

Hon var vacker, hade penningar och var duglig och behaglig. Och han, Johan Qvist, skämdes icke heller för sig. Han var en hygglig ung man. Lång och smärt, med mörkt hår och stora, bruna ögon, och när han var iklädd sin blå frack med förgyllda knappar, i hvilka hofrättsrådets ståtliga vapensköld aftecknade sig, kunde man snarare tro honom vara en ung löjtnant än en betjänt. Anna sade om honom, att han alltid var så *städad*. Johan hade en jämförelsevis ljus framtid för sig, men han hade en svaghet, som han delade med många andra: Han tyckte mycket om ett glas spirituosa då och då. Naturligtvis kunde det dock aldrig sättas i fråga, att ens tiodubbelt renadt — ifall sådant funnits vid denna

tid — kunnat anstå honom. Nej, blott *färgad vara* dugde!

Hofrättsrådet var en rik man, som ofta såg sina vänner hos sig på fina middagar, och hans vinkällare var en bland de bäst försedda. Johan hade således godt tillfälle att skaffa sig ett städadt sätt, i det han efterhärnade de fina herrarnes later, och bland sina umgängesvänner uppträdde med en viss »elegans».

En äldre kamrat och god vän till Anna ansåg, att Johan hade något för höga tankar om sig själf och uppträdde med en ton af öfvermod, som icke bådade godt för framtiden. Hon fann honom ytlig, utan gudsfruktan och sedlig hållning, och tog sig därpå anledning att framkasta en kärleksfull varning till Anna.

Men detta tyckte Anna icke om. Hon tog ej den välvilliga varningen till hjärtat, utan blef i stället förargad på sin kamrat och tänkte i hemlighet, att det hela var en frukt af den leda afunden hos Kristin, som harmades öfver att Johan föredrog Anna framför henne.

Men Kristin, en gammal bepröfvad kvinna, vidhöll sin mening. »Gud låte mina farhågor icke besannas», sade hon, »men jag vidhåller hvad jag alltid sagt, att Johan icke blir en bra man åt dig, Anna. En betjänt är icke van vid uthålligt arbete, och han kan väl icke 'passa upp' i hela sitt lif, heller.»

»Kära Kristin», afbröt Anna förtrytsamt, »alla kunna icke vara skräddare eller skomakare, eller spanmålsbärare eller smeder, eller bagare eller sergeanter eller» — —

»Tag icke så illa vid dig, Anna — jag vill visst inte vara någon olycksprofet, men du får förlåta, att jag säger rent ut hvad jag ser för mina ögon: Johan Qvist har smak för att dricka, och hvad som är det allra värsta, han *fruktar icke Gud*. Har du på fullt allvar tänkt på, hvilken lycka det kan bli i längden att ha en man som super och aldrig frågar efter sin själs frid?»

Anna rodnade. Hon erfor en känsla midt emellan harm och blygsel. Hon kunde ej förneka, att Kristin hade rätt, men hon *ville* icke erkänna det.

»Johan är nog inte så allvarlig, som jag skulle önska, yttrade hon modstulet, »men han är så snäll och hygglig, att jag är aldeles viss på, att han helt och hållet kommer att rätta sig efter mig, så snart vi blott äro gifta. Har du inte märkt, huru gärna han följer mig i kyrkan om söndagarne, när han bara har tid?»

»Jo, det har jag nog sett; men ser du, den där friarekristendomen har jag lite reda på. Jag kan aldrig glömma, huru ifrig löjnant Tigerhjärta var att följa sin fästmö i kyrkan, ända till dess de väl voro gifta; men hur gick det se'n? Du vet det nog, eller har du glömt det?

»Ja, det var *han*, det», svarade Anna; »förnämt folk taga ej alltid saken så noga, men det är helt annat med Johan. Dessutom är han tre år yngre än jag, och därför kommer jag nog att bli den som 'regerar', ska' du få se. För öfrigt har presidenten med hand och mun lofvat, att Johan så fort som möjligt skall få ordinarie vaktmästareplats i hofrätten, och då få vi det ju riktigt bra.»

»Jaja», suckade Kristin, »människan spår och Gud rår. Det kan ju bli bättre än jag tror; men jag har velat säga dig ett varningsord, innan det är för sent! Ingen skall mer än jag glädjas åt din lycka, kära Anna.»

Den hederliga Kristin hade nog sunda tankar och menade väl med Anna, men huru förtänksam hon än var och huru väl hon än menade med sin varning, förstod hon ej, att man nästan alltid talar för döfva öron, då man varnar en kvinna, som tänker gifta sig. Under sådana förhållanden springer hjärtat bort med förståndet och äfven det klokaste hufvud trotsar då de förnuftigaste råd.

Så var det nu med Anna. Hon älskade sin ståtliga Johan, och långt ifrån att hennes känsla afkyldes genom kamratens farhågor, tilltog den blott dess mer. Johan var misskänd, det var ju en klar sak, menade Anna. Han var för god att blifva rätt uppskattad af elaka, afundsjuka människor. Hon ensam förstod honom, och hon skulle genom sin kärlek göra honom lycklig. Han hade sina fel, det insåg hon nog också, men hvem har icke det? Han var svag; men det är just den svage, som behöfver hjälp och stöd, och denna hjälp skulle hon bli. Det egna hemmets sällhet skulle föra honom till Gud, och Gud skulle genom henne draga honom från dåliga kamraters inflytande. Allt skulle bli så bra! Anna drömde om lycka och trefnad i eget bo.

Ja, eget hem ville Anna ha; huru litet som helst, men ett *eget*; hon var trött vid att tjäna andra.

På hösten, strax efter flyttningen, stod bröllopet. Presidenten bekostade det i sin egen våning,

och de båda fröknarna klädde bruden och bundo krans och krona.

Presidenten föreslog själf i valda ordalag brudparets skål. Han var en poetisk natur och citerade gärna våra skalder. »Mina vänner», yttrade han, »mina vänner, en af våra stora skalder har sagt:

Man viger sig ej blott till ostörd lycka
Vid altaret, sin trohetsring med sorgen
Man växlar äfven, och den håller löftet
Mer troget än hvar sällhetsbild i lifvet.

Men nog finnes ock mycken glädje oss beskärd, ja, glädjen trifves äfven under fattigmans ringa tak, om blott kärlek, trohet, ömsesidigt förtroende och framför allt en redlig gudsfruktan där råda — ja, lycka till, mina vänner! Jag önskar er allt godt! Än ett ord särskildt till brudgummen! Du vet måhända icke ännu själf hvilken skatt du fått i din hustru. Var huld, var god, var trofast mot henne och låt mig aldrig få erfaras, att hon icke har det godt, sedan hon nu efter tolf års trogen tjänst lämnar mitt hus för att sätta fötter under eget bord. Än en gång: Gud välsigne er! Brudparets skål!» Gästerna klingade med brud och brudgum, fröknarna omfamnade Anna och tårarne stodo dem därvid i ögonen.

Johan var rörd, han var alltid mycket lättörd. Han torkade bort tårarna och skulle säga något, men det fastnade i halsen, han — teg.

Annas ögon strålade af fröjd, en fröjd, som dock afskedsstundens vemod dämpade, då hon nu sade farväl till sitt husbondefolk.

Johan och Anna åkte i hyrvagn till sitt nya gemensamma hem. Den lyxen bestod presidenten åt

sin f. d. tjänarinna. Det var både första och sista gången hon åkte i hyrvagn.

* * *

De båda nygifta hade hyrt sig ett par små trefliga vindsrum i ett stort hus långt upp på Drottninggatan. Där var allt så innerligt trefligt anordnad. I det yttre rummet, litet som en ångbåtshytt, stod en liten hylla med några små kokkärl, ett omåladt granbord, ett par stolar och Johans byrå. I det inre rummet, som var något större, stod vid ena långväggen en snygg soffa af mahogny, stoppad och öfverklädd med grönt ylletyg. Soffan förvandlades om kvällen till säng. Midt emot fönstret stod Annas vackra byrå och på den åtskilliga prydnader, en spegel, ett par blomstervaser, ett par förgyllda porslinskoppar, ett par små gipsfigurer, föreställande Johannes döparen och Herren Kristus.

Framför soffan stod ett litet divansbord med en röd och svart duk, och på detta bord fanns de unga makarnes bibliotek, Luthers postilla, den nya bibeln, Ahnfelts sånger, Läsning för folket, Jansons predikningar och fyra häften af Illustrerad Allehanda. Invid bordet stodo ett par stoppade stolar och dessutom en liten gungstol.

Hvita gardiner hängde för fönstret, i hvilket flera blomkrukor stodo i god ordning och på en hylla i venstra hörnet fanns en väggklocka af amerikansk modell och midt emot denna, i högra hörnet, en fågelbur med en liten kvittrande kanariefågel. Allt såg så trefligt och inbjudande ut.

Ja, här kunde ju lyckan riktigt trifvas. Detta

tyckte också både Johan och Anna och kände sig under flere månader verkligt lyckliga. Genom presidentens och hofrättsrådets rekommendationer fick Johan god förtjänst såsom vaktmästare vid bjudningar i finare hus. Han hade då fem kronor för aftonen och dessutom mat för sig själf och smakbitar hem till Anna.

Hon å sin sida förtjänade också ganska bra, hon var skicklig i finstrykning och tog emot tvätt åt ugherrar. Strykugnen hade hon i det yttre rummet, och den flitiga unga kvinnan arbetade oförtrutet från morgon till kväll, kvittrande i kapp med kanariefågeln.

»Hvad Kristin ändå kunde se spöken på ljusa dagen! Det var då för innerligt väl, att hon icke lyssnat till hennes olycksprofetior. Kunde någon vara lyckligare än Anna nu var? Det fattades blott, att Johan skulle få den ordinarie vaktmästareplatsen i Hofrätten, så vore ju deras lycka befastad.

* * *

När några månader af Annas äktenskap förgått, stördes dock hennes lycka en och annan gång på ett för hennes finkänsliga sinne oroande sätt. Johan kom hem allt senare på nätterna och icke alltid fullt redig. Hans gång var vacklande, han stammade på målet och jollrade som ett barn; men han var icke elak eller häftig. Förtjänsten härför tillkom dock Anna, ty hon gaf honom aldrig några förebråelser. Hon började visserligen frukta för sin Johan och framtiden; men hennes fasta beslut var att med sin kärlek söka återföra honom från den olyckliga böjelse, som syntes vilja underkufva honom.

Ännu några månader förgingo under växlande solsken och moln på Annas lefnadshimmel. Mer än en gång hade hon redan suttit uppe till långt öfver midnatt, innan Johan kom hem. En afton hade hon gråtit mycket och hennes ögon voro röda. Detta såg Johan, då han äntligen fram emot morgonen kom hem. Han var vid dåligt lynne och frågade i vresig ton, hvarför hon satt uppe så länge och icke gick i säng som annat folk.

»Käre Johan, jag ville icke, att du skulle finna hemmet mörkt, och så ville jag vara till hands och öppna åt dig.»

»Det där är bara prat, Anna, säg hellre rent ut, att du sitter uppe för att spionera på mig. Jag vill säga dig en gång för alla, att jag icke tål detta. Jag vill vara herre i mitt hus och icke stå under ditt förmynderskap.»

»Käre Johan, inte ska' du vara ond på mig, jag håller så innerligt af dig och är därför rädd om dig, kan du inte förstå det?»

»Rädd om mig — hvad är det för dumbheter? Jag sköter mig själf, kom ihåg det. Skall du sitta uppe och gråta, så att ögonen se ut som glödgade gråstensflisor, för det jag vill råda mig själf och någon gång vara med i ett gladt lag bland trefliga kamrater?»

Stackars Anna teg, torkade bort tårarne och gick till sängs. Johan sof snart tungt, så att han snarkade. Hustrun kunde däremot icke sofva. Det blef henne så utsägligt trångt om hjärtat.

Hade Kristin haft rätt? Skulle det blifva olyckligt för dem till slut? Var icke Johan på väg att blifva en drinkare? Den ena dystra tanken aflöste

den andra, och när morgonrodnaden kastade sitt skimmer in genom fönstret låg Anna ännu vaken. Hon steg upp, tände elden i kakelugnen och satte på den lilla kaffepannan. Hon ville möta mannen med en god kopp kaffe, när han vaknade, det brukade han tycka om.

När Johan Qvist vaknade denna morgon, jagade orediga tankar genom hans hjärna. Det hade händt så mycket under sista dygnet, att han hade svårt att reda allt. Hufvudet värkte och samvetet dundrade om åtskilligt, som det alls icke var roligt att komma ihåg. »Ja, nu minns jag», tänkte han för sig själf, »från grosshandlarens gick jag med Stälman och Pimpelgren till vännen Slugberg . . . Låt mig se, hvad är klockan? Ja, det var ju sannt, den spelade de af mig, de uslingarne . . . Dumt att dricka, så att man ej vet hvad man gör. Det ska' ej hända mer. Anna satt uppe och grät, när jag kom hem i natt — ja, det är ju galet — det ska' inte hända mer.» Och Johan suckade tungt.

När Anna hörde, att mannen var vaken, kom hon in med lilla brickan och en rykande kopp kaffe. »Se så, drick nu en kopp kaffe att muntra dig med.»

»Tack, Anna, du är allt en krona till hustru, du, i alla fall. Jag träffade ut för ett par gamla kamrater i går kväll, när jag gick ifrån grosshandlarens middag, och det blef lite nattsöl; men du får ursäkt mig den här gången, jag hoppas det aldrig skall hända mer.»

Johan såg modstulen ut. Det syntes tydligt, att han hade något på sinnet, som han hade svårt att komma ut med. Slutligen måste det dock fram. Han

hostade ett par gånger, och så öppnade han sitt hjärta för sin hustru. »Du är ju inte ond på mig, Anna?»

»Nej», tröstade Anna den ångerfulle. »Tvärtom är jag mycket glad, att du lofvat draga dig ifrån alla dåliga sällskap. Vi kunna då lefva så lyckliga, Johan.»

»Ja, jag inser det mycket väl och skall nog taga mig till vara; men nu är det en sak jag måste be dig om; men blif inte ond — hör du det!»

»Nej, jag har ju lofvat», svarade Anna.

»Jo, ser du, saken är den, att — ja, det är ytterst förargligt, förstås; men det ska' visst inte hända mer. Saken är den, att när jag gick ifrån upppassningen hos grosshandlarens, kilade jag upp som hastigast till bror Pimpelgren, och där sutto Slugberg och Stålman före mig. Och så kommo vi att dricka några glas, och som jag hade fått tio kronor för upppassningen, så tyckte jag, att jag ville vara 'schangtil', och så bjöd jag allihop ut till Bachi tempel, och där slogo vi oss ner i ett rum för oss själfva, och Pimpelgren hade en kortlek med sig, liksom af en händelse, förstås — och så började vi spela litet knack, och den leken slutade med, att jag tappade. Jag hade en riktigt gemen otur, och så gingo vi sent på kvällen tillbaka till Pimpelgren. Jag var alldeles tvungen till detta, ty de hade spelat af mig min klocka, och den ville jag nödvändigt ha igen — jag ville icke komma hem till dig utan klocka. Men tyvärr, jag hade fortfarande otur, och nu finnes ingen annan råd än att bedja dig hjälpa mig ur klämman.»

»Kära du, hvad skall jag göra?» frågade Anna bekymrad.

»Låna mig din sparbanksbok, Anna.»

»Ack, Johan, du vet själf, att det icke finnes mycket kvar i min sparbanksbok. Nära fyrahundra togos ut till vår bosättning, och se'n har du ju redan fått tre hundra kronor — det är ej mer än 300 kronor kvar, och du vet själf, att det nog snart behöfs penningar nu, när jag blir sjuk.»

»Jaså, du vill icke låna mig. Jag behöfver nödvändigt sjuttio kronor i denna vecka, annars går jag säkert miste om vaktmästaresysslan i hofrätten och . . .»

»Ja, kära du, tag sparbanksboken då, men tag ej ut mer än hvad du nätt och jämt behöfver, så att det blir något kvar till kvartalshyran och när jag blir sjuk.»

»Du behöfver alls inte gifva mig några förmaningar. Jag vet min plikt. Jag har burit mig dumt åt och ångrar det bittert, men du skall icke lägga sten på börda. Tack skall du ha emellertid, jag skall nog komma riktigt hem med resten. Adjö, min lilla gumba. Var inte ledsen på mig.»

Johan kände sig glad igen. En tung börda var lyftad från hans sinne. Han skyndade till sparbanken — fick ut sjuttio kronor, uppsökte Slugberg, löste igen klockan och betalte resten af kvällens spelskuld. Slugberg blef helt öfverraskad att så snart få sin »förtjänta lön» och ansåg sig af ren tacksamhet förbunden att bjuda vännen Qvist på ett glas.

»Nej tack, bror», svarade Johan, »det duger icke för mig att hvarje dag vara ute på rummel, jag har dessutom lofvat Anna att komma hem till midda'n, och det vill jag också göra.»

»Ja, jag kunde just tro det! Kan man göra någonting dummare i sitt lif än att gå och gifta sig och få förmyndare öfver sig? Men var nu inte galen,

Qvist. Börjar du låta kärringen regera öfver dig, så blir du snart en kärring själf. Så mycket har jag då kommit underfund med, att det aldrig blir något 'rejält' med sådana män, som låta hustrurna regera. Kom du med mig, jag bjuder i dag, du bjöd i går. Jag är ingen knusslare, må du tro; kom du.»

Nå, det var då icke så svårt för Slugberg att vara liberal, när det var stackars Annas penningar han hade att spendera med.

Qvist tyckte det var både skamligt och förgärligt, att Slugberg skulle få den föreställningen, att han icke vågade följa med till källaren för hustruns skull, och därför lät han för en gång öfvertala sig. Det skulle utan tvifvel blifva den sista i alla fall, och då var ju en gång ingen gång.

Han följde Slugberg, som bjöd på middag. Slugberg var till sitt yrke »kommissionär» och gjorde affärer i litet af hvarje. Han hade varit bodbetjänt i sin ungdom, men slog sig på kommissionärskapet, sedan han mistat sin plats innanför disken, och var nu en af dessa listiga skälmar, som förstå sig på att genom allehanda konstgrepp, kortspel och dylikt narra af folk penningar. Ve den, som kom i Slugbergs klor, han hade att påräkna samma öde som flugan, hvilken fastnar i spindelnätet.

Så gick det ock för Johan Qvist. Han kom sent hem äfven denna natt och utan både klocka och sparbanksbok. Han drack sig först drucken, och sedan lät han narra af sig sin hustrus sparbanksbok; och när han gick hem, raglade han och förde oljud på gatan. Det värsta var nu, att han äfven kom ut för polisen. Han blef anhållen, namnet upptecknades i

polismannens anteckningsbok och Qvist fick af gunst och nåd gå hem för att sofva ruset af sig.

När Anna så genast efter löftet om bättring ånyo såg sig på detta sätt besviken, tröt henne tålmodet, och hon tilltalade mannen rätt allvarsamt, förebrående honom hans brist på karaktär och ordhållighet.

Johan blef mycket förargad, rasade af ilska, slog sönder gungstolen och menade, att han en gång för alla skulle lära sin hustru, att det var han, som var herre i sitt hus och ingen annan. Han svor och förbannade sig på, att han skulle gå och dränka sig, om han icke fick vara i fred för förebråelser.

Anna blef blek som ett lärft. Med ens stod det klart för henne, att hon hade förenat sig för lifvet med en — drinkare. Hon kände sig gränslöst olycklig, svarade icke ett ord på alla Johans svordomar och utfall, men det stormade i hennes hjärta, och hon ropade i sin nöd till Gud om hjälp och förbarmande. Hon var dessutom så förskrämd och olycklig, att tårarnes tröst vägrades henne.

Johan lade sig fullt påklädd i sängen och somnade.

Anna gick ut i yttre rummet och gjorde sig en bädd på sofflocket. Hon kunde icke lägga sig vid den arme drinkarens sida.

Följande dag blef Qvist uppkallad i polisen, där han dömdes att plikta för fylleri, oljud och förnärmelse mot polis.

Nu var drömmen om vaktmästaresysslan i Hofrätten också förbi. Ingen ville heller vidare hafva honom såsom uppassare vid bjudningarne. På kortare tid än ett år efter hans giftermål hade den arme mannen sjunkit ned i lastens dy. Ja, sjunken i lasten

var han nog redan förut; men det blef allt mer uppenbart. Qvist visade äfven i det yttre hvarthän synden leder. Annas alla penningar voro slut, utsikterna för framtiden betydligt förmörkade, och Anna började finna, att dystra moln skuggade hennes lefnads himmel.

* * *

Under förut skildrade omständigheter blef Anna moder. Hon födde en son. Det var en solstråle, som upplifvande och värmande föll ned i hennes beklämda hjärta. Ingen kan beskrifva huru utesägligt hon älskade detta barn. Hon glömde hela världen, all sorg, alla bekymmer, farhågor och lidanden, när hennes öga med ömhet hvilade på den späde vid hennes bröst. Hon grät och hon log och hennes hjärta svälldes af fröjd.

Presidentens båda döttrar skänkte henne åtskilligt för barnets räkning. De funno det alls icke underligt, att hon var så glad åt sin lille gosse. Hon hade ju alltid varit barnkär, och detta visste de båda fröknarna väl, ty de hade ju sett huru trofast och kärleksfullt hon skött deras lille bror och huru djupt hon sörjde, då denne dog.

»Du älskar mycket din lille Sven?» frågade den äldre system, fröken Alfhild.

»Ja, ja, skulle jag icke det?» utbrast Anna. »Nu har jag ju något att lefva för! Ack, hvad jag skall sträfva och arbeta för min gosse. Och när han blir stor, skall han löna mig för allt.»

Så gick tiden. Anna blef åter frisk och började ånyo med sin fintvätt samt uppehöll på detta sätt

sitt hushåll. Mannen var en beskedlig stackare, de dagar han var nykter; men så snart han kunde komma öfver några ören gick han till närmaste krog och söp upp dem, och då var han alltid oregerlig. Visste han, att Anna hade sparat ihop några kronor, så gaf han sig ingen ro förr än han fått dem i sitt våld och då var det alldeles slut med honom för ett par veckor.

En tid långt höll han sig dock någorlunda snygg; men småningom blef han luggsliten och torftig. Det enda, som sedan förrådde den forne fine betjänten, var hans slätkammade hår och rena skjortkrage. På det förra lade han ned stor omsorg hvarje dag. Håret låg glänsande och såsom slickadt på hans hjässa, för de nystärkta kragarne hade han att tacka Anna, som, så länge hon orkade, ville hålla honom ren.

Så förflöto några år. Anna måste flytta i en billigare lägenhet långt upp på Norrmalm. Den enda hjälp hon hade af Qvist var den, att han bar hem hennes tvätt till de herrar, åt hvilka hon fortfarande strök; men bar han upp likviden, så fick Anna den veckan se sig om efter bröd.

Anna klagade aldrig. Hon bar sitt kors med stort tålmod, ja, hon var i sanning en människa med verkligt hjältemod, och det såg ut, som skulle sorgen öfver mannen endast sporra henne till nya ansträngningar. Hon väntade lön, rik och härlig lön för all sin möda af barnet. Och därtill hade hon ju skäl, ty gossen artade sig väl, var lydig och snäll och visade en innerlig ömhet mot sin mor.

För gossens skull älskade hon ock ännu sin man, oaktadt hans djupa förnedring. Men han var och för-

blef ohjälplig. En dag, då Anna var borta, tog han hennes strykugn och bar till pantlånaren, detta skedde, sedan nästan allt som kunde förvandlas i penningar af bohaget, gått samma väg. Nu tyckte hon dock, att det gick för långt. Hon begaf sig till sin gamle husbonde, presidenten, och klagade sin nöd. Han skakade fundersamt på hufvudet och hade snart kommit på det klara med, hvad som borde göras.

»Anna», sade han, du måste begära skilsmässa från den odåga du fick till man. Jag skall laga, att du får in barnet på frimurarebarnhuset», presidenten var själf frimurare och Carl XIII:des riddare och hade därför mycket att säga i sådana fall, »sedan kan du återtaga din tjänst i mitt hus. Du ser ju så blek och aftärd ut, att jag rent af blef förskräckt, när jag fick se dig.»

»Tack, tack; men det är omöjligt, att jag skulle kunna skilja mig vid gossen. Nej, anse mig icke otacksam», snyftade hon och höll båda händerna för ansiktet, »jag kan icke — nej, jag kan icke lämna min gosse — han är det enda jag äger på jorden.»

»Nå, nå, gråt icke, stackars Anna, jag vill dig ju bara väl. Behåll du gärna gossen, jag förstår, att du skall vara fästad vid honom; men den där fyllbulden, Johan, vill du icke blifva fri från honom då?»

»Jag har nog tänkt på det; men jag tror icke, att det ändå vore rätt af mig. Han behöfver mig bättre nu än någonsin, den stackarn.»

»Ja, ni kvinnor äro obegripliga i er uthållighet och ert tålmod», yttrade presidenten deltagande.

Emellertid blef det på visst sätt och på en tid åtminstone skilsmässa af, och detta utan Annas till-

görande eller begäran. Johan söp sig oupphörligt full, och en vacker dag blef han häktad såsom försvarslös och dömd till arbetsinrättningen. Där satt han öfver hela vintern, och visserligen var detta för Anna till en början en stor lättnad; hon hade nu en mindre att försörja, och det lilla hon förtjänade fick hon behålla; men snart började Johan skrifva rörande bref till henne. Nu skulle han bli en helt ny människa, om han blott kunde komma ut från det eländiga ställe, där han var inspärrad. Annas hjärta bevektes. Hon såg på sin gosse — han var så lik sin far. För sonens skull ville hon förlåta och glömma. Hon gick till presidenten och bad om hjälp att få ut Johan från inrättningen.

»Är du då rakt ifrån förståndet?» frågade presidenten. »Skall du be mig taga ut och sända dig på halsen ditt värsta plågoris, ditt lifs olycka? Nej tack, det blir då icke något af.»

Anna grät och bad och visade fram Johans rörande och ångerfulla bref. Presidenten var en godhjärtad man, han hoppades, han också, att Johan nu verkligen fått en så hälsosam lexa, att han skulle taga sig till vara, om han åter finge komma ut. Han gaf efter för Annas böner, och Johan fick lämna inrättningen.

Han kom hem till hustrun, finputsad i håret som vanligt, men blek och pussig i ansiktet och såg ut som en skugga af hvad han i sin ungdom varit. Det dröjde dock icke många veckor, förr än han var alldeles densamma som förr. Han gjorde ingenting, han endast söp — söp från morgon till kväll. Så länge han hade ett öre att supå på, kom han alltid öfver-

lastad hem om kvällarne, och då svor han och grälade, och nu kom därtill, att han ej sällan slog sin hustru.

Efter ett år var han ånyo i polisens händer, och blef dömd som försvarslös till Rindön på ett år.

Åter kommo efter en tid rörande och ångerfulla bref till Anna. Nu hade han, såsom det hette, riktigt fått syn på, huru illa han burit sig åt, bad om förlåtelse och lofvade bättring för alltid.

Ja, nu hade han för alltid afsagt sig bruket af bränvin och andra starka drycker.

Om han bara nu kunde komma ut från fångenskapen, så skulle alla människor få se på annat. Nu skulle han bli en karlakt och hjälpa Anna att fostra upp Sven, så att han icke måtte bli en lika stor usling, som hans stackars olycklige far varit.

Anna var ånyo färdig att tro på hans löften och bad för honom; men nu ville ingen lösa ut honom.

Han måste sitta sitt år ut på Rindön. Men ett år tar ock slut. Vid jultiden blef Qvist fri och återvände till hufvudstaden, där han sökte upp sin hustrus bostad. Det var ett gladt återseende. Han fick fira julen tillsammans med maka och barn.

Stackars Johan — hans hår låg lika slätkammat öfver hjässan, det hade blott blifvit glesare och gråsprängdt, och de engelska polisongerna stötte också i hvitt och grått. Johan började blifva gubbe. Men nu skulle han taga sig till vara, arbeta och blifva hustru och barn till stöd.

Sven hade sedan ett par år börjat gå i folkskolan och gjorde sin moder mycken glädje. Han var en stilla och snäll gosse och ville, så godt han kunde,

hjelpa mor. Han började förstå, huru ledsamt hon alltid haft och tröstade henne med ständiga löften att han, när han blefve stor, skulle arbeta för henne, så att hon icke skulle behöfva sträfva så mycket som nu. Anna hade för länge sedan upphört med fin-tvätt; hon hade mistat sin strykugn och genom mycken gråt hade hennes ögon blifvit försvagade — hon blef nu *hjälpmadam*.

För en krona om dagen sysslade hon från tidigt på morgonen till sena aftonen, vecka ut och vecka in, med alla gröfre sysslor, under det hon af de ordinarie jungfrurna, hvilkas göromål hon utförde, fick uppbära snäsor och tillrättavisningar, så att det haglade om öronen. Allt måste hon med tystnad och ett glädtigt utseende fördraga och därtill vara tacksam för det arbete hon fick.

Johan fick arbete på en mekanisk mangel och skötte sig några månader rätt bra. Det såg ut, som skulle Annas lif blifva något lättare.

Men det var ånyo blott en kort dröm. Johan förlorade genom eget förvållande sin plats. Han blef nu stadsbud och stod långa timmar och dagar fåfång i gathörnet, det blef långsamt och kallt, han måste värma sig. Och hvar skulle han göra det, om icke på krogen? Kamrater fick han äfven, och snart var han inne på sitt gamla usla syndalif.

Efter ett par år var han åter kronoarbetareskarl på Rindön. Att detta var en lättnad för Anna kan icke bestridas! Men endast den, som närmare känt denna stackars kvinnas förunderliga spänstighet, kan fatta, huru hon led vid tanken på hennes mans olycka. Föreställningen att han skulle gå förlorad för tid och

evighet var för henne ett frätande sår, som aldrig upphörde att svida.

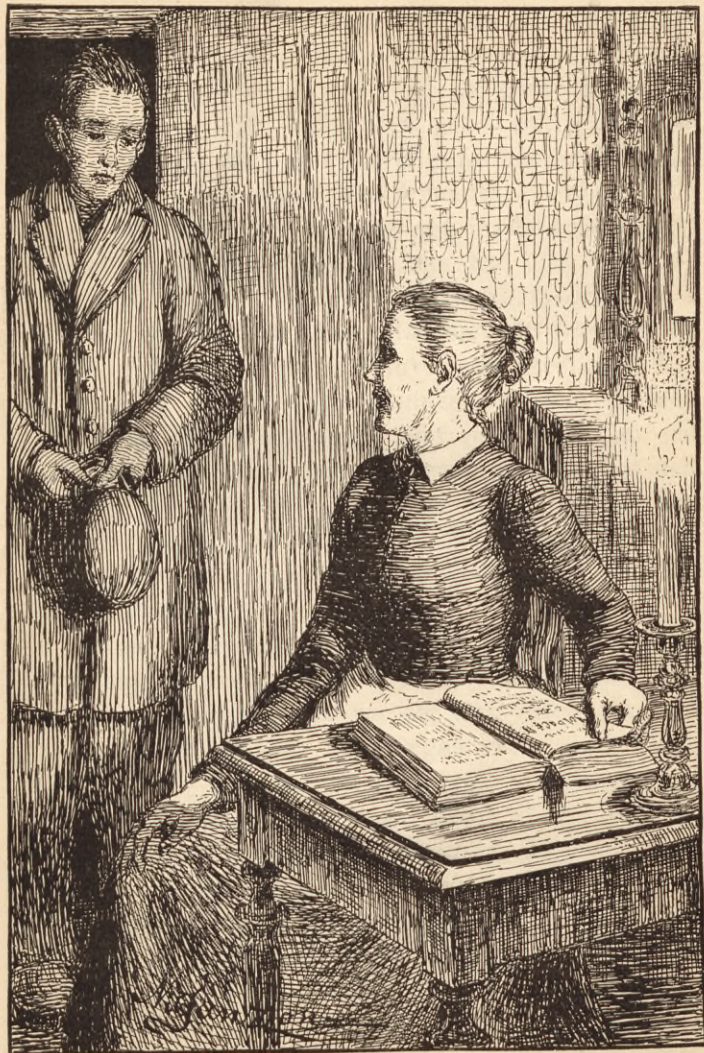
* * *

Man skulle väl kunna tro, att en sådan uppförande kärlek skulle få sin lön, och nog är det visst att Gud, som räknar hvarje tår ett krossadt hjärta gjuter under lifvets nöd och strider, skall i sin tid gifva härlig nådelön; men ofta ej förr än när han själf aftorkar alla tårar. Anna hade under sina lidandesår lärt sig att söka hjälpen hos honom allena och på allvar gifvit sitt hjärta åt honom. Men hennes lidandes mått var icke ännu fullt. Hennes *Sven*, hjärtebarnet, hade ock blifvit hennes sorgebarn.

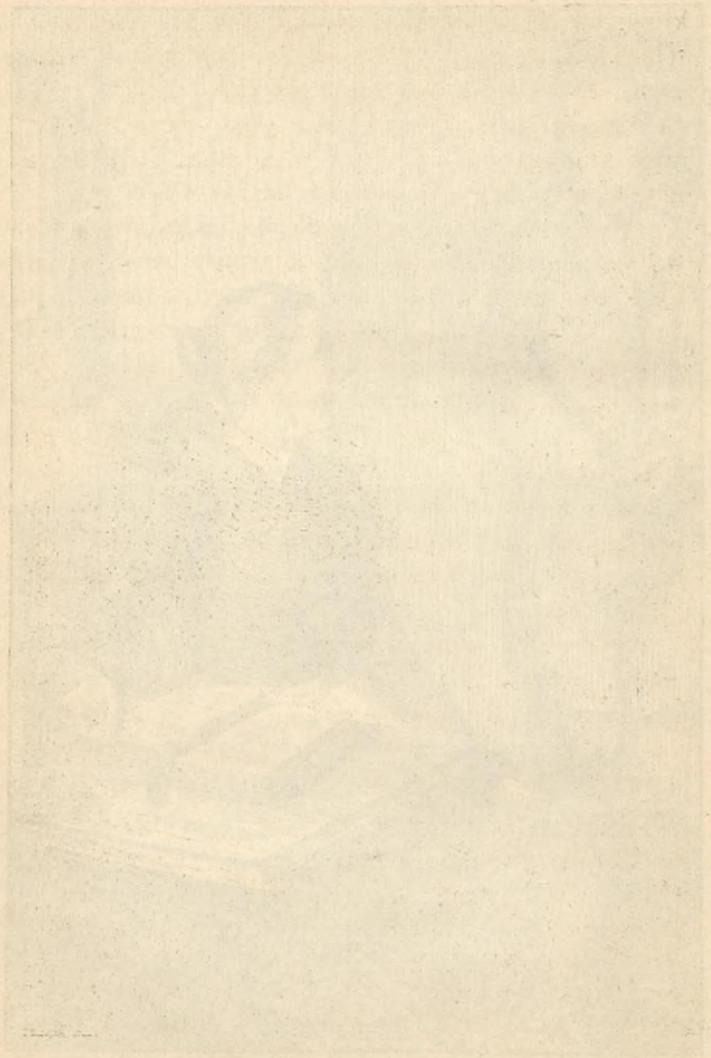
Johan kom än en gång hem. Sonen var då fjorton år. Fadern sände honom till kroger efter brännvin och tvingade honom att supa. Gossen fick därigenom smak för den gräsliga dryck, som fört så otaligt många människor och familjer i timligt och ovigt elände.

Inom kort var *Sven* lika god supare som fadern, och nu fick den arma modern först ett riktigt helvete på jorden. Man och son lågo hemma dagarne igenom och söpo. När modern i sena kvällen kom tillbaka från sitt arbete, tvingades hon att för sin hårdt förvärfvade dagspenning skaffa mat åt de båda lättingarne.

På detta sätt framläpade hon åter ett par år, då det än en gång blef någon lättnad för henne. Mannen kom åter till Rindön och *Sven* kom in vid Stockholms brandkår. Där stannade han dock endast om-

»Mamma, jag har rymt!»

kring ett år, efter hvilken tid han fick afsked för fylleri och slagsmål. Då kom han åter hem till modern, och åter fick hon fullt upp att göra att försörja en tjuguarig, frisk och stark son. Detta blef den arma kvinnans lön; så förverkligades hennes förhoppningar, att sonen skulle blifva hennes ålderdomsstöd.

Sven sjönk allt djupare ned i allehanda laster. Genom superi och slagsmål kom han ofta inför polisen och dömdes tid efter annan till fängelse. Då han var fri från fängelse, lefde han ett tygellöst lif i synd och förnedring. Bränvin och osedlighet försvagade så den 20-årige mannen, att han började lida af en hjärtåkomma och blef sjuk till kropp och själ; men därjämte var han rent af elak mot den stackars modern. Slutligen togs han af polisen och dömdes till arbetsinrättningen på ett halft år. Nu hade Anna sin man på Rindön och sonen på Dillströms inrättning.

Sven upprepade faderns sätt att gå till väga. Han började skrifva rörande och bevekande bref till sin mor. Modershjärtat var sig likt. Hon grät och bad att få ut sin son. Men ingen ville hjälpa henne därmed. Då fick hon ett nytt bref, hvori Sven förklarade, att han skulle taga lifvet af sig, om icke modern hjälpte honom att komma ut. Hon fick dock ingen, som ville gifva honom laga försvar. Åter kom julen, glädjens och fridens högtid; men för Anna var den tung och dyster! Hon satt ensam i sitt lilla rum och hade knappt ett julljus, vid hvars sken hon kunde läsa de kära jultexterna. Hon gick i tankarne igenom sitt flydda lif; och huru litet af glädje men huru mycket af sorg hade icke tecknat detta lif!

Och nu, i denna högtidsstund, hade hon mannen på fästning och sonen på arbetsinrättningen och själf satt hon där, utarbetad, trött och gammal! Tyst! Hvad var det — någon gick i vindstrappan. Nej, det var blott blåsten, som susade genom den öppna vindsgluggen.

Jo, visst är där någon; hon hör steg, som nalkas hennes ensliga dörr, den öppnas och in träder hennes son, klädd i inrättningens kläder!

»Mamma, jag har rymt, göm mig, att ej polisen får tag i mig, ty lefvande kommer jag aldrig till inrättningen», ropade den olycklige. Sven hade klättrat öfver det höga skranket, som omger inrättningens gård.

Genom vederbörandes välvilliga tillmötesgående fick den stackars modern tillåtelse att uttaga Svens kläder, det lyckades henne att få tillsammans penningar till en biljett till Amerika, och då sista raden af denna enkla berättelse skrives, vaggas den fattiga hjälpmadamens olycklige son såsom emigrant på en af Oceanens ångare på väg till nya världen.

Annas historia är ingen dikt, det är en verklig-hetsbild ur lifvet. Och nu blott en fråga: »Hvad var väl egentliga orsaken till detta lif af lidande, till faders och sons förspilda framtid? *Det var bränvinets förbannelse!*

När skall svenska folket vakna upp öfver detta elände och afskudda sig förbannelsens ok?

Mjölnergossen.

Wilhelm Linders far var mjölnare. Han var en hurtig och rask man, kunnig i sitt yrke. Wilhelm's mor hade tjänat som huspiga på herrgården. Hon hette Johanna, var född i Värmland och kom såsom liten flicka till en släkting i Västmanland samt fick såsom uppvuxen tjänst hos kaptens på herrgården. Både Linder och hans hustru voro fattiga då de gifte sig; men de hade en rikedom, som gick vida utöfver värdet af silfver och guld: de hade båda förtröstan till Gud. Friska och arbetsamma voro de ock såsom få. Och efter kaptenen tyckte mycket om sin raske och pålitlige mjölnardräng, lät han honom få kvarnen på arrende då han gifte sig.

Så flyttade Johanna och hennes man ned till den lilla kvarngården och lefde där, nöjda och lyckliga i sitt trefliga hem. Arrendet för kvarnen var billigt, så att de godt kunde komma ut därmed och dessutom spara ihop ett och annat hundra kronor om året. Såsom en viktig tillökning i deras lycka gaf

Gud dem efter ett par år en liten son, som i dopet erhöll namnen Wilhelm Emanuel.

Den lille pilten växte och artade sig väl. När han var två år gammal, började han på egen hand stulta omkring på kvarngården och blef snart förtrolig vän med en stor kvarnbagge, som hans pappa rådde om. Baggen buffade väl omkull honom en och annan gång, och då upphäufde Wilhelm ett väldigt skri, men efter hand blef baggen allt snällare mot sin lille hjälplöse vän, isynnerhet då en tredje kom med i leken. Det var mjölharens trogne väktare Tello, en stor och präktig jakthund. Han kunde jaga både räfvar och harar samt därjämte hålla baggen på behörigt afstånd, ifall han visade några tecken, som tydde på att han ville leka en smula hårdhänt med Tellos vän, Wilhelm.

Sålunda växte Wilhelm upp tillsammans med de båda lekkamraterna och under trogen vård och uppsikt af mor och far, hvilkas glädje han var. Men lyckan på jorden är sällan länge bofast på ett ställe. Hon försvann äfven från kvarngården. Först dog kaptenen och hans gård såldes, och därmed blef det äfven ny ägare till kvarnen. Arrendet höjdes, så att Linder hade ytterst svårt att komma ut därmed. De besparingar han under bättre dagar gjort, ströko ock med inom ett par år.

En dag fick Wilhelm ett par tvillingsystrar. Visserligen dogo de några veckor efter födelsen; men modern hade af nattvak och sjukdom blifvit mycket nedsatt till krafterna och orkade ej arbeta som förr. Och så kom det värsta. Det var en ovanligt kall och bister vinter, och det stora vattenhjulet i kvarnen

blef så fullt med is, att mjölnaren måste använda några timmar hvarje dag för att sitta i hjulhuset och hugga bort isen från de stora vattenskoflarne. Det var ett svårt arbete. Linder svettades, ehuru det var öfver tjugo grader kallt, och förkylde sig så svårt, att han fick lunginflammation, och efter några få dagar hade Wilhelm ingen far mer. Innan han dog, tog han ett rörande afsked af sin hustru och sin lille son.

»Jag lämnar dig, kära hustru», sade han, »fattig och ensam med vår lille gosse; men förtrösta på Gud, som lofvat att vara änkers och faderlösas hjälp.» Och till Wilhelm sade han, i det han lade sin hand på hans hufvud: »Blif alltid en snäll och lydig son mot din mor. Ja, sök att blifva ett stöd för henne. Men kom ihåg, att om du skall blifva det, måste du framför allt förtrösta på Gud, din Frälsare.»

Stackars Wilhelm förstod väl icke mycket, hvarken af hvad hans döende fader sade, eller af den stora förlust han gjort, men orden: »Förtrösta på Gud», inpräglade sig dock i hans minne och följde honom såsom ett fädernearf lifvet igenom.

* * *

Efter Linders död och begrafning fick änkan genast flytta från kvarngården. En snäll gammal gumma, hvilkens man i listiden varit korpral vid regementet, bodde kvar i soldatstugan som rotehållarne upplätit åt henne, och hon lät nu änkan Linder flytta in till sig med sin lille gosse. »Enbergsmor», som gumman allmänt kallades i socknen, var en gudfruktig kvinna, som fann sin glädje i att dela med sig af det lilla

hon hade. Stugan var visst icke stor, men kärleken ger rum. Utom ett större rum fanns där en liten kammare, och i den fingo Wilhelm och hans mor bo, eller rättare, de lågo där om nätterna. Om dagarne höllo de alla till i »stugan».

Denna låg så vackert invid skogsbrynet. Närmaste grannen var den nye soldaten. Strax invid stugan stod den minsta lilla ladugård, icke så stor, att en ko kunde få rum i den; men däremot hade tvänne getter där sitt hemvist. På den lilla gården funnos några krusbärsbuskar, ett par halfstora körsbärsträd och ett äppelträd. Ett par stenkast från stugan, tätt invid skogen, låg en källa med riklig tillgång på klart och friskt vatten. Var än stugan gammal och grå, så var den omgifvande skogen så mycket friskare och grönare. Och i den tillbragte Wilhelm mången vacker sommandag. Och då blåbär och lingon mognade, var han en flitig bärsamlare. Ehuru han ännu endast var sju år, stultade han i väg till prostgården med den ena lilla skäppan efter den andra. Ingen kan heller föreställa sig huru lycklig han var, då han återvände med tom skäppa, men med två stora treskillingslantor i sin ficka. Då tyckte han sig vara en riktigt rik man.

Om söndagarne fick han sommartiden följa med modern till kyrkan. Om vintern kunde han icke komma ut så långt, emedan han saknade varma kläder.

Ett par lyckliga år förflöto; lyckliga för Wilhelm, ty han hade inga anspråk på lifvet. Och lyckliga för modern, ty fastän hon var fattig och hade det trångt, hade hon ju dock sin käre gosse. Och då hon hörde hans glada, barnsliga joller och kände hans lilla hand

smekande stryka hennes kind, tyckte hon, att ingenting fattades henne. De ägde hvarandra, och de förtröstade på Gud.

Det var en varm, vacker dag i slutet af juni. Naturen stod i sin fulla, sköna sommarskrud. Wilhelm och hans mor voro på väg till kyrkan. Då de vandrat genom skogen och kommo fram till de böljande sädesfälten, som tillhörde kyrkbyn, ringde det redan samman. Klockornas toner klungo så underbart och summo på mäktiga ljudvågor till deras öron.

»Hvad betyder klockornas klang, mamma?» frågade Wilhelm.

»Den säger oss: Förtrösta på Gud», svarade modern tankfullt.

»Det var ju detsamma, som pappa sade till mig, mamma, var det icke så?» fortfor Wilhelm.

»Jo, mitt barn», nickade modern och slöt sin gosses hand i sin. Och så vandrade de båda framåt, men ehuru de påskyndade sina steg hunno de icke fram till kyrkan förrän gudstjänsten redan börjat.

De satte sig därför på en bänk i vapenhuset; men då kyrkdörren stod öppen, kunde de där höra både psalmsången och predikan.

Prosten predikade om huru Gud kläder liljorna på marken och föder sparfvarne under himmelen, hvaraf människobarnen borde sluta sig till att han också skulle försörja dem, då de ju äro mera värda än sparfvarne och långt dyrbarare i hans ögon än liljorna. »Och», sade han slutligen, »när Gud gifvit oss sin Son, skulle han då icke gifva oss allt med honom?» Ja, det var en god, evangelisk predikan; men vi få dock icke så mycket förundra oss öfver,

att den fattiga Johanna tyckte det hon hellre ville vara en lilja eller en liten gråsparf, än en fattig, sjuklig änka. Hon kunde icke fullt förstå Herrens underliga delning i världen, och den ena tåren efter den andra silade sig fram genom hennes ögonfransar och rann utför hennes kinder. Häröfver blef Wilhelm mycket fundersam, hvarför han lutade sig tätt intill henne och hviskade sakta:

»Mamma, hvarför gråter du?»

»Tyst, barnet mitt», svarade modern. »Det skall du få veta en annan gång, nu skola vi höra på predikan.»

På hemvägen från kyrkan försökte Wilhelm trösta sin mamma. Snart skulle han bli stor, mente han, och då skulle han förtjäna mycket pengar och bygga henne en egen stuga. Ja, det var väl tusen andra saker, som Wilhelm då skulle göra.

Huru det nu var, så gick tiden sin vanliga gång. Johannas hälsa var fortfarande klen; men hon orkade ändå arbeta något. Hon spann lin och ull åt bondgummorna i byn, och på det sättet drog hon sig fram.

Så kom den tid, då Wilhelm började gå i folkskolan. För de fattigaste barnen hade prosten ordnat det så, att de på fattigvårdens bekostnad fingo en tallrik soppa och en half kaka bröd till middag. Detta var en stor hjälp för Johanna; ty hon hade just ingenting att lägga in i sin lille gosses matsäck.

Det visade sig snart, att Wilhelm var en läraktig gosse, med stor flit och god fattningsgåfva. Det dröjde ej länge innan han kunde både stafva och läsa rent innantill och så började läxorna i katekesen. När han var åtta år, kunde han hela katekesen utan-

till. Vid vårterminens afslutning fick han i premium en stor, vacker bok, som kallades »Hemskolan». Den innehöll hvarjehanda som en skolgosse behöfde lära: räknetabeller, forskrifter, rättstafningslära och många nöjsamma och nyttiga berättelser till öfning i innanläsning o. s. v. Wilhelm kände sig öfverlycklig, och nu blef det ett studerande i den lilla soldatstugan under de långa sommardagarne. Johanna kunde knappt få Wilhelm från boken en enda liten stund.

Den lille åttaåringen hade nu fått i sitt hufvud, att han skulle bli prest, och då skulle han nog kunna hjälpa sin mor, och allt skulle bli så bra, så bra. Johanna smålog åt sin gosses ifver.

»Käre min Wille», sade hon, »huru skulle du kunna bli en så lärd man, att du kunde bli prest? Vet du inte, att det fordras mycket penningar för att kunna studera?»

»Fordras det penningar», suckade Wilhelm eftertänksamt. »Jag trodde, att det bara fordrades flit, och då, mamma, skulle det icke vara någon fara — men penningar!» Han satt en stund fundersam med sänkt hufvud. Plötsligt lyfte han upp det och blickade med sina klara blå ögon in i moderns: »Mamma, jag vet!» utropade han.

»Hvad vet du, min gosse?»

»Jo, mamma, jag har inga pengar, och du har heller inga, men jag vet hvem som har, o, jag vet, han skall hjälpa mig!»

»Hvem, mitt barn?»

»Gud, mamma! Just i dag på morgonen läste vi ju, att allt silfver och guld är hans. Gud är så rik, att han är rikare än häradsdomaren och patron

på herrgården, ja, jag tror bestämdt, att han är rikare än själfva kungen. Tror du inte att han skall hjälpa mig?» Jag tror det, ty han har lofvat att hjälpa alla, som förtrösta på honom.»

»Ja, min gosse; men förtröstar du då på Gud?»

»Det vet jag inte, ty jag förstår ej riktigt hvad det betyder att *förtrösta*. Jag har aldrig hört, att Gud kan vara ledsen, men om jag visste, att han vore det, ville jag så gärna *trösta* honom, liksom jag gör med dig, mamma.»

»Nej, nej, mitt barn», utbrast modern småleende, »*förtrösta* är alls icke detsamma som att *trösta*. Att *förtrösta* betyder att *förlita sig på Gud*, tro på hans löften och vara viss om hans hjälp.»

»Ja, då vet jag att jag förtröstar på Gud, mamma», utropade Wilhelm triumferande. »Jag är viss att han vill hjälpa mig, och jag vet att han hör mig, då jag talar med honom.»

»Huru kan du vara viss på det?» fortfor modern. »Ack, minns du inte, när jag gick vilse i blåbärs-mossen? Jag sprang åt alla möjliga håll för att komma in på rätta vägen, och det var rakt omöjligt, men så bad jag: 'Käre Gud, hjälp mig att hitta hem, så att jag inte dör härute i skogen', och då hittade jag genast vägen och kom hem. Kan jag icke däraf veta att Gud hör mig?»

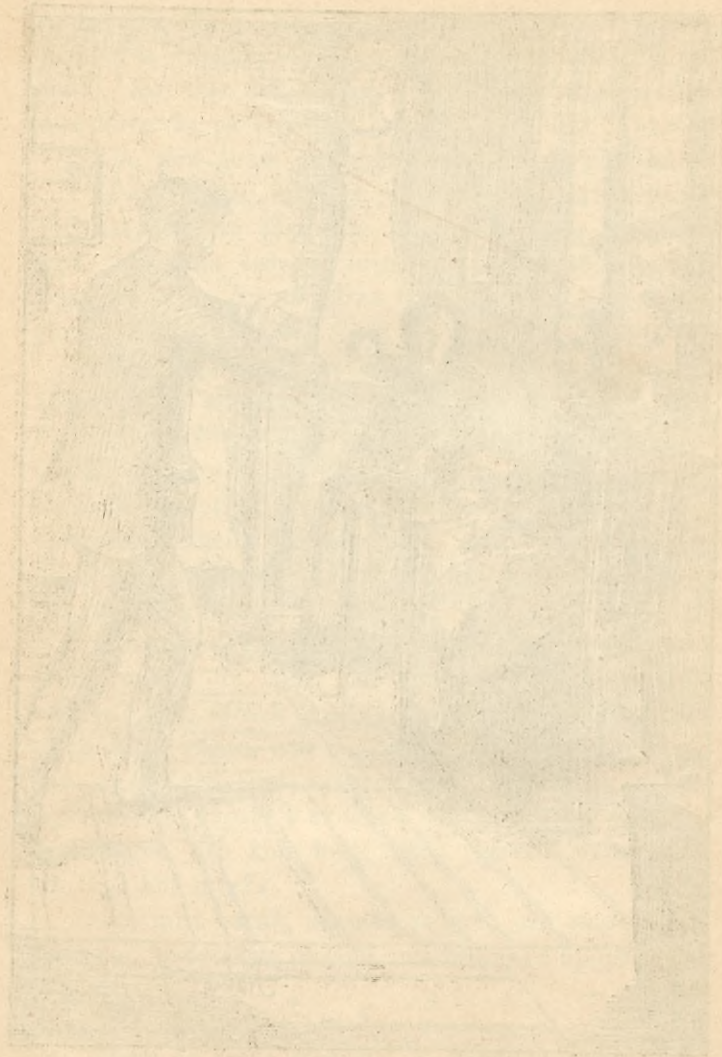
»Jo, mitt barn», svarade modern och smekte sin älskling. »Förtrösta på Gud, och han skall hjälpa dig.»

* * *

Några år hafva förflutit. Vi träffa ej längre Wilhelm i den lilla soldatstugan vid skogsbrynet. Genom

»Nu är jag student!»

prostens välvilja har han kommit in i storskolan i V. Där bor han hos en gammal tunnbindareänka i en af stadens utkanter tillsammans med en annan kamrat, lika fattig som han själf. Prosten betalar hyran, 15 kronor i terminen, och så har han skaffat Wilhelm matdagar hos några välbärgade borgare i staden. Ja, han har till och med förmånen att få spisa middag en gång i veckan i själfva biskopsgården. Och gossen arbetar flitigt och har redan gått igenom flere klasser af läroverket. Under somrarne är han ute på landet hos någon familj såsom informator, och på detta sätt har Wilhelms förtröstan på Gud icke kommit på skam.

En dag blef det glädje och fröjd såsom aldrig tillförne i den lilla soldatstugan. En ljuslockig yngling gick framåt gångstigen, som leder från byn till soldattorpet. Han bar på sitt hufvud en hvit mössa, som riktigt glänste i solskenet, och solsken var det i ynglingens hjärta, och solsken blef det i tvenne kvinnohjärtan, då Wilhelm, ty det var han, steg inom tröskeln till stugan och slog sina unga, friska armar omkring moderns hals, i det han med jublande röst hälsade: »God dag, älskade mor, nu är jag — student!»

»Kan en tänka!» utropade Enbergsmor och släppte stickstrumpan, som föll till golvet; »kan en tänka, en sådan gosse, en sådan herre, skulle jag väl säga nu, förstås!»

Men modern sade ingenting, hon bara såg och såg på sin älskling, tills stora tårar tillrade utför hennes kinder. Hon såg in i Wilhelms öppna, klara ögon och hade svårt att tro för glädjes skull; och så såg hon på den bländhvita studentmössan och strök den mjuka sammeten med sin hand, som om seger-

tecknet till hennes gosses flit och arbete varit en lefvande varelse och förstått en sådan smekning.

»Är det sant, att du är student, Wilhelm? Är det icke blott en lycklig dröm?»

»Nej, mor, det är verkligen sant! Gud är trofast, och den, som förtröstar på honom, kommer icke på skam.»

Nu lefde Johanna liksom upp på nytt. En sådan sommar hade hon aldrig kunnat drömma om. Wilhelm var upptagen i prestgården nästan som egen son och hjälpte prosten understundom med att predika. Då satt Johanna icke längre ute i vapenhuset under gudstjänsten. Nej, den lyckliga modern ville sitta så, att hon icke blott hörde utan äfven kunde se sin Wilhelm, då han såsom ett Herrens vittne förkunnade livvets ord för församlingen och med synnerligt eftertryck uppmanade hvar och en till *förtröstan på Gud*.

* * *

Åter hördes kyrkklockornas klang öfver bygden. Det var i den tidiga julmorgonen. Stjärnorna gnistrade på den mörka himmelen. Den nyfallna snön hade bredt sitt hvita täcke öfver berg och dal, och från vägar och stigar hördes munter bjällerklang, medan det ena tindrande blosset efter det andra skymtade fram genom skogen. I bondgårdarne och mångestädes äfven i den torftigaste stuga glimmade julljusen från fönstren.

Julottan var ju alltid besökt af mycket folk, men denna jul hade man mer mangrant än vanligt infunnit sig till gudstjänsten, och kyrkan var till trängsel fylld.

Det var den unge adjunkten, som skulle predika ottesången. Och adjunkten var ingen annan än vår vän Wilhelm, som nyss kommit från V., där han blifvit prestvigd, sedan han i Upsala med goda betyg tagit sin prestexamen.

Johanna och Enbergsmor saknades icke i kyrkan. Johanna var så lycklig, att hon i sitt hjärta prisade Gud och sade med patriarken Jakob: »Herre, jag är för ringa till all den nåd och all den trohet, som du har bevisat mig.» Var det icke hennes egen gosse, som nu hunnit så långt, att han blifvit invigd till det ämbete hon ansåg högst af alla!

Enbergsmor tyckte sig också hafva icke så liten del i Johannas glädje, liksom i hennes Wilhelm. Gumman, som nu var gammal och lutande, med alldeles silfverhvit hår samt skumma ögon, fröjdade sig öfver att hon, liksom den fattiga änkan i Sarpat, fått lämna tak öfver hufvudet åt en Guds tjänare.

De båda kvinnorna instämde ock med jublande hjärtan i församlingens sång:

»Var hälsad, sköna morgonstund,
Som af profeters helga mun
Är oss bebådad vorden.»

Johanna hade litat på Gud och anförtrött sin käre gosse åt honom, och han hade icke låtit hennes förtröstan komma på skam. Nu voro tjugu års försaker-ser och lidanden glömda. Och när hon såg sin Wilhelm träda inför altaret, kändes det, som ville hennes öfverfulla hjärta hoppa af fröjd.

Efter gudstjänstens slut blefvo de båda gummorna inbjudna till prestgården på frukost, och sedan följde Wilhelm dem hem till den gamla soldatstugan. Nog

var äfven han glad i sitt hjärta; men han längtade dock efter den dag, då han skulle få i eget hem inbjuda sin moder till sig. Detta torde dock komma att dröja länge än.

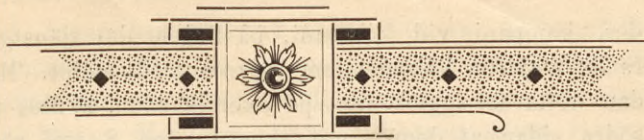
Emellertid kom den dagen snarare än han själf trodde. Han blef nämligen kallad till brukspredikant af en godsägare, i hvars hem han ett par år varit informator under mellanterminerna.

Pastorsbostället låg på en höjd med vidsträckt utsikt öfver näjden. Strax nedanför kullen slingrade sig, såsom ett bredt silfverbälte, den mäktiga Dalälven, på hvars andra strand utbredde sig ett böljande sädesfält, begränsadt af den mörka furuskogen, medan åt norr syntes blånande berg i fjärran.

Byar med rödmålade stugor framskymtade här och hvar inom den vida synkretsen, och ej långt från det lilla hemmet låg bruket med dess många arbetarebostäder. Och i herdetjället satt nu Wilhelm i sin studerkammare, och modern hade slagit sig ned i en länstol vid sidan om skrifbordet. Solen höll just på att gömma sig bakom skogen i vester, men kastade såsom ett vänligt god natt sitt rikaste guld öfver älven, sädesfälten, parken, bergen, ja, smög sina tusende strålar äfven in genom fönstret till Wilhelms arbetsrum, där de lyste på en lycklig moder, som nu hos sin älskade son funnit ett ljufligt hem, och en lycklig son, som genom Guds godhet fått taga sin moder till sig.

Båda kände i denna stund Guds oändliga godhet och kärlek genomströmma sina hjärtan och hviskade nästan på en gång: »Det är dock tryggt och säkert att förtrösta på Gud.»

Malm och hans pojke.

Teckning ur lifvet.

Gubben Malm är nu gammal och grå. Han följer med århundradet och är således snart 80 år. I sin ungdom var hans rygg icke böjd såsom nu. Då stod han rak som den ståtliga furan i skogen, och den tunga packningen och geväret på axeln bar han med största lätthet. Sin militära bana började Malm såsom trumslagare. Vid 23 års ålder blef han soldat — utbytte sålunda trumman mot geväret och fick soldattorp med en god vret, några potatisland samt foder och bete för en ko och ett par får. Malm var en ovanlig soldat, ty han förtärde aldrig starka drycker, och orsaken till hans afsky för dessa förtjänar att närmare anföras.

Det var inryckningsdag till regementsmötet. Ett kanonskott dånade från högvakten på lägerplatsen i den tidiga morgonstunden och regementets 8 kompanier inmarscherade samtidigt från de byar i närheten, där de öfver natten varit inkvarterade, och uppstäl-

des, kompani vid kompani, på linien, där tjänstgörande majoren hälsade dem välkomna till mötet. Medan detta försiggick ute på exercisheden, syntes på södra sidan af denna mot skogsdungen 8 små rödmålade stånd liksom genom ett trollslag resa sig upp öfver marken. Flere förbönder stodo där med sina kärror, i hvilka stora fat lågo fulla med bränvin. Det var regementets privilegierade krögare, som här höll inryckning och mönstrade sina trupper af fat, glas och buteljer. Sedan majoren hälsat kompanierna, gafs en stunds frihet, innan tältningen i lägret begynte, och nu skyndade soldaterna ned till de rödmålade stånden för att släcka sin törst efter bränvin. Klockan 9 på morgonen slogs åter ställning. Högvakten ordnades, poster utställdes, instruktioner utfärdades, timmermän och handräckningskarlar, anförda af regementsväbeln, skyndade till skogen för att hämta granris för tältningen. Andra började resa dessa i tält i 8 räta rader; de lyste så hvita i solskenet, liknande ofantliga sockertoppar med en liten blå pappershatt på hufvudet.

Fältlägret var snart i ordning. Skildtvakterna vandrade med afmätta steg af och an vid alla posteringar. Gevärsrop hördes då och då, signalhorn smattade, trumbvirflar ljödo från trumslagarnes öfningsplats. Allt var lif och rörelse.

Vid regementets brunn, där vattnet hämtades för truppen och där regementets hästar vattnades, gick n:o 96 Stråle vid S. kompani på post. Hans instruktion lydde, att inga civila personer finge hämta vatten eller vattna sina hästar vid brunnen.

Stackars Stråle! Han hade sett för djupt i gla-

set, innan han gick på post. Det var så ovant för honom att få en »reel» svensk sup, att när han första dagen var på mötet, skulle han väl taga sig något till bästa. Men han tog sig till värsta, såsom vi snart skola se. Stråle var drucken.

En civilt klädd person närmar sig, ledande en häst ned till brunnen.

»Halt!» ropar Stråle och gör en underlig gliring på kroppen. Mannen, som icke var någon annan än öfverstens egen stalldräng, leder fram hästen och börjar att vinda upp vatten. »Undan, din civile fisk», brummade Stråle och sökte skuffa bort stallknekten.

»Du är ju full karl», svarade denne, »ser du icke, att det är öfverstens häst!»

»Är jag full, sa' du? Jag ska fylla dig, jag, din bondtupp», röt Stråle och måttade därvid med sin gevärskolf ett väldigt slag åt stallknektens hufvud. Denne kastade sig hastigt åt sidan och undvek slaget. Geväret slogs emellertid så våldsamt mot brunnstaket, att kolfven sprang af och den stackars Stråle låg raklång vid sidan af brunnen, med det sönderslagna geväret i hand, och kunde blott med stor möda resa sig upp.

Händelsen blef genast rapporterad. En patrull utsändes, som aflöste Stråle, hvilken fördes i arrest för att sofva ruset af sig. Dagen därpå inkallades han till majorsförhör. Saken var snart afgjord. Stråle hade varit rusig på post och därtill i fyllan och villan förstört en kronans persedel. Han dömdes att ersätta skadan å geväret samt dessutom till 15 prygel. Han var dock icke den ende, som blef dömd; flere soldater i hvart kompani hade gjort sig skyldiga

till bestraffning för fylleri. De olycklige fördes ned mot skogsdungen. Unge Malm stod där och slog hvirflar på sin trumma. »Hit med din trumma, pojke!» röt en skägglös underlöjtnant.

Malm skyndade fram med sin trumma och på den lades delinkventerna upp och emottogo sin bestraffning.

Stråles jämmerrop vid hvarvt kapprapp — hans böner om förskoning — korpralens bistra min och löjtnantens nickning för hvarvt slag kommo den stackars ynglingen att bäfva. Blodet ville nästan stelna i hans ådror af förskräckelse och afsky. Slutligen då han återfick sin trumma, satte han sig på henne och grät i förargelsen öfver att hon blifvit begagnad till ett så nesligt ändamål.

I denna stund gjorde Malm ett heligt löfte, att aldrig förtära starka drycker, och detta löfte har han hållit i flere än sextio år.

Malm var redan som gosse en tänkande natur. Länge och väl gick han och funderade öfver något för honom alldeles ofattligt, nämligen hur det kunde vara möjligt att öfversten kunde tillåta krögare att slå ned sina bopålar vid mötet, då verkningarna af deras närvaro voro så påtagliga. Han hade ju hört öfversten säga till truppen, att mötet vore en skola, där soldaten skulle lära sig att bruka vapen och skickliggöras att försvara konung och fosterland. Men inte hade man krogar i andra skolor — hvarför då vid regementskolorna? Länge fick Malm vänta svaret på dessa spörsmål, men det kom dock en gång helt oväntadt. Malm stod som ordonnans i yttre rummet af majorsexpeditionen en dag, då mellan majoren och regementskvartermästaren blef tal om marketenterierna

vid lägret. Malm fick nu reda på hemligheten, hvarföre exercisplatserna skola vara försedda med krogar. För rättigheten att framräcka bränvinsgifvet åt den stackars soldaten och därigenom narra ifrån honom hans penningar och skaffa honom en lastbar vana med ty åtföljande straff och själförakt, betalade krögaren en stor summa till regementskassan och förband sig dessutom att hålla officerskåren med mat och dryck för billigt pris.

»Står det så till med moralen vid regementet, att man uppenbarligen ockrar på soldatens svaghet», tänkte Malm, »då skall jag åtminstone göra hvad jag kan för att varna mina kamrater.»

Och detta gjorde Malm ärligt och oförskräckt. Mången kamrat hade honom att tacka därför att han blef bevarad från krogstånden på heden.

* * *

Under sin anställning vid regementet såsom trumslagare lärde Malm sig noter, och som han allt ifrån sin barndom var en flitig kyrkogångare, lärde han sig sjunga alla brukliga psalmer i vår psalmbok. Han hade en klar och fyllig röst och sjöng säkert och felfritt. Denna skicklighet att sjunga förskaffade honom det hedrande uppdraget att ofta vikariera för socknens gamle klockare.

Mången af bygdens tärnor tyckte att Malm var en siratlig karl och lika god som själfva bondsönerna. En af hans rotehållare, hemmansägaren Anders Olsson i Malmberga, hade en dotter vid namn Karin.

* Denna osed blef för många år sedan genom lag afskaffad.

Malm och Karin hade godt öga till hvarandra, det kunde man tydligt se. Karin höll Malm kär, emedan han i motsats till de fleste unga män i socknen, var nykterhetsvän. Malm deltog aldrig i ungdomens dansnöjen och dryckeslag. Han höll sig till Guds ord, såsom hans fromma moder hade lärt honom, och världens väsende behagade honom icke. Härför fick han understundom uppbära mycken smälek; men det bekymrade honom föga. Han var glad, att Anders' Karin delade hans smak.

Dem emellan var allt på det klara. Malm visste ingen bättre på jorden än Karin, och hon ville bestämdt ingen annan man hafva än honom.

Anders Olsson förstod nog också huru det var fatt; men då ingen sade något, var han också klok nog att tiga och aldrig röra vid den ömtåliga strängen, dock, »komme hans rotesoldat en vacker dag och begärde hans dotter till hustru, nog skulle han veta att gifva honom besked.» I det längsta hoppades han dock att detta aldrig skulle komma i fråga.

Under denna tid försummade Ander Ols mor aldrig att jämt och ständigt tala vid Karin om Erik Pers Petter i storgården, huru bra karl han var och ensam arfvinge till största gården i byn.

»Har du icke sett det, Karin, att Petter länge haft godt öga till dig?» frågade hon.

»Jo, mor, nog har jag sett det», svarade Karin, »men det har han ingenting för, ty jag blir aldrig hans hustru, om han än rådde om hela Malmberga och Tibble därtill.»

»Men både far och jag önskade få honom till

måg», invände Anders Ols mor med skärpa i rösten.
»Du vill väl inte göra dina föräldrar emot?»

»Jag vill gärna lyda er i allt, mor», återtog Karin, »men gifta mig med Petter kan jag omöjligt.»

»Hvad har du emot honom då?»

»Hvad jag har emot honom? Så ni kan fråga, mor! Ni kommer väl i håg senaste tinget, tänker jag? Tror ni jag vill binda mig för hela lifvet vid en man, som narrat och svikit en förut!»

»Kära barn, tala icke så oförståndigt, han svor ju sig fri från Anna Stina; den saken är nu klar.»

»Ja, klar är den, ty Petter är en menedare, som svurit bort sig och» — — Här afbröts deras samtal af en inkommande.

Karin blef blossande röd. Det var Malm, som inträdde, gjorde ställningssteg innanför dörren och frågade efter husbonden.

»Anders är ute i stallet», svarade Anders Ols mor något sträft, »Malm träffar honom där.»

Malm sade farväl och gick. — De båda unga yttrade icke ett ord till hvarandra; endast deras blickar möttes. Karin anade dock ej hvad ärende Malm hade.

»Guds fred!» hälsade Malm, då han steg in i stallet, där Anders Olsson var sysselsatt med att skära hackelse till hästarne.

»Guds fred, Malm, hvad har han för godt att förkunna?» svarade bonden, utan att upphöra med sitt arbete.

»Jo, jag skulle vilja tala litet enskildt vid er i afton», svarade Malm.

»Hvad? Har inte Malmen fått sin natura ordentligt», frågade Anders, i det han fortfor att skära halmen.

»Åh, det har ingen fara, jag tänkte nog begära det som är mer än 'naturan'», mente Malm, men nu såg Anders upp från sitt arbete, och med bister min sporde han, hvad det kunde vara hans soldat ville.

Malm tog mod till sig, snodde mössan ett par hvarf mellan fingrarne, tog sig med högra handen bakom örat, hostade ett par gånger och yttrade sedan: »Anders Olsson, det gäller er Karin.»

»Vår Karin», utbrast Anders, »hvad i all världen vill du med vår Karin?»

»Hafva henne till hustru!»

»Ja, jag kunde just tro det», utbrast Anders försmädligt. »Du tycker hon skulle passa bra i ditt soldattorp. Nu går då skammen riktigt på torra landet. Nej, min gunstige krigare, Anders Olsson i Malmberga vet nog hvad han gör, han, och tar ingen fattiglapp till måg.»

»Men Karin håller mig kär», vågade Malm påstå. Anders Olsson blef ursinnig. »Packa dig genast ut», röt han, »annars skall jag hjälpa dig.» Och därmed gick han med hotfulla åtbörder emot Malm, som med en djup suck aflägsnade sig.

När Anders kom in i stugan, yttrade han icke ett ord. Han stoppade sin lilla silfverpipa och drog det ena väldiga rökmolnet efter det andra. Efter en lång och pinsam tystnad frågade Karins moder:

»Hvad ville Malmen, far?»

»Karlen har blifvit tokig», svarade han och

spottade i den brinnande brasan i spisen — »han har blifvit galen; det är säkert, det.»

Karins hjärta slog så våldsamt, att det kändes, som ville det bulta sig ut ur hennes bröst; men hon lade band på sina känslor och iakttog tystnad.

»Hvad ville han då? Du ser så upprörd ut, kära far», frågade hustrun ånyo.

»Han förtalade vår Karin och ville sätta fläck på hennes heder, som jag inte kunde tåla — därför affärdade jag honom fortare än vanligt — en sådan trashank!»

»Hvad i all världen kunde han ha att säga om vår flicka?» återtog Anders Ols mor.

»Den fattiglappen var nog fräck att påstå, det vår Karin höll honom kär och ville blifva hans hustru. Jag bad honom på ren svenska veta hut.»

Karin reste sig från sin stol och sköt spinnrocken ifrån sig. Stora tårar glänste i hennes vackra ögon och med darrande röst svarade hon: »Det var ingen osanning Malm sade, far. Jag håller honom kär och däri kan jag icke finna något vanhederligt.»

»Du menar då, flicka, att jag skulle låta dig gifta dig med en fattig soldat?» frågade Anders.

»Ack far, han blir nog klockare, när gamle Bergström dör — han har ju skött tjänsten åt honom nu i två år.»

»Ja, jag hör att du är lika kollrig som han; men de där grillerna gå väl öfver. Något giftermål här vid lag blir inte af — det är klart och därmed punkt», tillade Anders och drog åter några bloss ur sin pipa.

Karin gick in i förstugukammaren. Där fick hon

i ensamhet gråta ut. Hon visste att fadern obehjälpligt höll fast vid sin en gång fattade mening och hon hade därför ingen annan råd än att i sitt bekymmer anförtro saken åt Gud.

* * *

Hela vintern förgick och Karin hörde ingenting från Malm. Han hade en månad efter den afton vi skildrat afgått på en fyra månaders kommandering till Grisslehamn, men hade nyss förut blifvit befordrad till korpral — vid Grisslehamn förvärfvade han sig distinktionstecken med guld på uniformskragen. Han arbetade otroligt för att komma sig upp. Kunde han blott blifva befordrad till underofficer, hoppades han att Karins föräldrar skulle gifva med sig.

Under det han invaggade sig i dessa framtidsdrömmar, fick han underrättelse från hemtrakten att Karin och Erik Pers Petter på våren skulle blifva ett par. Detta slog den unge krigsmannen med förtviflan. Hade verkligen hans Karin svikit sin tro? Skulle hon för alltid tillhöra en annan? Denna föreställning var outhärdlig. Underliga, vilda tankar jagade hvarandra i Malms hjärna. »Tag din tröst i glaset!» hviskade frestaren. »Nej!» »Nej», det kunde han icke. »Jaga en kula genom ditt hufvud», sade samma fiende. Frestelsen var svår, men äfven den besegrade Malm. Han gick ned mot hafvet. Månen lyste så klar, de nyss lösgjorda böljorna hviskade: »Kom ned till oss; sjunk i vår famn och din sorg skall se sitt slut.» Malms hufvud värkte och hans tinningar kändes såsom ville de springa sönder. Han

satte sig vid stranden med hufvudet lutadt i sina båda händer. »O Gud hjälp mig i denna nöd!» suckade han. Han visste icke huru länge han suttit nere vid hafvet, då en vänlig hand lades på hans axel. »Malm hvad gör du här», frågade en bekant stämman. Det var korpral Stafberg, en af Malms bästa kamrater.

»Du är dig ej lik, Malm, något ligger på ditt sinne?» yttrade Stafberg deltagande. En lång stund talade de båda krigsmännen vid hvarandra. Stafberg fick del af Malms sorg och tröstade honom så godt han kunde.

Malm, den starke, ståtliga mannen, dukade dock under. Han blef sjuk till kropp och själ. Läkaren ansåg föga hopp vara om hans lif. Det blef en långvarig nervfeber och Malm låg flere dygn utan medvetande.

Under tiden gingo underliga rykten om honom i hembygden. Man berättade för Karin att Malm icke var mycket att bygga på. Han hade blifvit förhäxad af en finska, hette det, och för länge sedan glömt Karin. Stackars flicka, hon hade en sorglig vinter. Rosorna på hennes kinder blefvo allt blekare, hennes ögons glans allt mattare. Hon teg och led; men hon bad. Hon bad innerligt och varmt för sig själf och för sin vän; hon bad om undergifvenhet för Guds vilja och styrka att bära pröfningen. Hade Malm kunnat svika henne, ja, då hade världen ingenting lockande mer för henne. Men när hon tänkte sig såsom Storgårds Petters hustru, ryste hon — hellre ville hon dö. Föräldrarna sågo icke hennes sorg, eller låtsade icke se den. De gjorde allt hvad de kunde

för att förklona Malm, och allt för att framställa Petter i den fördelaktigaste dager, de förstodo icke att hvart sådant bemödande var ett nålstyng för den stackars Karins hjärta.

Petter höll god min och tänkte, att blefve han endast gift med Karin, så skulle han nog lära henne, hvad hennes frid tillhörde såsom hans hustru. Föräldrarna sade honom det samma. »Så snart prosten sagt amen öfver er, blir nog Karin nöjd», menade Anders Olsson och drog förnöjd några rökmoln ur sin silfverpipa.

Emellertid inträffade vintermarknaden i S. Dit skulle enhvar, som hade någon riksdaler att köpa för. Petter i Storgården för ock dit. Det var klingande slädföre och Petter tog den bästa hästen i stallet, och en springare var det, som icke hade sin make i hela socknen. Petter var klädd i pels med stor krage och muddar af kalmuckskinn. Han ville vara herre, och detta tyckte han sig kunna med allt skäl, ty han var den rikaste bonden i socknen och hade dessutom gått igenom två klasser i S. storskola. När han nu med sin trafvare körde genom storgatan i S. och tog in hos handelsman A—r, tyckte han själf, att ingen kunde vara »golikare» än han.

Sedan han tagit ifrån hästen och ställt in honom i stallet, skyndade han till stadskällaren för att få något »som värmdes i kroppen»

Där träffade han hästhandlaren T., färgaren G. och åtskilliga resande herrar. »Herr Petterson», som han nu kallades, rekvirerade varm punsch och bjöd öfver lag. Man drack och drack och under tiden växte samtalet — det blef allt ifrigare och högljudt

dare och det märktes att herrarne fått så mycket i hufvudet, att icke stor del af medvetande och förstånd var kvar. Slutligen gick man in i ett inre rum. Dörren lästes omsorgsfullt och man satte sig vid ett rundt bord. Hästhandlaren upptog ur sin ficka en kortlek och så begynte vännerna »i all oskyldighet» spela kille. Insatsen var till en början 25 öre. Petter förlorade gång på gång. — Då han sålunda spelat bort 50 kronor, ville han vinna igen det tappade och föreslog 1 kronas insats. »Gärna för mig», svarade hästhandlaren. Petter hade otur, som det heter. Han spelade bort sin klocka, sin nya pels, öfver hvilken han var så stolt — den pelsen, som i en hast gjort honom till herre; slutligen strök både häst och släde med. Allt förlorades. Petter blef så småningom under denna otur nykter och upptäckte något fuffens under bordet med några kort.

»Falskspelare, tjuftar, skojare», utropade han ursinnig och slog handen i bordet, så att penningar och kortlappar hoppade i vädret.

»Sa' du skojare, din bondlurk», röt hästhandlaren; »det skall du ha betalt för», och i det samma slog han Petter så våldsamt i ansiktet, att blodet strömmade ur näsa och mun.

Detta var signalen till ett allmänt slagsmål, hvilket slutade så, att Petter blef grundligt bultad och sönderskuren i ansiktet. Hela sällskapet arresterades och dagen därpå stod Petter med stora plåsterlappar i ansiktet och pliktade en betydlig summa penningar för hasardspel och slagsmål under marknad.

Petter kom snopen hem från S. marknad. Hans äfventyr blef snart känt öfver allt i socknen och

Anders Olsson och hans hustru talade aldrig vidare om Petters och Karins giftermål. *En* sorg hade således försvunnit för Karin. Hon tackade innerligt Gud, att han skonat henne från olyckan att blifva gift med Storgårds Petter. Denne, å sin sida, tröstade sig öfver sitt missöde med tanken på att han i alla fall var den rikaste bonden i trakten. När han någon gång såg sig i spegeln och varseblef de blodröda ären, ryste han — »Kains märken» mumlade han — »den olyckliga edgången» — och så drack han.

* * *

Malm tillfrisknade småningom och när kommanderingen var slut, kände han sig så återställd, att han kunde marschera med truppen, ehuru han fick lägga sin packning på trossen.

Det var nu full sommar.

Ångarna stodo gröna och hängbjörkarna speglade sina löfrika kronor i insjöns klara våg, och lärkan sjöng härligt i skyn de vackra solbeglänsta morgnarne.

Malm satt ensam i sin stuga, han hade nyss kommit från befäls- och rekrytmötet och hade nu några dagars hvila, innan åter regementsmötet började. Han steg tidigt upp på söndagsmorgonen. I byn hade han ännu icke varit. Han ville icke se den plats, där hans trolösa Karin bodde. Ack, såret var icke läkt, det sved ännu där nere i djupet af hans innersta. Men till kyrkan gick han. När kyrkklockornas toner klungo öfver bygden, lyfte Malm på sin lägermössa och bad: Gud gif i dag af ditt ord någon tröst

för mitt hjärta!» Framkommen till kyrkan, intog han sin gamla plats på läktaren. Han tog i dag upp psalmerna. När han sjöng:

»Hit, o Jesu, samloms vi,
Att ditt helga ord få höra»,

vände många på kvinnosidan sig om och sågo uppåt läktaren. Bland dessa var äfven en, som satt i Malmbergabänken — det var Karin.

Hon bleknade.

Det var, som hade allt hennes blod strömmat till hjärtat — lika våldsamt flöt det åter därifrån och hon rodnade. Det var vännen från hennes barndomstid hon såg — han, som svikit sin tro och glömt henne för en okänd finska.

Malm darrade på rüsten, han också. Han hade uppfångat den sorgsna blick Karin fäste på honom. Det låg så mycken ömhet och förebräelse i den, och likväl var det icke hon, som hade skäl att förebrå. Dock kunde han ioke undgå att märka, huru blek och affallen Karin hade blifvit. Hon såg ju ut som ett lefvande lik.

Efter gudstjänstens slut stannade Malm några ögonblick på kyrkvallen. Anders Olsson kom honom till mötes.

»God dag, korpral Malm», hälsade han höfligt. »välkommen hem från kommenderingen och mötet!» Han räckte fram handen. Korpral Malm fattade den och svarade: »Tack ska I ha; men det är väl inte så mycke ment med detta 'välkommen', förstår jag.»

»Hör han, korpral'n, glöm det där grollet i stallen, han mins, det var inte så illa ment som sagdt.»

»Åh ja, nog kan jag glömma det, jag får glömma så mycket annat», svarade Malm.

»Han kan ju åka med mig hem nu och äta en bit i dag på sönda'n», fortfor Anders Olsson vänligt. »Kvinnfolka reste förut, de, med Grälle och vi hinna nog opp dem med Bläsen, kom nu och sätt sig opp i schäsen.»

Malm blef tagen med storm — han fick ingen tid på sig att neka. Efter en half timme var han i Anders Olssons gård, hvarifrån han för ett år sedan blifvit så snöpligt afvisad.

Karin stod i stugufönstret och blickade ut. Hon kunde icke tro sina ögon. Det var korporal Malm i uniform med guldrand på kragen. Hvad han såg ståtlig ut!

»Men hvad tänkte far på, som tog honom med sig från kyrkan? Åh jo, det var inte så svårt att förstå — han behöfde ju icke frukta att få honom till måg längre nu.» Det blef åter en mörk stund för Karin.

Inkommen i stugan hälsade Malm höfviskt men afmätt. »Tänk att *hon* kunde svika mig», tänkte han.

Mor och far gingo båda in i stugukammaren.

»Det är ju bäst att flickan får sin vilja fram, eller hur, mor?» frågade Anders.

»Ja, Gud välsige dem», sade mor Anna och neg — »jag tror Gud styrt till det bästa», suckade hon och torkade sig i ögat med förklädsnibben.

»Malm är en duktig karl», återtog Anders Olsson.

»Gud vare tack, att vårt barn frälstes från Petter», sade hans gumma.

»Vi äro då öfverens om saken», frågade Anders.

Hans hustru nickade bifallande, och så gingo de åter ut i stugan.

Medan de gamla varit inne i kammaren, hade äfven en förklaring ägt rum emellan de unga. Allt missförstånd var skingradt. De förstodo hvarandra.

»Haf ditt hopp till Herren — han skall gifva dig hvad ditt hjärta önskar», sade de båda på en gång.

»Karin», sade fadern rörd, »Karin, kom hit mitt barn.»

Karin gick.

Fadern fattade hennes hand och förde henne till Malm och i det han lade hennes hand i den redlige soldatens, yttrade han: »Min son, lugn lägger jag vår dotters hand i din. Du är fattig, men du är en bra karl, blif en god make åt vår Karin.» — Gubben torcade ögat med sin afviga hand. Gumman stod strax invid dem — hon lyfte sina händer öfver dem och bad: »Gud i himmelen välsigne er, barn!»

»Tack far, tack mor», sade Karin och det var ett tack ur djupet af ett älskande hjärta. Korpral Malm for till heden, lyckligare än en general, som vunnit ett afgörande fältslag.

Några månader efter mötet firades bröllopet. Nog var det en och annan bonde, som tyckte att Anders Olsson satt en fläck på det hedervärda bondeståndet, då han tog en soldat till måg; men å andra sidan kunde ingen neka till att Malm var en ovanlig soldat och en riktigt »siratliger» karl. I alla fall tröttnade man att tala härom, och fick snart något nytt att orda om.

Emellertid var Karin lycklig i sin lilla stuga, hennes föräldrar voro äfven försonade med giftermålet och hennes systrar, Mina, Anna och Hilda tyckte det var mycket roligt att hälsa på Karin i hennes lilla hem, hvilket hon höll fint och nätt som ett dockskåp.

Inom ett år hade gamle klockaren dött och Malm fick sysslan efter honom. Nu hade han ganska goda inkomster och lefde ett lyckligt och stilla lif med sin Karin.

* * *

En tid af 21 år ligger mellan Malms och Karins bröllop och de händelser hvilkas början vi nu gå att skildra. Malm har ett och annat grått strå i sitt hår och skägg. Karin har samma vänliga, kärleksfulla blick kvar — hennes kinder hafva blifvit fylligare, hon har blifvit fet. Men vi träffa nu icke de båda makarne i soldatstugan. Malm har tagit afsked ur krigstjänsten. Efter sina svärföräldrars död ärfde han en liten hemmansdel i en närgränsande by — han har genom sparsamhet och omtanke lyckats lösa Karins syskon — så att han är ensam ägare till den lilla gården. Den är blott ett fjärdedels mantal, men Malm har odlat, brutit sten och röjt så, att han nu i många år kunnat föda åtta kor, två hästar och dessutom några får. Byggningen har han med egna händer hvittrappat — den ser riktigt litet herrgårdslig ut, där den ligger ned i en dal, omgifven af en mängd löfträd. Vid ena gafveln stå icke mindre än fyra bikupor, hvilka gifva flera kannor god honung hvart år. — Inne i huset märker man

genast, hvilken rikedom Malm fått i och med sin hustru. Var Malm själf en ovanligt flitig man, så åt icke heller Karin sitt bröd i lättja. Därom gaf husets inre vittnesbörd. Hvarje liten småsak bar prägeln af en ordnande hand — allt var fint, rentvättadt och skurdadt. Kastruller och pannor glänste som renaste guld på hyllan i köket, och i salen stod vid hvardera fönstret ett stort blomsterbord — en hylla med böcker och till och med ett litet klaver. När dörrarna till de, en på hvardera sidan om stugudörren stående skänkarne öppnades, såg man duktyg och annat linne, lakan och handdukar i den ena, och i den andra glas porslin, och i en hylla ett dussin silfverskedar.

Vid sitt giftermål voro både Malm och Karin hvad man kallar fromma människor. Deras äkten-skap hade välsignats med 6 söner. Dessa höllos strängt. Malm ville aldrig se dem sysslolösa. Att skriva och räkna fingo de lära sig, och katekesen kunde de från perm till perm redan vid sju års ålder.

Ett par af sönerna dogo redan i unga år. Detta grep föräldrarne djupt. De sade med änkan i Sarp-at: »Du är ingången till oss, Herre, att våra miss-gärningar skulle ihågkommas och våra barn dräpas.» Ja, det blef ett hjärteransakande — det blef syndanöd och båda makarne funno slutligen den frid, som kommer af tron på oförskyld nåd genom Jesus, syndares frälsare. De äldsta sönerna, Johannes och Anders, gingo tidigt ur föräldrahemmet för att själfva tjäna sitt bröd och skapa sig en ställning i samhället. Den äldre, Johannes, 15 år, for till närmaste stad, där han kom i garfvarelära — den andre 13 år, kom till en

grannstad i handel. Det är egentligen den förres historia vi i denna berättelse vilja följa.

Johannes skildes från far och mor under ymniga tårar.

»Du skall nu ut i världen, käre gosse», sade Malm rörd. »Kom i håg, hvad Herren säger i sitt heliga ord: Huru skall en yngling sin väg ostraffligen gå? *När han håller sig efter Herrens ord.*»

Många ömma förmaningar fick Johannes äfven af sin troende, älskande moder. Johannes grät, och då han slog armarne omkring moderns hals, lofvade han i afskedets stund att aldrig vika från sanningens väg. Och vi kunna säga, att Johannes hade fullt allvar med sina löften. Vi få snart se, huru han kunde hålla dem. — Modern hoppades, att hennes äldste son skulle veta att afhålla sig från dåligt sällskap och förförelserna i världen. Johannes hade nyss gått och läst. Och då den allvarlige läraren på konfirurationsdagen talade från altaret till de unga nattvardsgästerna öfver Osea 3 kap. 19, 20 v.: »Jag vill trolofva dig mig i evig tid. Jag skall trolofva dig mig uti rättfärdighet och dom, uti nåd och barmhärtighet, ja, uti tron vill jag trolofva dig mig; och du skall känna Herren», gjorde detta på Johannes ett djupt intryck. Han gick från kyrkan med den allvarliga föresatsen, att hädanefter vandra inför Guds ansikte, fly synden och lefva ett rättfärdigt lif. Med sådana föresatser lämnade han det kära föräldrahemmet.

En tid bortåt kände han sig ock i en lycklig sinnesstämning. Han svor icke, såsom kamraterna och gesällerna gjorde. Han förtärde icke heller starka drycker som de. När söndagen kom, klädde han sig i sina bästa kläder

och skyndade i Guds hus. Men ty värr räckte detta blott en kort tid. Ordet var sådt på hälleberget — där det icke hade nog djup jord. När frestelsens hetta kom, förvissnade det. Kamraternas hån kunde Johannes icke bära och snart var han lik dem. Han kunde åkalla djäfvulen lika käckt, som någon annan garfwaregesäll, och inom kort hade han äfven lärt sig taga sin sup lika oförskräckt som någon af de andra. Roligt hade han dock aldrig i detta. Hans samvete gnagde honom och han blygdes, då han tänkte på sina fromma föräldrar och alla de löften han gifvit dem. Dock menade han sig icke kunna vara annorlunda än andra. Han ville icke ådraga sig förakt och hån. Johannes följde med strömmen och döfvade samvetet med allehanda ursäkter, och när dessa icke förslogo, tog han sig ett rus.

Så förflöto fem hela år. I det inre gick det med stora steg utföre; men sitt arbete skötte han ordentligt och omsider blef han gesäll. Väl rumlade han upp allt hvad han förtjänade, men höll sig dock uppe, så att han alltid hade snygga helgdagskläder. Gamle fabrikörens, sin husbondes, förtroende hade han i så hög grad tillvunnit sig, att han hade löfte att få blifva verkgesäll, så snart han lärt ut. Och så skedde äfven.

I kammaren innanför läderboden hade »fabrikören» en gammal byrå med lutande klaff och innanför den stod en brännvinsflaska, hvilken hvarje morgon fylldes och hvarje afton var tom. Vid hvarje måltid fanns jämväl brännvin på det dukade bordet. Men ur flaskan i klaffen gick fabrikören och hans unge verkgesäll och togo sig några styrkedrycker emellan målen.

Sålunda kunde den tjuguarige Johannes, nykterhetsvännen Malms son, förtära 7 à 8 supar om dagen. Stackars Johannes, det började gå nedåt med ilande fart — Några år till, och hvad skulle det blifva af den unge drinkaren?

* * *

Det led åter mot sommaren. Vintern med sin stränga kyla hade försvunnit och vårsolen hade redan tinat upp de stora snödrifvorna. Bäckar och floder hade brutit sina isbojor och ilade i glädttig fart ned mot hafvets moderliga sköte — svalorna hade nyss återkommit och begynt tillreda sina sommarbostäder — sipporna tittade fram ur sina vinterbäddar, göken gol i skogen och lärkan lät höra sina toner högt upp i skyn. Det är en af dessa oförlikneligt sköna vårdagar, då hela naturen står färdig att på en vink af Skaparens hand slå ut i full fågring och grönska. Därtill är det söndag, Herrens dag, då arbetet afbrytes och hvila och vederkvickelse erbjudas åt den arbetande och betungade. Johannes sitter på en skjutskärra, på väg till sitt föräldrahem. Han har icke varit hemma på länge och nu skulle han såsom välbeställd gesäll hälsa på i det kära hemmet. Hans bror skulle också komma hem från M— stad, för att glädja de gamla föräldrarna.

Johannes hade tre buteljer med sig, två i nattsäcken och en i rockfickan. Den senare anlidades flitigt under färden, skjutspojken blef icke heller lottlös. Vid framkomsten till hemmet var Johannes icke rusig, men icke var han heller riktigt nykter.

Både far och mor upptäckte genast huru det förhöll sig. Det gick som ett svärd genom Karins hjärta. Malm kände sig äfven smärtsamt berörd.

Ingen af dem sade dock något, utan helsade den käre sonen välkommen.

Mot aftonen tog Johannes fram sina båda buteljer, den ena fylld med konjak, den andra med brännvin, och bad fadern hålla dem till godo.

»Har du så alldeles glömt bort din faders tänkesätt, angående starka drycker?» frågade Malm.

»Nog vet jag, att far är nykterhetsvän och det är godt och väl, det böra alla vara», svarade Johannes, »men allt med måtta och så äfven med nykterheten — bara man icke dricker för mycket, så är det godt att få litet brännvin ibland, och därför tänkte jag att far också kunde behöfva en tår emellanåt.»

»Tack, min gosse, för din välmening, men jag tror, mig må allra bäst vid att icke göra mig något behof af en vara, som är fördärfbringande, och min mening är, att du också vore lyckligare, om du icke begagnade dig af den samma.»

»Om far vore garfvare, så skulle far säkert tänka och tala annorlunda. Jag vet huru nödigt det är att få en sup om vintern, då man måste stå i kylan och handtera de våta hudarne. Jag skulle säkert aldrig stått ut, om jag icke haft brännvinet att tillgå.»

»Men, kära min gosse», återtog fadren, »nu är det ju det vackraste och blidaste vårväder, icke kan du väl då också skylla på kylan, eller hur?»

»Ack, far vet väl att vanan är andra naturen. — När man blifvit van vid brännvin, behöfver man det både vinter och sommar.»

»Jo jo men», suckade Malm, »så är det. Herren hjälpe dig, min gosse, och hvar och en, som utsättes för frestelsen.»

Johannes fick behålla sina buteljer och det blef icke mer taladt om saken. Men nog såg han att fadern var bekymrad — i sitt hjärta önskade han ock nu, att han aldrig tagit med sig de eländiga sprit-buteljerna; han satte dem i ett hörn vid sängen i sin lilla kammare och blygdes öfver sig själf.

När dagen var förliden och solen redan gått i skog för en god stund sedan, gick Johannes in för att lägga sig. — På måndagsförmiddagen skulle han åter resa in till staden.

Men det ville icke blifva någon sömn af. Johannes kastade sig oroligt af och an på sin bädd — han vände sig väl tjugu gånger, men ingenting hjälpte. Han hörde äfven tydligt, att flere i huset den natten icke fingo sofva. Han hörde faderns steg ute i stugan. — Gubben Malm gick af och an på golfvet och ibland hörde Johannes djupa suckar tränga genom den tunna dörren.

Framåt klockan 3 kom hans bror in till honom och satte sig på sängkanten.

»Hvarföre sofven I icke?» sporde Johannes.

»Far är ledsen och har icke lagt sig, utan går fram och åter på golfvet!» svarade Anders.

»Är han ledsen? Jag kunde väl tro det var något i olag, han har suckat så tungt. Hvaröfver är han ledsen, Anders?»

»Öfver dig, Johannes!»

»Öfver mig? Det var märkvärdigt! Hvad har jag då gjort?»

»Han tror du är på god väg att blifva drinkare, Johannes, och 'drinkare skola icke ärfva Guds rike', säger far att det står i Skriften.»

»Ja, den välsignade Skriften, om den aldrig funnits, så skulle det stå mycket bättre till i världen. Den har tokat bort hufvudet på många. — — —»

»Tala icke på det viset, Johannes!» afbröt honom Anders, »du vet icke hvad du säger — och Gud hjälpe dig, att du icke måtte komma illa ut för sådana ord.»

»Ja, hör du Anders, jag menade inte så illa med hvad jag sade, men i alla fall inte ska' ni behöfva skämmas för mig — hälsa far med det. Nu vill jag försöka sofva. — Farväl med dig.»

Johannes vände ansiktet mot väggen och Anders gick ut. Den vackra, ljusa sommarnatten bredde sin dunkla och dock genomskinliga slöja öfver nejden och hyddan. Allt var så tyst, så tyst — Johannes hörde sin klockas pickande på bordet och syrsan utanför fönstret. Han kunde icke sofva.

»Min far faller tårar för min skull», tänkte han, och började rannsaka sitt uppförande. Tankarna ilade pilsnabbt genom hans hjärna, såsom moln jagade af den väldiga stormen. De ombytte oupphörligt gestalt och aflöste hvarandra — den ena tankeriktningen gaf uppslag åt en ny — och så låg Johannes lik en febersjuk en lång stund. Han blickade tillbaka på sin flydda lefnads många dagar. Än dröjde hans tankar några ögonblick vid de grönskande ängar, där han fordom vaktade kreaturen och band kransar af de vilda blommorna; än stod han vid den sakta sorlande bäcken, vid hvars stränder han i sin barndom så ofta tillbragt dagen med att fånga kräftor, meta aborrar,

och där han badat i det sommarljumma vattnet; än åter tyckte han sig försatt i skolan, där han lärde sig läsa och där han så mången eftermiddag läst i psalmboken och nya testamentet — än drömde han sig tillbaka till prostens stora sal, med de vackra bibliska taflorna och där han under beredelsen till sin första nattvardsgång fått så många intryck af Guds förbarmande kärlek, ja, hans tanke dröjde vid altaret i den landtliga kyrkan med de många underliga målningarna i taket och Frälsarens korsfästa bild på altartaflan. Johannes erinrade sig nu så klart, som hade det varit i går, huru han där lofvade Herren sitt hjärta och sitt lif. Det stod ock med ens lefvande för honom själf, huru långt det sedan dess burit utför för honom.

Han hade glömt Gud — och med allt större begärlighet druckit ur världens usla brunnar, ehuru han visst icke ännu kunde sägas vara en verklig drinkare. Vid tanken på hans föräldrars sorgliga föreställningar om hans framtid slog hans hjärta våldsamt — han kunde icke få en enda blund i sina ögon och när solen kastade sina första strålar in genom fönster-rutan till den lilla kammaren, steg Johannes upp och klädde sig. Han gick ut för att få luft åt sitt beklämda hjärta.

Fåglarna sjöngo i trädens grenar, en sakta vestanvind kom asparnas löf att darra, på hvarje grässtrå glittrade en daggpärle — i hvilken hela den härliga sommarsolen återsåg sin bild — den förbifytande lilla bäcken sorlade, som vanligt. Johannes kände en tår dallra fram i ögonvrån. Männe ock i den dagdroppen en stråle af rättfärdighetens sol fick se sin bild? Kanhända. Den 21-årige unge mannen vandrade en-

sam till den lilla skogsdungen. Han satte sig på en sten vid en myrstack och såg huru flitiga de små insekterna voro i sitt arbete. En sakta susning gick genom trädens kronor och Johannes tyckte i denna stund, som komme den lik en hviskning från den himmelske Fadren själf just till honom. Ett gensvar hördes från djupet i hans inre, och i det han reste sig från stenen, sade han: »Jag vill stå upp och gå till min fader!» Ynglingen hade »kommit till sig själf». Med raskare steg skyndade han åter mot hemmet.

Då hans blick mötte faderns, låg i den något af den känsla, hvilken ock änglarne lyster se.

»Var icke ledsen på mig, far — det är slut nu.»

»Det är slut nu? Hvad menar du med det?» frågade Malm förundrad.

»Åh jo! jag förstår nog, ni har haft orsak att vara bedröfvad öfver mig, far, men nu är det slut — vänta skall ni få se» — och därpå sprang Johannes in efter sina båda buteljer, och då han kommit ut på gården, gick han till stenvuren och slog den ene först och därpå den andre i stenarne, så att buteljerna flögo sönder i hundra bitar och både konjaken och bränvinet fuktade stenvuren och nässlorna invid den samma. »Det är slut, slut, slut med supandet, far, *aldrig* skall ni behöfva gråta för mig», snyftade ynglingen och låg i samma ögonblick vid sin älskade faders bröst, hårdt tryckt intill hans hjärta.

»Gud gifve dig ståndaktighet och mod, min käre son, att hålla ditt löfte», bad den gamle soldaten.

* * *

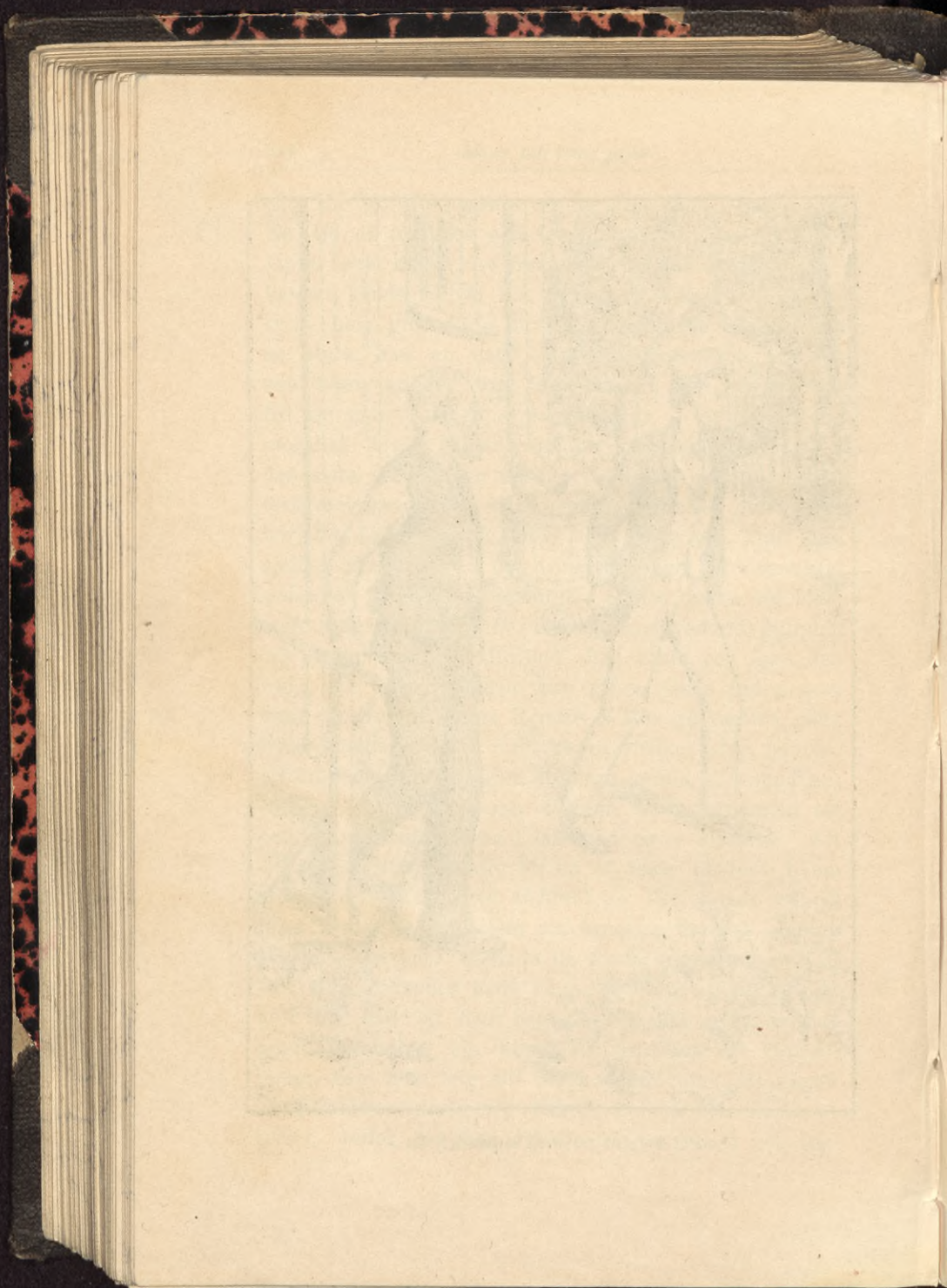
En ny tid började nu för Johannes i garfveriet. En tid af frestelse och försakelse. Då det åter blef vinter och kallt, blef frestelsen dubbelt stark — Johannes kände så väl till, hvar gamla flaskan i klaffen stod, han gick förbi den hvar dag flera gånger, och så stark blef en dag för honom frestelsen, att han sex olika gånger tog fram flaskan och satte henne till sin mun — men — han segrade — en förunderlig moralisk kraft hejdade honom alla sex gångerna — den sista ställde han flaskan ifrån sig, och föll i stor förskräckelse öfver sitt begär, och efter den dagen började Johannes på allvar söka hjälp och kraft mot själfva *frestelsen*, i det Guds ord han för någon tid sedan så illa rekommenderat. Under denna tid klarade hans medvetande om syndens vederstygglighet och hans egen syndfullhet, han sökte och fann den frid, som icke världen kan gifva, Guds frid genom tron på Herren Jesus Kristus. Men på samma gång friden föddes i hans inre, växte ofriden utom honom: Kamraterna i garfveriet — flera gamla, försupna gesällar — svuro dagarna i ända öfver skammen att behöfva »konditionera» i lag med en — »läsare». Att Johannes Malm skulle bli en af dessa »åsnor», hvem kunde drömma något sådant? — Han dugde nu till intet annat, än att låta sin åsnehud beredas — den skulle »ekbarkas», menade de forna vännerna.

Men Johannes hade något af Malm uti sig — han höll ut, han lät dem banna. När han efter slutadt arbete framdrog sin bibel för att läsa ett kapitel, innan han lade sig till hvila, hände ofta, att någon af gesällerna smög sig bakom honom och blåste ut ljuset, under det han till de öfrigas skratt och löje

»Det är slut nu med supandet, far.»

utbrast: »Du Malm, som är en sådan ljusets ängel, kan nog läsa utan ljus.»

Dock, det var icke blott kamraternas hån och spott han hade att utstå: hans gamle, supige husbonde utgöt, äfven han, sin vredes åskor öfver den skenhelige skrymtaren — synnerligen då han om nätterna kom hem »påstruken» från källaren. När han var nykter, satte han nog värde på Malms duglighet i yrket och påpasslighet i arbetet — och brukade då ofta säga, att det var stor skada på karlen att vid så unga år ha blifvit förvillad.

Unge Malm höll emellertid ut och arbetade flere år på samma verkstad. Under tiden lade han ihop af sin förtjänst, hvad kamraterna regelbundet lade på krogen.

En dag kom en af stadens förnämste borgare och styrande pelare till Malm och frågade honom om han icke tänkte på att börja garfveri för egen räkning. En passande lägenhet fanns just nu och staden ville sälja gården på fördelaktiga villkor.

»Hvad skall jag köpa för?» svarade Malm tvekan.

»Huru mycket skulle ni kunna betala i handpenning? Ni har ju icke så obetydligt på sparbanken?» återtog rådmannen.

»Åh, det är ingenting ditåt», menade Johannes, »jag har icke mer än 900 kronor sparade.»

»Det är tillräckligt», afbröt rådmannen. — »Ni köper tomten — och i höst börjar ni eget garfveri.»

Ja, så märkvärdigt kan det gå — Malm köpte tomten för godt pris, på fördelaktiga villkor och inom kort började han sitt garfveri och flyttade till sin

gamle husbondes förtret och sina kamraters förundran från sin plats, där han haft så många bekymmer och förtretligheter.

Det dröjde icke länge innan Johannes Malm var förnämste garfvaren i staden. På den gamla tomten reste sig ett vackert, nytt envåningshus, med vindsrum på båda gaflarne. Åt gatan var ingång till en stor läderhandel och inpå gården var ingången till bostaden genom en vacker veranda, öfvertäckt af glas, och midt emot denna byggnad ligga garfveribyggnaderna.

När Malm fick sin våning i ordning, gaf Gud honom en hurtig, rask och vänlig maka. Nu springa omkring de lyckliga makarna fyra små barn — deras glädje och framtidshopp. Farfar kommer någon gång och helsar på, tillsammans med farmor, och då skall man se barnens fröjd! Farfar berättar om sina erfarenheter från sin tid som trumslagare och soldat. Åt äldsta sonsonen täljer han träsvärd och den yngste får sitta i farfars knä och rycka honom i de yfviga, grå mustacherna.

Johannes Malm, garfverifabrikör och stadsfullmäktig, höll, genom Guds trofasta bistånd, sitt löfte: »Det är slut nu, far», hvilket han gaf som 21-årig yngling, och han har icke haft skäl att ångra detta. Han åtnjuter allmän aktning i sin stad, lefver i lyckliga familjeförhållanden, men ännu mer, han är den kristna församlingens Gajus i staden och liksom lädermakaren Simon i Joppe fordom härbergerade Herrens tjänare, är det Malms glädje att få mottaga Herrens vänner och sändebud i sitt hus. Malm är ingen girig guidare, han är tvärtom mycket gästfri mot vänner, och

frikostig mot fattiga, men han handlar med förstånd och omtanke och slarfvar icke bort de gåfvor Gud genom flit och arbete gifver honom.

Den, som ofta fått dela med Malm, är hans gamle husbonde, hvilken, försupen och eländig, tittar till honom ibland. Den där olyckliga flaskan i klaffen blef hans fall och det gick allt mer och mer utför för den stackars mannen.

Sara i Sättra.

En dag i juli månad 18** vandrade jag, tidigt på morgonen, uppför Malmskilnadsgatan i Stockholm, sneddade öfver Johannes kyrkogård till venster och kom så in på Döbelnsgatan. Jag skulle passa på för att träffa en vän, innan han begaf sig ut till sitt arbete.

Under det jag gick af och an framför hans hus för att invänta honom, fästes min uppmärksamhet på en skylt inom glas och ram, fastsatt vid ett af hörnhusen ut åt gatan. Det lilla glasskåpet innehöll prof på litografiskt tryck, visitkort, begravningskort, vintiketter etc. Bland denna brokiga samling fanns äfven ett bjudningsbref till ett bröllop. Jag läste:

Inviteras

*att med sin närvaro hedra vigselakten
mellan*

Handlanden Klas Söderberg

och

Mademoiselle Ebba Larson

i Sättra by den 20 Maj 18**.

Detta gamla kort uppväckte hos mig ett barn-
domsminne, som gaf mig åtskilligt att tänka på.

Sara i Sättra var nämligen en person, som för några och femtio år sedan mycket lät tala om sig. Hon var då en ung, vacker kvinna med regelbundna, ehuru något hårda och kalla anletsdrag. SjälF var hon fattig, men gifte sig med gästgifvaren i Sättra, som väl var trettiofem år äldre än hon. Han såg inbunden och konstig ut, gubben, hade alldeles kal hjässa, kullrig rygg och bar ständigt en oerhördt stor buss af tobaken Ankaret innanför venstra kinden, hvarigenom denna såg ut som en tjock svulst. Gästgifvaren var alltså icke i anseende till sin yttre maniska någon tilldragande person för en ung, lefnadsglad och vacker kvinna. Men om äfven hans inre icke var mycket bättre, hade han dock något som mäktigare än allt annat tilltalade den vackra Saras ärelystna sinne. Han var nämligen socknens rikaste bonde. Att blifva husmor på gästgifvargården med dess inbringande privilegierade krogrörelse var särdeles lockande för den fattiga bondflickan, som icke hade utsikt att få mer än ett åttondels mantal kronoskatte efter sin far och mor. När den mäktige odalbonden friade, fick han också obetingadt ja. Många i socknen förundrade sig visserligen öfver Sara, men hon tog saken lugnt och lät folket prata och tröstade sig med, att gubben icke kunde lefva så länge, och sedan hade hon ju rik ersättning för sin uppoffring.

Det firades ett ståtligt bröllop på Sättra gästgifvaregård. Gäster voro bjudna från när och fjärran, både herrskap och bönder. Handlande från den närliggande staden, kronofogden, länsmanen, ett par

officerare vid regementet, som lyste i granna uniformer, jämte flere andra »ståndspersoner», förutom de flesta af socknens mera betydande bönder, hedrade festen med sin närvaro. Fanjunkare Bogrens fru klädde bruden. De voro barndomsbekanta, och därför skulle fru Bogren göra sin väninna denna tjänst. Församlingens tre präster, prosten, komministern och adjunkten voro ock med. Adjunkten, en liten spinkig figur, som var hjulbent och talade i näsan, såg sorgen och melankolisk ut. Han hade själf haft sina allvarsamma funderingar på Sara, ehuru hon var ett och ett halft hufvud längre än han. Hon hade nog tagit honom, om han hadé haft något att bjuda på, men en adjunkt med ett hundra kronor i lön, svarta mollskinsbyxor, en blank, skinande satinsrock och utsikt att inom tio år bli komminister — nej, det var ingenting för Sara! Allting hos magistern var tilltaget i för liten skala, både person, inkomst och utsikter.

Sara var klok och tog i stället Per Larsson, men magistern blef bjuden på bröllopet.

Prosten själf vigde brudparet. Sara svarade ett ljudeligt och kallt *ja*, men hon var blek om kinden, hon också. »Att älska dig i nöd och lust», sade hon också efter mycket tydligt; men huru det skulle gå till, visste hon icke så noga; hon tänkte på den stora gården, på de aderton korna, de fem hästarna och bränneriet och allt det andra, och detta fick väl underlätta kärleken, och dessutom — gubben kunde väl icke lefva så länge. »Till ett vårdtecken mottager jag denna ring» eftersade hon och lät beslutsamt ringen sättas på den handskprydda handen.

Prosten höll efter vigseln ett »ansläende tal», i hvilket han värtaligt ordade om huru skönt det var för den unga, späda rankan att få ett säkert, pålitligt stöd att slingra sig omkring, och om huru ljuft det måtte kännas att i redlig pliktuppfyllelse finna rik ersättning för hvad som möjligen kunde brista af ungdomsglöd och värme. Prosten talade så vackert om den hederskrona af gråa lockar, som omslöt brudgummens hjässa, vittnande om ett långt och gagnande lif, samt huru den redlige mannen i sin lefnads-sensommar nu fått en dyrbar ros att vårda i sin örtagård, ja, den gamle prostens, själf rörd, talade så vackert om äktenskapets lycka och välsignelse, att andra äfven blefvo rörda. Magistern snöt sig så väldigt, att ljudet lät såsom stöten från en elefants snabel.

Bröllopet stod i tre hela dagar, och mat och dryck bestods i öfverflöd. Gästgifvarn-brudgummen var fryntlig och glad, och bussen bakom kinden, som var försvunnen första dagen, kom i förökad storlek till heders dagen därpå. Sara tog sig ståtligt ut som ungmor. Allt syntes vara godt och väl, och man började tycka, att partiet inte var så galet, när allt kom omkring.

Sara skötte sig förträffligt som husmor på gästgifvaregården. Hon satte reda och reson i allting. Hon hade öga för allt, krogen, stallet, ladugården, visthusboden och spanmålsmagasinet, ingenting fick förstöras, ingenting försummas. Hon var en skräck för både hållkarl och skjutspojkar. Den första i huset var hon uppe, när folket skulle ut på logen att tröska i den tidiga vinterottan. Mor Sara var ej att leka

med. Hon var en matmor, som hade skinn på näsan, och lata pigor och drängar, som hon höll efter, kallade henne för »pintorpafrun» och gästgifvaregården för »pinalake». Fulla karlar, som började gräl på krogen, tog hon med egen hand i kragen och kastade ut på gården.

Själfrve Per Larsson kände, att husbondeväldet hade glidit honom ur händerna, men han sörjde ej däröfver, ty han kände årens tyngd och såg allt flere blanka silverspecier samlade på kistbotten. Han var nöjd blott han fick sina supar och sin »uddevalla» ordentligt. Och det fick han. Kaffe på sängen med en stor sup uti gaf Sara honom hvar morgon och därjämte en stor smörklimp. Någon synnerlig vänlighet bestod hon lika litet sin man som någon annan, ty intet känslopjunk fann rum i Saras praktiska själ. Den ende, som fann nåd för hennes ögon, var gårdsdrängen, en slags rättare, som hade uppsikt öfver de andra tjänarne. Honom behandlade hon väl. När de andra fingo äta blandsädsbröd, stack hon åt honom rågbröd och då det så bar sig äfven en hvetebrödsskifva. Man började tänka både si och så om hennes förhållande till honom, och elaka tungor tydde icke allt till det bästa.

Några år gingo, gamle Per Larsson, gästgifvaren, var frisk och kry och gick och knäpade på gården såsom »femte hjulet under vagnen». Det var Sara och gårdsdrängen som styrde.

* * *

En mörk kväll på senhösten 18** gick Per Larsson ut till brunnen för att, på tillsägelse af sin hustru,

hämta ett ämbare vatten. Sara gick efter honom, men kom in efter en kort stund. Pigorna tyckte, att hon såg något konstig ut, men fäste ej vidare vikt därvid, synnerligen som hon på senare tiden allt emellanåt visade sig lite besynnerlig till humöret.

»Det är märkvärdigt hvad far är länge ute för att hämta litet vatten», yttrade hon efter en stund.

»Han gick väl ned i stallet», menade en af pigorna, som stod vid spisel och rörde i grötgrytan.

»Han gjorde väl det», instämde Sara och satte fram tallrikar på bordet till kvällsvarden. Men det var något oroligt och nervöst i hennes rörelser, som icke brukade finnas hos henne, ty minst af allt var Sara nervös.

Vid husbondedrängens inträde sporde Sara:

»Såg du far i stallet, Petter?»

»Nej, inte har han varit i stallet», svarade drängen med ett förstulet ögonkast.

Då i detsamma en annan af drängarne kom in, tillfrågades äfven han, om han sett husbonden.

Nej, han hade ej sett honom, »men nu ska' ni få se, att det är något på tok med husbon'», menade Kalle. »Ugglan har tre kvällar å rad ropat klä hvitt oppe i asplunden, och när jag för en stund se'n stod i foderladan och skar hackelse åt hästarne, hörde jag ett skrik igen, alldeles som ett nödrop, men jag trodde det var ugglan, den otäckan, och frågade ej vidare därefter.»

Det blef en faslig uppståndelse i gården. Alla lyktor tändes och en hvar gick ut att leta efter Per Larsson. Man gick öfverallt, likt och olik — och genomletade hvarje vinkel och vrå, men ingen Per

Larsson syntes till. Sara hojtade och grät och torkade oupphörligt sina ögon med förklädssnibben, utan att dock få ögonen så mycket som fuktiga en gång.

»Ha ni sett efter i brunnen också?» frågade hon.

Nej, det hade ingen tänkt på, men nu skyndade hela tjänareskaran till brunnen. Ganska riktigt — nere i djupet upptäckte de Per Larssons nya skinnpels. Gubben hade fallit ner i brunnen och var redan död.

Det märkvärdigaste vid allt detta var, att locket öfver brunnstaket låg på. Någon måste således hafva skuffat ner honom och sedan lagt på brunnslöcket; men hvilken? Ingen kunde gifva besked härom.

Följande morgon efterskickades länsman, och ett förberedande förhör hölls, hvarvid så graverande omständigheter kommo i dagen mot Sara, att länsmannen förklarade sig skyldig att i lagens och rättvisans namn häkta henne. Sara öfverlämnade sig spotskt i rättvisans händer, utdelande sina befallningar åt husbonddrängen om huru allt skulle skötas under hennes bortovaro och beredande länsmannen på, att, så vidt lag och rätt ännu funnes i Sveriges rike, skulle han komma att erfara, hvad det kostade att fängsla en hederlig hustru, beskyllande henne för ett afskyvärdt brott, till hvilket hon vore lika oskyldig som det barn, hvilket föddes i går.

Sara införpassades till fängelset. Flere extra ting höllos; vittnen inkallades, men något bindande bevis för hennes brottslighet kunde icke erhållas; själf nekade hon vid hvarje ting ihärdigt och bedyrade sin oskuld. Efter ett och ett halft års fångenskap, hvar-

under hon suttit på bekännelse, frigafs hon af brist på full bevisning.

Ett år därefter gifte hon sig med Petter och fortsatte med gästgifveriet, ökande den icke obetydliga förmögenhet hon ärft efter sin man.

Någon lycka fanns emellertid icke i Storgården i Sättra. Saras nye man led af tvinsot och kunde aldrig förmås att gå till den brunn, där hans husbonde och företrädare så ömkligen omkommit. Petters dysterhet blef allt svårare, och snart ville han icke ens se Sara eller deras lilla dotter. Han flyttade upp på en liten vindskammare och visade sig sällan för någon.

Petters kroppskrafter tynade bort, och när han kände sitt slut nalkas, skickade han bud på prästen för att få nattvarden.

När pastorn kom, följde Sara honom upp för vindstrappan och in i sjukrummet. Petter liknade mera ett skelett, än en lefvande varelse, och kunde endast med möda framhväsa orden.

»Det är allt bra eländigt med mig, värdig pastor», stönade han. — »Jag ligger allt på mitt yttersta nu, efter hvad jag kan förstå.»

»Ja, ja», svarade pastorn, »vi måste alla en gång den vägen gå.»

»Men huru skall det gå med mig när jag är död? Jag är allt en stor syndare, jag, Herren Gud vare mig nådig!»

Petter vred sig i sängen, och liggsåren vållade honom stor smärta, men vid frågan om han led mycket, svarade han: »Kroppssmärterna frågar jag icke efter, herr pastor, smärtan sitter i bröstet, i hjärtat,

i samvetet. Sara, gå ut du, att jag får tala ensam en stund med pastorn.»

Sara lydde motvilligt och gick; men försiktigt stannade hon kvar utanför dörren och lyssnade.

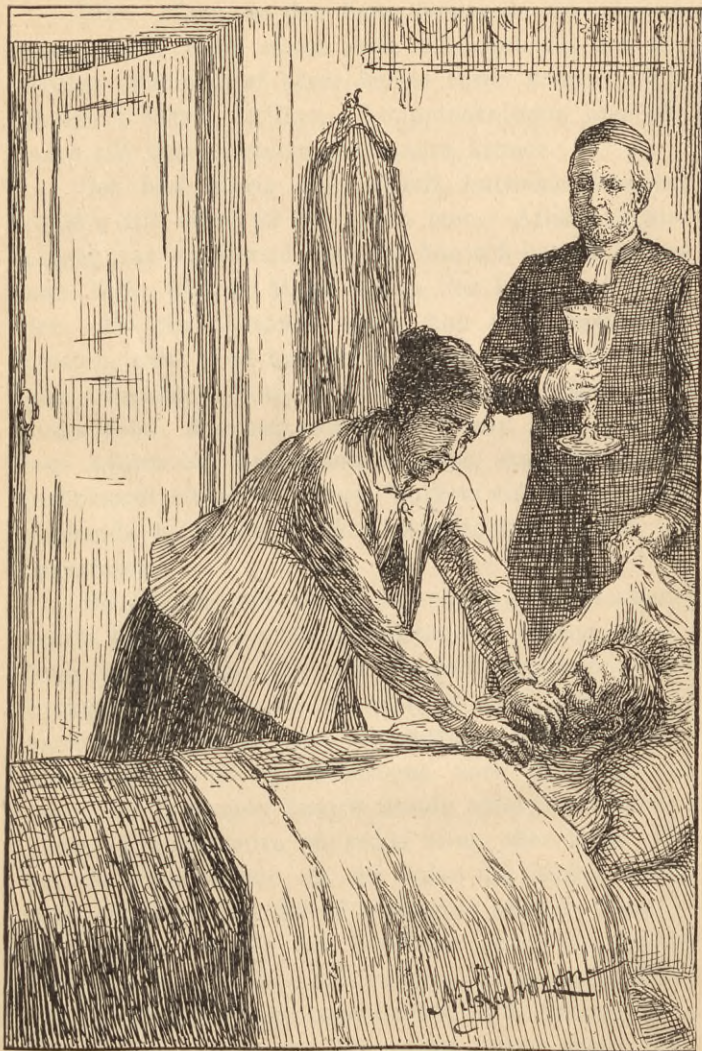
»Nu går det lättare, herr pastor! — Jag vill bekänna en gräslig synd. Sara och jag — o Herre, allsmäktig Gud, jag tror jag kväfs.» En förfärlig hostattack öfverföll den sjuke, och en ström af blod frustade ur hans näsa och mun. Sara stod utanför dörren och lyssnade under andlös tystnad och darrade i hela sin varelse.

Efter det Petter hämtat sig från det våldsamma anfallet fortsatte han:

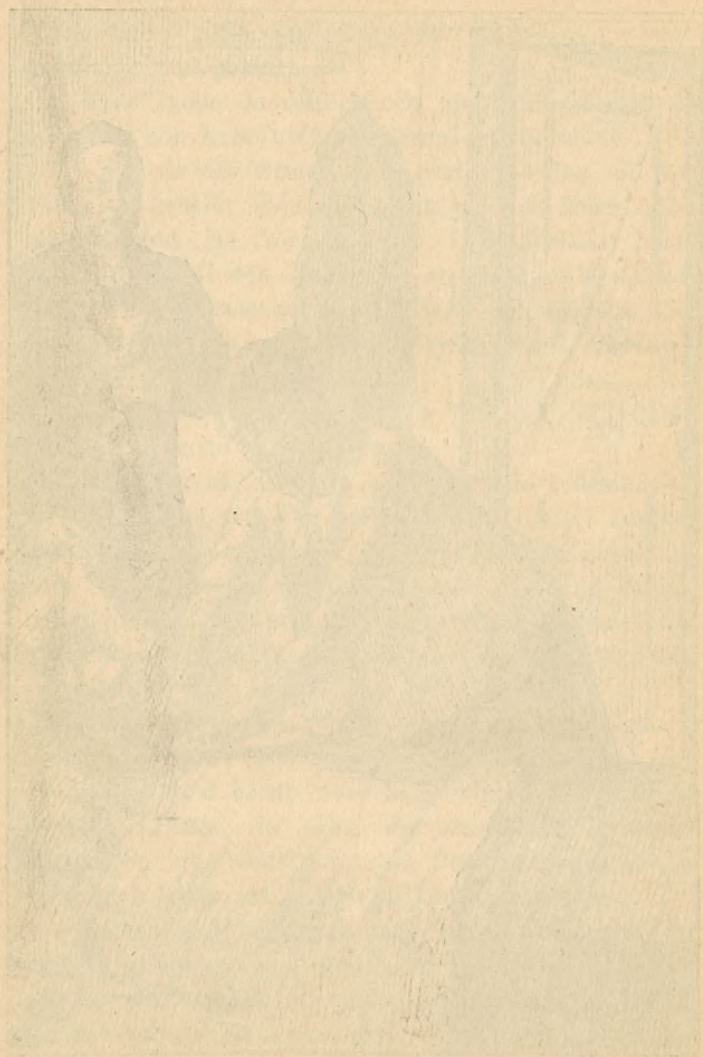
»Det var så, att Sara och jag stodo i förbindelse med hvarandra före Per Larssons död, och vi kommo öfverens om — — En kväll skickade hon gubbstaccarn ut till brunnen efter vatten. Jag stod bakom ladugården och väntade på Saras tecken. Hon kom ut, och jag skyndade fram mot brunnen och Sara och jag hjälptes åt ...»

Här afbröts den sjuke af Sara, som kom inrusande i rummet och kastade sig öfver honom, läggande sin hand hårdt öfver hans mun, i det hon utropade: »*Petter, du yrar, du yrar.*» En ny hostattack, en ny blodström, och Petter utandades sin sista suck, utan att ha fått fullständigt bekänna.

Petter blef begräfvnen med vanlig ståt, och Sara var för andra gången änka. Det hviskades i bygden, att hon dräpt äfven sin andre man; men hon gick fri för den världsliga lagens arm.

»Petter, du yrar, du yrar.»

Efter några år dog Sara, lämnande sin minderåriga dotter Ebba såsom enda arfvingen till den ansehlige summan af öfver femtio tusen kronor, utom gården i Sättra, hvilken i bouppteckningen uppskattades till tjugutvåtusen femhundra kronor.

Det blef aldrig fullt utredt, huruvida Sara var skyldig till mord på sin första man. Allmänna meningen var emellertid den, att hon och hennes senare man hade hjälpts åt att störta Per Larsson i brunnen. På sin dödsbädd sände hon visserligen efter presten, men hvad hon bekände för honom eller hvad som afhandlades dem emellan, fick aldrig någon människa veta. Herrens nattvard fick hon icke. Och talade någon om Saras sista stunder, skakade pastorn betänksamt sitt gråa hufvud. Folkets vidskepelse satte allehanda berättelser i gång rörande hennes död och begrafning.

De påstodo, att kistan var så tung, att de starka, svarta hästarne, som drogo likvagnen, knappt orkade fram till kyrkan, och när de äntligen kommo till kyrkogården, voro de så våta af svett, som om de varit uppdragna ur sjön och darrade i alla leder. Det sades äfven, att kyrkklockorna voro så tunga att ringa, att fyra man knappt kunde sätta storklockan i gång. Pigorna voro så rädda strax efter Saras död, att de icke vågade gå ut, sedan det blifvit mörkt, utan att följas åt. En af drängarne kom en kväll in med andan i halsen och berättade under den största förskräckelse, att han sett matmor vid brunnen. Flere sådana spökhistorier uppdukades, och Storgården i Sättra fick därigenom ett dåligt rykte äfven efter Saras död.

Emellertid nedlades krogrörelsen, och gästgifveriet flyttades till en annan by. En nämndeman i socknen blef af häradsrätten förordnad till Ebbas förmyndare. Den fader- och moderlösa flickan växte upp till en fager tärna. Som hon var rik, ansåg förmyndaren sig böra låta henne få en något finare uppfostran än bonddöttrar i allmänhet, och sände henne därför till ett par gamla mamseller i X-köping, hos hvilka hon skulle lära sig hvarjehanda finare handarbeten.

Ebba var medveten om sin förmögenhet, och spegeln sade henne äfven, att hon hade ett fagert ansikte. Hon beslöt därför att aldrig gifta sig med en bonde, ty hon ville nödvändigt kallas *fru* och vara klädd i hatt.

En djärf och förslagen bodherre i X-köping fäste sig vid Ebba, eller rättare vid den rika bonddotterns förmögenhet.

Unge Klas Söderberg var en riktig sprätt, isynnerhet om söndagarne, då han pomaderade sitt hår och drog handskar på de stora, röda händerna, kom med käpp i hand och en stor stormhatt på hufvudet. Han såg icke illa ut. Tänderna voro visserligen svarta och maskstungna till följd af för mycket ätande af socker, men ett par omsorgsfullt vårdade mustascher skylde i allmänhet denna brist. Dessutom trodde han sig äga små talanger. Han skref vers och ritade namnsdagsgratulationer och var därför en gunstling hos sin principals många kunder.

Bland sina umgängesvänner var han gärna sedd. Han kunde äfven sjunga och spela gitarr. Ebba lyssnade med begärlighet till hans förklaringar om kärlek

och trohet, sällhet och lycka. Inom kort var hon förlofvad med Klas.

Genom flitiga underhandlingar med förmyndaren lyckades det honom att få dennes samtycke till partiet. Klas etablerade sig nu i X-köping, och, ehuru själf fattig som en kyrkråtta, hade han ej svårt att få kredit, när man visste, att det icke skulle dröja många månader, innan han var en hundra tusen kronors karl. Han hyrde en ståtlig lokal med tvänne bodar vid stadens förnämsta gata, en för manufakturvaror och den andra för vanlig diversehandel, därjämte en vacker, nyinredd våning på åtta rum och kök.

Efter ett ståtligt bröllop, till hvilket gästerna voro inbjudna på rosenrödt papper, tryckt med guld, såsom vi i början af denna berättelse antydte — och sedan förmyndaren lämnat i Klas' hand räkenskap för sitt fögderi jämte hela förmögenheten, flyttade de unga makarne in till X-köping. Där börjades nu ett högt lif med kalaser och bjudningar. Ebba kände sig lycklig, ty hon hade samma smak som mannen. Den inre tomheten sökte hon fylla genom flärd och fåfänga. Hon klädde sig som en fin dam och frågade aldrig efter hvad någonting kostade. Allt skulle vara af prima kvalité. Med småborgarne ville det unga paret icke umgås. Klas lät kalla sig grosshandlare, slog igen butikerna och handlade endast i parti med spannmål, salt och sill. Borgmästaren, prosten, läkaren och ett par lektorer vid skolan utgjorde deras förnämsta umgänge.

Men ack, världens härlighet förgår så snart! Inom loppet af några få år voro de femtio tusen kro-

norna borta. Affärerna afslutades. Klas skulle bli possessionat. Han flyttade till sin hustrus gård i Sättra, tog på den ett hypotekslån och fortsatte där ett år samma yppiga lefnadssätt som i staden. Inom ytterligare några år var hela förmögenheten slopad. Allt hvad föräldrarne genom bränvinshandel, snikenhet och måhända ett gräsligt brott hopskrapadt, var på fyra år helt och hållet förskingradt, och Ebba stod med man och tre små barn på bara backen. Familjen flyttade till Stockholm, där Klas inrättade en kommissionsbyrå. Han fortsatte dock äfven här sitt oregelbundna lif, drack omåttligt och vårdslösade helt och hållet sin familj. Barnen dogo, det ena efter det andra, och Ebba förde ett uselt och bekymmerfullt lif. Så länge hon ännu hade kvar sin fina garderob och sina nipper gick det någorlunda för sig; den ena klädningen, det ena smycket efter det andra hamnade hos pantlånaren. Men snart var äfven detta lilla källsprång utsinadt och det grinande armodet stod för dörren. Med fattigdomen kom äfven sorgen och olyckan i äktenskapet. Klas försjönk till en vanlig krogkund och blef slutligen tagen af polisen och dömd till allmänt arbete. Han intogs på Dillströms inrättning, där han fick sitta och plocka dref. Men han fick äfven tid att tänka öfver, hvarthän ett utsvävande lif leder.

Den fordom så stolta Ebba sjuknade och blef intagen på Sabbatsbergs sjukhus, där hon låg något öfver ett år.

En fröken F. började vid denna tid den s. k. blomstermissionen i hufvudstaden. Denna missionsverksamhet bestod däri, att troende kvinnor gingo

till de sjuka med små blomsterbuketter och vidhängande kort med bibelspråk eller små verser af kristligt innehåll.

Genom denna enkla kärleksbevisning väcktes Ebba till omsorg om sin själs frälsning. Hon sökte och fann frid hos *honom*, som sade: »Kommen till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, och jag vill vederkvicka eder!» Herren blef för henne den rättfärdighetens sol, som värmdde och upplyste, renade och helgade hennes hjärta. Efter ett kort men skiftesrikt lif gick hon härifrån i frid. Hon hade börjat att såsom den rike mannen lefva hvar dag i glädje och prakt, men slutade såsom den fattige Lazarus att tigga om de smulor, som föllo från den himmelske konungens rika bord. Lazari slut blef ock hennes; från Sabbatsbergs fattighus fördes hennes stofthydda och nedmyllades i fattigkyrkogården, för att där afbida uppståndelsens sköna morgon.

På Klas gjorde underrättelsen om hustruns död ett visst intryck för ögonblicket, men det var ock blott för ett ögonblick. Snart var han åter samme oeffterrättlige supare. Så fort han lyckades komma öfver en slant, användes den vid första möjliga tillfälle till bränvin. En inbiten supare synes för alltid vara förlorad, och dock visar sig äfven här understundom, att Gud kan upprätta äfven de mest fallne och djupast sjunkne. Klas är ett talande exempel därpå.

För några år sedan hölls i Katarina kyrka i Stockholm ett nykterhetsföredrag, för hvilket talaren hade till grund 1 Mos. 49: 14, 15, och med anledning däraf talade om »Lägret mellan gränserna». Här

skildrades det s. k. måttlighetssupandet såsom en lägerstad på gränsen mellan nykterhet och drycken-skap, samt huru måttlighetssuparen blir en skattskyl-dig benäsna och låter afkläda sig både gods och pän-ningar, heder, ära, lycka, framtid, lif och allt.

Klas hade af en händelse kommit in i kyrkan. Han stannade häpen öfver att predikanten just skil-drade hans historia, ty så där hade det ju gått för honom.

Visst hade han i hela sitt lif burit sig åt som en åsna. Hela hans lif var ju förstördt. Men nu hörde han äfven, att hjälp stod att finna, om han ville helt gifva sig åt Gud och söka hans bistånd. Klas fattade ett allvarligt beslut att bryta med sin gamla onda vana. Han blef absolut nykterhetsvän och där-med randades äfven för honom en bättre dag. Han blef utskrifven från Dillströmska arbetsinrättningen, och genom ett par nykterhetsvänners bemödanden erhöll han plats hos en handlande på söder. Efter ett par års förlopp blef han föreståndare för en större landthandel i Upland och lär nu sköta sig förträffligt.

Bränvinspänningarne hade äfven i hans historia visat, att de icke ha välsignelse med sig, ja, att de icke gå till tredje arvingen.

Ett finnes dock, som aldrig går förloradt — Guds oändliga barmhärtighet mot syndare. Den räcker till för alla, som vilja mottaga den till frälsning.

En arftagare.

En tidsbild från Norrland.

»Är du inne, Stina?» yttrade med svag stämma Anders Larsson — en bonde på några och sextio år, hvilken nu låg på sitt yppersta.

»Ja, far, hvad vill I», svarade pigan, i det hon gick fram till den sjuke, och med en handduk torkade svetten från hans panna.

»Jo, du får allt nu lof och gå ut och be Lars komma in — jag känner det börjar lida mot slutet, och jag ville — gärna — säga några ord till honom — innan — innan — jag lämnar denna — värld.»

Stina skyndade ut och fann snart reda på Lars, som med sin unga hustru och ett spädt barn bodde i en stuga på gården.

»I är sämre i dag far, hör jag», yttrade Lars, i det han gick fram till sängen, medan gamla Stina stod vid spiselns och torkade sig i ögonen med afvigsidan af sitt förkläde.

»Ja», stönade den gamle, »jag har icke långt kvar — Gud vare min själ nådig! Jag har velat säga dig några ord, innan jag för alltid skiljs ifrån dig.»

Med stor ansträngning reste sig den döende i sängen och bad sonen hämta ett litet skrin, hvilket förvarades i hörnskåpet midt emot klockan. Skrinet framtogs, och gubben yttrade: »I dragkistlådan — nej, icke i den — i den mellersta lådan — ligger nyckeln — ja, just den där — låt mig få den.» — Nyckeln lämnades, och Anders Larsson framtog från skrinet ett litet paket, hvilket omsorgsfullt uppvecklades. Bland andra värdepapper funnos där depositionsbevis på 7,000 kronor, insatta i Helsinglands enskilda bank.

»Lars», sade den gamle med ansträngning, »du är min ende arfvinge — du vet, att jag kom upp hit till nybygget med två tomma händer — nu lämnar jag dig en bra gård — 18 kor och dessa 7,000 kr. i kontanta penningar utom allt husgerådet. Om du, som jag, hushållar och aktar dig för lyx och fåfänglighet och framför allt för landthandlarens vin och andra starkvaror, så kan du föra ett lyckligt lif med din hustru och dina barn. Må — Gud välsigna dig! Min begrafning skall du göra så — enkel — som jag lefvat — låt min kropp — hvila på kyrkogården — bredvid din mor — ja, Gud hjälpe mig i min sista stund» — — — Gubben sjönk åter ned på bädden — talade ej många ord till, och mot skymningen andades han ut sin sista suck.

Vid begrafningen talade presten mycket om den aflidnes redbara vandel; hans stora plikttröhet, arbetssamhet och flärdfria väsende framhöllos såsom exempel för en och hvar.

Lars stod vid grafven och grät.

Inom sig lofvade han att följa sin faders fotspår och han hade nog allvar med sin afsikt. Men hvarifrån kraften skulle erhållas, det visste han icke.

Begravningsdagarna voro förbi och allt i hemmet återtog sitt gamla hvardagsutseende. Lars hade emellertid blifvit en förmögen man. Han flyttade in i den stora byggningen och kände sig en tid bortåt helt belåten med sin nya ställning. Men snart började han grubbla på, huruledes han bäst skulle använda de i banken innestående 7,000 kronorna. »I vår tid är det så många, som med fördel slagit sig på affärer, skogsköp, landthandel o. s. v.», tänkte han, »månne jag borde företaga något sådant?» Att rätt och slätt förblifva bonde, lefva på sin gård i lugn och ro och dessutom hafva 350 kronor i årliga räntor att uppbära från banken, det var icke tillräckligt för vår Lars. Han skulle blifva ännu rikare, och därför måste han blifva handlande. Hans förståndiga hustru afrådde honom från det ovissa företaget, men Lars hade fattat sitt beslut och med en helsinges kända envishet höll han orubbligt fast därvid. Icke ens hustruns tårar och ifriga böner kunde rygga det. Lars reste ned till staden och tog ut sina penningar och for sedan med en väl späckad plånbok med ångbåt till Stockholm. Här skulle han köpa upp en mängd varor, med hvilka han skulle lyckliggöra sina sockenbor och själf snart fördubbla sitt kapital.

På aftonen samma dag han anlände till hufvudstaden, gick han in på en sämre källare för att få sig något till bästa. Där sutto före honom bland andra tvenne »herrar», hvilka bedrefvo ett eget slags

affär: de sökte nämligen narra till sig penningar af oaktsamma, enfaldige landtmän.

När Lars steg in i källarsalen, klarnade »herrarnes» uppsyn. De blinkade hemligt åt hvarandra, och inom kort hade de inledt samtal med Lars. De voro ofantligt belevade och artiga. Aldrig hade han trott, att det fanns så hyggliga herrar i Stockholm. De bjödo honom på både punsch och toddy, och nedläto sig till och med att dricka brorskål med honom.

Lars kände sig riktigt lifvad.

Oegennyttigt lofvade både bror Wingelgren och bror Lurbom att hjälpa Lars med affärerna. De voro båda agenter för flere solida firmor i hufvudstaden, och ingen kunde anskaffa så billiga pris och goda varor som just de.

Dagen därpå skulle Lars få besök af dem på det hotell, där han bodde. Innan de togo afsked af hvarandra för kvällen, tryckte Wingelgren handen på Lars och sade, att han ville i förtroende säga honom, att han för ingen del borde lyssna till någon, som möjligen ville inlåta sig i affärer med honom, ty det funnos så många dåliga affärsmän i Stockholm. Lars menade, att han var ingen vanlig bonde, som lät lura sig. »Åh, vi känna nog brors 'kapacité'», invände herr Lurbom. »Det kommer aldrig i fråga, hedersbror, men det skadar aldrig att vara på sin vakt, och ett varningsord är aldrig öfverflödigt.» »Nej, för all del — herrarne ska ha mycken tack för välviljan», svarade Lars, och så stapplade han af mot sitt logis — icke riktigt drucken, men icke heller nykter.

Vännen Wingelgren och brodern Lurbom hade en glad stund.

»En rar fisk att fjälla, icke sant?» småmyste Lurbom.

»Nu skola vi hålla fint i med den bondlurken, så att han icke glider oss ur nätet.»

»Vi träffas hos honom i morgon klockan åtta.»

»Som sagdt, klockan åtta.»

»Du tar killeleken med dig?»

»Naturligtvis!»

»God natt Wingelgren.»

»Lef väl, hedersbror.»

De båda vännerna skildes för natten.

Tidigt följande morgon infunno sig båda hos Lars.

Han låg ännu i sin ljufvaste sömn. Yrvaken reste han upp sig vid herr Wingelgrens och herr Lurboms inträde. Han blef gladt öfverraskad af deras vänliga besök, men kände sig olidligt törstig och satte vattenkaraffinen till munnen och drack i några väldiga klunkar ur dess innehåll.

»Mjuka tjänare, min högtärade bror!» hälsade herr Wingelgren — »tack för i går.»

»Mjukis, bror Larsson», inföll herr Lurbom.

Lars hälsade sina vänner välkomna, men klagade öfver hufvudvärk och allmänt illamående.

»Det kan snart hjälpas», förklarade Lurbom.

»Bror Larsson behöfver en tankställare på morgonkvisten, och så blir allt klart. En reel konjak är allt, hvad som behöfs, jag skall ringa på vaktmästaren.»

Lurbom drog på klocksträngen.

En vaktmästare inträdde.

»Skaffa upp en butelj konjak», befallde Wingelgren.

»Genast», svarade uppässaren och försvann.

Konjaksbuteljen och tre glas insattes, och så började »tankställaren» att inmundigas.

»Var det icke skönt?» frågade Lurbom.

»Ä—sch!» grinade Lars och strök sig om mun med afviga handen. »Den var sufrän — men värmer ända ner i magen.»

»Det finns ingenting bättre än konjak för en svag mage och dåligt hufvud», förklarade Wingelgren, med en listig blick på Lurbom.

När Lars väl kommit på benen, förklarade Lurbom, att det ännu var allt för tidigt att gå på några kontor och hemställde, om de icke för att »döda tiden» kunde taga sig ett litet oskyldigt parti kille.

»Hvarför inte!» svarade Lars såsom artig värd.

Man satte sig omkring bordet, och killeleken lades fram.

Lars var icke mycket hemmastadd med den sortens kortspel; men märkvärdigt nog, vann han den ena gången efter den andra.

»Nej, det här duger inte — du tar af oss hvartenda öre, bror Lars. Nu tror jag vi sluta!» föreslog Wingelgren.

»Ja, klockan är nu nära tio — då kan det vara tid på att gå till kontoret», instämde Lurbom.

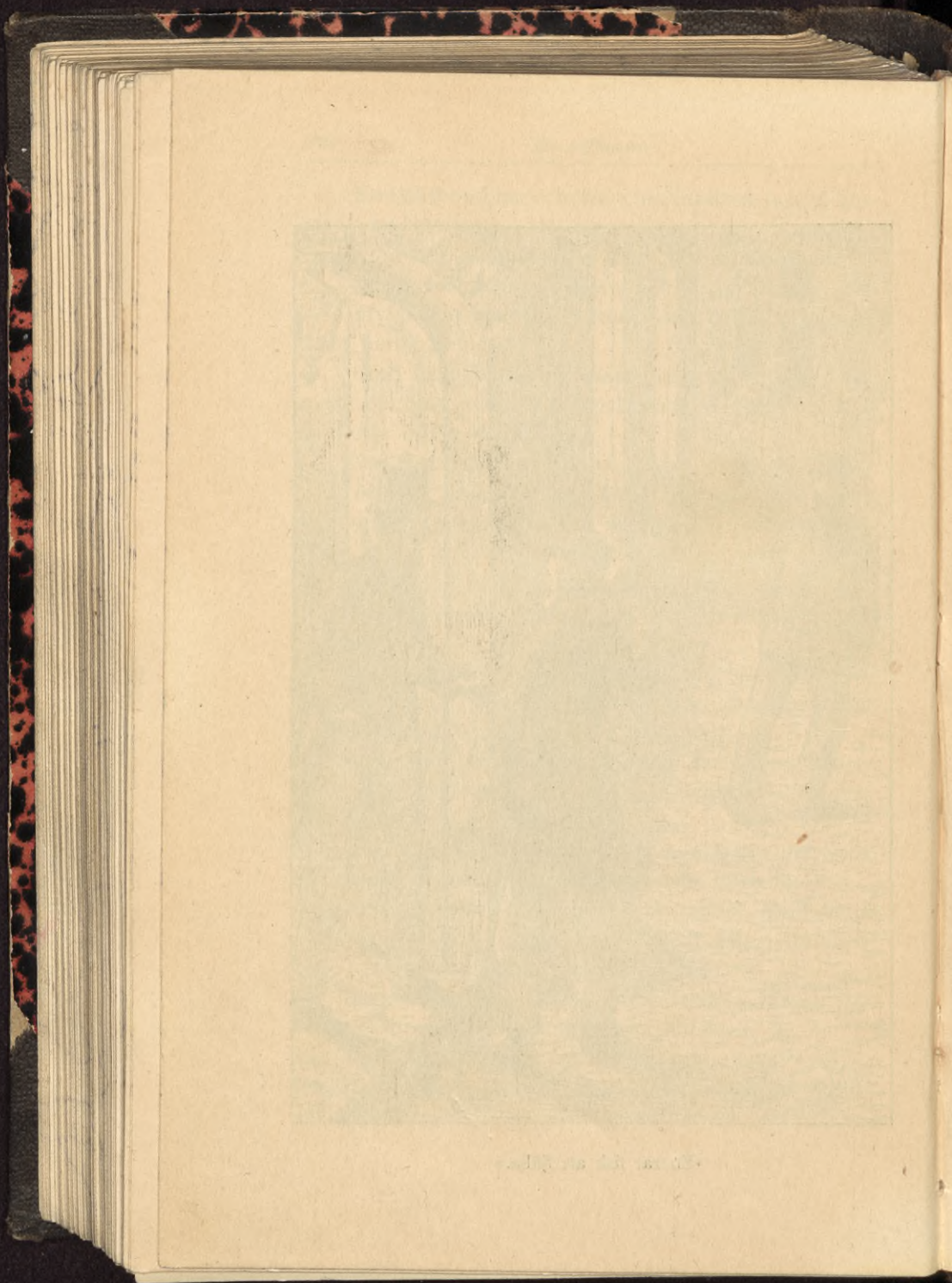
Men konjaken och turen att vinna hade gjort Lars synnerligen lifvad, och han föreslog ett parti till — men med dubbel insats.

För att gå den allt för genomtreflige värden till mötes, läto de båda affärsmännen öfvertala sig.

»Det var alldeles stridande mot deras vanor», försäkrade Wingelgren; »men för en gång — gjorde det ingenting.»

»En rar fisk att fjälla.»

»Aj! svinhugg går tillbaks», utropade Lurbom, då Lars framräckte sitt kort till byte.

Lars tappade!

»Försämligt — ett spel till!» utropade han, i det han ånyo tog sig en konjak och desslikes bjöd sina goda vänner. Ännu en gång tappade Lars. Han började få otur.

Hela förmiddagen gick förbi. Gång på gång tappade Lars, och insatserna blefvo allt högre. Lars spelade med passion. Han *skulle* vinna igen, hvad han förlorat. — När middagen kom, hade han betydligt minskat sin medförda kassa.

Wingelgren och Lurbom voro gamla och utstuderade i konsten att narra af enfaldiga människors deras penningar. De lekte med sitt offer liksom katten med den fångade råttan. För att invagga sin nye kund i säkerhet och uppväcka hans vinstbegär, läto de honom i början vinna, för att sedan så mycket säkrare kunna narra af honom hans penningar.

Tiden hade nu så långt framskridit, att det var för sent att på förmiddagen besöka några kontor.

Lurbom föreslog därför, att man skulle gå ut och spisa middag för att sedan efter kl. 4 börja de egentliga affärsuppgörelserna. Lars gick in på förslaget, och man begaf sig ut till Djurgården. Lars var mycket upprymd och belåten. Han hade visserligen förlorat penningar, men summan var i alla fall obetydlig emot den han ännu hade kvar, och i värsta fall icke större än de rabatter hans vänner skulle skaffa honom hos köpmännen vid varuinköpen.

Herr Wingelgren bjöd på middag på Alhambra. Han var en lika artig som frikostig värd. Lars bjöds

till och med på champagne — ett vin, som han aldrig förr smakat. Efter intagen middag togs Djurgårdens sköna natur i närmare betraktande. Först besöktes Tivoli, och där var en kugelbana, hvilken icke gärna kunde lämnas oförsökt. Man slog ett parti kaglor och drack några glas punsch. De tre vännerna glömde sig kvar så länge, att det knappt lönade mödan att så sent återvända till staden för affärerna. »Vi hafva en god dag i morgon», anmärkte herr Lurbom, och föreslog, att man nu icke borde försumma att se föreställningen på manégen.

Lars köpte biljetter och bjöd sina vänner. Åh, det var nöjsamt med besked därinne! Vackra och lydiga hästar, skickliga konstberidare och ryttarinnor i lätta dräkter — och alla dessa rolighetsmakare! Först sent på kvällen återvände de tre vännerna till staden. På en kallare intogs en enkel supé och ännu en timme tillbragtes på ett annat af hufvudstadens förlustelseställen, nämligen en biljard på Köpmangatan. Där kom Lars i mycket blandadt sällskap. Biljard hade han aldrig spelat — han hade icke ens sett, huru man går tillväga vid detta »förädlade» nöje. Emellertid skulle han väl försöka. Det var klart, att han skulle tappa. Hans kassa lättades icke så obetydligt, men han hade ju så mycket kvar i alla fall.

På detta sätt tillbragte den unge helsingbonden en hel vecka i Stockholm, och hans vänner voro hans trogna följeslagare hela tiden. På söndagskvällen var det maskeradbal i Södra salongen. Dit måste han ovillkorligen. Där träffades mycket »schangtilt folk», och att ha varit i Stockholm och icke besökt maske-

radbalen i Södra salongen, det vore, att icke vara riktigt civiliserad, menade herr Lurbom.

Lars tvekade denna gång. Han hade hört sägas, att det skulle vara illa beställt med sedligheten på dylika tillställningar och ville därför icke gå dit. Han tänkte på sin hustru och sina barn där hemma i Norrland och ville icke skämmas för dem, då han återkom hem.

»Du har alldeles misstagit dig, kära bror», yttrade Wingelgren, i det han drack sin andra konjak på kaffet — i Strömparterren.

Lurbom instämde, och då Lars denna gång fortfarande hyste betänkligheter, tillade han, att man så mycket mindre borde tveka att besöka ett sådant oskyldigt folknöje, som kungliga teaterdirektionen tillställer dylika maskerader på själfva den kungliga operan.

»Gör den?» frågade Lars förundrad.

»Ja visst gör den det!» utropade Wingelgren och Lurbom på en gång.

»Och kungl. teatern har sextio tusen kronor i årligt anslag från staten — emedan den är en bildningsanstalt», upplyste Wingelgren.

»Bildningsanstalt», utropade Lars »och 60,000 kronor om året. Är det möjligt, det?»

»Ja, visst! Har du icke läst i tidningarna, att riksdagen vägrade 27,000 kronor till en uppfostringsanstalt för vanartiga pojkar, men samma dag utan diskussion beviljade 60,000 kronor till kungl. teatern?»

»Är det för att de ska ställa till maskerader?»

»Jo, jo, men, min goa bror, så står det till med den saken.»

»Anser riksdan maskerader så bildande?» frågade Lars icke utan stor förundran.

»Dit åt lutar det, min hedersbror», förklarade Lurbom.

»Då får väl Wallman på södra salongen också statsanslag?» sporde Lars.

»Nej, det får han väl inte; men han får dock vederbörligt tillstånd, att hvarje söndag hafva dylika förädlande nöjen; och vore det icke bildande och oskyldigt, kan du väl begripa, att polisen aldrig skulle tillåta det.»

»Jag tror vi gå dit då», återtog Lars, och så bröt sällskapet upp från Strömparterren, och hastade i den sköna sommaraftonen förbi Skeppsbron öfver slussen och upp för Glasbruksgatan, samt befann sig snart inne i förstugan till den s. k. Södra salongen. Lars kom här i ett i sanning brokigt sällskap; men lika brokigt det var, lika tvetydigt var det äfven. Här dansades, dracks, sjöngs och skreks, så att Lars verkligen blef ängslig till mods. Fram mot midnatten börjades den egentliga »festen»; men vi skona gärna läsarens känslor och beskrifva icke närmare de vidriga skådespel, på hvilka allmänheten bjudes vid dylika så kallade »folknöjen». Emellertid gjorde Lars vid uppvaknandet morgonen därpå en allt annat än glad upptäckt. Han hade blifvit bestulen på hela sin kassa! Hans båda vänner, hvilka naturligtvis voro alldeles oskyldiga, lofvade göra allt, för att med polisens tillhjälp återskaffa penningarna. Likväl måste saken hållas hemlig, ty det skulle ju ändå icke riktigt gå an, att Lars stod i tidningarna och skyldrade, såsom den där varit på ett dylikt ställe, hvilket »egentligen endast ungarlar besöka.»

Penningarna voro och förblefvo borta.

Wingelgren och Lurbom kunde blott på det hjärtligaste beklaga olyckan.

På kortare tid än en vecka hade Lars, i sällskap med sina Stockholmsvänner, spelat och rumlat upp och blifvit bestulen på nära sjutusen kronor — en summa, hvilken hans afidne far under många år med svett och möda arbetat tillsammans. Förunderligt nog, fattade han icke misstankar mot sina båda vänner. Desse, å sin sida, hade gjort en lysande affär. Wingelgren hade varit i Amerika, där han lärt sig konsten att göra affärer i denna väg, och var därför mera förfaren än Lurbom, hvilken egentligen endast var hans första biträde med andel i förtjänsten.

Wingelgren förklarade för Lars, att om denne ville följa hans råd, så skulle han på grosshandelsaffärer i Norrland inom ett eller två år förtjäna tio gånger den summa han förlorat. Lars spärrade upp både ögon och öron.

»Vi skola bilda ett bolag», fortsatte Wingelgren, »och göra skogsaffärer. Bolaget öfvertager ditt hemman med dess skogar, och det skall blifva en trävarurörelse efter amerikanskt mönster, hvilkens make svenskarne icke ens kunnat drömma om. Du, Lars, blir verkställande direktör och Lurbom kamrer och jag åtar mig att sköta kassan.

Lars gick in på förslaget, men han var dock något fundersam, huru han skulle komma hem utan några varor. Hans hustru och grannar skulle kunna börja fråga hvad han gjort af sina penningar, och han ville för ingen del att en sådan skam skulle komma öfver honom som att han förstört dem.

»Det har ingen fara», menade Lurbom. »Wingel-

gren kan nog bisträcka dig ett lån på några hundra kronor — han är icke så barfota, må du tro.»

Mot villkor, att Lars utfärdade en revers att vid anfordran betalas samt bestod Lurbom och Wingelgren fri resa till Norrland i och för ordnandet af den stora bolagsaffären — fick han låna 200 kronor. Så köptes på ett kontor för 100 kronor knappar, band, hängslen och några andra korta varor, och med detta storartade lager begaf sig Lars i sällskap med sina Stockholmsvänner på hemvägen med ångaren »Ångermanland». Lyckligt anlända till —vall, hans närmaste grannstad — köptes på kredit ett fat »Grand Vin Liberté», och med korta varor, och detta vin, skulle nu en landt-handel, i förening med den stora bolagsaffären, begynna.

Hemkommen, meddelade Larsson sin stora plan åt hustrun och uttalade därjämte sin belåtenhet med att hafva gjort den fördelaktiga bekantskapen med grosshandlaren Wingelgren — amerikansk medborgare — samt deras gemensamme vän, grosshandlaren Lurbom.

Unga mor Larsson var emellertid föga trakterad af de båda nya bekantskaperna och uttryckte helt oförställdt sin förvåning däröfver, att Lars kunnat komma i »slanger» med dylika industririddare.

»Du får icke tala så om mina vänner, gumma», yttrade Lars i befallande och myndig ton. »Sätt nu fram, hvad huset förmår. Vi äro hungriga som vargar, efter den långa färden på landsvägen.»

»Ja», återtog mor Larsson, »litet mat kunna de väl få för en gång, men det säger jag, att icke tänker jag att blifva någon passopp åt några dagdrifvare.»

»Mor är vid dåligt humör, men det går väl öf-

ver», menade Lars, i det han lassade af sina varor från kärran. Både vinfatet och de korta varorna lades in i en kammare på gården, där Larsson före fadrens död hade bott. Den skulle nu förvandlas till handelsbod.

Efter måltiden sutto de tre vännerna och smakade på det nya vinet; killeleken var ock med. Så spelades och dracks till långt in på natten. När vinstopet var urdrucket, skulle nytt förråd hämtas från fatet. Lurbom åtog sig detta bestyr.

Om Lars var något för mycket ankommen, eller han icke rätt förstod sig på att sätta tappen i tunnan, är ej så lätt att afgöra; men säkert är, att när man på morgonen vaknade och begaf sig ned till »boden», möttes vår kära Lars af en ingalunda behaglig syn. Allt vinet var utrunnet på golfvat, och knappar, band och annat smått krams lågo huller om buller, simmande i vinet.

Mor Larsson blef illa tillfreds och sade ifrån med fullt allvar, att därest icke »herrarne» genast gifve sig i väg, skulle hon skicka efter länsmannen. Sedan dessa roffoglar funnit för godt att begifva sig af, började Lars att på egen hand tänka öfver hvad som händt. Under kortare tid än 14 dagar hade han förstört sju-tusen kronor. Detta grämde honom, så att han rent af började att grubbla, och då han icke visste hvar den rätta hjälpen stod att finna, började han stilla sin sorg med att allt ymnigare förtära starka drycker. Så förgingo ett par år. Allt lutade till fall i det fordom förmögna hemmet. Allt gick vind för våg — och hustruns ansträngningar förslogo icke. Mot en supande man står den dugligaste hustru maktlös. När hon

såg, att deras tillgångar allt mer förminskades och den ena pantauktionen efter den andra anställdes, tog hon slutligen mod till sig och efter samråd med länsmannen och socknens nämndeman ingick hon till häradsrätten och begärde sin man ställd under förmyndare. Detta beviljades. Lars var däröfver till en början mäktig förgrymmad; men snart nog insåg han fördelen af detta åtgörande. Genom hustruns rådhighet räddades en del af den ärfda förmögenheten och när Lars icke längre fick något att supa på, blef han småningom åter en nykter och duktig karl. Nu sköter han sin jord och brukar ofta säga, att han har sin hustru att tacka därför, att han icke med de sina ligger fattigvården till last. Han hade fått nog af så kallade vänner i Stockholm. Lusten att blifva herre och handelsman försvann, och han finner nu, att det gamla ordspråket: »skomakare, blif vid din läst», är ett gyllene ord äfven för honom.

Må nu denna sannfärdiga och enkla berättelse få lända till varning för alla, som möjligen kunna komma i samma frestelser som Lars. Han ville blifva mera rik, men om sådana säger Skriften: »De, som rika vilja vara, falla uti frestelse och i snara och i många dåraktiga och skadliga begärelser, de där sänka människorna uti fördärf och fördömmelse, ty girighet är en rot till allt ondt.»

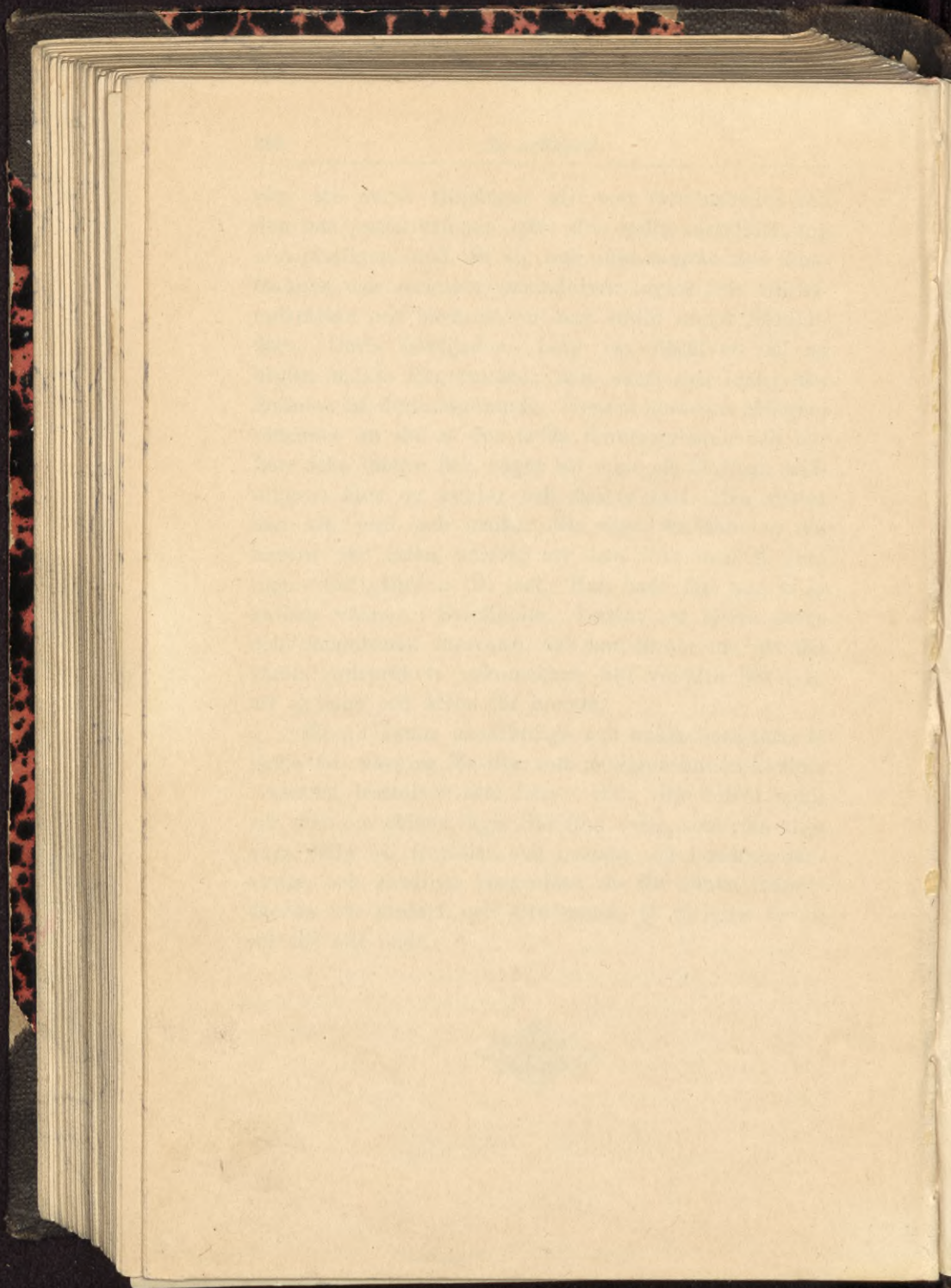

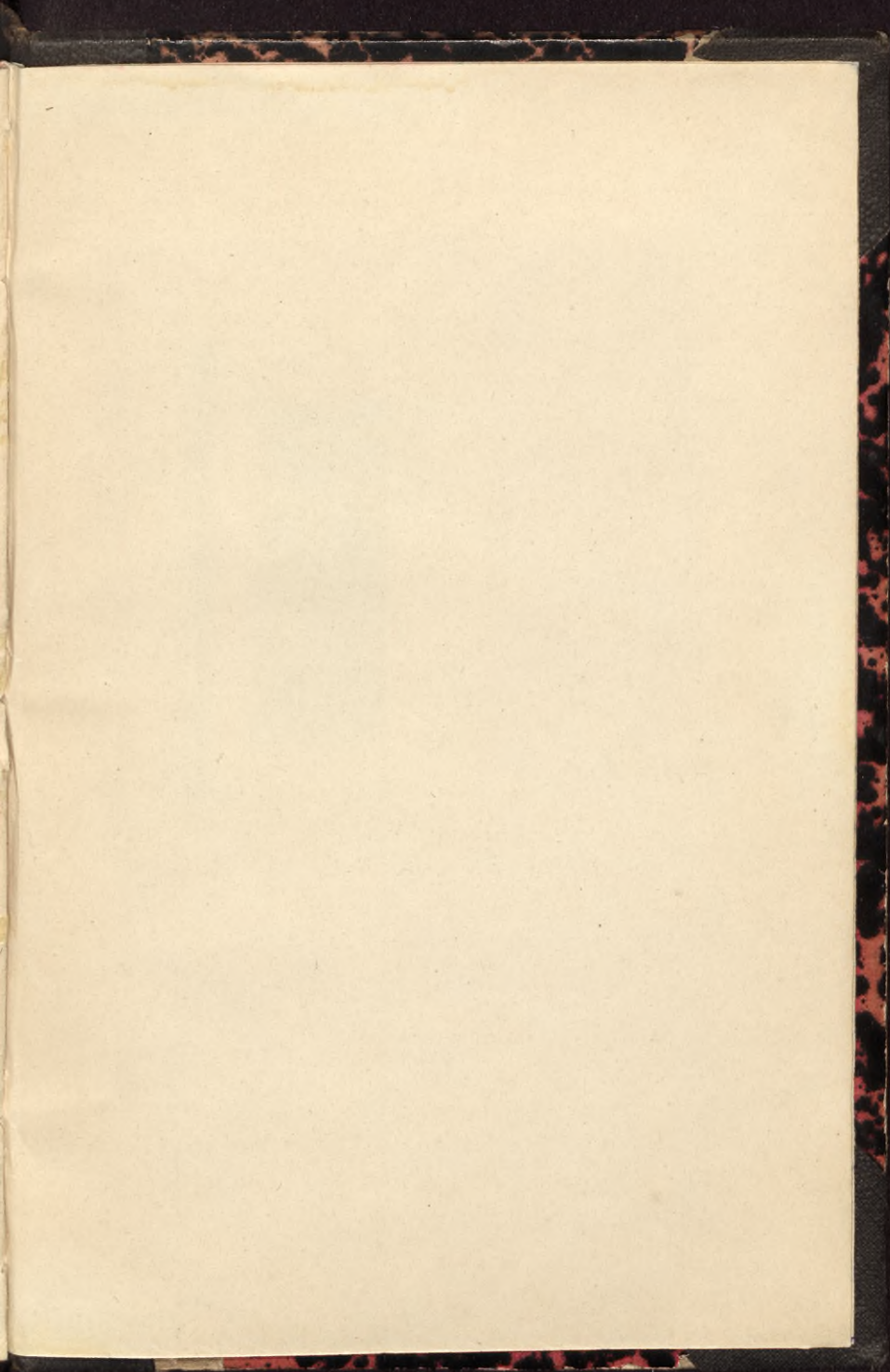
UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

18. APR. 1977

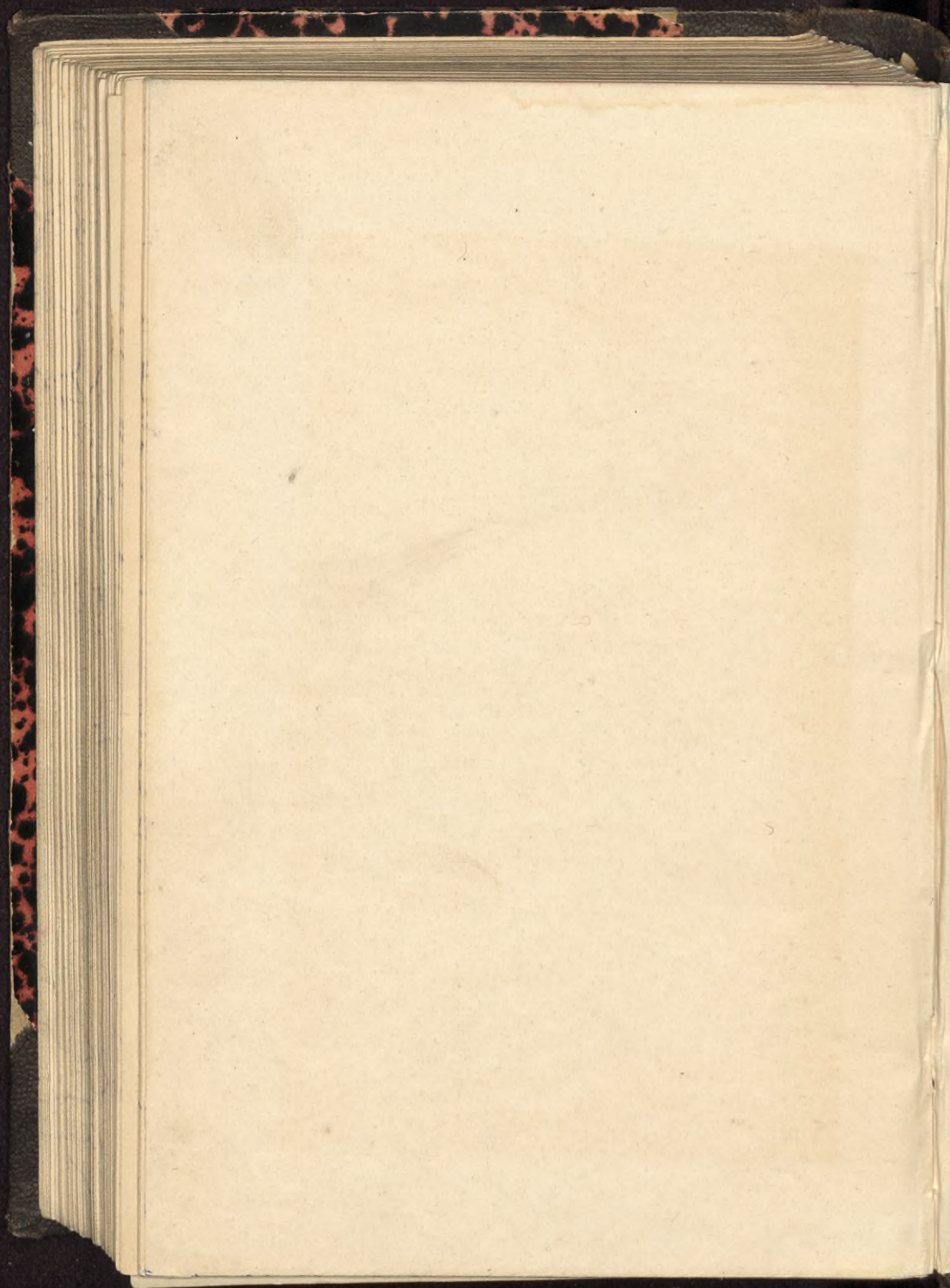
UMFA

Umeå universitetsbibliotek

4079746

